بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَاللّٰهُ يَدْعُوْٓا اِلٰى دَارِ السَّلٰمِ ۭ وَيَهْدِيْ مَنْ يَّشَاۗءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ (قرآن مجید پ۱۱ ع۱)

ઔર અલ્લાહતઆલા બુલાતા હૈ સલામતી કે ઘર (જન્નત) કી તરફ ઔર જીસકો ચાહે સીધા રાસ્તા દિખાતા હૈ

જીંદગી કા અનમોલ ખઝાના

કામ્યાબ જીંદગીકા અહમ ફોર્મ્યુલા

મુરત્તિબ
મૌલાના શમ્સુલહક હાશીમ • ચાંગા

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَاللّٰهُ يَدْعُوْا إِلٰى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِيْ مَنْ يَّشَآءُ
إِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ (قرآن مجيد پ۱۱ ع۸)

ઓર અલ્લાહ તઆલા બુલાતા હૈ સલામતીકે ઘર (જન્નત) કી તરફ ઓર જીસ્કો ચાહે સીધા રાસ્તા દિખાતા હૈ. (પારા-૧૧, રૂકુઅ-૧૮)

જવાનીકા અનમોલ ખઝાના
ઓર
કામ્યાબ જીંદગીકા અહમ ફોર્મ્યુલા

✦ મુરત્તિબ ✦

(મૌલાના) શમ્સુલહક્ક હાશીમ સાહેબ ચાંગા.

સુધારેલી નવી આવૃત્તિ

પબ્લિશર

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, રેલ્વે સ્ટેશન સામે,
જિ. બનાસકાંઠા, ઉ. ગુજરાત (ઈન્ડીયા)
પીન કોડ - ૩૮૫૨૧૦

(ઝરૂરી એઅ્લાન)

૧. જવાની કા અનમોલ ખઝાના

૨. મોમીન કી સુબ્હો શામ

૩. ગુલ્દસ્તએ અતફાલ ગુજરાતી

૪. ગુલ્દસ્તએ અતફાલ ઉર્દૂ

યે ચારોં કિતાબેં હમને તરતીબ દે કરકે તૈયાર કી હૈ. જીસકે છપવાને કે જુમ્લા હુકૂક ઓર પ્રકાશક કે સર્વે હક્ક નુરાની કુતુબખાના છાપી કો દે દિયે હૈ. નુરાની કુતુબખાના કે અલાવા કીસીકો છાપને યા છપવાનેકી ઈજાઝત નહી હૈ.

લી.

મૌલાના શમ્સુલહક હાશીમ

યાંગા.

પબ્લિશર

નુરાની કુતુબખાના

મુ. પો. છાપી, રેલ્વે સ્ટેશન સામે, જી. બનાસકાંઠા,

ઉ. ગુજરાત (ઈન્ડીયા)

પીન કોડ-૩૮૫૨૧૦

ફેહરિસ્ત :

અર્જે મઅજેરત :

પહેલી ઈશાઅતમે તલાક કે બયાનમે પેજ ૮૪ મે ફકરા નંબર ૨ મે યે ઈસ્લાહ કર લે.

(૧) તીસરે હૈઝતક હાલાત સુધર જાયે ઔર શિકાયત ન રહે તો ભી રુજુઅ કરકે દોનો આપસમે મિયાં - બીવીકી હૈસિયતસે રહેગે. દો બારા નિકાહકી જરૂરત ન હોગી.

ઔર ફકરા નંબર ૬ મે યે ઈસ્લાહ કરલે.

(૨) એક યા દો તલાક દેકર અલગ કરદે. બાદમે ઈદ્દતકે અંદર સુલહ હો ગઈ. તો રુજુઅ કરકે દોનોં આપસમે મિયા - બીવીકી હૈસિયતસે રેહ સકતે હૈ. અગર ઈદ્દત પુરી હોને કે બાદ સુલહ હુઈ તો સિર્ફ નિકાહ કરકે અપને નિકાહમે લા સકતે હૈ. હલાલા કરનેકી જરૂરત નહી.

(૩) પેજ નંબર ૧૪૫ મે યે ઈસ્લાહ કરલે.

જીસ તરહ મર્દો કો રેશમકા કપડા પહેનના સોના-ચાંદીકા ઝેવર પહેનના ગુનાહ હૈ. ઐસેહી લડકોં કો ભી પહેનના હરામ ઔર નાજાઈઝ ઔર સખ્ત ગુનાહ હૈ. બહોતસે લોગ ગફલતસે ઈસ્મે મુબ્તલા હૈ. . . . શુક્રિયહ !

હસરત :

અયકાશ ! મૈં ઔર દુનિયાકે તમામ ઈન્સાન ઈસ હદીસપર અમલ કરનેવાલે બન જાયે

પાચ ચીઝોં કો પાચ ચીઝોં સે પહેલે ગનીમત જાનો.

૧. જવાનીકો બુઢાપે સે પહેલે
૨. સેહતકો બિમારી સે પહેલે
૩ માલદારી કો ગરીબીસે પહેલે
૪. ફુરસદકો મશગુલ હોને સે પહેલે
૫. ઝીંદગીકો મૌતસે પહેલે

આરઝુ

કુર્આન-હદીસ-દીની કિતાબોંકી ઈશાઅત ઈન્સાનિયતકી ખિદમત, રોઝે કયામત હુઝુરે અકરમ (સ.લ.) કી શિફાઅત કલમ ઔર જબાનકી સહી ખિદમત, હલાલ ઔર પાકીઝા દૌલત ઔલાદ કી સહી તરબિયત ઔર વાલેદૈન કે લીયે હજ્જે બયતુલ્લાહ કી સઆદત.

અપની સોચ

મૈં મુસલમાન હું ઔર ફખ્રકે સાથ મેહસુસ કરતા હું કે મુસલમાન હું. ઈસ્લામકી શાનદાર રિવાયતેં મેરે વીરસેમેં આઈ હૈ. મૈં તૈયાર નહી કે ઈસકા છોટે સે છોટા હિસ્સા ભી હાથસે જાને દું. ઈસ્લામકી તઅલીમ, ઈસ્લામકી તારીખ, ઈસ્લામકે ઉલુમ, ઔર ફન, ઈસ્લામકી તહઝીબ(રીતરસ્મ) મેરી દૌલતકા સરમાયા હૈ ઔર મેરા ફર્ઝ હૈ કે મે ઈસકી હિફાઝત કરૂ.

ઔર સાથ હી એક ઔર એહસાસ રખતાહું કે મૈં ફખ્રકે સાથ મેહસુસ કરતા હું કે મૈં હિંદુસ્તાની હું

(મૌલાના અબુલકલામ આઝાદ રહ.)

હસ્બેહાલ

મેરા પસંદીદા શેઅર :

أُحِبُّ الصَّالِحِيْنَ وَلَسْتُ مِنْهُمْ
لَعَلَّ اللّٰهُ يَرْزُقُنِيْ صَلَاحًا

મૈં નેક લોગોંસે મોહબ્બત રખતા હું મગર ખુદ ઈન્મેંસે નહી હું (ઔર મોહબ્બત ઈસલીયે રખતા હું) કે શાયદ ઊન્કી મોહબ્બતકી બરકતસે અલ્લાહ તઆલા મુઝે નેક બના દે (આમીન)

ઈન્તીસાબ

(અર્પણ)

બ હુઝૂર

ઈમામુલ અંબિયા

ખાતિમુન્ન બિય્યીન

રહમતુલ લીલ આલમીન

હઝરત મુહમ્મદુર્રસુલુલ્લાહ

સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ كُلَّمَا ذَكَرَهُ الذَّاكِرُوْنَ
وَكُلَّمَا غَفَلَ عَنْ ذِكْرِهِ الْغَافِلُوْنَ

મઆખિઝ :

યે કિતાબ તૈયાર કરને મેં નીચે લીખીગઈ કિતાબોંસે મદદ લી ગઈ હે.

(૧) મઆરિફુલ કુર્આન. (તફસીર)
(૨) તામીરે હયાત લખનૌ (પખવાડીક)
(૩) ઈઝઝતકી ઝીંદગી ઔર મુસલમાનાને હિંદ
(૪) નિદાએ શાહી (મુરાદાબાદ) (માસિક)
(૫) જન્નતકી કુંજી.
(૬) રૂહકી બિમારીયાં ઔર ઉનકા ઈલાજ
(૭) મુસ્લિમ પતિ પત્નિ
(૮) ઈસ્લાહે ઈન્કીલાબ
(૯) ખાતુને ઈસ્લામ
(૧૦) ઈમદાદુલઅવઝાન
(૧૧) કીશ્કુલે મઅરેફત
(૧૨) ખુત્બાતે મવઈજત
(૧૩) અચ્છી બીવી
(૧૪) નવજવાનોં કે મસાઈલ
(૧૫) આદાબે મઈશત
(૧૬) મખ્ઝને અખ્લાક
(૧૭) ઈર્શાદાતે હકીમુલ ઉમ્મત
(૧૮) ગુનાહેં બે લઝઝત
(૧૯) ફેશન પરસ્તી ઔર ઈસકાઈલાજ
(૨૦) તલાક
(૨૧) ફઝાઈલે આમાલ

કમઈલ્મ - કમ અમલ - કમ ઝિકર હું - ફીરભી મુખ્તલીફ મુફીદ દીની બાતોંકા મજમુઆ. "માજુને મુરક્કબ" કી શકલ મેં પેશકિયા હૈ તો હોસક્તા હૈ ઉસમે ભુલહોગી. કોઈ જુમ્લા કાબિલે એઅતેરાઝ ભી હોસક્તા હૈ. ઈસ્લાહ ઔર મદદ કા તલબગાર હું. જરૂર મુત્તલેઅ ફરમાયે.

વસ્સલામ

૧. પેશલફ્ઝ :

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي لم يزل ولا يزال وصلى الله تعالى على رسوله الكريم المبعوث الى الابيض والاسود والاحمر

અલ્લાહતઆલા હંમેશા અપને નેક બંદોકો ખૈરકા કામ કરનેકી તૌફીક દેતે હૈ. ચાહે વો તસ્નીફકે લિહાઝસે યા તાલીમ વ તઅલ્લુમ કે લિહાઝ સે હો, યા દઅવત યા તબ્લીગકે એઅતેબાર સે હો અલ્લાહ તઆલા મઝકુરા સિફત કભી ફરદન ઈનાયત ફરમાતે હૈ તો કભી એક જાત કે અંદર જમા કર દેતે હૈ. ચુનાચે જામેઆ તાલીમુલ ઈસ્લામ આણંદ કે ફાઝિલ હઝરતમૌલાના શમ્સુલહક સાહબ કી તસ્નીફ કરદા "ગુદસ્તએ અતફાલ" ખૈરાજે તહસીન ખાસ વઆમ હાસિલ કરચુકી હૈ. ઔર દુસરી કિતાબ "જવાની કા અનમોલ ખઝાના" પેશે ખિદમતહૈ. ઈસકો બંદાને પહેલસે આખિરતક બનજરે ગાઈર (બારિક નજર સે) મૌલાના યાકુબસાહબ નવલપુરી કે વાસ્તેસે સુના.

માશાઅલ્લાહ કિતાબ- કુર્આનીઆયાત અહાદીસેમુબારકા અકવાલે- અતિબ્બા-આરાએ મુજર્રબાત- કા એક બેહતરીન કીશ્કુલ હૈ. મેરી દીલીખ્વાહીશ હૈકે હર ઈન્સાન ઈસકો જરૂર પઢે. તાકે વો અપની મુસ્તકબીલ કી જીંદગી સવાર સકે.

બંદા દુઆગો હૈ કે અલ્લાહપાક હઝરત મૌસુફ કો અપની શાયાને શાન અજરે અઝીમ અતા ફરમાયે.

આમીન

અહકર : મુહમ્મદ ઉસ્માન સહારસવી
ગોધેરવીહું.
ઉસ્તાઝેહદીસ
જામેઆ તાલીમુલ ઈસ્લામ
આણંદ. જી. ખેડા
૨, જીલ્હજ ૧૪૧૬ હી.
તા : ૨૧-૪-૯૬

૨. હરફેઅવ્વલ :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَكَفٰى وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى

તસ્નીફ વ તાલીફ કી પુરખાર (કાંટો સે ભરી) વાદીમેં કદમ રખના હર કસો નાકસ કા કામ નહી. ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَاءُ

ખુદા જીસે ચાહતા હૈ મૈદાનમેં લે આતા હૈ. ઈસી મૈદાને તસ્નીફ વતાલીફકે એક મર્દે બાહિમ્મત જામેઆ અરબિયહ આણંદ કે ફરઝંદ હઝરત મૌલાના શમ્સુલહક સાહબ ચાંગવી (દા.બ.) કી મકબુલે આમ કિતાબ "ગુલદસ્તએ- અત્ફાલ" કે બાદ હઝરત મૌસુફકી દુસરી અનમોલ તસ્નીફ "જવાનીકા અનમોલ ખઝાના." જો આપકે હાથોં- મેહૈ. ઊસ્કા જગા જગાસે બગોર મુતાલા કિયા-

માશાઅલ્લાહ ! મૌલાના મૌસુફ ને પુરી અર્ક રેઝીકે સાથ આયાતે-કુર્આની- અહાદીસેનબવી (સ.અ.) અકવાલે ઓલમા વ અતિબ્બા. ઔર મુફીદ માલુમાતસે મુઝય્યનહ ઈલ્મી ખઝીના ઊમ્મતકે લીયે ઔર ખાસકર નવજવાનાને ઊમ્મતકે લીએ પેશ ફરમાદીયા હૈ. ઈસ્કી જીત્ની કદરકી જાયે કમ હૈ.

હર ફરદે કૌમ વ મિલ્લતકે લીએ ઔર ખાસકર નવજવાનાને કૌમ કે લીયે લાઝીમ હૈ કે ઈસ કિતાબ યાની "જવાની કા અનમોલ ખઝાના" કા બગોર મુતાલા કરે ઈસે અપના સચ્ચા રેહબરે જીંદગી સમજે. ઔર અપની જીંદગીકો ઈસ્લામકે સાચેમેં ઢાલનેકી કોશીષ કરે. ઈન્શા અલ્લાહ કિતાબ હર મોડ પર રેહનુમાઈ કરેગી.

દુઆ કરતે હૈ અલ્લાહતઆલા મુસન્નીફ (મ.ઝી.) કી તસ્નીફ કો મકબુલે આમ વખાસ બનાકર નાફેએ - ખલાઈક બનાયે. ઊન્કે ફેયુઝકો તાદેર બાકી ફરમાયે ઔર અપની શાયાનેશાન અજરે અઝીમસે નવાઝે ઔર ઝખીર એ આખિરત બનાયે -

આમીન યારબ્બલ આલમીન.

ફક્ત વસ્સલામ

બંદા. ગુલામરસુલ ગોધરવી
ખાદીમે તદરીસ વલઈફતા
જામેઆ અરબિયહ તાલીમુલ ઈસ્લામ આણંદ.
૩. જીલ્હઝ હી- ૧૪૧૬
૨૨, એપ્રિલ ૧૯૯૬

૩. અર્ઝેમુઅલ્લિફ :

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમા નિર્રહીમ

મેરે ગુમાન મેં ભી યે બાત ન ગુજરી થી કે મુઝ બંદએ નાચિઝ કી કિતાબ "ગુલદસ્ત-એ-અત્ફાલ" ઈસકદર મકબુલિયત હાસિલ કરેગી. ખુદાવંદ તઆલાકે ફઝલો કરમસે ઈસમેં તવકકુઅ સે જયાદા કામ્યાબી હુઈ. ગુજરાત ઔર દૂસરે સુબોંસે ખતોંકે ઝરીયે મુબારક બાદીસે બંદાકી હોંસલા અફઝાઈ કીગઈ. મૈં દીલસે ઊન તમામ ખૈર ખ્વાહોંકા શુક્ર ગુજાર હું.

એક તરફ મૈં અપની કમઈલ્મી ઔર ઔર દુસરી તરફ કિતાબકી મકબુલિયત દેખતાહું તો બે ઈખ્તીયાર મેરા સર આસ્તાનએ ખુદાવંદી પર સજદે કે લીએ ઔર દીલ હમ્દે બારીસે લબરેઝ હોજાતા હૈ. કે ઊસ્ને અપને ફઝલોકરમસે એક આજીઝ ઔર કમઝોરકો દીનકી ખિદમતકી તૌફીક બક્ષી.

"જવાનીકા અનમોલ ખઝાના" દૂસરી કિતાબ આપકી ખિદમતમે પેશ હૈ. નવજવાનોં કે લીયે ગુજરાતી લીપી મેં કોઈ કિતાબ નજર સે નહી ગુજરી જીસ્કે ઝરીયે નવજવાન અપની ખુબીયોં કો સમઝે ઔર ઊસ્કો અપનાકર પાકીઝા જીંદગી દૂનિયાકે સામને પેશ કર શકે. ઊમ્મીદ હૈ કે નવજવાન દોસ્ત ઈસ તોહફેકો પસંદ ફરમાયેંગે.

મૈં અપને પચ્ચીસ સાલકે તજુરબે સે યે બાત પુરે યકીન કે સાથ કેહ સકતા હુ કે નવજવાનોંકો જવાનીકે શુરૂમેં જીત્ની રૂહાની ઔર અખ્લાકી રેહનુમાઈકી જરૂરત હૈ જવાન હોજાનેકે બાદ ઈત્ની જરૂરત નહી રેહતી. લેકીન હમારે યહાં ઈસ લાઈન કી કિતાબોંકી બે હદ કમી હૈ. ક્યું કે જો કિતાબેં લીખી જાતી હૈ. ઊન્મેં કોઈ એક મૌજુ (વિષય) પર લીખા જાતા હૈ. ઐસી કિતાબેં તો મૌજુદ હૈ. મગર નવજવાનોં કો ઈસસે દીલચસ્પી નહી.

લેહાઝા ઈસ કિતાબમેં નવજવાનોં કે લીયે રૂહાની ઔર અખ્લાકી ઔર સેહત તંદુરસ્તી કે સાથ ઊન્કે મસાઈલકા હલભી પેશ કિયા હૈ. ઔર ઈસબાતકી પુરી કોશીષ કી ગઈ હૈ. કે નવ જુવાનોં કે હર કિસમકે મસાઈલ ઊન્કી જબાનમેં લીખે ઔર સમજાયે જાયે. તાકે ભરપુર ફાયદા ઊઠાસકે.

બાપ બેટેકો - ઊસ્તાદ શાર્ગિદકો - ભાઈ ભાઈકો ઔર દોસ્ત અપને દોસ્ત કો યે કિતાબ તોહફે કે તૌર પર દેકર અપના અખ્લાકી ફર્ઝ પુરા કર સકતા હૈ. ક્યું કે ઈસ્કો પઢને કે બાદ ઈન્શા અલ્લાહ કોઈ નવજવાન ગલત રસ્તા ઈખ્તેયાર નહી કરેગા બલ્કે દુસરે કો ભી ઈસ રસ્તે સે રોક દેગા.

યાદ રખીયે ! ઈલ્મ ઔર દૌલત દોનોં બે ફાઈદા હૈ જબતક કે ઊસ્કો મુનાસિબ તરીકે સે ન ફેલાયા જાયે. ઈલ્મ ઔર દૌલત વો નહીં જો તુમ અપને સીને ઔર જૈબમેં ડાલચુકેહો બલ્કે ઈલ્મ ઔર દૌલત વો હૈ જો તુમ ખલ્કે ખુદા કે ફાઈદેકે લીયે અપને સીને ઔર જૈબસે નિકાલ ચુકે હો લિહાઝા ઈસ ફર્ઝકો અપને ઈલ્મ ઔર નાકિસ ફેહમ (અધુરીસમજ) સે મૈંને પુરા કરદિયા. જીસસે ફાયદા ઊઠાના યા ના ઊઠાના આપકે ઈખ્તેયારમે હૈ.

અલ્લાહ તઆલા ઈસ કોશીષકો કુબુલ ફરમાયે. ઔર નવજુવાનોં કો ફાયદા ઊઠાનેકી તૌફીક અતાફરમાયે

(આમીન)

અહકર

મૌ. શમ્સુલહક હાશીમ ચોંગા

ફ્ રમઝાનુલમુબારક - ૧૪૧૬ હી

તા. ર૭-૧-૯૬

૪. નવજવાનોંસે બાતચીત :

મેરે દોસ્તો !

આપ ઈસવક્ત જવાનીકે કિંમતી દૌર સે ગુજર રહે હો. ઔર જીંદગીકા અજીબ મન્જર આપકે સામને હે. દુનિયાકી રંગીનીયા આપકો અપની તરફ ખીંચ રહી હે. ઔર દુસરી તરફ ઝિમ્મેદારીયાં આપકા ઈન્તેઝાર કર રહી હૈ. ઐસે નાઝુક વક્ત મેં આપ હોશિયારીસે કદમ આગે બઢાયે. ક્યું કે ઊમ્મીદેં ઔર ઊમંગો કા તુફાન આપકો અંદર હી અંદર બે ચૈન કરતા હે. લેકીન તમામ અરમાનોંકો પુરા કરના ન આપને બસમેં હૈ ન કિસ્મત મે હૈ. ઔર દુનિયા આપકી મરજીકે મુતાબિક નહી ચલ સકતી ઈસલીયે આપ બે બસ હોકર રેહ જાતે હૈ.

એક જાને નાતવાં હૈ સો અઝાબે જીંદગી

દુનિયા ઈસવક્ત આપકો ખુબસુરત બાગ માલુમહોતી હૈ. ક્યું કે આપ જવાન હૈ. ઔર જવાની દીવાની હોતી હૈ. જોકીસી જીમ્મેદારીકો કુબુલ નહી કરતી. બલ્કે ઈસ દીવાનાપનકે દૌરમેં અખ્લાક ઔર જીમ્મેદારીયોંકી હદોંકો તોડ દેતી હૈ. મગર સમાજ ઔર અખ્લાક ઔર મઝહબ આપકો ઈસસે રોકતા હૈ.

ઈસ રંગીન દુનિયામેં આપ અપની મરજીકે મુતાબિક બહોત કુછ ચાહતે હૈ. જૈસેકે :

(૧) હસીન ઔર રંગીન ખ્યાલો કી દુનિયામેં ખોયે રહે ઔર કોઈ ઊસ્મે રૂકાવટ ન કરે.

(૨) આપકી જેબ હર વક્ત દૌલત સે ભરી રહે. આસ્માનસે સોને ચાદીકી બારિશ હોતી રહે. આપ ખઝાનેકે માલિક બનજાયે. ફીર જબ ચાહે જહાં ચાહે બે ધડક રૂપિયા ખર્ચ કરે. ઔર ખઝાને મેં કોઈ કમી નહો. આપકો મહેનત ઔર તકલીફસે કમાના ન પડે ઔર આપકો ખર્ચ કરનેસે કોઈ રોકનેવાલા નહો. ઔર આપ હર વક્ત એશો આરામ કરતે રહે.

(૩) મા-બાપ - દોસ્ત બિરાદર ઔર હુકુમતભી આપકે મશ્વરે પર અમલ કરે. કીસીકો આપકે ખિલાફ કરનેકી હિમ્મત નહો. ઔર હર કિસમકે આદમી આપકે હુકમ કો માને.

(૪) સમાજ ઔર ખાનદાન કા હર આદમી આપકી અકલમંદી ઔર હોશિયારીકો માનકર આપકો લીડર બનાલે.

(૫) અખબારોં મે આપકી તસ્વીરેં તકરીરે છપે. મહેફીલોમેં આપકા ચર્ચા હો. જીસ મજલીસમેં આપ જાયે વહા આપકા પુરજોશ ઈસ્તીકબાલ હો. ઔર આપહીકા બોલ બાલા હો. ગોયા આપ હી બાદશાહે વક્ત હો.

(૬) આપ ફીલ્મી હીરો બન જાયે મશહુર આશિક હોજાયે. જહાં કિસીસે નજરે મીલેં મેહબુબ ખટસે આપકે પાવ મેં આકર ગીરે. ખેલકુદ કા મયદાન હો યા સિયાસતકા; આપ હર જગા હીરો બનકર ચમકતે રહે.

(૭) ઝીમ્મેદારીકા બોઝ કિસી તરહ ભી આપકે કંધો પર ન ડાલા જાયે. ઔર ઈમ્તેહાન જૈસા ઝેહરીલા પ્યાલા કીસી વક્ત ભી આપકે સામને ન લાયા જાયે. બલ્કે બેફીકરી ઔર આઝાદીકી હરબાત આપકે લીયે આસાન બનાદી જાયે.

(૮) આપકે પાસ સ્કુટર યા કાર હો દોસ્તોંકા ટોલા આપકે સાથહો ઔર દુનિયા ભરમેં સૈર કરતે ફીરે. ઔર ઊસ્મે કોઈ રૂકાવટ યા ઊલઝન પૈદા ન હોને પાયે.

(૯) આપ સદા તંદુરસ્ત ઔર જવાન રહે. આપકી જવાની હરવક્ત ઝગમગાતી રહે. હરવક્ત ખુશહાલ રહે.

(૧૦) દુનિયા ભરકી દિલચસ્પ કિતાબે. ચટપટે નાવિલ ઔર રંગીન તસ્વીરોંકી કિતાબેં હરવક્ત આપકે મેઝ પર મૌજુદ રહે જીસ્સે ઊસ્કા મઝા હાસિલ કરે.

(૧૧) આપહો આપકે દોસ્ત હો. ઔર ખાને પીનેકી ચટપટી ચીઝેંહો. રંગીન મહેફીલ હો. બસ ! યે સબ મજલીસ કી ઝિનત બની રહે.

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! યે હૈ આપકે સપનોં ઔર આરઝુંઓંકા એક નકશા !

લેકીન આપકો એક કઠીન હકીક્ત સે ખબરદાર કરના ચાહતા હું વો યે કે સપનોંકી ઈસ દુનિયા કે બહોત નજદીક જીતી જાગતી ઔર મેહસુસ હોનેવાલી એક દુનિયા દુસરી ભી મૌજુદ હૈ. જીસ્કો લોગ દુખકાઘર, અમલકાઘર, આખેરતકી ખેતી. મોમીન કેલીયે કૈદખાના વગેરહ કે નામસે યાદ કરતે હૈ. યે બાતેં કહને વાલે બડી ઊમ્ર કે તજુરબાકાર લોગ હોતે હૈ. જો અપની ભરપુર જવાનીમેં આપકી તરહ દુનિયામેં સિર્ફ રંગીનિયાહી તલાશ કરતે રહે ઔર જવાની જબ ગુજર ગઈ તો હસરત સે પુકાર ઊઠે

"જો કુછ દેખા ખ્વાબ થા. જો સુનાથા અફસાના થા."

યાદ રખીયે ! યેહ દુનિયા ખ્યાલી જન્નત નહી હૈ. ઈસ્મે દુખ ઔર સુખ ઈસતરહ મીલે હુએ હૈ. જીસ તરહ હમારી રૂહે ઔર બદન આપસમેં જુડે હુએ હૈ. ઈસ દુનિયાકી થોડી સી જીંદગી મેં આપકો બહોત કુછ કરના હૈ. ઔર સાથ મે યે તકલીફ ભી હૈ.

કે "સબકુછ" આપકી મરજીકે મુતાબિક નહી હો સકતા.

ક્યું કે જીસ મુલ્ક મેં ઔર જીસ ખાનદાનમેં આપ રહેતે હૈ. ઊસ્કી તરફસે આપ પર કુછ પાબંદીયા ભી હોતી હૈ. જીસ્કો તોડના આપકે લીયે બહોતહી ખતરનાક હો સકતા હૈ.

આપને દેખા હોગા. કે જો શખ્સ ટ્રાફીક કે કાનુનકે ખિલાફ કરતા હૈ. વો કિસી બસ યા ટ્રક કે નીચે કુચલ જાતા હૈ. ઈસી તરહ જો આદમી મિલ્લતકી તરફસે લગી હુઈ પાબંદીયોકે ખિલાફ ચલતા હૈ વો દુનિયામેં ભી ઝલીલ ઔર બદનામ હોતા હૈ. ઔર આખેરત મેં ભી બરબાદ હો જાયેગા.

આપકી બગાવત ઔર શરારતકા અસર સિર્ફ આપકી જાત તક નહી રહેતા. બલ્કે ઊસ્કા અસર આપકે ખાનદાન ઔર મુલ્ક પર ભી પડતા હૈ. ઈસલીયે આપકો કોઈ આઝાદ છોડને કો તૈયાર નહી હોસકતા. ઔર બાત ભી યે હૈ કે આપકી તમામ આરઝુંયે સિર્ફ ઈસી સુરત મેં પુરી હો સકતી હૈ. જબકે આપકે પાસ પૈસે હો. ઔર ઈખ્તીયારાત (પાવર) હો. મગર જાહીર હૈ યે સબ ચીઝેં આપકે હાથસે દુર હૈ. વક્ત કીસીકે રોકનેસે નહી રૂક્તા પૈસા બગૈર મેહનતકે હાસિલ નહી હોસક્તા. ઔર ઈખ્તીયાર (પાવર) હોને કે બાદ ભી ઈન્સાન અપની હર ચાહત પુરી નહી કર સકતા.

મેરેનવજવાન દોસ્તો ! આપ ઈસ વક્ત જીંદગીકે ફરેબી મૈદાન કે સામને ખડે હૈ. યે ઊમ્ર કા વો હસીન હિસ્સા હૈ. જીસ્કી યાદ મૌત તક રહેતી હૈ. ઈસ ફરેબી મૈદાન મેં દુર દુરતક પગ ડંડીયા ભી દીખાઈ દેતી હૈ. ઔર હર પગડંડી પર કઈ કઈ મોડ હૈ. જીન્કો આપ તઅજ્જુબસે દેખ રહે હૈ. ઈસ વક્ત આપકો દોસ્તોંકી ખાસ જરૂરત હૈ. તાકે વો હર મંઝીલ ઔર હર મોડ પર આપકા સાથ દે સકે હૈર પરેશાની મેં આપકી દીલ જોઈ કર શકે. આપકો દેખકર વો ભી ખુશીકે નારે લગાયે. ઔર ગમકે મોકે પર આગે બઢકર આપકો સહારા દે સકે.

લેકીન મુશ્કીલ યે હૈ કે આપકો ઐસે દોસ્ત કમ મીલેગેં. જો હકીક્ત મેં દોસ્ત કહેલાને કે લાયકહો. ઈસ્કી વજહ યે હૈ કે ઈસ દુનિયામેં મતલબ પરસ્ત ઔર બેવફા લોગ. દોસ્તોંકા રૂપ બનાલેતે હૈ. અસલમેં ઐસે હી દોસ્તોંકે રૂપ મેં શયતાન હુમલા કરતા હૈ. યહીં દોસ્ત ગુમરાહ કરતે હૈ. ક્યું કે ઐસે બનાવટી દોસ્ત આપકો દુનિયાકે એશો આરામ કા લાલચ દેકર ફરેબી જાલમેં આપ જૈસે માસુમ (ભોલે) નવજવાનોંકો ફસા દેતે હૈ.

ખુદ ન કરે આપ એૈસે દગાબાઝોંકે જાલમેં એક મરતબા ફસ ગયે તો ફીર વો આપકો ગુમરાહી - બિમારી - જીલ્લત - પરેશાની - મુફલિસી ઔર બરબાદીકી ખાઈમેં અકેલા છોડકર ઈસતરહ આંખે ફેર લેગેં જૈસે કે આપકો પહેચાનતે હી નહી ઔર જૈસે વો કભી આપકે દોસ્તહી નહી થે. ફીર વો ભુલકર ભી આપકી તરફ તવજ્જુ નહી કરેગે, બલ્કે કીસી દુસરે શિકાર કી તરફ ચલે જાયેગેં.

૫: દોસ્તકી જરૂરત :

જીંદગી ગુજારને કે લીયે આપકો જરૂર દોસ્તકી જરૂરત પડતી હૈ. આપ દોસ્ત કે બગૈર નહી રહ સકતે "રાઝકી બાતે" દુ:ખ દર્દકી દાસ્તાન સુનાને ઔર ખુશીમેં શરીક હોને કે લીયે દોસ્તકી જરૂરત હોતી હૈ, ક્યું કે બાઝ નાઝુક મામલોં મે ભાઈ ભી આપકે કામ નહી આ સકતા, બલ્કે આપ ઊસસે રાઝકી બાત છુપાયેગેં, તાકે વો, આપકી રાઝકી બાતોંસે વાકીફ નહો સકે. ઈસલીયે યે હકીકત હૈ કે ખુલે દીલ કે વફાદાર દોસ્ત કે બગૈર યે દુનિયા ઊદાસ ઔર વેરાન નજર આયેગી.

ઈસલીયે અકલમંદોને દોસ્તો કે બારે મેં ચંદ અહમ કિંમતી બાતેં કહી હૈ. જીન્કો હમ યહાં આપકી રહેનુમાઈ કે લીયે લીખતે હૈ.

(૧) "ભાઈ બાઝુ હોતે હૈ ઔર દોસ્ત દીલ"

ઔર દીલકે બગૈર કોઈ ઈન્સાન ઝિંદા નહી રહ સકતા. ચાહે ઊસકે બાઝુ ક્યું મૌજુદ નહો.

(૨) દોસ્ત એૈસે ભેદોં સે વાકીફ હોતા હૈ જીસકા ઘરવાલોં કો ગુમાન ભી નહી હો સકતા.

(૩) દોસ્ત વો નહી જો દસ્તરખ્વાન પર ખાનેકે લીયે આપકે સાથ મૌજુદ હો બલ્કે સચ્ચા દોસ્ત વોહૈ જો હર મુશ્કીલ મેં આપકા સાથ દે.

(૪) સચ્ચા દોસ્ત હમેશા અચ્છા મશ્વરા દેતા હૈ.

(૫) નેક ઔર વફાદાર દોસ્ત બહોત બડી નેઅમત હૈ.

(૬) શેખ સઅદી (રહ.) ને ફરમાયા હૈ કે દોસ્ત ચાહે કીત્નાહી પ્યારા ક્યું નહો ઊસસે દીલકા રાઝ ન કહો. ક્યું કે જબ કભી તુમસે ઝગડા કરેગા, તો સબસે પહેલે ઊસી રાઝકો જાહીર કરકે તુમ્કો ઝલીલ કરેગા.

૬. નેક દોસ્તકી પહેચાન :

આપકો દોસ્તકી જરૂરત માલુમ હો ગઈ હૈ. ઈસલીયે હમ આપકો દોસ્તીકા મૈયાર ઔર અચ્છે દોસ્તોં કી પહેચાન બતાતે હૈ. જીસ પર આપ ખુદભી પુરે ઊતરે ઔર જો દોસ્ત ઈસ મૈયાર પર પુરા ઊતરે ઊસકી દીલો જાનસે કદર કરે. ક્યું કે દૌસ્ત સિર્ફ રાઝદાર હી નહી હોતા. બલ્કે જીંદગી કે હર મોડ પર એક વફાદાર સાથી ભી હોતા હૈ. ઈસ સિલસિલેમેં એક ખાસ ઊસુલ યાદ રખ્ખે કે અગર આપને ખુદ કો અચ્છા દોસ્ત સાબિત કિયા તો ઈ.અ. આપકો ભી અચ્છે દોસ્ત હી મીલેંગે.

અલ્લાહતઆલા ને ફરમાયા :

(૧) અપને રફીકો (દોસ્તો) સે એહસાન કરો.

(૨) તુમ્હારી દોસ્તી અલ્લાહ ઔર રસુલ (સ.અ.)કે બાદ સિર્ફ ઈમાનદાર લોગોંસે હોની ચાહીયે જો નમાઝ કાયમ કરતે હો - ઝકાત દેતેહો - રૂકુઅ કરને વાલે હો, નેક બાતોંકા હુકમ દે તે હો- ઔર બુરી બાતોં સે રોકતે હૈ.

(૩) જીન લોગોંને દીને ઈસ્લામકો ખેલ તમાશા બના રખ્ખા હૈ. ઔર વો દીન ઔર અઝાનકા મઝાક ઊડાતે હો ઔર ગુમરાહી કે ફરેબમે ફસે હુએ હો ઊન્સે દૌસ્તી મત રખો ઊન્હેં છોડ દો.

(૪) અલ્લાહકે દુશ્મનોં કો ઔર ઊન લોગોં કો જીનપર ખુદાકા ગઝબ નાઝીલ હુઆ દોસ્ત મત બનાઓ.

(૫) ઐસે લોગોં કી સોહબત ઈખ્તીયાર કરો જો સુબ્હ શામ અપને રબકો પુકારતે હૈ. ઔર ઊસકી રઝામંદી ચાહતે હૈ.

(૬) આપસમેં અલ્લાહ કે લીયે મોહબ્બત કરો.

(૭) ઐસે લોગોંસે દોસ્તી મત કરો જો કિયામત ઔર રિસાલતકા ઈન્કાર કરે.

હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ફરમાયા :

(૧) મુસલમાન આપસમેં ભાઈ હૈ વો ઈન્સે ખયાનત નહી કરતા. ઊસસે જુઠ નહી બોલતા. ઔર ન વક્ત આને પર કિનારા કશી કરતા હૈ. હરમુસલમાન પર દુસરેકી આબરૂ માલ ઔર ખુન હરામ હૈ.

(૨) તુમમેં કોઈ શખ્સ ઊસ વક્ત તક કામીલ ઈમાનવાલા નહી હો સકતા જબતક વો અપને (મુસલમાન) ભાઈકે લીએ વો ભલાઈ નચાહે જો અપને લીએ ચાહતા હૈ.

(૩) અપને દોસ્તમેં કોઈ એબ નજર આયે તો ઊસે મોહબ્બત ઔર એહતિયાતસે આગાહ (ખબર) કરો તાકે વો ઈસ એબ કો દુર કરે. ઔર કીસી દોસ્તકે લીએ યે બાત અચ્છી નહી હૈ. કે જબ ઊસ્કો અપના એબ બતાયા જાયે તો વો ઊસ્કો બુરા માને. ક્યું કે યે ઊસ્કી ભલાઈકી બાત હૈ.

(૪) દોસ્તો સે બહસ (વાટાઘાટ) કરતે વક્ત યે બાત ધ્યાન મેં રખનાચાહીયે કે ઈસસે દીલો મેં રંજ પૈદા નહોને પાયે અગર બહસ જીતકર દોસ્ત ખો દીયા તો યે બડે નુકશાન કા સૌદા હૈ.

ઊમ્મીદ હૈ આપકો અચ્છે ઔર બુરે દોસ્તકા ફર્ક સમજમે આગયા હોગા. ઔર દોસ્તી નિભાનેકે ઊસુલભી સમજ ગયે હોગેં.

મેં અપને દોસ્તોં કો બરબાદ હોતે દેખતાહું તો બહોત અફસોસ હોતા હૈ. ક્યું કે યે અક્સર ચાલાક ઔર ખરાબ કિસમકે લોગોં કે હાથ લગજાતે હૈ. તો બહોતસી બુરીબાતેં ઊન્કો બતા દેતે હૈ. ઔર બહોતસી બુરી બાતે અપની નાદાની કી વજહસે ખુદહી સીખ લેતે હૈ. અકસર મરતબા કુછ બાતે અપને મા-બાપ ઔર દોસ્તોસે પુછતે હુએ શરમાતે હૈ. ઈસ લીયે ગુમરાહ હોજાતે હૈ. ઔર ગલત રાસ્તા ઈખ્તીયાર કરકે અપની તબાહી ઔર બરબાદીકો દઅવત દેતે હૈ.

ઈસ્કી એક વજહ યે ભી હૈ કે આપકો અચ્છી કિતાબેં નહી મીલતી જો આપકી ઊલઝનોંકા હલ બતાયેં ઔર આપ ઊસસે રહનુમાઈ હાસિલ કર સકે. આપકી ઈસ પરેશાનીકો સામને રખતે હુએ યે કિતાબ લીખ રહા હું આપ ઈસ્કો ધ્યાન સે પઢે ઔર પરેશાની કે વક્ત ઈસસે રહનુમાઈ હાસિલ કરે. અલ્લાહતઆલા આપકી મદદ ફરમાયે. ઔર આપ હંમેશા સીધા રાસ્તા ઈખ્તીયાર કરે આમીન.

૭. જીંદગી અનમોલ નેઅમત હૈ :

ઈન્સાની જીંદગીકે તીન દૌર હૈ.

(૧) બચપન (૨) જવાની (૩) બુઢાપા.

૧૪-૧૫ સાલ ખત્મ કરકે ઈન્સાન જવાની કે દૌરમેં કદમ રખતા હૈ ઔર જીંદગીકા વો ભરપુર દૌર શુરૂ હોતા હૈ. જીસ્કો જવાની કહેતે હૈ. ઔર યહીં દૌર સારી જીંદગીકા નિચોડ ઔર ઊમ્ર ભર કા સુનેરી ઝમાના હોતા હૈ. ઈન્સાનમેં ઊમંગે ઈસી જમાનેમેં પૈદા હોતી હૈ. ઔર જીન્સી જીંદગી (sex) કા પુરકૈફ ઝમાના શુરૂ હોતા હૈ. મર્દ ઔર ઔરત દોનોં મે જીન્સી ઝીંદગીકા જઝબા (તરંગ) ઊભર આતા હૈ. ઔર ફીર આપસમેં મુલાકાતકી ખ્વાહીશ પુરજોર મેં પૈદા હોતી હૈ. યહીં વક્ત સમજને

સવંરને ઔર સમલનેકા હૈ. ઈસી દૌરમેં કદમ કદમ પર ઠોકરે લગતી હૈ ઔર સોચ સમજકર કદમ ઊઠાના પડતા હૈ.

લેકીન જવાનીકા નશા ઔર ભરપુર તાકતકા નશા. સમઝદારી પર ગાલિબ આ જાતા હૈ. ઔર સિર્ફ જોશ હી જોશકી હુકુમત હોતી હૈ.

બેશક દુનિયામેં હંમેશા તાકતકી કદર હોતી રહી હૈ. લેકીન ઈન્સાન સિર્ફ અપની તાકતકી વજહસે અશરફુલ મખ્લુકાત (શ્રેષ્ઠ) નહી હૈ.

બલ્કે અકલ અખ્લાક ઔર રૂહાની તાકત કી વજહ સે વો દુસરી મખ્લુકસે અફઝલ હૈ. ઈન્સાનકી બકા ઔર કામ્યાબીકે લીયે જીસ્માની (બદનકી) અકલકી ઔર રૂહાનિયત કી તરક્કી લાઝીમ હૈ.

ઔર ઈસ તરક્કી કી બુન્યાદ ઈસી જવાની કે ઝમાને મેં પડતી હૈ. ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે પહેલે અપને નફસ ઔર ખ્વાહીશાત (અરમાનોં) પર કાબું કીયાજાયે.

જીસ્કે લીયે અપને બદનકો પાક રખના જરૂરી હૈ. નેકીસે જીંદગી બસર કી જાયે તાકે દીલકે ખ્યાલાત ઔર સોચ ઔર બોલચાલ બુરી બાતોં સે પાક રહે. ઔર યે અજીબ બાત હૈ કે બુરે ખ્યાલાત દીલમેં ચોરી સે દાખીલ હો જાતે હૈ. જૈસે ચેપીરોગ કે જરાસીમ (જીવાણું) ખોરાક ઔર સાસ કે સાથ હમારે બદનમેં દાખીલ હોજાતે હૈ. લેકીન બદન અગર તંદુરસ્ત ઔર બિમારીયોં સે પાક હોતો ઐસે જરાસીમ બઢને નહી પાતે ઈસી તરહ ઈન્સાન કે બદન ઔર જીંદગી કે પાક રહને કે લીયે ખ્યાલોકા પાક હોના જરૂરી હૈ.

૮. ગંદી નાવિલે :

આજકલ સબસે જ્યાદા નુકશાન નાપાક રિસાલે ગંદીનાવિલે ઔર અફસાને ઔર વાહીયાત કિતાબે પઢનેસે હોતા હૈ. ક્યું કે પઢને વાલેકા દીલ ઊસ્મે ખુબ લગતા હૈ. ઔર ઊસકી સોચ મેં હી ચટખારે લેતા રહેતા હૈ. ઈસતરહ ગંદે ખ્યાલાત ઔર અય્યાશી કે ખ્યાલ ભડકને લગતે હૈ.

ફીર લીખને પઢને કે શોખમે કમી હોને લગતી હૈ. ફીર ઐસે ગંદે રિસાલે પઢનેકા શોખ પૈદા હોતા હૈ જીસ્મે ઈશ્કી અફસાને કહાનિંયા સેર તફરીહ. મારફાડ ઔર ઝુલ્મો સઝાકી કહાનિંયા હો. ઝ્યાદા સે ઝ્યાદા સિનેમા - ટેલીવીઝન દેખનેકી ખ્વાહીશ બઢ જાતી હૈ. ફીર કુછ ટાઈમકે બાદ સ્કુલકી કિતાબે પઢને બલ્કે દેખનેકો દીલ નહી ચાહતા. ઔર જયાદા વકત ઐસી બેહુદા કિતાબે પઢને મેં દીલ લગજાતા હૈ. ફીર સ્કુલ કી કિતાબેં બેકાર માલુમ હોને લગતી હૈ.

ઈસલીયે જબ પઢાઈસે દીલ ઊચાટ હોને લગે તો ફુઝુલ કિતાબેં પઢના બંદ કરે નેક દોસ્તોંકી મજલીસમેં બેઠે નેક ઈન્સાનોંકી ઝીંદગી કે હાલાત પઢે. ઔર તારીખી કિતાબે પઢે તાકે આપકા દીલ ઊચાટ નહી.

બાઝ કિતાબેં સિર્ફ ચખલેને કે કાબિલ હોતી હૈ. ઔર બાઝ નિગલ જાને કે લાયક હોતી હૈ. ઔર બહોતકમ કિતાબેં ઐસી હોતી હૈ જીન્કો ચબાને ઔર હઝમ કરનેકી જરૂરત હૈ. તાકે સાલેહ (નેક) ખુન પૈદા હો સકે યાની ઊન્કે નતીજે અચ્છે હાસિલ હો.

દસ અચ્છી કિતાબેં પઢકર આપ કહીં એક સીડી પર ચડેગેં ઈસ્કે બરઅક્સ (ઊલ્ટા) સિર્ફ એક ગંદી કિતાબ પઢકર આપ દસ સીડીયા નીચે ગીર જાએગે.

યાદ રખીયે ! જો કિતાબ કાઈ મરતબા પઢનેકે લાયક નહી વો પઢને હી કે લાયક નહી.

કિતાબેં ઐસે બુઝુર્ગો કે મદફન (દફનકરનેકી જગા) હૈ જો મરને કે બાદ ભી નહી મરતે.

દુનિયાકે મક્તબમે ઈન્સાનકે લીયે ઈન્સાન હી આસાન ઔર મુફીદ કિતાબ હૈ. જીસ્કે મુતાલેસે વો હરવક્ત કુછ ન કુછ સબક સીખતા હૈ. બસ ! જો લોગ અપને નાપાક અખ્લાકકા બુરાનમુના લોગોં કે સામને પેશ કરતે હૈ વો ન સિર્ફ ઈન્સાની જીંદગીકો બરબાદ કર રહે હૈ. બલ્કે નિઝામે કુદરત મેં બદનજમી ફેલાનેકે મુજરીમ હૈ.

(મખ્ઝને અખ્લાક)

ફુઝુલ ચીઝોંમે એક અહમચીઝ યે હૈ કે આજ હમારે બચ્ચોંકો પઢને કે લીયે ઐસા લિટ્રેચર લાકર દીયા જાતા હૈ જો સરાસર બકવાસ ઔર જુઠી મનઘડત કહાનીયોં ઔર કાર્ટૂનોં વાલા હોતા હૈ. ખાસકર માલદાર ઘરોં મેં હર પઢને વાલે બચ્ચેકે હાથમેં કોમીકસ-ઔર કાર્ટૂની કહાનીયા નજર આયેગી. જીન્સે ન કોઈ દુન્યવી ફાયદા હૈ. ઔર ન કોઈ દીની ફાઈદે કી ઊમ્મીદ હૈ. બલ્કે નુકશાન યે હોતા હૈ કે શુરૂહીસે બચ્ચેંકા જહેન ધોકાદેના-મારફાડ-ઔર ફરેબ બાઝીકી તરફ ચલાને લગતા હૈ. શુરૂસે બચ્ચેંકો ઐસી લાયાની (બેકાર) બાતોંસે બચાને કી જરૂરત હૈ. અલ્લાહ તઆલા હમેં નેક તૌફીક અતાફરમાયે.

(નિદાએ શાહી ૪-૯૬)

૯. જવાનીકી શરૂઆત :

બાલિગ હોનેકી ઉમર આબોહવા - ખોરાક - હાલાત ઔર માહોલ કે હિસાબસે હર મુલ્કમેં અલગ અલગ હોતી હૈ. હિંદુસ્તાન મેં અકસર પંદરહ સાલકે લડકે બાલિગ હો જાતે હૈ. બાલિગ હોનેકે બાદ વાલે ઝમાનેં કો "ઊન્ફવાને શબાબ" (ભરપુર જવાની) કહેતે હૈ. જો અઠારહ-બીસ સાલ તક જારી રહતા હૈ. ઈસ ઝમાનેમેં બદન કે આઝા (અવયવ) કે સાથ દિમાગ-અકલ ઔર સમજદારી પુરી પુખ્તગી હાસિલ કરકે લડકા એક પુખ્તા આદમી બન જાતા હૈ. ઔર ઈસ કાબિલ બનજાતાહૈ કે ઝીંદગી કા બોઝ ઊઠા સકે. ઔર બાપ બન સકે.

બાલિગ હોને કે ઝમાને મેં બદન કે આઝા ઔર ઊસકે કામમેં બહોત તબ્દીલીયા પૈદા હોતી હૈ. ઈસકી વજહસે બદન મેં બહોત કીસમકી તુફાની ઊમંગે પૈદા હોને લગતી હૈ. તરહ તરહ કે ખ્યાલાત આને લગતે હૈ. જુઠે વહેમ ઔર તમન્નાયેં પૈદા હોતી હૈ. લડકા બેચૈન રહતા હૈ. ઊસે સમજમેં નહી આતા કે ક્યા કરે ? અકસર ઊદાસ રહેતા હૈ માબાપ ઔર ઊસ્તાદકી રોક થામસે અકસર ભડક ઊઠતા હૈ. બલ્કે કભી બેકાબું હો જાતા હૈ. કભી વો મઝહબ કી તરફ ઝયાદા રગબત કરતા હૈ. ઔર કભી આવારા- પન કી તરફ જાનેકી કોશિષ મેં રહેતા હૈ. ઊસકે દિમાગમેં અકસર શેહવત (sex) કે ખ્યાલાતા પૈદા હોને લગતે હૈ. લડકીયોંસે મીલનેકી ખ્વાહીશ પૈદા હોતી હૈ. દિન મેં ખ્યાલી પુલાવ પકાતે રહેતે હૈ. ઔર રાતકો ગંદે ખ્યાલોકી વજહસે નિંદમે એહતિલામ (સ્વપ્નદોષ) હોને લગતા હૈ.

યે તમામ બાતે પુરે બાલિગ હોને કી અલામત હૈ. અબ ઊસકો સુકુન ઔર આરામકી જરૂરત હૈ. ઈસલીયે જબ ઐસે તુફાન ઊઠે. તો સાદા ખોરાક ખાયે સાફ ઔર હલકી હવામેં વરજીશ કરે.

ફુરસદકે વક્ત કો અપને જરૂરી કામોમેં યા ઈલ્મ હાસિલ કરને મેં ગુજારના ચાહીયે નેક લોગોંકી સોહબત ઈખ્તીયાર કરે નમાઝ કી પાબંદી કરે ગંદીનાવિલો ઔર અફસાનોં સે પરહેઝ કરે. કયું કે ઈન્કો પઢને સે દિમાગ ગંદા હોજાતા હૈ. ઔર જીન્સી (sex) ખ્વાહીશકા ધ્યાન બઢને લગતા હૈ. ફીર હક બાત દીલમેં અસર નહી કરતી અમલકી તાકત ઘટ જાતી હૈ.

બલ્કે અકસર લોગોંકો ગંદી કિતાબે પઢનેકી વજહસે જો બુરે ખ્યાલાત દિમાગમેં જમ જાતે હૈ તો મૌત તક રોતે રહેતે હૈ. ઈસલીયે ઐસી કિતાબે પઢનેસે બેહતર હૈ કે કીસી ઔર કામમેં મશ્ગુલ હોજાયે. અગર ફીરભી બેચેની રહેતો દવા કા ઈસ્તિમાલ

કરના ચાહીયે.

ઐસે વક્તમેં અગર ઈન બાતોં પર કાબુ પાકર હિમ્મતસે કામ લીયા જાયે તો હર નવજવાન અપની તાકત ઔર દીલ ચસ્પી દુસરે મુફીદ કામોં મે ખર્ચ કર સકતા હૈ. જૈસે કે કારીગરીકા કામ મીકેનીકકામ પેઈન્ટીંગકામ ઘડીરીપેરીંગ વગેરહ.

સબસે જ્યાદા જરૂરી યે હૈ કે ખ્વાહીશાત કે ખ્યાલોમેં વક્ત બરબાદ કરને કે બજાયે કામકી તરફ પુરા ધ્યાન દીજીયે.

૧૦. અપની કદર કીજીયે :

મેરે અઝીઝ નવ જવાનોં ! આપ અપને મા બાપ કી તમન્નાઓંકે મરકઝ હૈ. ઊન્કી આખોં કી ઠંડક હૈ. મુલ્ક ઔર કૌમ કી ઊમ્મીદે આપસે લગી હુઈ હૈ. આપકે ખાનદાનકી ખુશીયા. આપકી મોહતાજ હૈ.

ક્યા ? આપને કભી યે સોચા હૈ કે આપ દુસરોં કે લીયે કીસકદર કિંમતી સરમાયા હૈ ? આપકે અંદર ખાનદાન ઔર મુલ્કો મિલ્લતકે બહોત અહમ કામોં કો અંજામ દેનેકા બેપનાહ જઝબા ઔર હિમ્મત છુપી હુઈ હૈ. ખુદાવંદત આલાને આપકો બે શુમાર ખુબીયા અતા ફરમાઈ હૈ.

યાદ રખીયે ! દુનિયા કા કોઈ ઈન્કીલાબ ઊસ વક્ત તક કામ્યાબ નહી હો સકતા જબતક ઊસ્મેં નવજવાન શામિલ નહો. ઈસ્લામી તહરીક કી કામ્યાબીમેં હઝરત અલી (રદી.) ઔર હઝરત સઅદ બિન અબીવક્કાસ (રદી.) જૈસે નવજવાનોંકી જવામર્દીસે કોન વાકીફ નહી ?

હમારે મુલ્કે હિંદુસ્તાનકે નવજવાન જવામર્દોને જો કિરદાર મુલ્ક કો આઝાદ કરાને મેં પેશ કિયા હૈ. ભલા ઈસે કૌન ભુલા સકતા હૈ ?

યે સારી બાતેં આપકો ઈસલીયે બતાઈ જારહી હૈ કે આપ અપની કદર કરના સીખે ઔર અપને કો આનેવાલી ઝિમ્મેદારીયોંકા બોજ ઊઠાનેકે લાયક બનાયે. લેકીન યે સબ સિર્ફ ઊસ વક્ત કર સકતે હૈ. જબકે આપ તંદુરસ્ત હો. દિમાગી - અખ્લાકી - રૂહાની તાકતોંસે માલામાલ હો. તાકે ઝીંદગીકે હર મૈદાનમેં કામ્યાબી આપકે કદમ ચુમ સકે.

અગર આપ ઈસ નાઝૂક વક્તમેં ઈન ખુબીયોંસે મહરૂમ હોગયે. તો આનેવાલા વક્ત આપકે લીયે ખુશીયોંકા પૈગામ નહી લા સકેગા. બલ્કે માયુસી આપકો ચારોં તરફસે ઘેર લેગી.

જવાનીકે દૌર મેં ખ્વાહીશોંકી વજહસે નવજવાન અપના તવાઝુન (બેલેન્સ) કાયમ નહી રખ સક્તે ઔર ઈધર ઊધર ભટકને લગતે હૈ. ઈસલીયે હમને યે અદના કોશિષકી હૈ. કે આપ ઈસ્કે ઝરીયે સે રહેનુમાઈ હાસિલ કર સકે. ઔર હર બુરાઈ ઔર બિમારી ઔર ગંદી આદતોંસે બચજાયે. જો આપકો બરબાદીકે ઘડે તક પહોંચા સક્તી હૈ. (નવજવાનોંકે મસાઈલ)

જવાની કર ફિદા ઊસપર કે જીસ્ને દી જવાનીકો
કિસી ખાકી પે મતકર ખાક અપની જીંદગાનીકો

ઈસ શેઅર કા મતલબ યે હૈ કે એક બ્લોક (ઈંટ) જીસસે યહાં મકાન તામીર કીયે જાતે હૈ. અગર ઈસ્કો કીસી મામુલી ઈન્સાનકે મકાનમેં લગાદે. ઔર ઈસીકીંમતકી દુસરી ઈંટ બયતુલખલા (સંડાસ) મે લગાદે. ઔર ઈસી કીમતકી તીસરી ઈંટ મસ્જીદકી તામીર મેં લગાદે. ઔર ચોથી ઈંટ ઈસી કીમત કી મસ્જીદે નબવી (સ.અ.) મેં લગાદે. ઔર પાચવી ઈંટ ઈસીકીમતકી ખાનએ કાબામેં લગાદે. તો આપ ખુદ ફેસલા કરેગેં. કે યે સબ ઈંટઅપની કીમતકે હિસાબસે બરાબર હૈ. અગર મૌકાકી જગા મેં ઈસ્તીમાલ કિયા. ઈસ્કી વજહસે ઈન્કી હૈસિયત ઔર શરાફતમેં ફર્ક પૈદા હો ગયા. ક્યા ? સંડાસમેં જો ઈંટ લગી હૈ વો મસ્જીદમેં લગી હુઈ ઈંટ કે દર્જે કે બરાબર હોસકતી હૈ ?

બસ ! યે જવાની અગર તુફાના ખ્વાહીશ પર કુરબાન કરદી તો મરને સડને વાલી લાશો પર જવાની કી ઈંટ લગકર જવાની બે કીમત હો ગઈ મીટ્ટી સે બના આશિક મીટ્ટીસે બને આશિક પર ફિદા હોકર તબાહ હોગયા.

ઔર અગર જવાની કો અલ્લાહતઆલાકી ઈબાદતમેં ખર્ચ કિયા ઔર ઊસ્કી રઝામંદી કે તાબે કર દીયા. તો ગોયા જવાનીકી ઈંટકો રઝાએ ઈલાહી કે મહેલમેં લગા દીયા. ફીર યે જવાની કિસ કદર કિંમતીહોગી. અલ્લાહ તઆલા કી ઈસ તૌફીક પર વો નવ જવાન જીસ કદરભી શુક્ર કરે હકઅદાનહી હો સકતા ઔર કયામત કે દીન ઈસ જવાન કો અર્શે ઈલાહીકા સાયા અતા હોગા. ઔર ઈન્આમોં સે નવાઝા જાયેગા.

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊસ્કાઈલાજ)

૧૧. નવજુવાનોંકી પરેશાનીકા સબબ કયા હૈ ?

ઓમાન (OMAN) મે એક મુકાલમા થા ઊસ્તાઝ કામિલ શરીફ જો આજકલ વઝીરે અવકાફહૈ. વો ઔર મૌલાના સુલેમાન નદવી સાહેબ ઔર સાઊદી અરબકે એક ફાઝિલ શેખ અહમદ જમાલ તીનોં સે સવાલ કીયે જારહેથે મુકાલમા

રેડીયોપરભી નશર હુઆથા. મૌલાના સુલેમાન સાહબસે પુછાગયા. ઈસ વક્ત કી સબસે બડી મુસીબત ખાસકર નવજવાનોંકી પરેશાનીકા અસલ સબબ ક્યા હૈ ? તો મૌલાના ને કહા "જીંદગીકા તઝાદ" (અલગ અલગ બાતોં કા ટકરાવ)

નવજુવાન એકહી વક્ત મેં ઈત્ની મુતજાદ (અલગ અલગ) ચીઝેં દેખતે હૈ. ઘરકા નકશા કુછ દેખતે હૈ. બાપદાદાકી રિવાયત કુછ સુનતે હૈ. સ્કુલ કોલેજ મેં કુછ દૂસરા સુનતે હૈ, દોસ્તોંકી મહેફીલમેં કુછ ઔર સુનતે હૈ. લિટ્રેચર દેખતે હૈ તો ઊસમેકુછ ઔર બાતોંકી દઅવત પાતે હૈ. ટેલીવીઝન-રેડીયો પર વો તફરીહ હાસિલ કરતે હૈ વો ઊન્કો કુછ ઔર દેતા હૈ. ઈન મુતજાદ (અલગ અલગ ચીઝોને) ઐસા કન્ફયુઝન (Confusion) પૈદા કર દીયા હૈ ઔર એક ઐસા દિમાગી તજાદ ઔર ઈન્તેશાર (ગરબડ) પૈદા કરદી હૈ. કે ફેંસલા નહીં કર પાતે. નવજુવાનોંકી હાલત યે હૈ કે એકગાડીમેં દો ઘોડે જોતે હુએ હૈ. એક મગરિબકી તરફ ઔર દુસરા મશરીક કી તરફ લેજારહા હૈ. ઈસગાડી પર બેઠને વાલે મુસાફીરકા અલ્લાહહી હીફાઝત કરનેવાલા હૈ. યે તજાદ (ટકરાવ) સોસાયટીસે હમારે તાલીમી નિઝામ (બંદોબસ્ત) સે ખતમહોના ચાહીયે.

મગરીબને સિખાયા ઊન્હે ફન શિશાગરીકા
દીલ તોડ ગઈ ઈન્કા દો સદીયોંકી ગુલામી

દેખીયે ! અગર આપને ઈસકિતાબકો પઢકર કોઈ સબક હાસિલ ન કિયા ઔર ઈન સુનેરી બાતોં પર અમલ ન કિયા તો ફીર પછતાના પડેગા.

૧૨. નફસ ઔર રૂહ :

મેરે નવ જવાન દોસ્તો ! ખુદાવંદ તઆલાને હમારે અંદર એક ઐસા દોસ્ત પૈદા કિયા હૈ. જો હરવક્ત હમેં બુરી બાતોં સે રોકતા હૈ. અલ્લાહતઆલાકી ફરમાબરદારી ઔર ઈતાઅતકી રગબત દેતા હૈ. દુનિયા ઔર આખેરતમેં સલામતી કી બાતેં બતાતા હૈ. યે દોસ્ત બહોત ઊમદા હૈ. જો ખાસ લોગોં કે (નેક) દીલસે કભી દૂર નહી હોતા.

ચુનાચેં જબહમકીસી બુરે કામકા ઈરાદા કરતે હૈ. તો વો ધડકને લગતા હૈ. ગોયા "ખતરેં કી ઘંટી હૈ" જો બજને લગતી હૈ. ઔર અંદર સે એક આવાઝ સુનાઈ દેતી હૈ. જો હમસે કહેતી હૈ.

યેકામ ન કરો યે ગુનાહ હૈ. ઈસસે અલ્લાહનારાઝ હોગા.

ખાનદાનકી ઈઝઝત જાતી રહેગી. તુમ હંમેશાકે
લીયે બદનામ હોજાઓગે. અબ ભી ઈસસે રૂક જાવ.

હમારે ઈસ ઉમ્દા દોસ્ત કા નામ હૈ "રૂહ" અલ્લાહપાકને ઉસકો હમારા મુહાફીઝ બના રખ્ખા હૈ.

દૂસરા બુરા દોસ્ત ભી મૌજુદ હૈ. જો આદમી કો શહેવત કી તરફ રગબત દેતા હૈ. ચાહે વો હરામહો ઔર બુરે કામો પર ઉભારતા હૈ. ઔર દુનિયા આખેરત મેં બરબાદીકી બાતેં સીખાતા હૈ દીલ ફરેબ નકશે બાંધતા હૈ. ઔર બાર બાર યે કહેતા રહેતા હૈ.

ક્યું ? ગભરાતે હો યાર ! આગે બઢ કર યે કામ કરલો.
ઈસકામઝા ઉઠાઓ ફીર જો હોગા દેખા જાયેગા.
જુઠ બોલકર અપની જાન બચાલેના દેખો !
ઈસ મૌકે કો હાથસે ન જાને દેના.

ઈસ બુરે દોસ્તકા નામ હે "નફસ" યે બહોત ખતરનાક દોસ્ત હૈ. ઈસસે હરવક્ત હોશિયાર રહીયે.

યાદ રખીયે ! જબ હમ કીસી કામકા ઈરાદા કરતે હૈ. તો હમારે અંદર રૂહ ઔર નફસ મેં લડાઈ હોતી હૈ. દોનોં અપની અપની બાતેં કબુલ કરાને પર મજબુર કરતે હૈ. આખીર મેં હમ કીસી એક કા હુકમ માનલેતે હૈ.

જૈસેકે :

અગર હમ આમકે બાગસે ગુઝરે જહાં પકકે આમ અપની બહાર દીખા રહે હો ઔર વહાં રખવાલા ભી મૌજુદ નહો તો નફસ ફોરન કહેગા. આહ ! કિતને મીઠે આમ હૈ ? વાહ ભાઈ વાહ ! માલી ભી નહી હૈ. બસ મઝે હી મઝે હૈ. આગે બઢો ઔર આમ તોડલો.

મગર "રૂહ" કા હુકમ આડે આયેગા ઔર કહેગા. ના ભાઈ યે કામ ન કરના. યે ચોરી હૈ. ગુનાહ હૈ. ઈસકી સઝા મીલેગી.

ઈસપર નફસ કહેગા અરે મીયા ! કૌન પુછતા હૈ. આગે બઢકર આમ તોડલો. આખીર ઈતની "બુઝદીલી" ભી ક્યા ? આમ તોડલો ઔર ભાગ નિકલો દેખુંગા. તુમ્હે કૌન પકડ સકતા હૈ ?

લેકીન "રૂહ" ઈસ બુરે કામસે રોકનેકી પુરીકોશીષ કરેગી. ઔર કહેગી. મીયાં સાહબઝાદે ! અગર તુમ માલીક કી નિગાહસે બચ ગયે તો ખુદાકી નિગાહસે કૈસે

બચોગે ? જો હર હાલતમેં તુમ્હે દેખતા હૈ. છોટી બડી કોઈ ચીઝ ઊસસે છુપી નહી. વો તુમ્હે ઈસ ચોરીકી સઝા જરૂર દેગા- તુમ્હારી ઈસ ચોરીકી ફિલ્મ બન જાયેગી જોક્યામત કે દીન અલ્લાહકે દરબાર મેં દિખાઈ જાયેગી ઔર તુમ્હારે બદનકે આઝા (અવયવ) ગવાહી દેગેં ફીર તુમ ઊસ વક્ત ક્યા કરોગે ? જરા ઠેહરો ઔર સોચો આમ કા મઝા ચંદ મીનટોમેં ખત્મ હોજાયેગા લેકીન ઊસ્કી સઝા ઔર બદનામી બહોત જયાદા હૈ. ફીર ક્યું બેવકુફ બનતે હો.

મતલબકે રૂહ ઔર નફસ મેં યે લડાઈ ઈસ વક્ત તક ચલતી હૈ. જબતક આપ કીસીકા હુકમ નહી માન લેતે.

અગર આપને રૂહ કા હુકમ માન લીયા તો દુનિયા આખેરતકી કામ્યાબી આપકે કદમ ચુંમેગી. ઔર અગર આપને નફસ કા હુકમ માન લીયા તો દોનોં જહાનકી રૂસ્વાઈ હોગી. જીસ્કો કોઈ અકલમંદ પસંદ નહી કરતા.

યે ભી યાદ રખીયે કે આપ જીસ દોસ્તકા હુકમ જ્યાદા માનતે રહેગેં ઊસ્કી તાકત બઢતી રહેગી. ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા વો આપકા હાકિમ બન જાયેગા.

અબ અગર રૂહ આપકી હાકિમ બનજાતી હૈ તો દુનિયા આખેરતકી બુલંદી ઔર કામ્યાબી આપકી કિસ્મત બન જાયેગી. ઔર અગર નફસ હાકિમ બન ગયા તો દુનિયામેં ભી રૂસ્વાઈ. ઔર આખેરતમેં બરબાદીકા શિકાર બનના પડેગા.

અબ ! આપ ખુદહી ફેસ્લા કરલો. કે આપ નફસકા ફેસ્લા માનોગે યા રૂહ કા ?

હમારા હમદર્દી વાલા મશવરા યહી હૈ કે આપ હંમેશા રૂહ કા હુકમ માનના ઔર કભી ભુલકરભી નફ્સકી બાત પર કાન ન લગાના.

હા- અગર ગલ્તીસેં ઐસા હો જાયે તો ફોરન તૌબા કરકે આઈન્દા એહતિયાત સે રહેનેકા પકકા ઈરાદા કરલેના. ઈસીમે આપકી કામ્યાબી ઔર તરકકી કા રાઝ હૈ-

(નવજવાનો કે મસાઈલ)

૧૩. તૌબા ઔર દુઆ :

આપને અબતક જો જીંદગી ગુઝારી હોગી-હોસક્તા હૈ ઊસ્મે આપસે ગલતીયા ઔર કોતાહી ઔર ગુનાહ હુએ હો. ઈસ લીયે પહેલે ઈનસે તૌબા કરલે અલ્લાહ તઆલાસે માફી માગલે ઔર આઈન્દા કેલીયે પકકા અહદ કરે. કે ઈસસે બચતે રહેગે ક્યું કે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા હૈ કે "ઔર અગર કભી ઊન્સે કોઈ ફોહશ (ખરાબ) કામ હો જાતા હૈ. યાવો અપને ઊપર કભી જયાદતી કર બેઠતે હૈ. તો ઊન્હે

ખુદાયાદ આજાતા હૈ. ઔર ઊસસે અપને ગુનાહોં કી માફી ચાહતે હૈ. ઔર ખુદા કે સિવા કૌન હૈ ? જો તુમ્હારે ગુનાહોં કો માફ કર સકતા હૈ. ઔર જાનબુજકર અપને કિયે પર હરગીઝ ઈસરાર નહી કરતે."

"હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ફરમાયા" તમામ ઈન્સાન ખતાકાર (કુસરવાર) હૈ. બેહતરીન ખતા કરનેવાલે વો હૈ જો બહોત જ્યાદા તૌબા કરતે રહેતે હૈ."

ઈસતરહ તૌબા કરનેસે આપકી જીંદગીમેં પાકીઝા ઔર અચ્છે તરીકે પર જીંદગી ગુજારનેકા હોંસલા પૈદા હોગા. ઔર આપકે ઈરાદે મેં મજબુતી પૈદા હોગી ખુદાકી રહમત કે ઊમ્મીદ વાર રહીયે. ઔર યકીન રખીયે કે ખુદા આપકે ગુનાહોં કો માફ કર દેગા.

(ખુદાતઆલાકા ફરમાન હૈ.)

"અયમેરે બંદો જો અપની જાનોં પર જયાદતી કર બેઠે હો ખુદાકી રહમતસે હરગીઝ માયુસ ન હોના ખુદા તુમ્હારે સારે ગુનાહ માફ કર દેગા. વો બહોત જયાદા માફ કરનેવાલા બડાહી મહેર બાન હૈ."

"ઔર તુમ અપને રબકી તરફ રૂજુઅ હોજાઓ ઔર ઈસકી ફરમા બરદારી કરો. ઈસસે પહેલે કે તુમ પરકોઈ અઝાબ આ પડે ઔર ફીર તુમ કહીસે મદદ ન પા સકો.

બસ ! અપને ગુનાહોં કો યાદ કરકે ખુદા કી બારગાહમેં રોતે હુએ માફી માગો. અપની બુરી હરકતો પર અફસોસ ઔર શરમીંદગી જાહીર કરો. ઔર અહદ કરો કે ઈન્શા અલ્લાહ આઈન્દા ઐસે ખરાબ કામ નહી કરેગે. ઔર યકીન રખીયે ખુદા તઆલા આપકે ગુનાહ માફ ફરમા દેગા ઔર આપકો સીધીરાહ પર ચલનેકી તૌફીક અતા કરેગા.

યાદ રખીયે ! જબ ગુનાહકા એહસાસ પૈદાહો ઔર આપ યે મેહસુસ કરને લગે કે આપને ગુનાહ કિયા હૈ. તો સમજ લીજીયે કે "અબ આપકે સુધરનેકા વક્ત આગયા હૈ" ઔર ખુદાકી રહમત કા દરવાજા આપકે લીયે ખુલ ગયા હૈ. બસ ! આજીઝીસે અલ્લાહકી તરફ ઝુંક જાઈયે અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન હૈ.

"ઔર વહી તો હૈ જો અપને બંદોકી તૌબા કુબુલ કરતા ઔર ઊન્કી ખતાઓં કો માફ કરતા હૈ. ઔર વો સબ કુછ જાનતા હૈ જો તુમ કરતે હો."

૧૪. સય્યેદુલ ઈસ્તિગફાર :

હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને તૌબા કરને કી યે દુઆ બતાઈ હૈ.

"અલ્લાહુમ્મ અન્તરબ્બી લાઈલાહ ઈલ્લા અન્ત ખલક્તની વઅના અબ્દુક

વઅન્ના અલા અહદીક વ વઅ્દીક મસ્ત તઅ્તુ-અઊઝુબિક મિનશર્રે મા સનઅ્તું અબુઊ લક બિનિઅ્મતીક અલય્ય વઅબુઊ બિજન્બી ફગફીરલી ફઈન્નહું લા યગફીરૂજ્જુનુબ ઈલ્લા અન્ત."

"અયઅલ્લાહ તું મેરા રબ હૈ તેરે સિવા કોઈ માબુદ નહી. મુજકો તુને પૈદા કિયા ઔર મૈં તેરા બંદા હું ઔર મૈને તુજસે બંદગી ઔર ઈતાઅત કા જો અહદ કિયા હૈ. ઊસપર અપને બસભર કાઈમ રહુંગા- ઔર જો ગુનાહ મુજસે હોજાયે ઊસકે બુરે અંજામ સે મૈ તેરી પનાહ માગતા હું તુને મુઝે જીન નેઅમતોં સે નવાઝા હૈ. મૈ ઈસ્કા ઈકરાર કરતા હું. ઔર મૈં અપને ગુનેહગાર હોનેકા ઈકરાર કરતા હું. અય મેરે પરવરદિગાર મેરે ગુનાહોંકો માફ ફરમાદે તેરે સિવા મેરે ગુનાહોંકો ઔર કૌન માફ કરનેવાલા હૈ ?

તૌબા કરને ઔર આઈન્દાસે એહતિયાત કરનેકા અહદ કરનેકે બાદ જીંદગી કે હર મુશ્કીલ કામમેં અલ્લાહ પાકસે મદદ માગને કો અપના કામ બનાલે. ક્યુંકે સબ કુદરતોં ઔર ખઝાનોંકા માલીક તો અલ્લાહ હી હૈ. ઔર વો બડા મહેરબાન હૈ. ઈસલીયે ઈસસેહી દુઆ કરે. જો કુછ માગના હો ઊસીસેં-માગે.

સબ નબી – વલી – ઔર બુઝુર્ગ ઊસીકે દરકે સવાલી હૈ. વો હર કીસીકી સુનતા હૈ. ઔર કુબુલ કરતા હૈ.

દુઆ કે બયાન પર (ઈ.અ) કીસી દુસરે બાબમેં રોશની ડાલેગેં. અલ્લાહ તઆલાકા ફરમાન હૈ.

"ખુદાકો પુકારનાહી બરહક હૈ. ઔર જો લોગ ઊસકો છોડકર દુસરી હસ્તીયોંકો પુકારતે હૈ. વો ઈન્કી દુઆકા જવાબ નહી દે સકતે. ઊન્કો પુકારના તો ઐસા હૈ જૈસે કોઈ શખ્સ દુર સે અપને હાથ પાનીકી તરફ ફેલાકર ચાહે કે પાની દુર સે હી ઊસ્કે મુંહમેં આ પહોંચે હાલાકે પાની ઊસતક હરગીઝ નહી પહોંચ સકતા બસ ઈસતરહ કાફીરોંકી દુઆએ બે નતીઝા ભટક રહી હૈ.

યાદ રખીયે ! અલ્લાહ પાક સે વહીં માગે જો હલાલ ઔર પાક હૈ. ગુનાહ વાલી ચીઝોંકા માગના બહોતગલત કામ હૈ. યે તો ગોયા ખુદ અઝાબકો દઅવત દેના હૈ.

જબભી દુઆ માગે તો ગહેરે દીલ ઔર પાકીઝા નિય્યત સે માગે. ઔર ઈસ યકીનસે માગે કે આપ અલ્લાહ તઆલાસે જો માગ રહે હૈ. ઊસ્કો આપ કે હાલાતકા પુરા પુરા ઈલ્મ હૈ. ઔર વો સબકુછ દેને પર કુદરત રખતા હૈ. અલ્લાહ તઆલાકા ફરમાન હૈ.

"ઔર અય રસુલ (સ.અ.) જબ આપસે મેરે બંદે મેરે બારેમેં પુછે તો ઊન્હે બતા દીજીયે કે મૈં ઊન્કે કરીબ હું"

પુકારને વાલા જબ મુઝે પુકારતા હૈ તો મૈં ઊસ્કી દુઆ કબુલ કરતા હું. લિહાઝા ઊન્હે મેરી દઅવત કબુલ કરની ચાહીયે. ઔર મુઝ પર ઈમાન લાના ચાહીયે તાકે વો સીધે રાસ્તે પર ચલે.

હુઝુર (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ "અપની દુઆઓકે કબુલ હોનેકા યકીન રખતે હુએ (હાજીરદીલસે) દુઆકીજીયે ખુદા ઊસ દુઆ કો કબુલ નહી કરતા જો ગાફીલ ઔર બે પરવાહ દિલસે નિક્લી હો.

અપને રબકો આજીઝી ઔર ઝારી (રોનેકીહાલત)મેં પુકારના ચાહીયે. ઔર બરાબર દુઆ કરતે રહેના ચાહીયે ના ઊમ્મીદ હોનેકી જરૂરત નહી. અલ્લાહ તઆલા જો કરેગા. વો જરૂર બેહતર હી હોગા.

દુઆ કરના બંદેકા કામ હૈ ઔર નતીજા અલ્લાહ પાક કે હાથ મેં હૈ.

૧૫. દીની ઔર દુન્યવી તાલીમ :

દુન્યવી તાલીમ :

તાક્ત કો હાસિલ કરનેકા બહોત બડા ઝરીયા તાલીમ હૈ. દીનીતાલીમભી ઔર દુન્યવી તાલીમ ભી તાલીમકે ઝરીયેસે હી કૌમ ઔર મિલ્લત આગે બઢ સકતી હૈ. ઔર દુસરોં કે દરમ્યાન હરિફાઈ કે મૈદાનમેં કામ્યાબી ઔર ઈઝઝત હાસિલકર સકતે હૈ. તાલીમ હાસિલ કરને કે મામલે મેં હમારે નવજવાનકો શોખ નહોનેકી વજહસે કમ હિમ્મત-ઔર કમઝોર હોગયે હૈ. મહેનતસે ચોરી કરના હમારા મિજાઝ બન ગયા હૈ. ઈસલીયે હમારા ખાનદાન ઔર કૌમ દીની ઔર દુંન્યવી પેશવા ઔર રેહબરોંસે ખાલી હો ગયા. હાલાંકે આજ ઊમ્મત કો ઈન્કી બહોત જરૂરત હૈ. જો આજકે કઠીન હાલાતમેં ઊમ્મતકી સહી રહનુમાઈ કરે ઔર ઊમ્મતકો બરબાદીકે દલદલસે નિકાલ સકે.

યે બાત યકીની હૈ હમારી ઈઝઝત ઔર બુલંદી ઔર તાકત કા દામન તાલીમહીસે જુડા હુઆહૈ. અપને કો ઔર કોમકો તાક્ત વર બનાકર બુલંદી પર લે જાના હૈ તો ઊસ્કો તાલીમકે હર મૈદાનમેં અપની સલાહીયત (લાયકાત) ઔર બરતરી સાબિત કરનેકી કોશીષ કરની હોગી.

પ્રાઈમરી તાલીમ કેલીયે ઔર દીની તાલીમ કેલીયે હર શહેર ઔર ગાવમેં સ્કુલ-મદ્રસે ખુલે હૈ મગર હમારે અકસર બચ્ચેં આજભી તાલીમ સે મેહરૂમ હૈ.

સ્કુલ ઔર મદ્રસે મેં જાકર જાંચ કીજીયે તો હમારે બચ્ચે સબસે કમ હોગેં. યે બાતભી સહી હૈ કે હમારેભાઈ ગરીબી ઔર ગફલતકી વજહસે સ્કુલકી ફીસ નહી ભર સક્તે- ઈસલીયે અપને બચ્ચોંસે કામ ઔર મજદુરી કરાને કે લીયે મજબુર હૈ.

લેકીન યે બાત ભી જરૂર હૈ હમારે બચ્ચોં મેં લીખને પઢને કા શોખ ભી કમ હૈ. ઔર ઊન્કે મા-બાપકો બચ્ચોંકી તાલીમ કી ફીકર ભી નહી હૈ.

ઈસ બાતકો કૌન નહી જાનતા કે તાલીમસે મહેરૂમ જાહીલ તીસરે દર્જેકે શહેરી બનેગેં ઔર યે મુલ્કમેં અપના કોઈ અહમ રોલ અદાકરનકે લાયક નહી હો સકેગેં-

જરૂરત હૈ કે હમ અપને આપકો તાલીમસે આરાસ્તાકરે. ઔર કૌમ મેં તાલીમ હાસિલ કરનેકા શૌખ પૈદા કરે.

જીસ ઘરમેં એક આદમી બિમાર રેહતા હૈ. ઘરવાલે સબહી દુખી હોજાતે હૈ. બસ ! જીસ મુલ્કમેં ૯૦% લોગ જહાલતકી ખતરનાક બિમારીમેં મુબ્તલાહો. વો કૈસે ખુશહાલ રહ સક્તે હૈ.

સ્કુલ-કોલેજ મેં અચ્છે. નંબરો સે કામ્યાબ હોનેકી પુરી કોશીષકરે કોચીંગ સેન્ટર ખોલે. જો લોગ તાલીમયાફ્તા હૈ. વો દૂસરોંકી મદદ કરે.

ઔર ઈમ્તેહાનમેં સિર્ફ પાસ હોનેકી ફીકર નહો બલ્કે અપને અંદર સલાહિયત ઔર કાબેલીયત ભી પૈદા કરે.

ડીગ્રી તાલીમ હાસિલ કરને મેં તો હમારે નવ જુવાન દોસ્ત બહોત કમ હૈ. સાયન્સ - ટેકનોલોજી - વકીલાત - મેડીકલ- જૈસે કોર્સ મેં હમારે નવજવાન બહોત પીછે હૈ. વો ઈન મૈદાનોંમેં આગે બઢનેકી હિમ્મત હી નહી કરતેં બુઝદીલી કે શિકાર હૈ.

સાથ મેં યે બાત ભી હૈ કે હમારે પાસ ડીગ્રી તાલીમ હાસિલ કરને કે અસબાબ કમ હૈ. ગરીબી બડી રૂકાવટ હૈ. ઈસલીયે યે બાત તસ્લીમ કરના પડતી હૈ કે કુછ મજબુરીયાભી હૈ.

લેકીન યે દુનિયા મુકાબલેકા મયદાન હૈ. યહાં તો જો મુકાબલે મેં આયેગા વો આગે બઢેગા. ઔર જો મુકાબલે મેં આનેકી હિમ્મત નહી કરેગા. ઊસ પર કોઈ રહેમ નહી કરેગા. બલ્કે ઊસકો કુચલ દિયા જાયેગા.

અગર હમ મેં આગે બઢનેકા પકકા ઈરાદા હૈ તો ઈન મજબુરીયોં કે બાવુજુદ મહેનત ઔર કુરબાની સે હમ ઈન્શા અલ્લાહ કામયાબ હો સક્તે હૈ.

હોંસલા ઔર હિમ્મત બુલંદ રખીયે ! ઈન્શા અલ્લાહ આપભી આગે બઢેગેં

ઔર કૌમ ઔર મિલ્લતકા નવજવાનભી સરફરાજ હોગા.

દુન્યવી તાલીમ કો હાસિલ કરને કે સાથ ઈઝઝતકી જીંદગી ગુજારને કે લીયે ઔર દીન પર કાયમ રહેનેકે લીયે દીની તાલીમભી હાસિલ કીજીયે.

અગર આપકો રસુલે અકરમ (સ.અ.) સે દીલી મોહબ્બત ઔર તઅલ્લુક હૈ ઔર આપકે લાયે હુએ દીનસે મોહબ્બત હૈ. તો ફીર આપ (સ.અ.) કે દીન કા ઈલ્મ હાસિલ ન કરના કીસકદર મહેરૂમી ઔર બેઅકલીકી બાતહોગી કે આપ રસુલે અકરમ (સ.અ.) કી સિરત સે વાકીફ નહી. કે આપ (સ.અ.) કી જીંદગી કૈસી થી ખુદાસે આપકા તઅલ્લુક કૈસા થા ? ખુદાકે બંદો કે સાથ તઅલ્લુક કૈસાથા. ઔર દીનકે લીયે આપને કૈસી કૈસી કુરબાનીયા દી. ઔર તકલીફેં ઊઠાઈ. ઔર ઊમ્મતકી કામ્યાબી કે લીયે ક્યા ક્યા બાતેં ઈર્શાદ ફરમાઈ.

ઈસલીયે આપ મેહનત ઔર શોખસે દીન કા ઈલ્મભી હાસિલ કીજીયે. ઔર ઈસ પાકીઝા દીન કે મુતાબિક અપને કો ઔર મિલ્લત કે નવજવાનોં કો ચલાનેકી કોશીષ કીજીયે. જહાં ઈન્સાનને યે ખ્યાલ કિયા કે મેં કામિલ હો ગયા. વહીં ઈસ્કા ઝવાલ (પડતી) શુરૂ હોગા.

જો શખ્સ ઈલ્મકી તલાશમે હૈ. વો આલિમહૈ. જીસ શખ્સને યે સમજા કે મૈંને ઈલ્મ હાસિલ કરલીયા. વો જાહિલ હૈ. ચાહે વો કૈસાહી આલિમહો.

ઈલ્મ રૂહકો ગની કરતા હૈ. ઔર માલ બદનકો. જીસ્ને ઈલ્મ હાસિલ નહી કીયા. ઊસ્ને રૂહકો મુફલીસ બના દીયા.

જો નવજવાન અપને પ્યારે નબી (સ.અ.) કે દીનસે ગાફીલ હોતા હૈ વો "દોરકટી પતંગ" કીતરહ હોજાતા હૈ. કે કટીપતંગ ખબર નહી કહાં જાકર ગીરેગી.

(ઈઝઝતકી જીંદગી ઔર મુસલમાનાને હિંદ)

૧૬. ઈલ્મેદીન :

નબીયેકરીમ (સ.અ.) ને ફરમાયા. "ઈલ્મ હાસિલ કરના ફર્ઝ હૈ હર મુસલમાન પર"

હર મુસલમાન મર્દ ઔર ઔરત પર ફર્ઝ હૈ કે ઈસ્લામકે સહી અકાઈદ કા ઈલ્મ હાસિલ કરે. ઔર પાકી નાપાકી કે અહકામ સીખે નમાઝ રોઝા ઔર તમામ ઈબાદત જો શરીઅતને ફર્ઝ ઔર વાજીબ કરાર દીયે હૈ. ઈન્કા ઈલ્મ હાસિલ કરે. જો ચીઝેં હરામ ઔર મકરૂહ હૈ. ઊન્કા ઈલ્મ હાસિલકરે. જીસપર હજ્જ ફર્ઝ હૈ વો હજ્જકે

મસાઈલ માલુમ કરે. જો તિજારત કરતે હૈ. યા કારીગરી ઔર મજદુરી કરતે હૈ. ઊનપર ફર્ઝ હૈ કે ઈસ લાઈનકે મસાઈલ માલુમ કરે. જબ નિકાહ કરે તો નિકાહ કે મસાઈલ ઔર હુકુક ઔર તલાક કે અહકામ માલુમ કરે મતલબ યેકે જો કામ શરીઅતને હર ઈન્સાન કે ઝિમ્મે ફર્ઝ ઔર વાજીબ કિયે હૈ. ઈન્કે અહકામ ઔર મસાઈલકા ઈલ્મ હાસિલ કરના હર મુસલમાન મર્દ ઔરત પર ફર્ઝ હૈ.

કુર્આન મજીદ મેં ઈલ્મે દીનકી હકીકત એક હી લફઝમેં બતાદી ગઈ. "લિયત ફકકહું ફિદદીન" યાની દીનકી સમજ બુઝ પૈદા કરને મેં પુરી મેહનત ઔર તકલીફ ઊઠાકર મહારત હાસિલ કરે.

ઈસ્મે ઈસબાતકી તરફ ઈશારા હૈ કે દીન સિર્ફ પઢલેના યા જાનલેના કાફી નહી કયું કે વોતો યહુદી ઔર નસરાનીભી પઢતે હૈ. ઔર શયતાનકો સબસે જ્યાદા હાસિલ હૈ.

ઈલ્મે દીન સે મુરાદ દીન કી સમજ પૈદા કરના હૈ. યાની યે સમઝે કે ઈસ્કી હર બાત ઔર અમલકા ઔર તમામ હરકતોંકા આખેરતમેં હિસાબ લીયા જાયેગા. દુનિયા મેં હમેં કિસ તરહ રેહના ચાહીયે અસલ ઈસી ફિકર કા નામ દીન કી સમજ હૈ. (મઆરીફુલ કુર્આન જીલ્દ/૪ પેજ ૪૮૮)

આખેરતમેં નજાત કા તઅલ્લુક અમલસે હૈ. આજકલ લોગોંમે ઈલ્મકી કમી નહી. ઈલ્મકે વસાઈલ (ઝરીયેં) બહોત બઢ ગયે હૈ લેકીન ઈસપર અમલ કરને કો જી નહી ચાહતા. ઔર બગૈર અમલકે ઈલ્મ કા નફા નહી હોતા. જો લોગ ઈલ્મપર અમલ કરતે હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઊન્કો પાકીઝા જીંદગી અતા કરતા હૈ. અલ્લાહતઆલા કુર્આન મજીદમેં ફરમાતે હૈ. "જો આદમી ઈમાન ઔર નેક અમલ ઈખ્તીયાર કરેગા. હમ ઊસ્કો પાકીઝા જીંદગી અતા કરેગે."

જો બડે ઊચેં દર્જેકી હોગી દુનિયામેં ભી મઝા ઔર આખેરતમે ભી અલ્લાહપાક હમકો અપને ઈલ્મપર અમલકી તૌફીક અતા ફરમાવે. આમીન.

૧૭. નસીહત :

દીની ઈલ્મ ઔર મસાઈલ હર કીસીસે હાસિલ નહીં કરને ચાહીયે બલ્કે જો લોગ એહલે ઈલ્મ- દીનદાર પરહેઝગાર-ખુદાસે ડરને વાલે ઔર ઈખ્લાસ વાલે હો ઔર ઊન્કા અમલ દીન કે મુતાબિક હો. ઊન્સે દીની ઈલ્મ હાસિલ કરે.

જીન લોગોંકો અરબી યા ઊર્દૂ કે ઝરીયે અપની માલુમાત હો મગર અમલ ન કરતે હો. ઔર ઊન્કી શકલ સુરતસે દીન દારી માલુમ ન હોતી હો ઐસે લોગોંસે

દીની તાલીમ હાસીલ નહી કરના ચાહીયે. ઔર ઈન્કી બાતોંકા દીન કે બારે મેં એઅતેબાર નહી કરના ચાહીયે. બુઝુર્ગાને દીન ઐસે લોગોં સે ઈલ્મેદીન હાસિલ નહી કરતે થે બલ્કે પહેલે ઈસ્કી નમાઝ ઔર જાહેરી હાલત (ચાલચલગત) દેખ લીયા કરતે થે.

આલીમોંસે બદ ગુમાની કરના ખતરનાક વબાલ હૈ. આજકલ ઓલમાસે બદગુમાની પર બસ નહી હૈ. બલ્કે ઊન્સે મુકાબલા. ઔર ઝલીલ કરનેકી હરક્તેં હોરહી હૈ. યે બાત દીન કે લિહાજસે બહોત ખતરનાક હૈ.

ઈસ્મે શક નહી કે દુનિયામેં હર જમાઅતમેં જહાં અચ્છે લોગ હોતે હૈ વહાં બુરે ભીહોતે હૈ. યહી હાલત આલીમોંકી ભીહૈ. બુરી ખસલત વાલે આલિમ અચ્છે આલિમોં મેં મીલે હુએ હૈ. લેકીન જબતક કીસીકી બુરાઈ સાબિત ન હો વહાંતક હરગીઝ કોઈ હુકમ નહી લગાના ચાહીયે.

દુસરી જરૂરી બાત યે હૈ કે અચ્છે આલિમ ભી બશર હૈ. મઅસુમ નહી હૈ મઅસુમ (બેગુનાહ) હોના તો નબીયોંકી શાન હૈ. ઈસલીયે ઈન્કી ગલતીયોંકી ઝિમ્મેદારી ઊન પર હૈ ઔર અલ્લાહસે ઊન્કા મામલા હૈ. ચાહે વો માફ કરદે યા સઝા દે.

બલ્કે ગાલિબ ગુમાન યહી હૈ કે ઈન્શાઅલ્લાહ ઊન્કી ગલતીયાં માફ હો જાયેગી. ઈસલીયે કે સખી માલિક અપને ઊસ ગુલામસે જો અપના કારોબાર છોડકર ખુદાકે કામ મેં લગજાયે. ઔર હરવક્ત ઊસ્મે લગારહે તો અકસર દરગુજર કિયા કરતા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલાકે બરાબર કોઈ કરીમ (સખી) નહી હોસક્તા. લેકીન અગર વો ઈન્સાફ કરકે પકડભી કરે તો વોઊન્કા અપના મામલાહે.

ઈસ વજહસે લોગોંકા આલિમોસે દુર રહેના- બદગુમાની કરના-નફરત કરના લોગોંકે લીયે બદ દીનીકા સબબ હૈ. ઐસા કરને વાલોંકે લીયે બડા વબાલ હૈ. જીસ્કીસઝા આખેરતકે અલાવા દુનિયામેંભી મીલતી હૈ.

કુર્આન મજીદ હીફ્ઝ કરને સે દિમાગી તાકતમેં નિખાર પૈદા હોતા હૈ. હાફીઝ ઔર મા-બાપકો બલ્કે પુરે ખાનદાનકો ઈઝ્ઝત ઔર વકાર નસીબ હોતા હૈ. રોઝીકી તંગી દુર હોકર હંમેશા કે લીયે તંગીસે નજાત મીલ જાતી હૈ. ઊસ્કે મા-બાપકો કિયામત કે દીન ઐસા તાજ પહેનાયા જાયેગા. જીસ્કી રોશની સુરજ સે ભી જયાદા હોગી.

કુર્આનમજીદકો હિફ્ઝ કરનેકી બરકતસે ગુમરાહી ઔર ગલત અકીદોંસે

હિફાઝત હોતી હૈ. ઔર ઊઠતે બેઠતે કુછ પઢને સે પુરી ઝીંદગી ઈબાદત બનજાતી હૈ. કુર્આનમજીદ કી બરકતસે હાફિઝકી ખેલ તમાશે કી ઝીંદગીસે કુછ હદતક હિફાઝત હોજાતી હૈ.

હાફિઝ કી શિફારીશ સે ઊસ્કે ખાનદાન કે દસ શખ્સોંકો નજાત દીજાયેગી. (અગર મુસલમાન હોં)

હાફિઝે કુર્આન કી હિફાઝત કે લીયે અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ફરિશ્તે મુકર્રર કર દીયે જાતે હૈ.

હાફિઝ કો જન્નતમેં બુલંદ મકામ દીયા જાયેગા. જીસે વો ખુદ અપને લીયે પસંદ કરેગા. (નિદાએ શાહી. ૧૯૮૯/૯૧/૯૪)

હદીસ શરીફમેં હૈ "ઈલ્મેદીન કો ઈસલીયે ન સીખો કે ઈસ્કે ઝરીયે દૂસરે ઊલ્મા સે મુકાબલે મેં ફખ્ર ઔર ઈજ્જત હાસિલ કરો. યા કમ ઈલ્મ લોગોં સે ઝઘડા કરો. યા ઈસ્કી વજહસે લોગોંકો અપની તરફ કરલો. જો ઐસા કરેગા વો આગ મેં હૈ.

(ઈબ્ને માઝા)

ઈસલીયે ઊલ્માએ એહલે હક કા મામલા યે થાકે કે ઈલ્મી મસાઈલમેં ઝઘડા ઔર ફસાદ હરગીઝ જાઈઝ નહી સમઝતે થે. દઅવતે હક કે લીયે ઈત્ના કાફી હૈ કે જીસ્કો ખતા પર સમઝે ઊસ્કો નરમી ઔર ખૈર ખ્વાહીસે દલીલોકે સાથ ઊસ્કી ગલ્તી પર ખબરદાર કરે ફીર વો કબુલ કરલે તો બેહતર વરના સુકુત (ચુપરહેના) ઈખ્તીયાર કરે- ઝઘડે ઔર બદગોઈસે બિલકુલ પરહેઝ કરે.

આજકલ એક દુસરે કે ઐબોંકો અખ્બારો ઔર પરચોં કે ઝરીયે પબ્લીકકે સામને લાનેકો દીનકી ખિદમત સમજ લીયા ગયા હૈ.

અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો અપનેદીન ઔર ઊસ્કી દઅવતકી સહી બસીરત ઔર આદાબકે મુતાબિક ઊસ્કી ખિદમત કી તૌફીક અતા ફરમાયે

(મઆરિફુલકુર્આન જીલ્દ/૫ પેજ ૪૩૧)

આખીરમે યે બાત બતાનાભી જરૂરી હૈ કે. કુર્આન હદીસકે તમામ મસાઈલ ઔર અહકામ કી પુરી તફસીલ હર મુસલમાનકે બસ કી બાત નહી. ઈસ લીયે શરીઅતને ઈસઈલ્મકો ફર્ઝે કિફાયા. કરાર દિયા હે !

અલબત્તા હર શહેર ઔર ગાવમેં એક આલેમ હોના ચાહીયે જો ઈન તમામ ઊલુમકા માહિર હો તો બાકી મુસલમાન ઈસફર્ઝ સે છૂટકારા પાયેગે.

ઔર જીસ શહેર યા ગાવમેં એકભી આલિમ ન હોતો શહેર વાલોંપર ફર્ઝ હૈ

કે અપને મેસે કીસીકો આલીમ બનાયે યા બાહરસે કીસી આલીમ કો બુલાકર અપને શહેર મેં રખે તાકે જરૂરત કે વક્ત બારીક મસાઈલ કો ઈસ આલિમસે પુછકર માલુમ કરકે અમલ કર સકે.

(મઆરીફુલ કુર્આન જીલ્દ/૪ પેજ ૪૮૯)

૧૮. સ્કુલ-કોલેજ :

અબ હમેં સ્કુલ-કોલેજ મેં તાલીમ હાસિલ કરને મેં જીન ખતરોં સે બચના હૈ. ઊસપર રોશની ડાલતે હૈ. તાકે ઊસસે બચા જાયે. ઔર અપને મકસદમેં ભરપુર કામ્યાબી હાસિલ હો.

(૧) ઈન્સાની જીંદગી ખતરોં સે ભરપુર હૈ. ઔર આપકોભી ઈસસે વાસ્તાપડેગા. ઈસલીયે હમ આપકી ઊમ્ર કો સામને રખકર ઈન ખતરોંકા બયાન કરેગેં જીન્કા જયાદા તઅલ્લુક આપ સે હૈ. જીન્સે બચના આપકે લીએ બેહદ જરૂરી હૈ.

અગર હમ સ્કુલ યા કોલેજ મેં પઢતે હૈ તો વહાંભી આવારા લડકોંસે ખતરા હોતા હૈ. ક્યું કે અગર યે દોસ્ત બને ઔર યે ગંદી જબાન વાલે હોગેં તો આપભી ઈન્કો દેખાદેખી ગાલીયાં બકને વાલે બનેગેં. ફીર ગંદી બાતે કરના આપકા ધંધા બનજાયેગા. ફિર આપ અચ્છી સોસાયટીમેં બેઠને કે કાબિલ નહી રહેગેં.

ફીર મોહલ્લે કે બદમઆશ લોગ આપકો લાલચ દેકર બુરેકામો મેં ફસાનેકી પુરી કોશીષ કરેગેં ઔર આપ નાદાની કી વજહસે ઊન્કે ચુંગલમેં ફસ જાયેગેં.

ઐસે લોગોંસે બચના ઐસા જરૂરીહૈ જૈસે “એકસીડન્ટ” સે બચના જરૂરી હૈ.

ઐસે લોગ આપકો મીઠાઈકા લાલચ દેકર પૈસા દેકર યા તફરીહ (ટૂર) કા લાલચ દેકર અપને સાથ લે જાયેગે. ઔર ફીર આપકો બુરેકામમેં ડાલ દેગે. ઐસોંકો આપ અપના દુશ્મન નંબર-૧ સમઝે ઔર ઊન્સે દુર રહેને કી પુરી કોશીષ કીજીયે. અગર કોઈ બાત બઢ જાયે તો અપને મા-બાપકો ઈસ બાતકી ખબર કરે. તાકે વો આપકી મદદ કર સકે ઔર આપકો તબાહીસે બચા સકે.

(૨) સ્કુલમે ગંદે ઔર વાહિયાત લડકે આપકો ફસાને કી કોશીષ કરેગેં. ઈસલીયે ઈન્કે સાથ બિલકુલ દોસ્તી ન રખ્ખે. વરના વો આપકો અખ્લાક મેં તબાહ કર દેગેં - અગર એક મરતબા આપ ઊન્કે કાબું મેં આ ગયે તો વો આપકો કભી ઊસસે નિકલને નહી દેગેં - બલ્કે દૂસરે ગંદે ઔર વાહિયાત લડકોં કે પાસ લે જાયેગેં.

હા- યે બાત આપકો એકબાર ફીર કહેતે હૈ કે કે આજકલ સ્કુલો મેં લડકો કે સિવા કુછ ટીચર ભી ઐસે મીલતે હૈ. જો માસુમ શાગીર્દોકી ઈઝ્ઝતસે ખેલતે હૈ ઔર ઊન્સે બદકારીકા કામ કરતે હૈ.

ઐસે જાલીમોં સે દૂર રહીયે. ક્લાસ સે બહાર ઊન્કે પાસ હરગીઝ ન જાઈયે. કીસી દુકાન યા મકાનપર બુલાયે તો સાફ ઈન્કાર કર દીજીયે. અગર વો તંગ કરે. યા બાર બાર બુલાયે યા કીસી ખરાબ બાત પર જીદ કરે. યા મુફ્ત ટ્યૂશન પઢાને મદદ કરને તોહફદેને યા ટૂરમેં લે જાને કે બહાને સે આપકો કીસી દુસરી જગા બુલાયે તો ફોરન અપને મા-બાપ ઔર હેડમાસ્ટરકો ખબર દો તાકે ઐસે બદમઆશ ટીચર આપકો દો બારા ફસાનેકી કોશીષ ન કરે. અગર આપને ગલતી કી યા ખામોશ રહે. તો હંમેશા કે લીયે તબાહ હોજાઓગે.

૧૯. હોસ્ટેલ :

મેરે અઝીઝ નવજવાનો !

સ્કુલ-કોલેજ યા મદ્રસોં કે હોસ્ટેલ હોટલ ઔર મુસાફીરખાનોં કી તરહ રહેને ઔર એશો આરામ કરને કે લીયે કાયમ નહી કીયે ગયે. હોસ્ટેલ ઔર દર્સગાહોં કો બનાનેકા મકસદ તાલીમ હાસિલ કરનેમેં મદદ પહોંચાના હૈ. ઊસ્મેં એક મિનીટ ભી ગફલત નહીં કરના ચાહીયે.

હોસ્ટેલ મેં રહને વાલે હર તાલીબેઈલ્મ (સ્ટૂડન્ટ)કા ફર્ઝ હૈકે વો સ્કુલ મદ્રસા ઔર હોસ્ટેલમેં ઈલ્મ ઔર તાલીમમેં લગે રહેને વાલોં સે તઅલ્લુક રખે. ઔર ઈન્સે મુફીદ ઈલ્મી ઝખીરા (ભંડોળ) બઢાતે રહે.

(૧) હોસ્ટેલમેં દીલ ચસ્પી કી જો મેહફીલે કાઈમ હોતી હૈ. ઊન્સે અલગ રહકર તાલીમ હાસિલ કરને મેં લગા રહે.

(૨) તલબા (સ્ટૂડન્ટ)કો અપને ક્લાસકે સબકમેં પાબંદીસે શરીક રહેના ચાહીયે.

(૩) હોસ્ટેલમેં રહને વાલે તલબા હી સબકમેં ગેરહાજીર રહેગેં તો સ્કુલ ઔર હોસ્ટેલ બનાનેકા મકસદ ખત્મ હો જાયેગા.

(૪) તાલીમ કે વક્ત મેં બારબાર અપને કમરોં મે આનાજાના નહી ચાહીયે. ઔર નહી ઈન વક્તોમેં બાહર કે કીસી આદમીકો અપને યહાં બુલાના ચાહીયે.

(૫) ચલને ફીરનેમે, ઊઠને બેઠનેમેં બોલચાલમે અદબ ઔર અખ્લાક કા ખ્યાલ રખે. બાતચીત હલ્કી આવાઝ મેં કરે દોડભાગ ન કરે. બલ્કે દરમ્યાની ચાલસે ચલે.

દરવાઝે ખોલને બંદ કરને મેં એહતિયાત કરે. કે ઝોરસે અવાજ પૈદા ન હો. યે તમામ બાતેં તહઝીબકે ખિલાફ હૈ.

(૬) હોસ્ટેલ કે ટ્રસ્ટીઓંકા અદબ કરે કિસી મામલે મેં ઊન્સે બે અદબી ન કરે

(૭) હોસ્ટેલ મેં રહનેકે લીયે જો કાનુન બનાયે ગયે હૈ. ઊન પર પાબંદીસે અમલ કરે- ખિલાફે કાનુન કોઈ હરકત ન કરે

(૮) ફર્નિચર, અખબાર, લાઈટ, પંખે, પલંગ વગરેહ કો હિફાઝત સે ઈસ્તેમાલ કરે

(૯) જાજરૂ-બાથરૂમ ઔર કમરોંકો સાફ રખ્ખે

(૧૦) કીસી ચીઝકા ફુઝુલ ઈસ્તેમાલ ન કરે

ઔર આદમી ચાહે કિત્નાહી હોશિયાર ઔર ઈલ્મકા શોકીન હો. અગર ઊસ્કો તઅલ્લુકાતકા ચસ્કા હૈ તો વો અપને જૌહર ખોકર રહેગા,

(આપબીતી-ભાગ-૧ પેજ-૧૦)

તાલીમ હાસિલ કરને કે ઝમાને મેં તઅલ્લુકાતકો જીત્ના કમ કરેગા- ઈસ્કા જરૂર ફાયદા હોગા,

(નિદાએ શાહી-૧૨/૯૦)

૨૦. મુતાલા (વાંચન) :

ઈમામ ગિઝાલી (રહ.) જંગલસે ગુજરે તો આપકો ડાકુ મીલગયે. જબ ડાકુઓંકો આપકે પાસ સે કુછ ન મીલા. તો ઊન્હોને આપકી કિતાબોંકા બસ્તા છીન લીયા. આપકો બહોત અફસોસ હુઆ. કે કોઈ બાત દેખના હોગી તો ક્યા કરૂંગા ? આખિર નિહાયત આજીઝી સે કહા કે મેરા બસ્તા મુઝે વાપસ દેદો. ક્યુંકે ઈસસે તુમ્હે કોઈ ફાયદા ન હોગા- ડાકુ આપકી આજીઝી સે નરમ હુઆ. ઔર યે કેહકર બસ્તા વાપસ કર દીયા કે "ઐસે ઈલ્મસે ક્યા ફાયદા" કે જબ કિતાબેં જાતી રહે તો આદમીકો કુછ ભી યાદ ન રહે.

ઈમામ ગિઝાલી (રહ.) પર ઈસ બાતકા ઐસા અસર હુઆ કે આપને તમામ જરૂરી બાતેં હીફઝ (મુંહપર) યાદ કરલી.

ઈસ કિસ્સે સે યે સબક મિલતા હૈ કે અગર આદમી ખુબ શોક ઔર તડપસે કુછ હિફઝ કરના ચાહે તો બહોત આસાનીસે કર સક્તા હૈ. યહાં તકકે બહોત સે બુઢે આદમીયોં ને કુર્આન શરીફ તક હીફઝ કર લીયા.

દીમાગસે કામ લેના ચાહીયે. સિર્ફ કિતાબોં કી મદદ કામ નહી દેતી. દિમાગસે આપ જીત્ના કામ લેગેં ઈત્નીહી કુવ્વત બઢેગી. ઔર યાદ હોનેમે આસાની હોગી.

(૧) અપની તંદુરસ્તીકા ખ્યાલ કરો.

(૨) બિમારીકા ફોરન ઈલાજકરો જો આપકે દિમાગકો કમઝોર કરને વાલી હો જૈસેકે- આખોંકી કમઝોરી-હંમેશા સરકાદર્દ, મુતાલે મેં દીલ ન લગના, ચક્કર આના, આંખોસે પાની નિકલના, કાનોંમે તકલીફ, દાતોંકી ખરાબી, બદનકી કમઝોરી, વગેરહ.

(૩) મુતાલે સે પહેલે રોશની હવા ઔર બેઠનેકી જગાકા મુનાસિબ બંદોબસ્ત કરે.

(૪) એક જગા જમકર મુતાલા કરનેકી આદત ડાલે ઔર મુકર્રર વક્તમેં મુતાલા કરે.

(૫) અગર હો સકે તો ક્લાસમે પઢાયે જાને વાલે સબકકો અપને ઘરસે પહેલે મુતાલા કરકે જાયે.

(૬) પુરે ધ્યાન ઔર તવજ્જુસે કામ કરે.

(૭) પઢતે વક્ત છોટે છોટે નોટ તૈયાર કરતે જાયે જો બાદમેં કામ આયે.

(૮) અપનાકામ ઈસનિય્યતસે કરે કે આપકો સીખના ઔર યાદ કરના હૈ.

(૯) બગૈર જરૂરત કીસીકી મદદ નલે.

(૧૦) નયા સબક પઢનેસે પહેલે ઈસપર સરસરીનજર ડાલે.

(૧૧) ઐસી રફ્તાર સે કામ કરતે રહે. કે ઊસ્કો નિભાસકે ઐસાનહો કે થોડે દિન તો બહોત જોશ સે કામ કરે ઔર ઊસ્કે બાદ સુસ્ત હો જાયે.

(૧૨) યાદ કરનેકા બેહતરીન વક્ત સુબ્હકા હૈ. ક્યું કે દિમાગ તાઝા હોતા હૈ. ગુસલ કરકે નમાઝ પઢે. ફીર મુનાસિબ જગામે બેઠકર કમસે કમ એક ઘંટે તક ધ્યાનસે અપના સબક યાદ કરે. ઈ.અ. યાદ હો જાયેગા ફીરકભી નહી ભુલેગા.

(૧૩) જો જયાદા જરૂરી હો ઊસ્કી તરફ જયાદા ધ્યાન દે.

(૧૪) જયાદા દેરતક મુતાલે કી આદત ડાલે તાકે ખુબ દીલ લગાકર મેહનત કરનેકી આદત હોજાયે. મગર જબ થકાવટ હોને લગે તો મુતાલા બંદ કરકે. ખેલકુદ યા સેરતફરીહ મેં મશ્ગુલ હોજાઓ જીસ્સે દિમાગકી થકાવટ દૂર હો જાયે ઔર કમઝોર નહોને પાયે.

(૧૫) મુતાલા કરતે વક્ત મુફીદ બાતોં પર નિશાન લગાતે જાયે. જબકે કિતાબ અપનીહો. યે નિશાન વાલી બાતેં આપકો દૂસરી મરતબા યાદ કરતે વક્ત બહોત કામ દેગી ઔર યાદ કરનેમેં આસાની હોગી.

(૧૬) કિસી ચીઝકો હિફઝ યાદ કરને કે લીયે ઊસ્કો હિસ્સોમેં તકસીમ કરેક હિફઝ કરના પુરા યાદ કરનેસે જ્યાદા બેહતર હૈ.

(૧૭) યાદ કરતે વક્ત બુલંદ આવાઝસે પઢના જ્યાદા મુફીદ હૈ.

(૧૮) ઊસ્તાદ કા લેક્ચર સુનતે વક્ત અગર કુછ નોટ લીખનેકી જરૂરત હો તો મુખ્તસર લીખે તાકે લેક્ચર સુનને સે મેહરૂમ નહો.

(૧૯) ખુશખતી (સુંદર લખાણ) કા ખાસ ખ્યાલ રખે ક્યું કે યે તાલિબેઈલ્મકા ઝેવર હૈ.

(૨૦) અપની લીખનેકી ઔર તકરીરોંકી તાકત કો બઢાતે રહે. ઊસ્કે લીયે મશ્ક (પ્રેકટીશ) કી જરૂરત હે.

(૨૧) અગર દો તાલિબે ઈલ્મ એક દુસરે કો અપના સબક સુનાયે તો દોનોં કો યાદ હોજાયેગા. યે બહોત આસાન મુફીદ ઔર ઊમ્દા તરીકા હૈ.

(૨૨) બદામ ખાયા કરે ઈસસે યાદ દાશ્ત બઢતી હૈ. દુરૂદ શરીફ પઢાકરે ઈસસે બરકત હોતી હૈ. ઔર હર ફર્ઝ નમાઝકે બાદ પેશાની પર હાથ રખકર "યા કવીય્યુ" ૧૧ મરતબા પઢે (નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૨૧. અચ્છે તાલીબે ઈલ્મ કી ખુબીયા :

અચ્છે તાલીબે ઈલ્મ મેં નીચે લીખી હુઈ ખુબીયોંકા હોના જરૂરી હૈ. વરના ઊસ્કી શખ્સીયત મુકમ્મલ નહોગી.

(૧) ખૌફે ખુદા.

(૨) દીન ઔર શરીઅતકી પાબંદી

(૩) હુઝુરેઅકરમ (સ.અ.) કી મોહબ્બત ઈતાઅત ઔર અઝમતકા જઝબા.

(૪) કૌમસે મુહબ્બત વતનકી વફાદારી ઔર હુકુમતકી તાબેદારી

(૫) સ્કુલમેં વક્તકી પાબંદીસે હાજરી દેનેકો અપના નિશાન બનાયે યુનિફોર્મ પહેને કિતાબે નોટબુક સાફ રખ્ખે અપને બાલ નાખુન લિબાસ હાથ પાવ સાફરખે.

(૬) રોજકા કામ રોજ કરે લેકચર ખુબ ધ્યાનસે સુને સુકુનસે બેઠે. ઊસ્તાદકી તાબેદારી ઔર ઈઝ્ઝત કરે અપની જમાઅતકે સાથીઓસે મુહબ્બત હમદર્દી ઔર અખ્લાકસે પેશ આયે.

(૭) ખરાબકામોં મે હડતાલ, ઔર પાર્ટીબાઝી સે દૂર રહે. યે બાતે તાલિબે ઈલ્મકે લીયે કલંક કા ટીકા હૈ.

(૮) ઝિંદા દીલી ઔર મુસ્કુરાહટકો અપના દસ્તુર બનાયે

(૯) અપને સાથીઓં કે હુકુક કા ખ્યાલ રખે દંગાફસાદ ન કરે

(૧૦) ઊસ્તાદકા અદબ કરે ઊન્કો અપના રૂહાની બાપ સમજે. ઔર ઊન્કી તરફસે દીગઈ ઝિમ્મેદારીયોં કો ખુબીસે પુરા કરે

(૧૧) સ્કુલ-કોલેજ મે નામ રોશનહો અપને સ્કુલ યા કોલેજકે ખિલાફ કોઈ હરકત ન કરે અપને ઊસ્તાદ કે લીયે ફખ્રકા ઝરીયા બને.

(૧૨) દોસ્તોંસે હસી મઝાકમેં હદસે ન ગુજરે ઔર બદતમીઝ ન બને

(૧૩) વક્તકી પાબંદીસે સો જાયે ઔર વક્તપર જાગે

(૧૪) રહેન સહેન ઔર બાતચીતમેં અદબકા ખ્યાલ રખે તાકે સબકી નઝરમેં ઈઝ્ઝત વાલા બને

(૧૫) બગૈર જરૂરત ખાંસી ઔર ખંખારને ઔર થુંકને સે પરહેઝ કરે

(૧૬) અપને મા-બાપ ઔર ખાનદાન વાલોંકી ઊમ્મીદો ઔર આરઝૂઓકા ખુન ન કરે

(૧૭) યાદ રખ્ખે ! ઈલ્મ સવાલકે ઝરીયે હાસિલ હોતા હૈ ઈલ્મ ખઝાના હૈ ઔર સવાલ ઊસ્કી કુંજી હૈ લેકીન બગૈર જરૂરત કે સવાલ નહી કરના ચાહીયે શાર્ગિદકો ચાહીયેકે ઊસ્તાદસે પહેલે બોલના શુરૂ ન કરે ઊસ્તાદકી જગા પર ન બેઠે.,ચાહે વો વહાં હાજીર ન હો

હુઝુર (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઈલ્મ હાસિલ કરને લગોતો બુર્દબાર બન જાઓ. અપની ઈઝ્ઝત ઔર દૂસરોં કી આબરૂકા ખ્યાલ રખો. જીસસે ઈલ્મપઢો ઔર જીસ્કો પઢાઓ દોનોં સે નરમી બરતો

(૧૮) સિકંદર બાદશાહકો કિસીને પુછા આપ બાપ પર ઊસ્તાદકો ક્યું ઊંચા દર્જા દેતે હો. સિકંદરને કહા બાપતો મુઝે આસ્માનસે જમીન પર લાયા (યાની મેરી પેદાઈશકા ઝરીયા બના)

લેકીન મેરે ઊસ્તાદ અરસ્તુંને મુઝે જમીનસે ઊઠાકર આસ્માન પર પહોંચા દીયા (યાની ઈલ્મકી દૌલતસે યે શોહરત પાઈ) બાપકી વજહસે જો જીંદગી મીલી વો આની જાની હૈ લેકીન ઊસ્તાદને મુઝે ઐસી જીંદગી બખ્શી હે કે ઊન્કે સિખલાયે હુએ ઈલ્મકી વજહસે રેહતી દુનિયાતક યાદ કિયા જાતા રહુંગા

૨૨. ખરાબ આદતે :

સિગારેટ પીના, ગુટકે ખાના, તમાકું ચબાના, સિનેમા દેખના, આવારા બનના ઔર નશા કરનેકી આદત બનાના યે સબ સેહત ઔર પૈસા બરબાદ કરને વાલી બુરી આદતેં હૈ. ઔર જબ ઊન્કા ખર્ચ પુરા કરનેકે લીયે પૈસે નહી મીલતે તો સમઝદાર બચ્ચેં Part time કામકરને લગતે હૈ. ઔર બાકી ગુમરાહ હોકર ચોરી કરતે હૈ. યા બદકારી સે પૈસે કમાતે હૈ. યા જુઠ બોલકર ઘોકાદેકર ઘરવાલોંસે રકમ વસુલ કરતે હૈ. ઈસતરહ ઈન્કે અખ્લાક બરબાદ હો જાતે હૈ.

અપના હિસાબ ખુદ કીજીયે ઔર દેખીયે આપ કીસી ખતરેકી જાલમેં તો નહી ફસ ગયે હૈ ?

ક્યુંકે ઈન સબ ખતરોંસે બચના આપકે લીયે બહોત જરૂરી હૈ. ઊન્કા ખાસ ખ્યાલ રખે.

૨૩. તીન ખરાબ આદતે :

(૧) ઊમ્દા કિસમકે ખાને (૨) ઝ્યાદા બાતેં કરના. (૩) લડકિયોં યા લડકોં કી તરફ દેખના.

ઈન્કા ઈલાજ ભી જરૂરી હૈ. અગર મજબુત ઈરાદેસે ઈસ પર અમલ કિયા જાયે તો ઊન્કા ઈલાજ ભી આસાન હો જાતા હૈ.

૨૪. ઊમ્દા કિસમકે ખાને :

યે યકીન મજબુત કરનેકી જરૂરત હૈ કે રોઝી દેનેવાલા અલ્લાહ તઆલા હૈ. ઊસ્ને જો હમારે નસીબમેં લીખ દીયા હૈ. ઊત્ની રોઝી પર રાજી રહેના હમારેલીયે ફાયદા મંદ હૈ. ઊસસે અલ્લાહ પાકકી ના શુક્રી નહી હોગી ઔર દુસરે કનાઅત (સંતોષ) કી ખુબીયા પૈદા હોગી જીસ્કી વજહસે લજ્જતવાલે ખાનોંકી ખ્વાહીશ દબ જાયેગી. ઔર ઈસતરહ બહોતસી પરેશાનીયોંસે ખુદ બખુદ નજાત હો જાયેગી.

હઝરત ઊમર ફારૂક (રદી.) ને ફરમાયા કે બહોત ખાને પીને સે બચો ક્યું કે વો બદનકો ખરાબ કરતા હૈ. બિમારીયા પૈદા કરતા હૈ. અમલમેં સુસ્તી પૈદા કરતા હૈ. ખાને પીનેમેં દરમ્યાની તરીકા ઈખ્તીયાર કરો કે વો બદનકી તંદુરસ્તીકે લીયે મુફીદ હૈ. ઔર ફુઝુલખર્ચીસે બચાવ હૈ.

બુઝુર્ગાને દીનને ઈસબાતકો ફુઝુલખર્ચી બતાયા હૈ કે આદમી હરવક્ત ખાને પીને કે ધંધે મેં મશ્ગુલ રહે. યા ખાને પીનેકો દૂસરે અહમ કામોં મેં મુકદમ જાને જીસસે યે સમજા જાયે કે ઈસ્કા મકસદે ઝીંદગી યહી ખાના પીના હૈ. બુઝુર્ગો ? મશહુર મકુલા (કહાવત) હૈ.

"ખુરદન બરાયે જીસ્તનસ
ન જીસ્તન બરાયે ખુરદન"

યાની ખાના ઈસલીયે હૈ કે ઝીંદગી કાયમ રહે. યે નહીકે ઝીંદગી ખાને પીને હી કે લીયે હો.

રસુલેઅકરમ (સ.અ.)ને ઈસ્કોભી ફુઝુલખર્ચી મેં દાખીલ કિયા હે કે "જબ કીસી ચીઝ કો જીચાહે ઊસ્કો જરૂર હી પુરા કરલે" (ઈબ્નેમાઝા)

હઝરત આઈશા (રદી.) કો એક મરતબા રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને દેખા કે દિન મેં દો મરતબા ખાના ખાયા. તો ઈર્શાદ ફરમાયા અય આયશા ક્યા તુમ્હે યેપસંદ હૈ ? કે તુમ્હારા શુગલ (કામ) સિર્ફ ખાના હી રહ જાયે. (બયહકી)

ઔર ખાનેપીનેમેં દરમ્યાની તરીકા સિર્ફ ખાનેપીનેકે સાથ ખાસ નહી. બલ્કે લિબાસ પહેનને ઔર રહને સહેને કે હર કામ મેં દરમ્યાની કૈફીયત પસંદ હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.)ને ફરમાયા કે જો ચાહો ખાવ પીવો ઔર જો ચાહો પેહનો સિર્ફ દો બાતોંસે બચો.

(૧) ઈસ્મે ફુઝુલખર્ચી યાની જરૂરતસે જ્યાદાનહો.

(૨) ઈસ્કે ઈસ્તેમાલમે ફખ્ર ઔર ઘમંડ નહો.

અગર તિબ્બી તૌર પર સોચા જાયે તો સેહત ઔર તંદુરસ્તી કે લીયે ઈસસે બેહતર કોઈ નુસ્ખાનહી. કે ખાનેપીનેમેં એઅતિદાલ (કંન્ટ્રોલ) તમામ બિમારીયોંસે હિફાઝત હૈ.

ખલીફા હારૂન રશીદ કે પાસ એક નસરાની તબીબ ઈલાજકે લીયે રહતા થા. ઊસ્ને અલીબિન હુસૈન બિન વાકીદસે કહા કે તુમ્હારી કિતાબ યાની કુર્આન મેં ઈલ્મે તિબ કાકોઈ હિસ્સા નહી. હાલાકે દુનિયામેં દોહી ઈલ્મ હૈ.

(૧) ઈલ્મે અદ્યાન (દીનીઈલ્મ)

(૨) ઈલ્મે અબ્દાન જીસ્કાનામ તિબ હૈ.

અલી બિનહુસૈન ને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને તમામ તિબકે ફન કો ઔર હિકમત કો આધી આયતે કુર્આનમેં જમા કર દિયા હૈ. કુર્આનમે ઈર્શાદ હૈ "કુલુ

વશરબુ વલાતુસ્રીફું" યાની ખાવ પીવો ઔર ફુઝુલ ખર્ચી ન કરો.

ફીર નસરાની તબીબને કહા અચ્છા તુમ્હારે રસુલ (સ.અ.) કે કલામમેં ભી તિબકે બારેમેં કુછ ફરમાન હૈ.

તો અલી બિન હુસૈનને ફરમાયા કે રસુલે અકરમ (સ.લ.)ને ચંદ કલેમાત મેં તમામ તિબ કે ફન કો જમા કર દીયા હૈ.

આપ (સ.લ.) ને ફરમાયા મેદા (જઠર) બિમારીયોંકા ઘર હૈ. ઔર નુકશાન કરનેવાલી ચીઝોંસે પરહેઝ કરના હર દવા કી અસલ હૈ. ઔર હર બદનકો વો ચીઝ દો જીસ્કો ઊસ્કી આદત હો. (હલાલ ચીઝેં, હરામનહી)

નસરાની તબીબને યે સુનકર કહા કે તુમ્હારે કુર્આનને ઔર રસુલ (સ.અ.)ને હકીમ જાલીનુસ કે લીયે કોઈ તિબ નહી છોડી.

(મઆરીફુલ કુર્આન જીલ્દ/૩ પેજ ૫૪૫)

૨૫. ઝિયાદા બાતેં કરના :

ઈસ્કા ઈલાજયે હૈ કે અપની જબાનકો સચ બોલનેકા પાબંદ કિયા જાયે યાની જો બાત કહી જાયે વો સચ્ચી હો. ઈસસે ફુઝુલ બાતે કરનેકી આદત છુટ જાયેગી.

ફુઝુલ બાતેં કરને સે ઈન્સાન ખતરે મેં પડજાતા હૈ. ઔર ગુનાહોં મે ફસ જાતા હૈ.

હઝરત મઆજ (રદી.) સે નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ફરમાયા. "ગુનાહોંસે બચનેકી તરકીબ યે હૈ કે જબાન કો રોકલે. (તિર્મીઝી)

હુઝુર (સ.અ.)ને હઝરત અબુઝર (રદી) સે ફરમાયા તુમ ખામોશ રહા કરો. ખામોશી શયતાન કો દૂર કરતી હૈ. ઔર દીનકે કામોમેં મદદ કરતી હૈ. (ઈબ્નેહબ્બાન)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદી.)સે રિવાયત હૈ કે નબીયેકરીમ (સ.અ.)ને ફરમાયા આદમીકી અકસર ખતાયે જબાન હીસે હોતી હૈ. (તિબરાની)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઊમર (રદી.)સે રિવાયત હૈ કે આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા. "જો ખામોશ રહા ઊસ્ને નજાત પાઈ." (તિર્મીઝી)

(જન્નતકી કુંજી પેજ-૨૭૫)

ઈસસે માલુમ હુવા હે બહોતસે મુસલમાન જો બિલ્કુલ ફુઝુલ બાતોંકી તહકીકમેં લગે રહતે હૈ જૈસે કે હઝરતમુસા (અ.લ.) કી વાલેદા કા ક્યા નામથા ? ઔર હઝરત નુહ (અ.બ.) કી કશ્તી (હોડી) કી લંબાઈ ચોડાઈ કીત્ની થી ? વગેરહ ઈન બાતોંકો

જાનને કા અસર ઈન્સાનકે અમલ પર નહી. ઐસે સવાલ કરના બુરા હૈ.

ખાસંકર જબકે યેભી માલુમ હોકે ઐસે સવાલ કરને વાલે ઈન્સાન અકસર જરૂરી ઔર અહમ દીની મસાઈલ સે બેખબર હોતે હૈ.

ફુઝુલ બાતોં મે પડનેકા યહીં નતીજા હોતા હૈ કે આદમી જરૂરી કામોંસે મહરૂમ હોજાતા હૈ.

ઈસ્લામકી તાલીમ મેં એક બાત યે ભી હૈ કે ઈલ્મહો યા અમલ કોઈ કામહો યા કોઈ બાત જબતક ઊસ્મેં દીની યા દુન્યવી ફાયદા નહો. ઊસ્મે ઊલઝકર વક્ત બરબાદ ન કરે. (મઆરીફુલ કુર્આન જીલ/૩ પેજ ૨૩૬)

૨૬. નજરબાઝી : (લડકીયો ઔર લડકોં કી તરફ દેખના)

બુરી નજર શૈતાનકે તીરોં મે સે એક ઝેહરીલા તીર હૈ. ઈસલીયે નજરે નીચી રખીયે. ઔર ઔરતપર નજર પડતેહી નિગાહ નીચી કર લીજીયે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે જો શખ્સ આખોંકી હિફાઝત કરેગા. (યાની કીસી અજનબી ઔરત યા હસીન લડકે કો દેખને સે નિગાહ મહફુઝરખે) ઔર ન દેખને સે જો તકલીફ હો ઊસકો બરદાશ્ત કરે તો અલ્લાહ તઆલા કી રહમત સે વો અપને દીલમેં ઈમાનકી હલાવત (મિઠાસ) પાયેગા. સુબ્હાનલ્લાહ ! કિત્ના બડા ઈનામ હૈ અલ્લાહતઆલાકે તઅલ્લુકકીમિઠાસ ઔર શિરીની કિત્ની બડી દૌલત ઔર નેઅમત હૈ. યે નેઅમત તો દોનોં જહાન સે બઢકર હૈ. જો થોડીસી તકલીફ કે બદલે મેં અતા હોતી હૈ.

બસ ! જબ મોમીન અપની આખોંકો અજનબી ઔરતો સે ઔર ખુબસુરત લડકોંસે બચાનેકી તકલીફ ઊઠાતા હૈ. ઔર દીલકો ઈસ્કા મઝા લેનેસે રોકતા હૈ. તો યે બાત નફસ કો સખ્ત ના પસંદ હોતી હૈ. ઔર દીલ ઈસ મુજાહીદે કે રંજ મે ટૂકડે ટૂકડે હો જાતા હૈ. જીસસે અલ્લાહ તઆલા કા નુર ઊસકે દીલકી ગેહરાઈમેં દાખીલ હો જાતા હૈ.

ઐસે શખ્સ કા ખુદાકે કરીબ હોનેકા મકામ ન પુછીયે કિત્ના હોગા ?

"તિફ્લેરૂહ કો શયતાન કા દુધ પીને સે રોકો" ઊસકે બાદ ફરિશ્તોં કે સાથ તુમ્હારી દોસ્તી શુરૂહોગી.

નફસ ઔર શયતાન દોનોં દુશ્મનોં સે બહોત હોશિયાર રહેના ચાહીયે. વરના દુનિયા ઔર આખેરત દોનોં ચોપટ ઔર તબાહ હોજાયેગે

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊન્કા ઈલાજ પેજ/૫૮/૭૪)

૨૭. નજરે બદકા તિબ્બી નુકશાન :

મસાને (પેશાબકીનાલીયા) કમઝોર હો જાતે હૈ. જીસસે પેશાબકે કતરેં (ટીપેં) આતે રહતે હૈ. વુઝુ ઔર નમાઝમેં મુશ્કીલ પૈદા હોજાતી હૈ. બદનજર કે બિમારકો જીરયાનકી શિકાયત હોજાતી હૈ. ક્યું કે ખ્યાલાતકી ગંદકી ઔર બદનિગાહીસે મની (વીર્ય) પતલી હોકર પેશાબકે સાથ યા એહતીલામ (સ્વપ્નદોષ) મે બરબાદ હોને લગતી હૈ. જીસસે દિમાગકી કમઝોરી દીલકીકમઝોરી ઔર ગભરાના. કમર મેં દર્દ પીન્ડલીયોંમેં દર્દ સરમેં ચક્કર આખોં કે સામને અંધેરા છા જાના. સબક યાદ નહોના. યાદ હોકર જલ્દી ભુલજાના. કીસીકામમેં દીલ ન લગના. ગુસ્સા બઢજાના નિંદકમ આના. હિમ્મત ઔર ઈરાદા કમઝોર હો જાના વગેરહ. યે બિમારીયા લગ જાતી હૈ.

મની (વીર્ય) કિંમતી સરમાયા હૈ. જીસ્કો બરબાદ કરનેસે ઊપરકી બિમારીયોં કા હોના એક કાનુની બાત હૈ. લિહાઝા તાલિબેઈલ્મોકો નવજવાની મેં બુરી સોહબત ઔર બદ નિગાહીસે બચના ચાહીયે.

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊસ્કા ઈલાજ પેજ/૪૬)

૨૮. બદ નજરીકા ઈલાજ :

બદનજરીકી બિમારી હોના યે અલ્લાહ કા એક અઝાબ હૈ. જીસકો દુનિયા ઔર આખેરતકી બરબાદી મંજુર હો વહી ઈસ્કે ઈલાજ સે ગફલત કરતા હૈ. ઐસે બિમારોં કો ચાહીયે કે ફોરન કીસી રૂહાની હકીમ યાની અલ્લાહ વાલે શેખે કામિલકો અપના હાલ બતાકર ઈલાજ શુરૂ કરદે. ઔર યે હરગીજ ખ્યાલ નકરે કે અલ્લાહવાલે હમારે ઐસે બુરેહાલાત સુનકર ઝલીલ સમજેગેં યા નફરત કરેગેં-બલ્કે યે હઝરાત ઐસે બિમારોં પર બહોત જયાદા શફકત ઔર મહેરબાની કરતે હૈ. ઔર ઈસ ખિદમતકો અપની ખુશકિસ્મતી ઔર અલ્લાહકી રઝા કા ઝરીયા સમજતે હૈ. ઔર ઈનહાલાતકો અમાનત સમજકર કીસી મખ્લુક પર જાહીર ભી નહી કરતે.

મા-બાપસે ભી જયાદા રહમત ઔર શફકત ઔર મેહરબાની અગર દેખનાહોતો અલ્લાહ વાલોંકી સોહબતમેં દેખો.

ઈન્શાઅલ્લાહ અલ્લાહવાલોંકે પાસ આને જાને કે એહતેમામકો ઔર ઈન્કે મશ્વરે પર અમલકો ઈસ ખતરનાક બિમારી કે લીયે અકસીર ઔર ફાયદામંદ પાયેગે.

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊન્કા ઈલાજ)

૨૯. શયતાન કા જાલ :

આજકલ બે હયાઈ (બેશરમી) જોર પર હૈ. મા-બાપકી શરમ ઔર ખુદાકા ખૌફ નહી હૈ. બસ ઐશ કરનેકી ધુન સવાર હૈ. બનાવ સંગાર કરકે લડકીયા બઝારોં મે આઝાદીસે ગુમતી ફીરતી હૈ. ઔર લડકે ઊન્કા પીછા કરતે હૈ. દોનોં એક દુસરે કો બુરી નજરોં સે દેખતે હૈ. ફીર નફસ કહેતા હૈ કે આપસમેં દોસ્તી કરલો. ઔર એક દુસરે કે જીસ્મસે લઝ્ઝત હાસિલ કરો.

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! ફીર આપ શયતાનકે જાલ મે ફસકર યે સમજને લગતે હૈ કે ફુલાના બહોત ખુબસુરત હૈ. ઈસલીયે પુરાદીન ઈસ્કા પીછા કરકે આવારા બનતે હૈ. રાતકો સોતે વક્ત ભી ઈસ્કા ખ્યાલ હોતા હૈ. ઔર ખ્વાબભી ઊસી કે દેખતા હૈ. ફીર નતીજા યે હોતા હૈ લીખને પઢનેકો જી નહી ચાહતા ઔર આવારા પનકી વજહસે એક દિન અપની ઔર ખાનદાન વાલોંકી નાક કટવા બેઠતે હૈ.

ઐસે લડકોંકી મિસાલ ઊસ મુસાફિર જૈસી હૈ. જો સ્ટેશન પર પહોંચને કે બદલે રાસ્તે મેં ખેલ તમાશા દેખતા રહે. ઔર ગાડી નિકલ જાનેકે બાદ સ્ટેશન પર પહોંચે.

મતલબ કે લડકે લડકીયોં કે ચક્કરમેં ફસકર અપની ઊમ્ર ઔર સેહતકા સુનેરા ઝમાના બરબાદ કરતે હૈ. બાદમેં ફીર પુરી ઊમ્ર પછતાતે રહેતે હૈ. મગર ગયા વક્ત ફીર હાથ આતા નહી.

૩૦. શેહવતકે નશેમેં શાદી : (પ્રેમલગ્ન)

યાદ રખીયે ! અગર કીસી લડકીસે આપકી દોસ્તી હોજાયે ઔર આપ યું સમઝે કે ઈસસે લુત્ફ (મઝા) ઊઠાને યા શાદી કરને મે બહોત મઝા હૈ. તો યકીન જાનીયે આપ બિલકુલ નાદાન હૈ.

ક્યું કે જો શાદી મા બાપ કી મરજી કે ખિલાફ હોતી હૈ. વો અકસર કામ્યાબ નહી હોતી. અગર જીદ કરકે ઊસસે શાદી કરભી લેં તો ચંદ મહીનોં કે બાદ આપકો એક દુસરેસે નફરત હો જાયેગી ફિર જીંદગીકા મઝા ખાકમેં મીલ જાયેગા.

યે બાત હરગીઝ ન ભુલીયે કે જો લડકી ખુદા ઔર રસુલ (સ.અ.) કે અહકામ કી ના ફરમાની કરકે ઔર અપને મા બાપ કી ઈઝ્ઝત ખાક મેં મીલાકર આપસે ના જાઈઝ તઅલ્લુક (સબંધ) પૈદા કર સકતી હૈ. તો વો કીસી દીન આપકી ભી ઈઝ્ઝત બરબાદ કરકે કીસી દુસરેકી બીવી યા મેહબુબા બન સકતી હૈ.

જબ જવાનીકા ઊબાલ ઊતર જાતા હૈ ઔર ઘરકી જીમ્મેદારીયા સરપર આ પડતી હૈ. તો દોનોંકી અસલીયત ઝાહીર હોને લગતી હૈ. પહેલે તો વો દોનોં એક

દુસરે કો અચ્છે સે અચ્છા બનકર દિખાનેકી કોશીષ કીયા કરતે થે. લેકીન અબ હર વક્ત સાથમેં રહનેકી વજહસે ઊન્કી છુપી હુઈ બુરાઈયાં-કમઝોરીયાં-ઔર બે વફુફી જાહીર હોને લગતી હૈ ઔર દોનોં મે તુતુ-મેમે હોને લગતી હૈ. યાદ રખીયે ! હર ચમક્ને વાલી ચીઝ સોના નહી હોતી. ઔર હર મહબુબા અચ્છી બીવી નહી બન સકતી.

આપને અખ્બારોંમે પઢા હોગા. યુરોપ મે તલાક ખુદ કુશી (આપઘાત) બહોત જ્યાદા હોતી હૈ. ઊસ્કી વજહ યે હૈ કે લડકે લડકીયા જવાનીમેં ઐશ ઈશરત કરતે રહેતે હૈ. ફીર બાદમેં એક દુસરેકી શકલ દેખને તકસે બેઝાર હોજાતે હૈ.

નસીહત :

આવારગીકે બારે મેં આપકો અલ્લાહ ઔર રસુલ (સ.અ.) કે ઈર્શાદાત બતાતે હૈ તાકે આપ ઊન્કો યાદ રખે. ઔર અમલ કરે. ઔર દુનિયામે અમન કે સાથ ખુશીકી જીંદગી ગુજાર સકે. ઔર આખેરતમે ભી કામ્યાબી નસીબ હો.

(૧) હર મઝહબમેં એક અનોખા અખ્લાક હોતા હૈ ઈસ્લામકા અનોખા અખ્લાક "શરમ" કરના હૈ.

(૨) હયા (શરમ) કરના ઈમાનકી શાખોમેં એક શાખ હૈ.

(૩) હયા ઔર ઈમાન સાથ સાથ હૈ. જબ એક ચીઝ ગઈ તો સમજો દુસરી ભી ગઈ.

(૪) હયા કા મતલબયે હૈ કે ખ્યાલાત પર પુરા કાબું રખા જાયે. પેટકો હરામસે બચાયા જાયે. મૌતકો યાદ રખે. કબ્રમેં અપની હડડીયોકે ગલ સડ જાને કા ધ્યાન રખે.

હઝરત ઝૂનેદ બગદાદી (રહ.)સે પુછા ગયા કે હયા ક્યા ચીઝ હૈ ? તો ફરમાયા કે અલ્લાહતઆલાકી બેશુમાર નેઅમતોં ઔર અપની કોતાહીયોંકો દેખકર નફ્સમેં જો હાલત પૈદાહો વો હયા હૈ.

(૫) જો આખેરતકી કામ્યાબી ચાહતા હે વો દુનિયાકી ઝિનત ઔર ઐશઈશરત કો છોડ દેતા હૈ. જીસ્ને યે કામ કીયે ઊસ્ને અલ્લાહકી હયાકા હક અદાકીયા.

(૬) યાદ રખો ! અગર અજનબી ઔરત પર નજર પડ જાયે ફીર દો બારા ઊસ્કો ન દેખો. ક્યુંકે દો બારા દેખના ગુનાહ હૈ. ઔર ઐસી આખમેં કયામતમેં પીઘલા હુઆ શીશા ડાલા જાયેગા.

(૭) ઔરત છુપાને કે કાબીલ હૈ. ઈસલીયે જબ ઔરત બે પર્દા હોકર બાહર નિકલતી હે. તો શૈતાન ઊસ્કી તરફ દેખને કે લીયે મર્દોકો રગબત દીલાતા હૈ.

(૮) જીસ્ને પરાઈ ઔરત કી તરફ બુરી નજરસે દેખા ઊસ્ને આખોંકા ઝિના કિયા.

(૯) ઝિના ગુનાહે કબીરા હૈ. ઔર ઝિના કરને વાલે મર્દ ઔર ઝિનાકાર ઔરત કે લીયે સખ્ત સઝા હૈ.

(નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૩૧. મૌજુદા દૌરકી તરક્કી :

આજકલ નઈ નઈ ચીઝોંકી ઈજાદાત (શોધખોળ) ઔર ઐશો આરામકી જયાદતી. ઔર અખ્લાક સુવ્વર ઔર કુત્તેસે બુરે. હસદ (ઈર્ષા) દુશ્મની - કિના - જહાઝોંકા લુટના. આદમીયોંકો અગ્વા (બાનમે) કરના. ચોરી મારફાડ- સાઈન બોર્ડ પર ઔરતોંકી તસ્વીરે. ઔરતોંકા પેટ ખુલા. હાથ ઔર સિનાખુલા. ઐસી બેહયાઈ ઔર બે શરમી કા નામ તરક્કી ઔર ફેશન હૈ.

નવ જવાન લડકે લડકીયોંકા સાથ મેં તાલીમ હાસિલ કરના. હદ હૈ ઈસ બે હયાઈ યાની બેશરમીકી.

અલ્લાહ હમેં અપની હિફાઝતમેં રખે આમીન

(મઆરિફુલ કુર્આન)

૩૨. જનાઝા નિકલ ગયા :

ટીવીને હમારે સમાજ મે દાખીલ હોકર હમારી ખાન્દાની શરમ ઔર હયા કા જનાઝા નિકાલ દીયા વો રૂહાનીયત જો હમારે સરકા તાજ હમારી સર બલંદી કી અલામત ઔર હમારી પેશાની કા ચમકતા હુવા નુરથી. ઊસે ટીવીકે ગંદે ઔર રૂહ કો બરબાદ કરને વાલે પ્રોગ્રામો ને જડ સે ઊખાડ ફેકા. ઘર ઘર સિનેમા હૉલ બન ગયે. ગલી ગલીમે ખરાબ અડ્ડે કાયમ હો ગયે. ઘર વાલોંકી આખોંસે ગૈરતકા પાની ખતમ હો ગયા જો રહી સહી કસર થી વો વીડીયો ફિલ્મ ને પુરી કરદી. ડીસ એન્ટેનાને સોને પર સુહાગેકા કામ કીયા. ઔર શરમો હયા કી લૂંટ કી હદ હોગઈ ! દીન ઔર રાત કા કોઈ વક્ત ઐસા નહી કે ઈસ શયતાની ડીબ્બે પર ખરાબ મન્જર ન દીખાઈ દેતે હો અફસોસ ટીવી કે ઈજાદ હોનેકા નહી. અફસોસ ઈન પ્રોગ્રામો પર નહી. રંજ ઈન શયતાની કોશીષોં પર નહી. રંજ કા મુકામ સીર્ફ ટેલીવીઝન ઔર ઈન જૈસેં આલાત કા દૂનીયામે હોનેકી વજહસે નહી. બલ્કે અફસોસ ઔર હજાર બાર અફસોસ કી બાત યેહૈ કે યે લાનત આજ "ગંદી જીંદગી કે દુશ્મન" ઈન્સાનીયત કે રૂહાની પુતલે" ઔર નબીએ રહમત હઝરત મુહંમ્મદ (સ.લ.) કે ગુલામોં" ઔર નામ

લેવાઓ કે" ઘરોંમે દુકાનો ઔર ફેકટરીઓમેં દાખીલ હો ચુકી હૈ. ઔર હદ યેહૈ કે ઈસ લાનતકો લાનત નહી સમજા જાતા. ઈસ બુરાઈકો બુરા માનનેકે લીયે કોઈ તૈયાર નહી. બેટીકો જહેઝ દેનાહો યા બહુ કે લીયે આરામ કે અસ્બાબ ખરીદનાહો તો તોહફોંકી ફેહરીસ્તમેં ટીવી વીસીઆર ઓર સાથમે ડીસ એન્ટેના કી છત્રી કા નામ પહેલા હોતા હૈ. ઔર અફસોસ હૈ નઈ રોશની કે લોગ ઈસ વબાલ કી બુરાઈ કી યે બાતેં સુનના તક પસંદ નહી કરતે.

(નિદાએ શાહી ૧-૯૫)

33. ક્રિકેટ કા બુખાર :

પીછલે મહીને પુરા મુલ્ક ક્રિકેટકે સખ્ત બુખારમેં મુબ્તલા રહા. ઘર ઘર ઔર ગલી ગલીમેં સિર્ફ ઈસીખેલકા ચર્ચા થા. જીસ મજલીસમેં જાઈયે યહી બાતેં. જો અખ્બાર ઊઠાયે ઈસીકી ખબરોંસે ભરપુર. અપની જાતકો અકલમંદ સમજને વાલે સે બાત કીજીયે ઊન્હે મેચ પર બાતચીત કરતા હુઆ નજર આતાથા. નવજુવાન બુઢે બચ્ચે મર્દ ઔર ઔરતે સબ ઈસી ખેલ કે ચસ્કે મેં મુબ્તલાથે. સટ્ટા બાઝ ઔર શર્તલગાને વાલેભી મયદાન મેં આગયે થે. હર મેચ કી હારજીત પર બડી બડી શરતે લગાઈ જારહીથી અહમ મેચોં કે વક્ત ખાસ બઝાર સરકારી દફતર વેરાન બસો ઔર રેલમેં ભી ભીડ બહોત કમથી.

ઔર અફસોસ કી બાત યે હૈ કે ઈસ ફુઝુલ વક્ત બરબાદ કરને મે હમારે મુસલમાન ભાઈ શાયદ સબસે આગેથે ઔર હિંદુસ્તાન-પાકિસ્તાન કે મેચ કે વક્ત તો ઐસા માલુમહોતાથા. કે જિહાદકા મુકદદસ ફરીઝા અંજામ દિયા જારહાહૈ. ઔર ગોયા કે પાકિસ્તાન કી જીતસે ઈસ્લામકી ઈઝઝતમેં જબર દસ્ત ઈઝાફા (વધારો) હોનેવાલા હૈ. કિત્ને ઐસે લોગ થે જો હિંદુસ્તાની હોનેકે દાવે કે બાવુજુદ પાકિસ્તાનકી જીતકે મુતમન્ની રહે. ઔર પાકિસ્તાનકી હાર પર મુંહ લટકાકર બેઠ ગયે. જૈસે ઈનપર કોઈ ગમકાપહાડ ટૂટ પડાહો. ગર્જ કે ઈન મેંચોંકી વજહસે લોગોં કો ન નમાઝકા હોશ રહા ન જમાઅતકા હરવક્તકા યહી એક મશગલા બન ગયા થા.

સવાલ યે હૈ કે ઈન ખેલોંસે દિલ ચસ્પી ઔર ઈન્કી રીપોર્ટે સુનને યા દેખને સે દુનિયા ઔર દીનકા કોનસા ફાઈદા હોતા હૈ ? દુન્યવીફાઈદા ઊન ખેલાડીયોં કો તો હો સક્તા હૈ જીન્હે ખેલનેપર ઈનામ યા તનખ્વાહ (પગાર) મીલતી હૈ. ઔર બડીબડી કંપનીયા અપની એડવર્ટાઈઝ ઔર ટીકીટોં કો બેચનેકા ફાઈદા ઊઠા સક્તી હૈ. વો લોગભી ફાઈદા ઊઠા સકતે હૈ જો ટીકીટો કે બ્લેક કા કારોબાર કરતે હૈ. જૈસા

કે કલકત્તામે હુવા કે ૫૦૦/- રૂ. કા ટીકીટ દસ હઝાર રૂપિયેમે બીકા- લેકીન તમાશા દેખને વાલોં ઔર ઘર ઘર બહસ કરતે વક્ત એક દુસરે કે સર હોને વાલોંકો સિવાય દિમાગ કે બુખાર ઔર ટાઈમ બરબાદ કરનેકે કોઈ ફાઈદા હાસિલ નહી હોતા- બલ્કે આપસમેં રંજીશેં હોજાતી હૈ. ઔર કહીં કહીં તો હારજીત પર ખુદકુશી (આપઘાત) ઔર હાર્ટફેલ કે કિસ્સે હોતે હૈ.

ઈસ્કે અલાવા એક મોમિન કે લીયે સબસે જ્યાદા નુકશાનકી બાતયે હોતી હૈ કે યે ખેલ અલ્લાહકી યાદસે બિલકુલ ગાફિલ કરદેતા હૈ. દીલ સખ્ત હોજાતા હૈ. ઔર ઈબાદત કા શૌક બાકી નહી રહેતા.

કુર્આનમજીદમેં એક અહમ નિશાની કામ્યાબ ઈમાન વાલોં કી યે બયાન કી ગઈ હૈ. કે વો લગ્વ (બેકાર કામોં) સે એઅરાજ (મુંહફેરને વાલેં) હોતે હૈ. ઔર રહમાન કે બંદોકી સિફાત બયાન કરતે હુએ ઈર્શાદ ફરમાયા "ઔર જબ ગુજરતે હૈ ખેલકી બાતોં પર તો નિકલ જાયે બુઝુંગાના-

ઈન કુર્આની હિદાયાત કે ખિલાફ આજ હમને અપની જીંદગી કે અકસર હિસ્સો મે લગ્વ (બેકાર) ચીઝેં શામિલ કરલી હૈ. આજ હમેં લગવીયાતસે જીત્ની દિલચસ્પી હૈ. ઊસ્કા દસવા હિસ્સાભી કામકી ચીઝોં ઔર દીની આમાલસે દિલચસ્પી નહી હૈ.

ખેલકુદ શેર શાયરી ગાના બજાના રંગ બેરંગી તકરીબાત (પ્રસંગો) કો સંવારને ઔર બનાને મે હમારી ઊમરે ખપ રહી હૈ - ઔર જો અસલ મકસદ દુનિયામેં હમારે પૈદા હોનેકા હૈ ઈસસે ગફલત બઢતી જારહી હૈ. આજ હમારે અંદર ઈન ખેલોંસે જીત્ની દિલચસ્પી હૈ અગર ઈસસે આધી દિલચસ્પી ભી દીનકી તબ્લીગ ઔર અપની ઈસ્લાહ કે લીયે હોજાયે તો હમારે મુઆશરે (સમાજ)કી કાયા પલટ હો સકતી હૈ -

યે અફસોસનાક સુરતેહાલ હમારે લીયે બડી ફીકરકા મામલાહૈ. હમકો અપની સલાહીયતોં કો ઐસી બેકાર બાતોંમે બરબાદ કરને કે બજાયે મુફીદ કામોમેં ખર્ચ કરના ચાહીયે. ઔર ઈન ખેલોકોં કીસીભી કિમત પર કશીદગી (તનાવ) ઔર નફરત ઔર ઝઘડે કા સબબ નહીં બનાના ચાહીયે.

અલ્લાહ તઆલા હમારી ઈસ્લાહ ફરમાયે ઔર અકલે સલીમસે નવાઝે આમીન.

(નિદાએ શાહી ૪/૯૬)

૩૪. ખતર નાક નશે :

ગાંજા - ચરસ - શરાબ - અફીન - હેરોઈન સખ્ત ખતરનાક નશે હૈ યે દુનીયા મેંહી ઈન્સાન કો અધમુઆ કરકે બરબાદ કર દેતે હૈ અગર આપને જવાની મેં ઈસસે પરહેઝ ન કીયા તો ચલતી ફીરતી લાશ બનકર રહ જાઓગેં ક્યું કે નશે વાલી ચીઝેં દીલ - દિમાગ - રૂહ ઔર બદન કી મોત કે બરાબર હૈ. જો આહીસ્તા - આહીસ્તા બદન કો પિઘલાકર રખ દેતી હૈ.

યાદ રખીયે ! હુઝુર (સ.અ.)ને નશેંવાલી તમામ ચીઝોં કો બિલકુલ હરામ કરાર દિયા હૈ. જો સબકી સબ ઝેહરે હલાહલ કા દર્જા રખતી હૈ. ફર્ક સિર્ફ ઈત્ના હૈ કે ઝહેર ફૌરન હલાક કરદેતા હૈ. ઔર નશેંવાલી ચીઝેં રફ્તા રફ્તા (ધીમે ધીમે) બદન કે આઝા (અવયવ) કો ખોખલા કરકે હલાક કરતા હૈ. ઝીંદગી ભર ઊસ્કી આદત ડાલનેવાલે લોગોંકી લાનત કે શિકાર બનતે હૈ ઔર દુનિયા સે બે ખબર હોકર ઝીંદગી ગુજારતે હૈ. સોસાયટી ઊન્કો પાગલ કરાર દેતી હૈ. ફરાઈઝે દીનીપર અમલ કરનાતો દૂરકી બાત હૈ. અપની રોઝી કમાને કે કાબીલભી નહી રહેતે. ઔર ઘર ઘર પરં ફકીરીકા પેશા-ચાલ બાઝી-ઔર ધોકા બાઝી કે કરતબ આઝમાતે હૈ.

ઈસી તરહ તમાકું નોશી-ભી બે શુમાર નુકશાનકો લીયે હુએ હૈ. ઔર ઊસ્કે ઝહેર કા નામ નિકોટીન હૈ. તમાકુંકે હુરૂફસે કીસીને અચ્છા ફકરા બનાયા હૈ.

ت م ب ا ک و

تمباکو تم مت بنو استعمال کرنے والے

ઈસીતરહ અફ્યુન (અફીણ) ભી નુકશાન કરતા હૈ. એક શેઅર કામતલબહૈ. "અફ્યુનકા બઢના ઔર જીસમકા ઘટના લાઝીમ મલઝુમ હૈ. જીત્નાતુ અફ્યુન ખાતા હૈ. ઊત્નાહી અફયુન તુઝે ખાતી હૈ."

આખિરમેં સિર્ફ ઈત્ના લીખના કાફી હૈ કે દુનિયામેં ઊસ શખ્સસે જયાદા બદનસીબ કોઈ શખ્સ નહી હૈ. જો કીસી નશેકા આદી હોજાયે ચાહે વો બાદશાહ ક્યું નહો ? ઔર ઊસ શખ્સસે બઢકર કોઈ ખુશનસીબ નહી હૈ. જોકીસી નશેકા આદી નહો ચાહેવો કિત્ના હી ગરીબ ક્યું નહો. ઔર અક્લ ભી ઊસ્કી મુખાલીફત (વિરોધ) કરતી હૈ. રોઝનાકે તજુરબે (બનાવ) ઊસ્કા ખતરનાક હોના સાબીત કરતે હૈ. નશા કરને સે બેશુમાર ગુનાહ વુજુદ મેં આતે હૈ. લાખોંકી કમાઈ ગારત હોતી હૈ. હઝારોં ઘર બરબાદ હોતે હૈ.

લતીફે : (ચટપટી વાતો)

ઓફિસર : કલાર્ક અગર તુમ શરાબ પીનેકી આદતમેં મુબ્તલા નહોતે તો આજ સુપ્રિટેન્ડેન્ટ હોતે.

કલાર્ક : જનાબ સુપ્રિટેન્ડેન્ટી કી કયા હકીકત હૈ. મેં શરાબ પીકર અપને આપકો ડૉકટર ખ્યાલ કરતા હું.

કૌમકો શરાબકી ખબાસત કયા કહું નેક કો શૈતાન કરદેતી હૈ યે.
એક જોહર હૈ ફક્ત ઈસ્મે મુફીદ- ખુદકુશી આસાન કરદેતી હૈયે.

યહાંતકકે ચુહા (ઊંદર) ભી બિલ્લી કો મુકાબલેકી ચલેંજ દેતા હૈ. કહેતે હૈ કોઈ ચુહા શરાબ કે બરતનમે જાગીરા ઔર નિકલતેહી દુમ (પુંછડી) કે બલ ખડે હો કર લલકારને લગા. લાવતો તમામ બિલ્લીયોંકો ! આજહી સબકા સફાયા કરદું. ગોયા અપની મોતકી બિલકુલ પરવા નહી ચુનાચેં ઈસ આરજી (થોડીદેરકી) બહાદુરી કે નતીજે મે દંગા-ફસાદ મારપીટ-કત્લ આમ તોર પર દુનિયામેં તરકકી પર હૈ. ઈબ્રત-હયરત. (મખઝને અખ્લાક)

૩૫. ઝિના :

મેરે નજવાન દોસ્તો ! શયતાનકે જાલસે બચકર રહેના. કયુંકે વો હંમેશા આપકો બુરેકામકી તરગીબ દેતા હૈ. ઔર જબતક આપ સ્કુલ કોલેજમેં પઢતે રહેગેં યે એસેહી ખરાબ કામ કરને પર આપકો ઊભારતા રહેગા. કયુંકે વહાં ઐસી હરકતેં કરનેકા જ્યાદા મૌકા મીલતા હૈ. વો હરતરહ કી કોશીષ કરેગા કે આપ ઝિના મેં મુબ્તલા હો જાયે.

યાદ રખીયે ! અપની બીવીસે લુત્ફ ઊઠાના જાઈઝ હૈ. લેકીન કીસી દુસરી ઔરત કે બદનસે લુત્ફ ઊઠાનેકો ઝિના કહેતે હૈ. જો ગુનાહે કબીરા (બડાગુનાહ) હૈ.

ઊસ્કી સઝા બાજ હાલતમેં કોડે મારના ઔર સંગસાર (પત્થર મારના) હૈ. ઝિના કરને સે બેહદ કમઝોરી હોજાતી હૈ. ઔર ખરાબ બિમારીયોં કે સાથ એઈડઝ જૈસી ખતરનાક બિમારી લગજાતી હૈ. જીસ્કા ઈલાજ મૌતકે સિવા કુછ નહી હૈ.

ઝિનાકે બારે મેં અલ્લાહ ઔર રસુલે અકરમ (સ.અ.) કે ઈર્શાદાત ભી સુન લીજીયે.

(૧) ઝિના કરને વાલે મર્દ - ઔર ઝિના કાર ઔરત અગર શાદી કીયે હુએ નહો તો (યાની કુવારે હોતો) દોનોમેસે હર એક કો સો-સો કોડે મારો ઔર અલ્લાહકા યે હુકમ જારી કરતે વક્ત તુમકો ઈન પર રહમ (દયા) નહી આના ચાહીયે. અગર તુમ અલ્લાહ પર ઔર કિયામત પર ઈમાન રખતે હો.

ઈસ સઝાકો જારી કરતે વક્ત એક જમાઅત મુઅમીનોંકી વહાં મૌજુદ હોની ચાહીયે તાકે લોગ ઈસસે ઈબ્રત હાસિલ કરે.

(૨) ઝિના કે કરીબ ન જાઓ. ક્યુંકે યે બેહયાઈ કા રાસ્તા ઔર બુરા રાસ્તા હૈ.

(૩) જો શખ્સ ઝિના કરતા હૈ. વો અપને ઘરતક ઐસી સડક તૈયાર કરતા હૈ. જીસપર ચલકર દુસરે લોંગ ઊસ્કે ઘર પર ઝિના કરને આયેગે.

(૪) શાદી કીયે હુએ મર્દ ઔર ઔરત ઝિના કરે તો ઊન્કો સંગસાર (પત્થર મારના) કરો તાકે દોનોં હલાક હો જાયે.

(૫) યે તો દુનિયામેં દી જાને વાલી સઝા હૈ. અગર વો કીસી તરીકેસે ઈસ સઝાસે યહાં બચ ગયે તો અલ્લાહકે યહાં ઊન લોગોં કે લીયે દર્દનાક અઝાબ તૈયાર હૈ.

ઝિના કરને સે ખુદા કા ગજબ જલાલમેં આતા હૈ. ઔર જવાન મોતે હોને લગતી હૈ. રોઝીકી ઔર જીંદગીકી બરકત ઊઠ જાતી હૈ. ચહેરે કા નુર ખતમ હોજાતા હૈ. ઔર ચહેરે પર નહુસત ઊતર આતી હૈ. ખુદ બદનામ હોકર ખાનદાનકો બદનામ કરતા હૈ.

આતિશક ઔર સોજાક (ગુપ્તરોગ) જૈસી ખરાબ બિમારીયાં લગજાતી હૈ. હિમ્મત કમઝોર હોજાતી હૈ. ફિકર ઔર પરેશાની શુરૂ હોજાતી હૈ. ઔર આખેરતમેં ખુદાકે અઝાબમેં ગિરફ્તાર હોતા હૈ.

અગર આપ દુનિયા ઔર આખેરતમેં ઈઝઝત ઔર કામ્યાબી ચાહતે હે તો ઈસ બુરી હરકત કે પાસ ન જાયે.

ઔર કભી આપકે દીલમેં ઐસી બુરી ખ્વાહીશ પૈદા હોતો ખુદાસે ડરે ઔર ઊસસે મદદ માગે. ઔર શયતાની ખ્યાલાતકો દિમાગસે નિકાલે ઈસતરહ કરને સેં આપકે અંદર તાકત પૈદા હોગી. ઔર આપ શૈતાનકા શિકાર હોનેસે બચ જાયેગે :

પરાયે લડકોં ઔર લડકીયોંસે ઔર ઔરતોસે મીલાપ નરખે. ઔર ઊન્સે બે તકલ્લુફી (ખુલકરબાતચીત) ન કરે. અગર કોઈ ખુદ આપસે બુરી નિય્યતસે મુલાકાતકી કોશીષ કરે તો ઊસ્કો સખ્તીસે ધુત્કાર દે.

યાદ રખીયે ! ઝિના કરને સે જહાં શરમો હયા- ઈઝઝત આબરૂ ઔર અખ્લાક બરબાદ હો જાતે હૈ. વહાં સેહત ઔર તંદુરસ્તી ઔર દૌલત ભી બરબાદ હોજાતી હૈ. ઔર અલ્લાહ ઔર રસુલ (સ.અ) કી તરફ઼સે લઅનત (ફીટકાર) પડતી હૈ.

આપને દેખા હોગા જો લોગ ઐસી ગંદે ચાલચલન રખતે હૈ. વો તરહ તરહ કી ખતરનાક બિમારીયોં કે શિકાર હોજાતે હૈ. એઈડ્સકી બિમારી યાની પેશાબ કી જગામેં ફોડા હોજાતા હૈ. ઊસ્મે ખુજલીભી હોતી હૈ. દર્દ ઔર જલન ભી હોતી હૈ

ખુન નીકલતા હૈ. પેશાબ કરતે વક્ત સખ્ત તકલીફ હોતી હૈ. બદન ગલને લગતા હૈ. ઔર કભી બદન કા રંગકાલા હોજાતા હૈ. ચહેરા મન્હુસ હો જાતા હૈ. કભી ઐસી બિમારીયોંસે તંગહોકર આદમી ખુદકુશી (આપઘાત) કરનેકે લીયે મજબુર હોજાતા હૈ. ઈસલીયે ઐસી બુરી હરકતોસે બચના બહોત જરૂરી હૈ.

૩૬. અશઆર :

(૧) બિગાડા દીનકો અપને કહીં દુન્યાહી બન જાયે.
ન કુછ દીન હી રહા બાકી ન દુન્યા કે મઝે પાયે-
બડી દૌલત મીલે ઊસ્કો જો હો અલ્લાહકા આશિક.
ઊમ્મીદે અજરે ઊકબાપર યે દુનિયા ઊસસે છુટ જાયે. (આખિરત)

(૨) જવાની કર ફિદા ઊસ પર કે જીસ્ને દી જવાની કો.
કિસીખાકીપે મતકર ખાક અપની જીંદગાનીકો.

(૩) અબતો ગભરાકે યે કહેતે હૈ કે મર જાયેગેં
મરકેભી ચેન ન પાયા તો કિધર જાયેગેં

(૪) તબીયતકી રવ જોર પર હૈ તું રૂક
નહીતો યે સરસે ગુજર જાયેગી.
હટાલે ખ્યાલ ઈસસે કુછ દેરકો
ચઢી હૈ યે નદી ઊતર જાયેગી.

(૫) કર નફસ કા મુકાબલા હા. બાર બાર તું.
સો મરતબાભી હારકે હીમ્મત ન હાર તું.
ઊસ્કો પછાડકે ભી ન પછડા હુઆ સમજ
હરવક્ત ઈસ કમીનસે રેહ હોશિયારતું-

(૬) ચોરીયાં આખોંકી ઔર સીનેકા રાઝ
જાનતા હૈ સબકો તું અય બે નિયાઝ

(૭) ગર હવાપે ઊડ્તા હૈ. વો રાત દીન.
તરકે સુન્નત જો કરે શયતાન ગીન.

(૮) યે આલમ એશો ઈશરતકા યે દુનિયા કેફો મસ્તી કી
બલંદ અપના તખય્યુલ કર યે સબ બાતેં હૈ પસ્તીકી.
વહાં દર અસલ વેરાના હૈ. ગો સુરત હૈ બસ્તીકી
બસ ઈત્નીસી હકીકત હૈ ફરેબે ખ્વાબે હસ્તીકી.

૩૭. અજનબી કે ઈશ્ક કા ઈલાજ :

જીસસે ઈશ્ક હો ઊસ્કી સોહબત ફોરન છોડ દો ઔર ઊસસે બહોત દુરી ઈખ્તીયાર કર લીજીયે. જાહીરી દુરી ઔર બાતીની દુરી દોનોં બહોત જરૂરી હૈ.

જાહેરી દુરી યે હૈ કે ઊસસે ન બોલો ન ઊસ્કી આવાજ કાનમેં પડને દો ન ઊસ્કો દેખો ન ઊસ્કા તજકેરા કરો ન ઊસ્કી બાતેં કીસીસે સુનો-

બાતિની દુરી યે હૈ કે જાન બુજકર ઊસ્કા ખ્યાલ દીલમે ન લાવો. અગર ખ્યાલ આ જાયે તો દુસરે કીસી કામ મેં લગ જાઓ. ઔર અલ્લાહ તઆલાસે દુઆભી કરતે રહો. ઔર અલ્લાહકે ઝિક્રમેં લગે રહો. ચાહે દીલ ન લગે. ઔર મૌત ઔર મૌત કે બાદ કી હાલત કો સોચા કરો.

હદીસમેં હૈકે અગર જુદાઈકે સદમે કા ગમ બરદાશ્ત કરતે કરતે કીસીકો મૌત આ જાયે તો વો શહીદ હોગા-

(રૂહકી બિમારીયા.)

૩૮. નિકાહ : (લગ્ન)

જબ આપકી શાદી હોજાયેગી તો આપકી જીંદગી એક નયે મોડ પર આજાયેગી.

યાદ રખીયે ! શાદી કે મામલેમેં અપને વાલેદૈન કી મરજીકા પુરા એહતરામ કરના જરૂરી હૈ. ક્યું કે વો અપને તજુરબા (અનુભવ) કી ઔર હમદર્દી કી વજહસે આપકે લીયે જરૂર અચ્છાહી રિશ્તા તલાશ કરેગેં.

અગર આપને સિર્ફ અપની મરજીસે કિયા તો કીસી વક્ત નુકશાન ઊઠા સક્તે હૈ.

શાદી એક મસર્રત (ખુશી) ભરી જીંદગીકી શરૂઆત હૈ. જહાં આપકો કિસમ કિસમકે તજુરબે હોગેં -

કભી નાદાન યા ચાલાક દોસ્ત આપકો શાદીસે પહેલે ખાલી ડરાના શરૂ કરદેગેં. મગર યાદ રખીયે યે તો એક પાક ઔર મુફીદ કામ હૈ. ઔર તમામ અંબિયા (અ.લ.) કી મુબારક સુન્નત હૈ. ઈસસે ડરનેકી જરૂરત નહી હૈ.

અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ "દેખો યે અલ્લાહતઆલાકા કિત્ના બડા એહસાન હૈ કે ઊસ્ને તુમ્હારા જોડા (જીવનસાથી) તુમ્હારી હી નસલ સે પૈદા કિયા તાકે તુમ ઊસસે સુકુન હાસિલ કરો. ઔર દોનોં મે પ્યાર મોહબ્બત ડાલ દિયા તાકે ચૈન સે રહો."

"તુમ્હારી ઔરતે તુમ્હારે લીયે લિબાસ (પોશાક) હૈ ઔર તુમ ઊન્કે લીયે લિબાસ હો."

યાની જીસ તરહ બદન ઔર લિબાસ કા બહોત કરીબી ઓર જરૂરી તઅલ્લુક હોતા હૈ. ઈસતરહ મીયા બીવીકા તઅલ્લુકભી બહોત કરીબી ઔર જરૂરી હોતા હૈ. લિબાસ મૌસમકી સખ્તીસે બચાતા હૈ. સતર છુપાતા હૈ. ઈસ્કે બગૈર જીંદગી નહી ગુજાર સકતા. ઈસીતરહ શોહર ઔર બીવી એક દુસરે કે બગૈર ચૈનકી જીંદગી નહી ગુજાર સક્તે. મુસીબત ઔર તકલીફમેં દોનોં એક દુસરે કે મદદગાર ઔર ઢાલ બન જાતે હૈ.

લિબાસ ઈઝઝત આબરૂ કી હિફાઝત કરતા હૈ. નંગેપન ઔર બે હયાઈસે બચાતા હૈ. ઈસી તરહ શોહર ઔર બીવી ભી એક દુસરેકી ઈઝઝત આબરૂકી હિફાઝત કરતે હૈ. ઔર એક દુસરેકો બે હયાઈ ઔર બદકારી સે બચાતે હૈ. ઔર લોગોંકી નજરોમેં બદનામ નહી હોને દેતે.

જીસ તરહ સાફ ઔર ખુબસુરત લિબાસ સે ઈન્સાનકો ફરહત (ખુશી) હાસિલ હોતી હૈ. ઈસી તરહ અચ્છે મીયા-બીવી એક દુસરે કે લીયે ફરહત કા સામાન હોતે હૈ.

રસુલે અકરમ (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ. નિકાહ મેરી સુન્નત હૈ. જો ઈસ સુન્નત સે એઅરાઝ (પસંદન કરે) વો મુઝસે નહી હોગા. લિહાઝા તુમ નિકાહ કરો. કયુંકે તુમ્હારી કસરત (જયાદતી)કી વજહસે મેં દુસરી ઊમ્મતોં પર ફખ્ર કરૂંગા.

કુર્આન ઔર હદીસકી રોશનીમે યે બાત સાબીત હૈ કે ઝિના કા ડર હો યા નહો નિકાહ કરના બહરહાલ સુન્નત હૈ.

રસુલે અકરમ (સ.લ.) ને ફરમાયા જબ બંદાને નિકાહ કર લીયાતો ઈસ્કા આધા દીન મહફુઝ હોગયા. બાકી આધા દીન બચાને કે લીયે તકવા ઈખ્તીયાર કરે.

(બયહકી)

નિકાહ ઐસી ઔરતસે કરે જો દીનદાર હો. હદીસમેં હૈ કે દુનિયા સિર્ફ એક ઈસ્તીમાલકી ચીઝ હૈ. ઔર દુનિયાકી ચીઝોં મે કોઈ ચીઝ" "નેક ઔરત" સે અફઝલ નહી. (યાની દુનિયામેં અગર નેક ઔરત મીલ જાયે તો યે ખુદાકી બહોત બડી નેઅમત ઔર રહમત હૈ કે ખાવિંદ કી રાહત ઔર દીન દુનિયાકી કામ્યાબીકા ઝરીયા હૈ. નેક ઔરત સે નિકાહ કરને સે દુનિયાકી જીંદગીમેં રાહત મીલતી હૈ. ઔર આખેરત કે કામોં મેં ભી મદદ મીલતી હૈ. ઈસલીયે દીનદાર ઔરતસે નિકાહ કરના ચાહીયે.

અગર ઔરત દીનદાર હૈ તો યે આપકી ખુશનસીબી હૈ. ક્યુંકે ઈસસે બેહતર કોઈ ચીઝ નહીં. ઔર અગરવો દીનદાર નહી હૈ. તો કોશીષ કરકે ઊસ્કો દીનદાર બનાવો. ઔર ઊસ્મે કોઈ રિઆયત (શર્મ ઔર બુઝદીલી) નકરે. ઈસતરહ કરનેસે આપકો ઈસ દીની ખિદમતકા સવાબ ભી મીલેગા. ઔર દુસરા આપકી જીંદગી બહોત મઝે સે ગુજરેગી.

(૧) હઝ્રત અબુહુરૈરહ (રદી.) રિવાયત કરતે હૈ કે હુઝુર (સ.અ.)ને ફરમાયા ઔરત સે ચાર ચીઝોંકી વજહસે નિકાહ કિયા જાતા હૈ.
(૧) દૌલત (૨) ખુબસુરતી (૩) આલા ખાનદાન (૪) દીનદારી.

(૨) હુઝુર (સ.અ) કા ઈર્શાદ હૈ જો ઔરત દીનદાર હોતી હૈ. વો અપને શોહરકી મદદ કરતી હૈ. થોડી ચીઝ પર રાઝી રહેતી હૈ. ઔર બેદીન ઔરત શોહરકો ગુનાહ ઔર ગમ મેં ડાલદેતી હૈ. ઐસી ઔરતસે વોહી બચતા હૈ. જીસ્કો અલ્લાહ તઆલા બચાયે.

નેક ઔરતસે નિકાહ કરને કે બાદ ઊસ્કે સાથ અચ્છા બરતાવ કરના ચાહીયે. ઊસ્કો તકલીફ નદે. ઊસ પર જુલ્મ ન કરે. અગર વો અપના મેહર માગે તો નારાઝ હોકર સખ્તી નકરે. ઔર બદ અખ્લાકી ન કરે કે વો તલાક લેને પર મજબુર હો જાયે. ઔરત કો ઊસ્કે માબાપકી ગાલી નદે. ઐસા કરનેસે અલ્લાહ ઔર રસુલ (સ.અ.) નારાઝ હોજાયેગે.

(૩) હુઝુર (સ.અ.)ને ફરમાયા ઔરતોં કો નેક બાતોંકી નસીહત કિયા કરો. તુમ ઊન્કો નસીહત કર સક્તે હો ક્યુંકે વો તુમ્હારી કૈદ (નિકાહ) મે હૈ.

(૪) ઔરત અગર કીસી મામલેમેં દુખ પહોંચાયે ઔર મર્દ ઊસ પર સબ્ર કરે તો અલ્લાહતઆલાકે યહાં વો મુજાહીદ (જિહાદ કરને વાલે) કા મરતબા પાયેગા-

(૫) મોમીનોં કો અપની બીવીસે કિના નહી રખના ચાહીયે અગર ઊસ્કી એક આદત ના પસંદ હૈ તો દુસરી પસંદ ભી હોગી-

(૬) ખુદભી ખાઓ બીવી કોભી ખિલાઓ ખુદભી પહેનો ઔર બીવીકો ભી પહેનાઓ ઊસ્કે ચેહરે પર ન મારો ઊસ્કા બુરા ન ચાહો.

નિકાહકે બાદ જબ આપકી બીવી આપકે ઘરમેં આ જાયે તો ઊસ્કે સાથ અચ્છા સુલુક કરો. ક્યુંકે વો બેચારી અપને મા બાપ ઔર ભાઈ બહેનો કો છોડકર બિલકુલ અજનબી ઘરમેં આઈ હૈ. ઈસલીયે કોઈ હરકત ઐસી ન કરો કે વો ઊદાસ ઔર પરેશાન હોને લગે ઔર આપ ઊસ્કી નજરોં મેં જાલીમ-ખુદગર્જ બનકર રેહ જાયે.

આપકે નજદીક તો શાદીકા મકસદ સિર્ફ બીવીકે બદનસે લુત્ફ (મઝા) ઊઠાના હૈ. ઔર યહીં બાત આપકે દોસ્તોને બતાઈ હોગી. લેકીન સિર્ફ યહી મકસદ શાદીકા નહી હૈ. બલ્કે બીવીતો જીંદગી કે સફરમેં શરીક ઔર દીલ બૈહલાને વાલી ઔર ગમખ્વાર કી હૈસિયત રખતી હૈ.

આપ જાનતે હૈ કે અકેલે સફર કરના બડી તકલીફ કી બાત હૈ. ઈસલીયે સફરમેં સાથી કી જરૂરત હોતી હૈ. જો હમારે સાથ ખુશી ઔર હમદર્દી ઔર મોહબ્બત કે સાથ વક્ત ગુજારે

બસ ! બીવી સે બઢકર ઔર કોનસા સાથી ઐસા હો સક્તા હૈ. જો ૨૪ કલાક આપકી ખીદમતકે લીયે હાજીર રહે.

અબ અગર દોનોં સાથી એક દુસરે કે સાથ દુખ દર્દ ઔર જરૂરીયાત ઔર હક કા ખ્યાલ રખે તો ઊન્કી જીંદગી કા પુરા સફર બહોત મઝે સે કટેગા. ઈસલીયે સિર્ફ લજ્જત હાસિલ કરનેકો શાદીકા મકસદ સમજ લેના બડી નાદાની હૈ.

હા ! યે જીંદગી કી એક ખ્વાહીશ ઔર જરૂરત તો હૈ. ક્યુંકે ઈસ્કે ઝરીયે નસલ કાઈમ રેહતી હૈ. તબીયતમેં સુકુન ઔર ખુશીકી લહેર ઊઠતી હૈ. ઔર આવારગી સે છુટકારા મીલતા હૈ. (ખાતુને ઈસ્લામ)

૩૯. આજકલ કે નવજુવાન કૈસી ઔરત કો પસંદ કરતે હૈ :

તમન્ના હૈ યે મર્દોકી કે અવરત ખુબસુરત હો.
નિહાયત નાઝનીહો હુરવશહો માહેતલઅત હો.

વો યુનિવર્સિટીકી એક ડીગ્રી યાફતા ભી હો
સહરસે શામ તક જીસ્કો ખ્યાલે ઝૈબો ઝિનત હો.

નિહાયત ફેશનેબલ હો નહો પાબંદ પરદે કી
કલબ ઔર સિનેમા જાનેકી જીસ્કો દીલસેરગબત હો.

હો જીસ્કી હર અદામે મગરિબી તેહઝીબકી શાને
રૂખે સીમી પે જીસ્કે ખેલતા રંગે મહાલત હો.

જો ઝેબેતન કરે સાડી બહોત બારીક શબનમ કી
ખુલે શાનોંકી કમર સે કદે રઅના કયામત હો.

દુબાલા હુસ્નકો અપને કરે સુર્ખીસે પાવડર કી
ગલેમે જીસ્કે નેકલેસ એક નિહાયત પુરનઝાક્ત હો

હિજાબ ઊસ્કો ન આયે બાત કરતે ગયર મર્દોસે.
જિસે શૌખી કી આદત હો. હયાસે જીસ્કો નફરત હો.

જીસે એક તેતરીકી ઝીંદગી મરગુબહો દીલ સે.
કેજો હર ફુલ પર જા બેઠતી હય જીસસે રગબત હો.

દુઆહૈ સિદક દિલસે "શમ્સ" કી દરગાહે બારીમે.
કે મર્દો કો વો દીલ દે. જીસ્મે ગયરત હો હમિય્યતહો.

(શમ્સુન્નિસા બેગમ)

૪૦. બીવીકી સુરત દેખકર :

મુઠ્ઠી ભર દાઢી તો હમ રખલે જરૂરત દેખકર.
ખૌફ લગતા હૈ મગર જોરૂ કી આદત દેખકર

લાખ મેં બુઢ્ઢા સહી શાદી હોના ક્યા મુશ્કીલ.
આજકલ તો લડકી દીજાતી હૈ દૌલત દેખકર.

લડકીયોંકા આજકલ હોતા હૈ લડકોં પર ગુમાન
સાફ ચેહરે ઔર મુંછો કી હજામત દેખકર

હઝરતે "તેઝાબ" કો કોઈ ડરા દે ક્યા મજાલ.
યેતો ડરતે હૈ ફક્ત બીવી કી સુરત દેખકર

૪૧. આજકલ કા ફેશન :

લડકીયોં કો ક્યા જરૂરત મઝહબી તાલીમ કી.
સિર્ફ અંગ્રેજી પઢાના આજકલ ફેશનમે હૈ.

હર જગા બીવીકો લેકર સૈર કીજીયે બે ધડક.
રાતકો થીયેટર દીખાના આજકલ ફેશનમે હૈ.

વાઅઝ ઔર મૌલુદ સે રગબત બહોત કમ હોગઈ.
હા. મગર ગાના બજાના - આજકલ ફેશન મે હૈ.

જીસ્કો દેખા ખુબસુરત ઊસ્કે આશિક હો ગયે.
હર કીસીસે દિલ લગાના આજકલ ફેશનમે હૈ

(મુસ્લિમ પતી પત્ની)

૪૨. આદાબે નિકાહ :

નિકાહ કરના સુન્નત હૈ. ઔર એક દીની કામ હૈ. તો નિકાહ કે અમલ કો અંજામ દેને મેં શરીઅત કે અહકામકે મુતાબીક અમલ કરના જરૂરી હૈ. નિકાહ કે વક્ત આજકલ બેદીન જાહીલ લોંગ. ફુઝુલ ખર્ચી ગાના બજાના વિડીયો કેસેટ બનાના વગેરહ જૈસે ના જાઈઝ કામ કરતે હૈ. ઊસસે બિલકુલ પરહેઝ કરે. ઔર ઈસ મુબારક સુન્નત કો શયતાની હરકતોં સે ખરાબ ન કરે

૪૩. ફુઝુલખર્ચી :

નિકાહકા મસનુન તરીકા આજકલ હમારે ઘરોંસે ગાયબ હોગયા હૈ. આજ હમારે દીનદાર સમજે જાનેવાલે ઘરોંમે ભી સબસે જયાદા મહેંગા ઔર ફુઝુલ ખર્ચીકી ચીઝ નિકાહ હૈ.

ઈસ ઝમાને મેં નિકાહ કો એક "સુન્નત" નહી બલ્કે બેહુદા ઔર રસ્મો રિવાજકા મજમુઆ બના દીયા ગયા હૈ. હાલાત કૈસે હી બિગડ જાયે. કિત્ની હી મુસીબતોં ઔર પરેશાનીયોંકી ભરમાર હો. ઝઘડે હો. આગ ઔર ખુનકી હોલી ખેલી જારહીહો. ઔર મુલ્ક ઔર કૌમ ચાહે કિત્નેહી પરેશાનહો. લેકીન મજાલ હૈ કે હમારી શાદીમેં કોઈ છોટીસી રસ્મ છૂટ જાયે. ઊસ્મે ઈજાફા (વધારો) તો હો સકતા હૈ. લેકીન કમહોનેકા સવાલ નહી. ચાહે કર્ઝ લેના પડે જાયદાદ ગીરવી રખના પડે લેકીન ફુઝુલ ખર્ચીસે બચનેકા ખ્યાલ તક નહી કીયા જાતા.

ઈસ ફુઝુલ ખર્ચીને હમકો કિત્ના નુકશાન પહોંચાયા હૈ. ઔર ન માલુમ આઈન્દા કિત્ના પહોંચેગા.

અફસોસ ! યે બેકાર કામોં મે ખર્ચ હોને વાલી રકમ અગર કૌમકી ભલાઈમેં ખર્ચ હોતી તો કૌમકી બડી તરક્કી હોતી.

અબભી વક્ત હૈ. કે હર કૌમ કે લીડર ઔર બડે ખુલુસ ઔર હમદર્દી સે ઈસ લાઅનત કો અપની કૌમસે મીટાયે.

વરના કિયામત કે દીન વો ભી ખુદાકી બારગાહમેં હિસાબસે બચ નહી સકેગેં. ઔર દુનિયામેં જો નુકશાન ઔર ઝિલ્લત હોગી ઊસ્કા તો કોઈ હિસાબ નહિ.

૪૪. શાદીમેં ખાનાપીના :

હઝરત અબ્દુર્રેહમાન બિન ઔફ (રદી.) કી શાદીકે મૌકે પર આપ (સ.અ.) ને ફરમાયા "અવ [illegible] વ બિશાતીન" વલીમા કરો અગરચે એક બકરી હો.

મકસદ યે થા કે ઈસ મૌકેપર અપને ખાનદાન વાલોંકી ઔર દોસ્તોકી મહેમાની કરના મુનાસિબ હૈ. લેકીન જો કુછ મૌજુદ હો ઊસીકી મહેમાની કરની ચાહીયે બેકાર કી પરેશાની ન ઊઠાવો. મગર આજકલ લોગોંકા યે હાલ હૈ કે ખાને મે ઐસી ચીઝે પકાતે હૈ. કે ખાને વાલોંકો અપને ઘર સાલભરમેં મુશ્કીલસે એક દો દીન નસીબ હોતી હૈ.

ઈસ્કા મકસદ નામવરી કે સિવા ઔર ક્યા હોસક્તા હૈ ?

નામવરી કી જો બુરાઈ શરીઅતમેં આઈ હૈ ઈસસે હર મુસલમાન વાકીફ હૈ. રિયા ઔર દીખલાવે સે બડી બડી ઈબાદત સવાબકે બજાયે અઝાબકા સબબ બનજાતી હૈ.

એક હદીસમેં નામનમુદ ઔર રિયાકારીકો એક તરહકા શિર્ક ફરમાયા ગયા હૈ.

શાદી કે મૌકે પર અકસર લોગ લાખોં રૂપિયા ઊડાતે હૈ. ચાહે વો કરોડપતી હો. મગર શરીઅત કી હદ મેં રહેના પડતા હૈ. ક્યુંકે આજ હર કૌમમેં અક્સર લોગ ગરીબી ઔર તંગીમેં જીંદગી ગુજાર રહે હૈ. તંગી કી વજહસે ઊન્કે ચેહરે બે રોનક હૈ. ફટે પુરાને કપડે ઊન્કા મુકદદર હૈ. ઝમીન ફર્શ ઔર આસ્માન ઊન્કી છત હૈ. ઐસે પરેશાન લોંગ ભી હૈ જો અપને બચ્ચોંકો તાલીમ દેના ચાહતે હૈ. મગર ઊન્કે પાસ પૈસા ખર્ચ કરનેકી તાક્ત નહી. સેંકડોં કામ લોગોંકી ભલાઈકે દીની ઔર દુન્યવી બરસોંસે અધુરે હે ઔર ઊન્કે પુરાહોનેકી કોઈ શકલ નહી. ભલા ઐસી હાલતમેં હમારે લીયે યે કૈસે હોસક્તા હૈ કે હમ દુસરોં કી દેખા દેખી ઊન્કી હીરસ (હરિફાઈ) કરે ઔર દીલકે અરમાન પુરે કરે. ક્યા ! ઈત્ની મોટી બાતકો ભી સમજાનેકી જરૂરત હૈ ?

૪૫. દઅવતનામા :

દીની દુન્યવી તરક્કી કે કામોં મેં ચંદા લેનેકે લીયે ઐસે માલદાર લોગોંકે પાસ જાતે હૈ તો મુશ્કીલ સે દસ રૂપિયા દેતે હૈ. મગર જબ અપની લડકી કી શાદી કરતે હૈ તો લાખોં રૂપિયા ખર્ચ કરતે હૈ.

નિકાહકે મૌકે પર મહેમાનોંકો બુલાને કે લીયે કિંમતી દઅવતનામે (કંકોત્રી) છપાઈ જાતી હૈ. ઔર ઊસ્કો સુનેરી તાર લગે હુએ ખુબસુરત લિફાફોંમે રખકર રવાના કરનેકા એહતેમામ કિયા જાતા હૈ. ઈસ્કા રિવાજ ડાલને વાલે યહી માલદાર લોગ હૈ. ક્યુંકે ૧૦-૧૫ રૂપિયા યા ઈસસે જ્યાદા કિંમત વાલા લિફાફા ઊન્કે લીયે કોઈ મુશ્કીલ બાત નહી. હઝારોં આદમીયોંકો દઅવત દેનાભી મુશ્કીલ નહી.

મગર ગરીબ ઔર દરમ્યાની દર્જે કે લોગ જબ ઈન્કા દેખાદેખી યે કામ કરતે હૈ તો બહોત નુકશાન હોતા હૈ. યે બિચારે અમીરોંકી નક્લ ઊતારને મેં રોઝગારીકી ઊલઝનોંકે શિકાર હોજાતે હૈ ઔર ફીર નોર્મલ હાલત પર આનેમેં એક ઝમાના ગુજર જાતા હૈ.

નિકાહકે મૌકે પર ખાનદાન વાલોંકો-દોસ્તોકા બુલાયા જા સકતા હૈ. લેકીન ઈત્ના જરૂરી સમજના ઔર બેકાર તકલીફ ઊઠાના બહોત બડીગલતી ઔર ના પસંદ હૈ. આપ (સ.અ.)ને જીસ સાદગી ઔર તકલીફ કે બગૈર લોંગો કો બુલાયા ઔર નિકાહ કરદીયા ઈસી તરહ હમકો કરના ચાહીયે.

આજકલ બુલાને વાલે ભી તકલીફ ઊઠાકર બુલાતે હૈ. ઔર આનેવાલેભી તકલીફ ઊઠાકર આતે હૈ. દોનોં અપની અપની હાલતસે મજબુર હૈ. અગર કોઈ નબુલાયે. યા કોઈ નઆયેતો દોનોં તરફ શિકાયતોંકા બાઝાર ગરમ હોતા હૈ.

યાદ રહે ! નિકાહકી તારીખ ઔર વક્તકી ઈત્તેલાઅ કરનેકે લીયે મામુલી સાદા દઅવતનામા છપાને મેં કોઈ હર્જ નહી. હા રંગીન ચટપટે કા લિહાઝ કરના ફુઝુલ ખર્ચી હૈ.

સહાબા (રદી.) કે ઝમાનેમેં બહોત નમુને ઐસે મીલતે હૈ કે શાદી હો જાને કે બાદ લોગોકો ખબર મીલતી થી કે ફ્લા હ બ કી શાદી હો ગઈ. યહાં તકકે નબીયે કરીમ (સ.અ) કો ખબર દેને ઔર આપ (સ.અ.) સે નિકાહ પઢાકર બરકત હાસિલ કરનેકા પતા નહી મીલતા. હાલાંકે આપ (સ.અ.)કી મોહબ્બત સહાબા (રદી.) કે દીલોં મે જોથી વો બયાનકી મોહતાજ નહી.

મૌજુદા દૌરમેં નિકાહકી અસલ "ઈસ્લામી રૂહ" ખત્મ હો ગઈ હૈ. મુસલમાનોંમેં આજ નિકાહકા જો તરીકા આમ તૌર પર નજર આતા હૈ. "વો ઈસ્લામી નિકાહ" સે જયાદા "રિવાજી નિકાહ" હૈ.

સહાબા (રદી.) કે દૌરમેં શાદી કોઈ ધુમકી ચીઝ નહી થી. વો એક ઐસી ચીજથી જીસ્કો સાદા તરીકેસે અંજામ દિયા જાતા થા. ઈસ્કી રસ્મેં ઔર ખર્ચ ઈત્ને મુખ્તસર હોકે દોનોં તરફ કે લોગોકો કીસી કીસ્મકા બોજ ન પડે.

સહાબા (રદી.) કે યહાં શાદીકી તકરીબ હરકીસમકે તકલ્લુફ ઔર નુમાઈશ સે બિલકુલ ખાલી હોતીથી.

હુઝુર (સ.અ.) ને ફરમાયા સબસે જયાદા બરકત વાલા નિકાહ વો હૈ. જીસ્મે કમસેકમ બોજ હો. (અહમદ)

ઔર કમ બોજ વાલા નિકાહ વો હૈ જો અપની હૈસિયત કે મુતાબિક આસાનીકે સાથ હોજાયે ઐસા ન હો કે ઊસ્કા ખર્ચ અપની બરદાશ્તકે બાહર હો.

૪૬. નિકાહ કરનેકી બેહતરીન જગા :

નિકાહ કરના એક ઈબાદત હૈ. ઔર ઈબાદત કરનેકી બેહતરીન જગા મસ્જીદ હૈ. અગર હમારા દૌલતમંદ તબ્કા મસ્જીદમેં નિકાહ કી મિસાલેં કાઈમ કરે તો ઊન્કા ઊમ્મતપર બડા એહસાન હોગા. ક્યુંકે ઐસા કરને સે લોગ બેકાર એહતેમામકી તકલીફ સે બચ જાયેગે.

જરૂરતસે જ્યાદા રોશની કરનેમેં ફુઝુલ ખર્ચી નહી કરની પડેગી. મસ્જીદમેં નિકાહ કરને સે તમામ બુરી રસ્મોસે જૈસે ગાને બાજે. ઔર તસ્વીર વગેરહસે બચાવ હોગા. લેકીન બહોતસે લોગ ઐસી બાતોં પર ચાહે જબાનસે કુછ ન કહે લેકીન દીલમે યે જરૂર કહતે હૈ.

જાનતાહું સવાબે તાઅત વઝોહદ.
પર તબીયત ઊધર નહી આતી

મગર ઈન્કો કોન સમજાયે

તકદીર કે પાબંદ નબાતાતો જમાદાત.
મોમીન ફક્ત અહકામે ઈલાહી કા હૈ પાબંદ.

(તામીરેહયાત- ૧૦-૯૧)

૪૭. મહેર :

શરીઅતને જીસ તરહ મર્દોકા એઅઝાજ કિયા હૈ ઈસી તરહ ઔરતોંકા ભી ઈકરામ કિયા હૈ. ઔર હરતરહ સે ઊન્કી પાક દામની કો મહફુઝ કિયા હૈ.

ઈસી વજહસે હર મર્દ પર યે બાત લાઝીમ કી ગઈ કે જબભી તુમ કીસી ઔરતસે નિકાહ કરો તો ઊસ્કે મીલ્કે બુઝા (શર્મગાહ)કા અવેજ મેહરકી શક્લમેં જરૂર તય કરો ઔર ઊસ્કો ખિલવત (સોહબત) સે પહેલે અદા કરો.

અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ.

"તુમ લોગ અપની બીવીયોંકો ઊન્કા મહેર ખુશદીલીસે દે દીયા કરો."

ખુદ હમારે આકાએ મદની (સલ.) ને ભી અપની તમામ બીબીયોં કો મહેર ઈનાયત ફરમાઈથી અગર ચે આપ (સઅ.) કે લીયે બગૈર મહેર કે ભી ઔરતે

હલાલથી ઈસ્કે બાવુજુદ કોઈ વાકેઆ ઐસા નહી મીલતા કે આપ (સ.અ.) ને મહેર અદા ન ફરમાયાહો.

મહેરકે બારેમેં અરબો મેં કઈ કીસમકે જુલ્મ હોતેથે.

(૧) મહેર જો લડકી કા હક હૈ. ઊસકો નહી દીયા જાતા થા બલ્કે લડકીકે વાલી ઊસકે શોહરસે વસુલ કરલેતેથે જો સરાસર જુલ્મથા.

(૨) અગર કીસી ઔરત કો મહેર દેનાભી પડા તો બહોત નારાઝ હોકર તાવાન (દંડ) સમજ કર દેતેથે.

(૩) શોહર યે સમજકર કે બીવી મજબુર હૈ કુછ નહી કરસક્તી દબાવ ડાલકર મહેર માફ કરા લેતે થે.

ઐસા કરને સે હકીક્તમેં મહેર માફ નહી હોતા મગર વો યે સમજકર બે ફિકર હો જાતે હૈં કે મહેર માફ હો ગયા.

મતલબ યેકે જબરદસ્તી માફ કરાલેનેસે માફ નહી હોતા. ઐસે જુલ્મ જહાલત કે દોરમેં બહોત જયાદા હોતે થે. જીન્કા કુર્આને મજીદમેં બયાન હૈ.

અફસોસ ! જહાલત કે જમાનેકી યે બાતેં મુસલમાનોંમે અબભી મૌજુદ હૈ.

આજકે ઝમાને મે ઔરતે યે સમજતી હૈ કે મહેર મીલને વાલા નહી હૈ. અગર સવાલ કરૂં યા માફ ન કરૂં તો બિગાડ પૈદા હોગા. ઈસલીયે મજબુરન માફ કર દેતી હૈ. ઐસી માફીકા કોઈ એઅતેબાર નહી.

બુઝુર્ગો ને ફરમાયા હૈ કે સચ્ચેદીલસે મહેર માફ કરનેકા પતા ઊસવક્ત "ચલસક્તા હૈ કે મહેર કી રકમ બીવી કે હવાલે કર દી જાયે. ઊસ્કેબાદ વો અપની ખુશીસે બગૈર કીસી દબાવકે વાપસ દેદે.

કુર્આન શરીફમેં યે તાલીમ દી ગઈ હૈ કે મહેર ઔરતોંકા વાજીબ હક હૈ. ઊસ્કો અદા કરના જરૂરી હૈ. જીસતરહ વાજીબ હકોં કો ખુશી કે સાથ અદા કરના જરૂરી હૈ ઈસી તરહ મહેર કો ભી ખુશદીલીસે અદા કરના ચાહીયે.

૪૮. મહેર અદા ન કરને પર સખ્ત વઈદ :

ઔર અગર ઈસ્કી નિય્યત મહેર અદા ન કરનેકી હૈ. ઔર ઈન અહકામ કે બાદ ભી કોઈ શખ્સ મેહર અદા નહી કરતા. તો ઈસ્કે બારે મે હદીસે પાકમેં હૈ.

રસુલેઅકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા જીસ શખ્સને કીસી ઔરતસે કમ યા જયાદા મેહર પર નિકાહ કિયા ઔર ઈસ્કે દીલમે મહેરકો અદા કરનેકા ઈરાદા નહી હૈ. તો વો કિયામત કે દીન અલ્લાહકે હુઝુર મેં ઝીનાકારકી હૈસિયત સે પેશ હોગા.

ઈસ હદીસ મેં ઐસે લોગોંકે લીયે બડી સખ્ત વઈદ હૈ. જો સિર્ફ ઝબાની ઔર રસ્મી તૌર પર મહેર તૈય કર લેતે હૈ. ઔર દીલમેં યે રહેતા હૈ. કે અદા કરના તો હૈ નહી. જીત્ના બાધના ચાહે બાધ દે. ઈસલીયે મહેર અપની હૈસિયત્ કે મુતાબિક બાધના ચાહીયે. ઔર ઈસ્કી અદાયગી ભી કરદેની ચાહીયે તાકે આખેરતમેં પકડસે બચ સકે. (નિદાએશાહી ૧૧-૯૧)

૪૯. મહેર અદા કરનેકા તરીકા :-

મહેર ઊસ રકમ કા નામ હૈ. જો એક મર્દ નિકાહ કે વક્ત અપની બીવીકો અદા કરતા હૈ.

(૧). ઈસ મહેરકા પહેલા તરીકા યે હૈ કે ઈસ્કો નિકાહકે વક્ત ફોરન અદા કર દીયા જાયે. મહેર કી ઈસ કીસમકો મહેરે મોઅજજલ કહેતે હૈ. મોઅજજલ કા લફ્જ ઊજલત સે બના હૈ. યાની જલ્દી સે દેર કીયે બગૈર અદાકી જાનેવાલી મહેર.

રસુલે અકરમ (સ.અ) ઔર સહાબાકિરામ (રદી.) કે ઝમાનેમેં આમ રિવાજ મહેરે મોઅજજલ હી કથા વો લોગ મુખ્તસર મહેર બાધતે ઔર નિકાહકે વક્તહી ઈસ્કો અદા કરદેતે.

(૨) મહેરકી દુસરી સુરત યે હૈકે મર્દ યે વઅદા કરે કે વો ઈત્ની મુદતમેં ઊસ્કો અદા કરદેગા. ઈસ દુસરી કિસમકી મહેરકા શરઈ નામ મહેરે મોઅજ્જલ હૈ. યહાં મોઅજ્જલ કા લફ્ઝ અજલ (મુદ્દત) સે બના હૈ.

મહેરે મોઅજ્જલકા મતલબ યે હૈ. વો મહેર જીસ્કી અદાયગીકે લીયે એક વક્ત ઔર એક મુદ્દત મુકર્રર કર દીજાયે. અગર નિકાહકે વક્ત ફોરન મહેર અદા નકિયા જારહાહો તો ઊસી વક્ત ઊસ્કી અદાયગી કી મુદ્દત કો તય કરના જરૂરી હૈ.

શરઈ લિહાઝ સે મહેરે મોઅજ્જલ વો હૈ જીસ્કો અદા કરને કી મુદ્દત નિકાહકે વક્ત તય કી જાયે. ઔર વો અપને મુકર્રર વક્ત પર પુરી તરહ અદા કી જાયે.

૫૦. મહેરકી મિકદાર :

મહેરકી રકમ અપની હૈસિયત કે મુતાબિક મુકર્રર કી જાયે. વો ઈત્ની હો કે આદમી સહુલત કે સાથ ઊસ્કો ઊસી વક્ત અદા કરસકે. મહેર કી કમસેકમ હદકે બારેમેં ખુલાસાયે હૈ કે વો ઈત્ની હો કે ઊસ્કે ઝરીયે જરૂરત કી કોઈચીઝ ખરીદ સકે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા સબસે બેહતર
ઔરત વો હૈ જીસ્કા મહેર સબસે આસાન હો.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઔરત કી બરક્ત મે સે યે હૈ કે ઊસકા મામલા આસાન હો ઔર ઊસકા મહેર કમ હો.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા સબસે જ્યાદા બરક્ત વાલી ઔરત વો હૈ જીસકા મહેર સબસે આસાન હો. (ખાતુને ઈસ્લામ)

હઝરત ઊમર (રદી.)ને ખુત્બેમેં ફરમાયા કે મહેરમેં જ્યાદતી મત કરો. ક્યુંકે અગર યે દુનિયામે યા અલ્લાહકે નજદીક તક્વા કી બાત હોતી તો સબસે જ્યાદા ઊસકે મુસ્તાહીક હઝરત રસુલે અકરમ (સ.અ.) થે (ઈસ્લાહે ઈન્કીલાબ)

૫૧. કમસેકમ મહેરકી મિકદાર :

ઈમામ અબુહનીફા (રહ.) કે નજદીક દસ દિરહમ હૈ યાની ઈસસે કમ મહેર જાઈઝ નહી.

અગરકોઈ નિકાહકે વક્ત ઈસસે કમ મહેર મુકર્રર કરેગા તો ભી દસ દિરહમ હી વાજીબ હોગી.

એક દિરહમ = ૩ ગ્રામ ૪૦૨ મીલીગ્રામ ચાદી.

૧૦ દિરહમ = ૩૪ ગ્રામ ૦૨ મીલીગ્રામ ચાદી.

ચાદી કા યે વજન મહેરમે કમસે કમ હૈ ચાદી દે યા ઊસ્કી કિમત ઈસસેકમ મેહર બાધના જાઈઝ નહી. (ઈમદાદુલ અવઝાન)

૫૨. મહેરે ફાતમી :

ફાતેમા બિન્તે રસુલ (સુ.લ.) કિ મહેર જો હઝરત અલી (રદિ.)ને કબુલ ફરમાઈથી વો ૫૦૦ દિરહમથી ૫૦૦ દીરહમ = ૧૩૧ તોલા તીન માસા ચાદી હોતી હૈ હમારે જમાને મે ઈત્ની ચાંદી જીત્ને રૂપીયે કી આયે વો મહેરે ફાતમી હૈ ગુજરાતમે ૧૨૭-૫૦ રૂપિયે મહેરકા રિવાજ હૈ. તો યે પહેલે જમાને કે ભાવકે મુતાબીક ૫૦૦ દીરહમ કા વજન હૈ આજસે ૫૦-૬૦ સાલ પહેલે ચાંદીકે રૂપીયે હોતેથે ઈસલીયે ઊસ જમાનેકે આલીમોને મહેરે ફાતમી ૧૨૭=૫૦ રૂપિયે નક્કી કીથી લેકીન ઈસ વક્ત રૂપીયે કી કીમત ઘટ ગઈ ઔર ચાંદી મહેંગી હો ગઈ હૈ ઈસલીયે મહેરે ફાતમી કે રૂપીયેભી બઢ જાયેગે ઈસ લીયે જો સાહબ મહેરે ફાતમી અદા કરનેકી તાકત રખતે હો વો મહેરે ફાતમી અદા કરનેકી કોશીશ કરે ઔર ગરીબી કી વજહ સે મહેરે ફાતમી અદા કરનેકી તાકત નહો તો શરીઅત ને ઊસ્કા ભી ખ્યાલ કીયા હૈ રસુલે અકરમ

(સ.લ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે મહેર ૧૦ દિરહમ સે કમ નહી હે. હન્ફી મસ્લક મેં કમસે કમ ૧૦ દિરહમ હૈ યા ૧૦ દિરહમ કી ચાંદી હૈ.

નોટ : ચાંદી કી કીમત કમ જયાદા હોનેકી વજહસે મહેરકે રૂપિયે કમ જ્યાદા હો સકતે હૈ અગર મહેર નકદ અદા કરનેકી બાત તય હુઈ હૈ તો ઓરત મહેર વુસુલ ન હોને તક અપની જાત કે નફ્ઝ ઊઠાને સે મના કર સકતી હૈ.

૫૩. જહેઝ : (દહેજ)

શાદીમેં જહેઝ દેનેકી રસમ હિંદુસ્તાની મુસલમાનોં મે બહોત જયાદા બઢ ગઈ હૈ. ઈસ્કા ઈસ્લામસે કોઈ તઅલ્લુક નહી. યે રિવાજ હિંદુસ્તાન ઔર પાકિસ્તાન કે સિવા દુસરે મુસ્લિમ મુલ્કો મે ભી નહી પાયા જાતા. મુસલમાનો મેં યે રસ્મ યકીની તૌર પર ગૈરકોમોંસે આયી હૈ. યે લોગ અપને રિવાજકે મુતાબિક બેટીકો વારસેમેં હક નહી દેતે. ઈસ્કે બદલે મે યે ઊન્કે યહાં યે રિવાજ પડગયા કે શાદી કે મૌકે પર લડકીકો જયાદા સે જયાદા દે દીયા જાયે. ચુંનાચે વો જહેઝ કે નામ પર બેટીકો અપની દૌલતકા એક હિસ્સા જયાદાસે જયાદા દેનેકી કોશીષ કરને લગે.

ગૈરોંકી પૈરવી મુસલમાનભી કર રહે હૈ. ઈસ્લામમેં લડકીકો વારસે મેં કાયદેસે હિસ્સેદાર બનાયા હૈ. મગર મુસલમાનોંને લડકીયોંકો ઈસ શરઈ હકસે મહેરૂમ કર રખા હૈ. ઈસ્કે બદલેમેં ઊન્હોને ગૈરોકા તરીકા ઈખ્તીયાર કર લીયા હૈ. કે શાદી કે મૌકે પર લડકીકો કાફી સામાન દેકર ખુશકર દીયા જાયે.

જહેઝ હકીકતમેં ઈસ્લામી કાનુને વારસા સે ફરાર કી અલામત હૈ જીસ્કો ગૈર કોમસે લીયા ગયા હૈ.

કુછ મુસલમાન કહેતે હૈ કે જહેઝ રસુલે અકરમ (સ.અ.) કી સુન્નત હૈ. કયુંકે રસુલે અકરમ (સ.અ.) ને અપની બેટી હઝરત ફાતમા (રદી.) કા નિકાહ હઝરત અલી (રદી.) સે કિયાતો ઊન્કો અપને પાસસે જહેઝ અતાકિયા થા.

ઈસ કિસમકી બાત અસલમેં ગલતી પર સરકશીકા ઈજાફા હૈ. કયુંકે રસુલે અકરમ (સ.અ.) ને જો કુછ દીયા ઊસકો કીસી તરહ જહેઝ નહી કહા જાસકતા. ઔર અગર જહેઝ કહા જાયે તો પુરી દુનિયામેં શાયદ કોઈએક મુસલમાન ભી નહી. જો અપની લડકીકો યે પયંગબરાના જહેઝ દેનેકે લીયે તૈયાર હો.

૫૪. હઝરત ફાતમા (ર.દી.) કા જહેઝ :

વો જહેઝ ક્યાથા ? જો રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને અપની સાહબઝાદી હઝરત ફાતમા (રદી.) કો દીયા ઈસ્કી તફસીલ રિવાયાતમેં હૈ. ઈસસે માલુમ હોતા હૈ કે યે કોઈ જહેઝ નહી થા- બલ્કે બહોત મામુલી દર્જેકા થોડા જરૂરી સામાન થા. યહાં હમ ઈસ બારેકી રિવાયત નકલ કરતે હૈ.

હઝરત અલી (રદી.) ફરમાતે હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને હઝરત ફાતમા (રદી.)કો જહેઝમેં એકચાદર એક મશ્કીઝા. ઔર એક ચમડેકા તકીયા દીયા જીસ્મેં ઘાસ ભરી હુઈથી. (બયહકી)

ઈસસે માલુમ હુઆ કે આજકલ દીયા જાનેવાલા જહેઝ નહી થા બલ્કે ચંદ જરૂરી ચીઝોંકા ઈન્તેઝામ થા.

આમ ખ્યાલ યે હૈ કે શાદીકે વક્ત લડકીકો કાફી સામાન જહેઝમે દેના ચાહીયે તાકે વો આસાનીસે અપના ઘર બસા સકે. મગર યે સરાસર જહાલત કાખ્યાલ હૈ. ઈસ્લામ મેં નિકાહ સે ઈસ્કા કોઈ તઅલ્લુક નહી. અગર યે કોઈ ઈસ્લામી ચીઝ હોતીતો જરૂર રસુલે અકરમ (સ.અ.)કી જીંદગી મેં ઈસ્કા નમુના પાયાજાતા. ક્યુંકે આપ (સ.અ.) દુનિયામે ઈસીલીયે તશરીફ લાયે કે દુનિયા આખેરત કે તમામ કામોંમે ખુદાકી મરજી વાલી જીંદગીકા સચ્ચા નમુના કાયમ કર દેં.

રસુલે અકરમ (સ.અ.) કી હઝરત ફાતમા (રદી.) કે અલાવા તીન દુસરી સાહબઝાદીયા થી. જો બડી હુઈ ઔર ઊન્કી શાદીયાહુઈ. મગર મજકુર જહેઝ આપ (સ.અ.)ને સિર્ફ હઝરત ફાતમા (રદી.)કો દીયા. બાકી સાહબઝાદીયોંકો ઈસ જૈસા કોઈ જહેઝ નહી દીયા. અગર જહેઝ હકીક્તમેં આપકી સુન્નત હોતી તો આપ (સ.અ.) બાકી સાહબઝાદીયોંકો જરૂર જહેઝ દેતે મગર સીરતકી કિતાબોમેં કહી નહી મીલતા કે અપને દુસરી બેટીયોંકો જહેઝ દીયા હો.

યે ફર્ક ખુદ સાબિત કરતા હૈ કે મજકુર જહેઝકો અગર જહેઝ કહા જાયે વો જરૂરતકી વજાસે થા નકે રિવાજ કી વજહ સે.

હકીક્ત યે હૈ હઝરત અલી (રદી.) જબ છોટે થે ઊસી વક્ત રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઊન્કે વાલિદ અબુતાલીબસે કેહકર ઊન્કો અપની સરપસ્તીમે લે લીયાથા હઝરતઅલી (રદી.) બચપનસે આપકી કફાલત (પરવરીશ) મે થે ગોયા હઝરત અલી (રદી.) એક તરફ આપ કે ચચાઝાદ ભાઈથે ઔર દુસરે એઅતેબારસે આપકે બેટે કે બરાબર થે. બચપનસે આપકે તમામ ઈખરાજાતકી ફરાહમી (પરવરીશકી ઝમ્મેદારી)

આપ (સ.અ.)કે ઝિમ્મેથી ઈસલીયે બિલકુલ કુદરતી બાતથી કે નિકાહ કે બાદ નયાઘર બસાનેકે લીયે આપ ઊન્હે સરપરસ્ત હોનેકી હૈસિયતસે કુછ જરૂરી સામાન દે દે.

અગર કોઈ શખ્સ યે કહે કે ઈસ્લામ એક અધુરા દીન હૈ. ઊસ્મે જીંદગી કે તમામ મામલોંકે બારેમેં અહકામ મૌજુદ નહી. તો મુસલમાન ઐસે શખ્સસે લડને કે લીયે તૈયાર હોજાયેગે.

મગર અમલસે મુસલમાન યે બાત જાહીર કર રહે હૈ કે ઈસ્લામ એક અધુરાદીન હૈ. યા કમસેકમ ઈસ્કી હિદાયતકે મુકાબલમેં દુસરે મઝહબ કે તરીકે જ્યાદા બેહતર ઔર જ્યાદા અમલ કે કાબિલ હૈ. (અલ્લાહ કીપનાહ) (ખાતુને ઈસ્લામ)

૫૫. ઘરમેં સુકુન કિસ તરહ પૈદા હોતા હૈ :

* બીવીકી જાઈઝ જરૂરીયાત પુરીકરતે રહો. મગર ફુઝુલ ખર્ચ નહોને દો. ઔર ખર્ચમેં તંગી ભી નકરો.
* મીયા બીવીકો એક દુસરેકી ઈજાઝ્તકા એહસાસ હોના ચાહીયે.
* અગર બીવી કીસી બાતમેં રૂઠ (નારાજ) જાયે તો ઊસ્કો નરમીસે સમજા દેના ચાહીયે. ક્યુંકે છોટી છોટી બાતોંમે ડાટ દેનેસે તઅલ્લુક ખરાબ હોજાતે હૈ. ઔર પાર્ટી બાઝી હોજાતી હૈ.
* હુઝુર (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઔરત પસ્લીકી હડ્ડીસે પૈદા કી ગઈ હૈ. અગરતુમ સીધા કરના ચાહોગે તો ટૂટ જાયેગી.
  મતલબ યે હૈ કે સબ્ર ઔર બરદાશ્ત સે કામ લેના ચાહીયે.
* નરમી ઔર હમદર્દીકા મતલબ યે નહી કે આપ બીવીકે ગુલામ બનકર રેહ જાયે. ઔર વો જો કહે વહી કરને લગે. યાદ રખ્ખે ! બીવીકી હર ખ્વાહીશ કો પુરાકરને વાલે ગુલામ (બીવીકે મુરીદ) પુરી જીંદગી તકલીફ ઊઠાતે હૈ.
* ખુશ્ક રોઅબ ડાલના હર વક્ત મુંહ ચઢા હુઆ રખના. બાત બાતમેં કાટખાના. બદમિજાઝી ઔર બેપરવાઈસે પેશ આનેકી વજહસે ઔરતકો ઈસ બાત કા મૌકા મીલ જાતા હૈ. કે વો આપકો છોડકર ગુમરાહ હોજાયે. ઈસલીયે ઊસસે ખુશ મિજાઝ સે પેશ આના ચાહીયે.
* અગર ઔરતમેં કોઈ ખુબીહો તો ઊસ્કી કદર કરના ચાહીયે અગર કોઈ કમઝોરી હોતો ઊસ્કો દુર કરને કે લીયે મદદ કરના ચાહીયે-
* અગર બીવી અનપઢ હોતો ઊસ્કો ખુદ પઢાઈએ. યે બડી નેકી કી બાત હૈ. ઔર ઘરમેં સુકુન પૈદા કરને કા ઝરીયા હૈ. ઔરત અગર પઢી લીખી હૈ તો ઊસ્કો

દીની કિતાબેં પઢને કે લીએ દીયા કરો. ઈસસે બહોત ફાયદા હોગા. સવાબમીલેગા. ઘરકા કામકાજ અચ્છે તરીકે સે કરેગી. બાલ બચ્ચોંકી ઊમ્દા પરવરીશ કરના ઔર ઊન્કી અચ્છી તરબીયત કરના આસાન હોજાયેગા. ઊસકો હલાલ હરામકી તમીઝ હો જાયેગી જો બહોત જરૂરી ચીઝ હૈ. વો ફરમા- બરદાર ઔર નેક બન જાયેગી.

* બીવીકો કભી સિનેમા યા નાચગાના દેખનેકી દઅવતનદે. વરના આપકે ઘરકા સુકુન બરબાદ હો જાયેગા.
* આપકો કોઈ ખુશી હો યા કીસી કામમેં કામ્યાબી મીલે યા સફરસે વાપસીહો તો બીવી કે લીયં તોહફા લાયા કરે. ચાહે કમ કિમત કા કયું નહો ઊસસે મોહબ્બત બઢતી હૈ.
* ઘરકે મામલેમેં બીવીસે ભી મશ્વરા કરે તાકે ઊસ્કો અપની અહમીયતકા ખ્યાલ રહે. ઔર આપકી કદર કરને લગે. મગર ઊસ્કા મશ્વરા કબુલ કરના જરૂરી નહી હા -અગર મશ્વરા ઊમ્દા હોતો બેશક કુબુલ કરલે.
* બીવીકો બુરી ઔરતો ઔર પરાયે મર્દોસે મીલને સે સખ્તીસે રોક દીજીયે. ઔર ઊસ્મે કીસી બાતકા લિહાઝ નકરે વરના ઊસ્કા નતીઝા બહોત ખતરનાક હોગા.
* અપની ચાલ ચલગત સાફ ઔર બે દાગ રખ્ખે. કીસી પરાઈ ઔરત કા ખ્યાલ મત કીજીયે. વરના આપકી બીવી આપસે નફરત કરને લગેગી. ઈસતરહ તઅલ્લુક ખરાબ હોકર ઘર બરબાદ હો જાયેગા.
* બીવીકી સહેતકા ખ્યાલ રખીયે. ઐસા નહોકે બિમાર પડ જાયે ઔર ઈસ્કા ઈલાજ ન કરાયે. યા શરમકી વજહ સે કીસીસે બાત ભી નકરે.
* બીવીકી છોટી કમઝોરીયો પર ગુસ્સા ન કરે. બલ્કે સબ્રસે કામલે. હા- અગર ઊસ્કે ચાલ ચલનમેં કોઈ ખરાબી દેખોતો ફોરન રોક દે. બલ્કે અગર સઝાકી જરૂરત હોતો સઝાભી કરે
* અપને ઘરકી બાતેં ઔર બીવીકી ખાનગી બાતે અપને દોસ્તોસે ન કરે. ઘરકે ભેદ ખુદ દુસરોંકો બતા દેને સે રૂસ્વાઈ ઔર બદનામી હોતી હૈ. અલ્લાહ તઆલાને ઔર રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને બીવીકી પ્રાઈવેટ બાતેં દુસરોકો બતાનેસે સખ્તીસે મના કિયા હૈ.
* આપસકી સચ્ચી મોહબ્બત એક દુસરેપર ભરોસા એક દુસરેકે મિઝાજકો સમજના ઔર દરગુજર સે કામ લો. યે ઐસી બાતે હૈ જીસસે ઘરમેં સુકુન પૈદા હોતા હૈ.

* બીવીકો ફીલ્મી એક્ટર યા નાચનેગાને વાલી ઔરત ન સમઝે ઔર ન ઐસા બનાને ઔર દેખનેકા ખ્યાલ દીલમે લાયે વરના આપકી રૂસ્વાઈ હોગી.
* કભી કભી ઘરમેં બે વક્ત આકર દેખે કે બીવી કીસ હાલમેં હૈ. ઐસા કરને સે વો ગુમરાહ હોને સે બચેગી.
* દીનકેમામલેમેં ઔરતકો આઝાદ છોડદેના ગુનાહ હૈ. ઈસસે ઘરકી તબાહી હોસકતી હૈ ઔર ઈઝઝત ઔર નામકા ભી જનાઝા નિકલ સકતા હૈ.
* હકીક્તમેં અચ્છે ઈમાન વાલે વો લોગ હૈ જીન્કામામલા અપની બીવીયોંસે અચ્છા હૈ.
* દુનિયાકી નેઅમતોંમે બેહતરીન નેઅમત "નેકબીવીહૈ." અગર ઐસીનેઅમત મીલજાયે તો ખુદાકા શુક્ર અદા કરના ચાહીયે. (નવજવાનોં કે મસાઈલ)
* આદમીકા જબ તક્વા બઢતા હૈ તો બીવીસે મોહબ્બત બઢ જાતી હૈ.
* બીવીકે તંગ કરને સે પરેશાન નહો યે ભી એક મુજાહિદા હૈ. જીસ્મેં તુમકો સવાબ મીલતા હૈ. સતાને દો.
* બીવીસે ચાહે કીત્ની હીજયાદા મોહબ્બત હોજાયે કોઈ બુરી બાત ઔર નુકશાન નહી. હા-ઊસ્કી મોહબ્બત દીન-ઔર આમાલ સે રૂકાવટ નહીં બનના ચાહીયે.
* મીયા બીવીકા ઝઘડા સબ ઝઘડોં કી મુરઘી હૈ યાની સેંકડો ફસાદ પૈદા કરતી હૈ.
* મર્દોકો અપની બીવીયોંકી કદર કરના ચાહીયે. દો વજહસે.

(૧) એકતો બીવી હોનેકી વજહસે કે વો તુમ્હારે હાથમેં કૈદ હૈ. ઔર યે બાત જવામર્દીકે ખિલાફ હૈ. કે જો ચીઝ હરતરહ અપને બસમેં હો ઊસ્કો તકલીફ પહોંચાઈ જાયે.

(૨) દીન કી વંજહસે ક્યુંકે તુમ ભી મસુલમાન હો વોભી મુસલમાન હૈ. જૈસે તુમદીનકે કામ કરતેહો વોભી કરતી હૈ. ઔર યે કીસીકો માલુમ નહી કે દીનકે એઅતે બારસે અલ્લાહતઆલાકે નઝદીક કૌન જયાદા મકબુલ હૈ.

યે બાત કોઈ જરૂરી નહી કે ઔરત મર્દસે હંમેશા કમદર્જે કી હો.

મુમકીન હૈ અલ્લાહ તઆલા કે નજદીક મર્દકે બરાબર, બલ્કે ઈસસે જયાદા હો બસ ! ઔરતોંકો જલીલ ન સમજના ચાહીયે.

* બીવીકો હૈસિયતસે જયાદા ઊમ્દા લિબાસ પહેનાના ઔર હૈસિયતસે જયાદા એશો આરામમે રખના ચટાકેદાર ચીઝે ખીલાના આખિર કાર ખરાબી પૈદા કરતા હૈ. ક્યુંકે ઈસસે આપ હરામકી કમાઈકી તરફ જાયેગે ઔર બીવી ફુઝુલખર્ચી કરનેવાલી ઔર અય્યાશ હોજાયેગી.

❋ આજકલ ઔરતોંકી ઈસ્લાહ કે લીયે બસ યે કાફી હૈ. કે વો દીનકી કિતાબેં પઢતી રહે. આજકલ ઐસા નમુના કે જીસ્કો વો ખુદ દેખકર અપને અખ્લાક દુરૂસ્ત કરે ઐસા નમુના ઔરતો મે મીલના મુશ્કીલ હૈ.
ઔરતેં ખાવિંદ કી મુઅતકીદ નહી હોતી. ઈસલીયે કિતાબે પઢાયા ઔર સુનાયા કરે ખાવિંદ કો ઊન્કી ઈસ્લાહકી કોશીષ કરની ચાહીયે. આગે ચાહે ઈસ્લાહ હો યા નહો, બસ ઊન્કો કિતાબે પઢકર સુનાયા કરે ક્યામતકી પકડસે બરી હો જાયેગેં. (કિશ્કુલે મઅરિફત)

૫૬. મા ઔર બીવીકા ઝઘડા :

અગર મા ઔર બીવી મેં ઝઘડા હો જાયેતો ખુબ સોચ સમજકર કદમ ઊઠાના ચાહીયે. ક્યુંકે યે મામલા બહોત નાઝુક હૈ. એક તરફ મા કે હુકુક હૈ. ઔર દુસરી તરફ બીવીકે હકુક હૈ. ઈસલીયે કીસીકા હક નહી છુટના ચાહીયે. આમ તોર પર ઈસ ઝઘડે કી બુન્યાદ "સરદારી" કી ખ્વાહીશ હોતી હૈ. મા ચાહતી હૈ. કે સિર્ફ મેરાહી હુકમ ચલે. ઔર બીવી ચાહતી હૈ કે મેરી અહમીયતકા ખ્યાલ કીયા જાયે ઔર મેરી ભી બાત માની જાયે. તજુરબા નહોનેકી વજહસે નાદાની મેં ગલતીંયા ભી હોજાતી હૈ.

ઈસ ઝઘડે મેં રોઝાના લડાઈ ઝઘડે ચાલુ રહેતે હૈ ઔર બેટેકી પોઝીશન બહોત નાઝુક હોજાતી હૈ. કભી તો મા રૂઠતી હૈ. કે "તુમને બીવીકો સરપર ચઢા રખ્ખા હૈ" ઔર કભી બીવી રોતી હૈ કે "તુમ્હારી માને મેરી જીંદગી હરામ કર રખ્ખી હૈ. ઈસ તરહ બેટા ઊલઝનમેં પડ જાતા હૈ કે કીસ્કા સાથ દું. અગર સબર કરતા હૈ ઔર કીસીકી હિમાયત નહી કરતા તો ઝઘડા જ્યાદા બઢતા હૈ. ઔર અગર બીવી કો કુછ કહેતા હૈ તો વો નારાઝ હોતી હૈ. ઔર મા કો કુછ કહેતા હૈ તો વો બદ દુઆએ દેને લગતી હૈ. ઔર જવાનીમેં બીવીકી નારાઝગી બરદાશત નહી હોતી. ઈસતરહ રોજ કે ઝઘડોં સે તંગ હોકર લડકા સબસે નફરત કરને લગતા હૈ. યા ઘર છોડકર ભાગ જાતા હૈ યા ટી.બી. હોજાતી હૈ. યા બીવીકો લેકર અલગ હોજાતા હૈ. ઔર મા બાપસે તઅલ્લુક તોડ દેતા હૈ. યા માયુસ ઔર પરેશાન રેહકર એહસાસે કમતરી (મેં કુછનહી કર સક્તા) કા શિકાર હોજાતા હૈ. ઔર ઘરકા સુકુન ઔર ઈન્તીઝામ બરબાદ હોજાતા હૈ. યહાં તકકે ઘર જન્નતકે બદલે જહન્નમ બનજાતા હૈ.

સચપુછીયે ! તો આપકી અકલમંદી-શરાફત, ફરમાબરદારી કે ઈમ્તેહાનકા યહી વક્ત હૈ. અગર આપ ઐસે નાજુક વક્તમે ખૈર ખુબીસે ગુજર ગયે ઔર આપને દોનોં કો રાજી રખ્ખા તો યકીનન આપ કામ્યાબ હોંગે ઔર ખુશીયા આપકે કદમ ચુમેગી.

યાદ રખીયે ! જન્નત માકે પાવતલે હૈ. યાની ઊસ્કી ખિદમત કીયે બગૈર જન્નતમેં જાના મુમકીન નહી.

ઔર ઈસ્કાભી ખ્યાલ રખે કે બીવીકેભી આપ પર હક હૈ. ઊસ્ને મા બાપ કો છોડ કર અપના નફ્સ આપકે હવાલે કર દિયા હૈ. ઊસ્કા હકભી ન છુટને પાયે.

બસ ! દોનોંકો નરમી મોહબ્બત-અખ્લાક-ઔર દલીલસે ફેવરમેં લેનેકે લીયે સમજાને સે કામલે ઈસતરહ મામલા ઈન્શા અલ્લાહ દુરૂસ્ત હોજાયેગા. ઐસે ઝઘડે કો મીટાને કે લીયે "કુછ લો ઔર કુછ દો" કા ઊસુલ બહોત મુફીદ સાબિત હો સક્તા હૈ.

મા કો સમજાયે કે યે આપકી બેટી હૈ. ઔર બેટીયા ગલ્તી કરતી હૈ. તો ઈન્હે નરમીસે સમજાયા જાતા હૈ. ઊન્કી ખતાઓં સે દર ગુજર કિયા જાતા હૈ. ઔર ઊન્કી રેહબરી કરના આપ જૈસી બુઝુર્ગ ખાતુનકા કામ હૈ.

ઔર બીવીકો સમજાયે કે તુમ્હારી સાસ તુમ્હારે લીયે મા કા દરજા રખતી હૈ ઔર માકી ખિદમત કરના સઆદત હૈ. વો તુમ્હારે લીયે બુઝુર્ગ હૈ. ઔર બુઝુંર્ગોકી ઈઝઝત કરના ઊન્કા હુકમ માનના ઔર ઊન્હે ખુશ રખના તુમ્હારે લીયે દીન ઔર દુનિયા દોનોમેં કામ્યાબી ઔર ખુશીકા સામાન હૈ.

લેહાઝા હટધર્મી જીદ ઔર ગુસ્તાખી ઔર ના ફરમાનીસે કામ લેનેકી જરૂરત નહી. અગર આપ ખુશદીલી ઔર સબ્ર વ બરદાશ્ત સે કામ લેકર ઐસે ઝઘડો કો મીટાને કી કોશીષ કરોગી તો અલ્લાહ તઆલા આપકી મદદ કરેગા ઔર કામ્યાબ કરેગા.

૫૭. શૌહર ઔર બીવીકા મામલા :

શાદીકે બાદ કુછ ટાઈમ તક તો મીયા બીવી મેં મોહબ્બતકી લહેરકા દૌર ચલતા હૈ. ઈસલીયે એક દુસરેકી કોતાહીયોં કો નજર અંદાઝ કિયા જાતા હૈ મગર જબ યે જોશ જરા ઠંડા હોતા હૈ. તોફીર બદ ગુમાનીયા પૈદા હોને લગતી હૈ. અગર બીવીસે કોઈ ગલતી હો ગઈ ઔર શૌહરને દાટદીયા તો બીવીને અપની ગલતી કી તરફ ધ્યાન નહી દીયા. ઔર યું સોચને લગીકે અબ મીયા મેં વો મુહબ્બત ઔર પ્યાર નહી રહા. ઔર મીયા યે સોચતે હૈ. કે બીવીમે અબ પહેલે જૈસી ઊલ્ફત ઔર બેતાબી નહી રહી. હાલાકે યે સારા સોચના બુદગુમાની હૈ. અગર ઈન્કો દુર નકિયા જૌયે તો મામલા ખરાબ ભી હો સક્તા હૈ. કયું કે મોહબ્બત ઔર શક મેં ચોલી દામન કા સાથ

હૈ. ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે શુરૂઆતમેં એક દુસરેકી હદસે જ્યાદા તારીફ ન કરે ઔર ન હરઘડી અપની મોહબ્બત ઔર બેતાબી કો જાહીર કરે

લેકીન ઈસ્કા મતલબ યે ભી નહી કે આપઅપની બીવીસે મોહબ્બત બિલકુલ જાહીર નકરે ક્યુંકે"દોમીઠેબોલ" ઔર "પ્યાર ભરી ચંદ બાતે" બીવીકા દીલ મોહ લેતે હૈ. ઔર ઊસ્કે દીલમેં ભી આપકે લીયે મોહબ્બતકા તુફાન ઊઠ સકતા હૈ.

બીવીકો સલીકા (ઢંગ) ઔર ઘર બનાને ઔર સંવારનેકી છોટી મોટી બાતે સીખાતે રહે. તાકે ઘર સાફ સુધરા ઔર ખુબસુરત નજર આયે ઔર અડોસ પડોસ વાલે ભી કદર કી નિગાહ સે દેખે- (નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૫૮. તલાક :

અક મર્દ ઔર એક ઔરત જબ અપને આપકો નિકાહ કે રિશ્તેમેં જોડતે હૈ. તો હંમેશા ઈસી નિય્યતસે જુડતે હૈ કે દોનો પુરી ઊમ્ર એકસાથ રહેગેં ઔર દુખ સુખમેં એક સાથ જીંદગી ગુજારેગે. ઊસ્કે બાદ કુરદ્દત ઊન્કે દરમ્યાન એક બચ્ચા પૈદા કરતા હૈ. તો યે ગોયા- એક કિસ્મકી ઝંજીર (સાંકળ) હોતી હૈ. જો ઈસ બાતકી જમાનત (ગેરંટી) હોતી હૈ. કે દોનોં જ્યાદા ગેહરાઈ ઔર મજબુતી કે સાથ એક દુસરે કે સાથ વાબસ્તા હો ચુકે હૈ.

ફીરભી ઐસે બંધનોકે બાવુજુદ કભી ઐસા હોતા હૈ. કે મર્દ યા ઔરત યે ફૈસલા કરને પર મજબુર હોતે હૈ. કે દોનોં કો એક દુસરે સે મજબુરન અલગ હોજાના ચાહીયે. પહેલે ઝમાને મેં યે હાલત બહોત કમ પેશ આતીથી. મગર મૌજુદા દૌરમેં ખાસકર યુરોપકે મુલ્કો મેં તલાક દેને કા રિવાજ જ્યાદા બઢ ગયા હૈ.

નિકાહ કા મસ્અલા જીંદગીકા અસલ મસ્અલા હૈ. જબકે તલાક સિર્ફ નિહાયત મજબુરીમેં એક જરૂરતકી ચીઝ હૈ. લેકીન હાલાત કી પેચીદગી કી વજહસે તલાક કી નૌબત આતી હૈ. ઈસલીયે કાનુને ઈલાહીને ઈસ્કી બાબત અહકામ મુકર્રર કિયે.

(ખાતુનેઈસ્લામ)

ઈસ્લામને તલાક કે મામલે મેં જલ્દી કરને સે સખ્તીસે મના કીયા હૈ કે ઈસ્કા તઅલ્લુક દો શખ્સ, દો ખાનદાનોં સે હૈ ઔર ઈન્કી ઈઝ્ઝત આબરૂ કા મામલા હૈ.

શરીઅતમેં મજબુરીમે અગર ચે તલાક દેના જાઈઝ હૈ. લેકીન ઈસ તરીકેસે કે ઔરતકી હૈસિયતમેં કોઈ ફર્ક ન આયે ઔર ઔરતકો ખિલોના ઔર એશકા સામાન ન બનાયે.

અગર કોઈ શખ્સ અપની ઈસ્લામી તાલીમકો છોડકર અપની દુનિયા ઔર આખેરત ખરાબ ઔર બરબાદ કરને કે પીછે હો જાયે તો ઈસ્કા ઈલાજહી ક્યા હો સકતા હૈ ?

અગર કોઈ ઈસ્લામી તાલીમ પર અમલ કરનેવાલા હો તો ઊસ્કો મુશ્કીલાત સે દો ચાર હોના પડેગા ઔર અગરકીસી વજહસે તલાકકી નૌબત ભી આ જાયે તો ઈસ્લામી ઊસુલ પર અમલ કરનેસે વો ખુદ બખુદ દુર હોજાયેંગે.

૫૯. તલાક કે આદાબ :

ઈસ્લામને તલાક દેને કી જો શર્તે ઔર આદાબ તજવીજ કીયે હૈ. વો ઐસે હૈ. કે કોઈ શખ્સ બેહદ મજબુરીમેં ઊસપર અમલ કર સકતા હૈ. જૈસા કે હદીસ મેં હૈ.

ઔરતોંકો બદચલન હોનેકે સિવા કીસી ઔર વજહસે તલાક નદો. ઈસલીયે કે અલ્લાહતઆલા બહોત મઝા ચખને વાલે મર્દો ઔર બહોતમઝા ચખને વાલી ઔરતોંકો દોસ્ત નહી રખતા. (પસંદનહીકરતા) (તિબરાની)

ઈસસે માલુમ હુઆ કે અગર ઊસ્કી પાકદામની મેં કોઈ ગરબડ હો જાયે તો ઈસ્કી વજહસે અગરતલાક દેના ચાહે તો દે સકતા હૈ.

એક રિવાયતમે હૈં કે નિકાહ કરો ઔર તલાક નદો. (યાની બેગૈર મજબુરીકે) ઈસલીયે કે અલ્લાહ તઆલા બહોત મઝા ચખને વાલે મર્દો ઔર બહોત મઝા ચખને વાલી ઔરતોકો પસંદ નહી કરતા. (તિબરાની)

યાની અલ્લાહતઆલાકો બગૈર મજબુરીકે તલાક દેના પસંદ નહી. હા-અગર કોઈ સખ્ત મજબુરી હો તો હરજ નહી.

એક રિવાયતમે હૈ કે નિકાહ કરો ઔર તલાક નદો. ઈસલીયે કે તલાક દેને સે અલ્લાહકા અર્શ હીલતા હૈ. (ઈબ્નેઅદી)

એક રિવાયતમેં હૈ કે શયતાન દરીયામેં પાની પર તખ્ત બિછાકર અપની ફૌઝ કો લોગોકે દરમ્યાન બેહકાને ઔર ફસાદ ફેલાને કે લીયે ભેજતા હૈ. ઈસ શયતાની ફૌજ કે સિપાહી મીયા બીવીમેં જુદાઈ કરાતે હૈ. શયતાન ઊન્કો શાબાશી દેતા હૈ. ઔર અપને સીને સે લગાતા હૈ. કે તુને બહોત અચ્છા કામકીયા. (મુસ્લિમ શરીફ)

યાની શયતાનકી બહોત બડી ખુશીયે હૈ કે મીયા બીવી મેં જુદાઈ કરાદી જાયે ઈસલીયે જહાંતક હો સકે મુસલમાન શયતાનકો ખુશ ન કરે.

એક રિવાયતમેં હૈ અલ્લાહતઆલાકો હલાલ ચીઝો મેં સબસે જ્યાદા નાપસંદ ચીઝ તલાક હૈ. (મિશ્કાત)

ઈસલીયે કે નિકાહ એક નેઅમત હૈ ઔર હિફાઝતે દીનકે લીયે એક બડી ગેરંટી હૈ. તલાક દેનેમેં ખુદાકી નેઅમત (મીયાબીવી ઔર દોનો ખાનદાન કા મેલ મોહબ્બત)કી ના શુક્રી ઔર નાકદરી હૈ. દોનો ખાનદાનોંમેં બરસોં તક અદાવત ઔર દુશ્મની રહેતી હૈ. ખુદાપાક નારાઝ ઔર શયતાન ખુશ હોતા હૈ. તલાક દેને સે ઔરતકો ગમ પહોંચતા હૈ. ઔર બગૈર કુસુરકે તકલીફ પહોંચાના જુલ્મ ઔર ગુનાહ હૈ.

કુર્આન મજીદમેં અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ. અગરવો (જાઈઝ કામોમેં) તુમ્હારી ફરમાબરદારી કરતી હૈ તો ઊન્કે લીયે (અલગ) કરનેકા બહાના તલાશ નકરો (પારા-૫ રૂકુઅ-૨)

અગર ઔરત બદ અખ્લાક હૈ યા નમાઝ નહી પઢતી. યા કીસી વજહસે પસંદ નહી તો યેજરૂરી નહી કે ઊસ્કો તલાક હી દેદે.

એક રિવાયતમેં હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઔરતો કે સાથ નરમીકા બરતાવ કરનેમેં મેરી વસીયત કબુલ કરો. ક્યુંકે વો પસલી (પાંસળી)સે પૈદાહુઈ હૈ. પસ અગર તુમ ઈસ્કો સીધા કરનકી કોશીષ કરોગે તો વો ટૂટ જાયેગી ઔર અગર ઈસી તરહ રહને દોગે તો હંમેશા ટેડી રહેગી. લેહાઝા ઔરતો કે સાથ હુસ્ને સુલુક કી વસીયત કબુલ કરો. (બુખારી-મુસ્લિમ)

નબીયેકરીમ (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હૈ તુમમે સબસે જયાદા ઈઝઝત કે કાબીલ વો મુસલમાન હૈ જીસ્કે અખ્લાક પાકીઝા હો. ઔર બીવી કે સાથ નરમી ઔર એહસાન કા મામલા કરતા હો. (જવાહીરૂજ-જવાહીર)

યાની બીવી કે સાથ અચ્છે અખ્લાકસે પેશ આયે ઈસપર કીસી કીસમકા જુલ્મ ઔર જયાદતી ન કરે. મુંહ ન ચઢાયેં લેકીન અચ્છે અખ્લાક યહી નહી હૈ કે ઊસ્કો તકલીફ નદે. બલ્કે ઊસ્કી તરફસે કોઈ તકલીફ પેશ આયે તો સબ્ર કરે. ઔર ગુસ્સે કે વક્ત ઔરતકી ઝબાન દરાઝી કરને કો ભી બરદાશ્ત કરે.

હુઝુર (સ.લ.)ને ફરમાયા કે અલ્લાહતઆલા એહલો અયાલ કે સાથ સખ્ત મિજાઝ મુતકબ્બીર ઔર જયાદા બકવાસ કરનેવાલે સખ્ત દીલ શખ્સકો પસંદ નહી કરતા. (ખુત્બાતે મવઈજત)

હઝરત ઊમર (રદી.) જો હક કે લીયે બડે સખ્ત થે. ફરમાતે હૈં કે આદમીકો અપને ઘરમે બચ્ચોંકી તરહ રેહના ચાહીયે ઔર જબ ઊસ્કી બહાદુરીકો અજમાયા જાયે તો ઊસ વક્ત મર્દાનગી દીખાની ચાહીયે.

હમારા હાલ યે હૈ કે હમ બાહર બુઝદીલ હૈ. ઔર ઘરમેં મર્દાનગી દીખાતે હૈ. ઈસી તરીકેસે બીવી કી તરફસે તકલીફ બરદાશ્ત કરનેકે અલાવા ઊસ્કે સાથ

ખુશતબીયત ઔર જાઈઝ મજાકભી કરતા રહે. કે ઈસસે ઔરતોં કે દીલ ખુશહોતે હૈ. હુઝુર (સ.અ.)ભી અપની બીબીયોં કે સાથ મઝાહ ફરમાયા કરતે થે.

બીવી ખાવિંદ કે લીયે અપને ઘર બાર માબાપ અપને રિશ્તે દારોંકો છોડકર આઈ હૈ. તાકે ખાવિંદ કી બનકર રહે. અગર ખાવિંદ હી મુંહ ફેરલે ઔર ઊસ્કો બે રહમીસે તકલીફ પહોંચાયે તો યે ગરીબ ઔરત કહા જાયે. ન ઈધરકી રહેગી ન ઊધરકી. અપના ખાનદાન તો ખાવિંદ કી વજહસે છુટે ઔર ખાવિંદ ભી ઊસ્કા નહુઆતો ઈસ ગરીબકા કોનસા ઠીકાના રહા. વો ગમ મેં ઘુલઘુલ કર અપની જીંદગી ખત્મ કર દેગી.

અગર મીયા બીવીમેં કોઈ ઝઘડા હોજાયે તો તલાક દેનેસે પહેલે અપને માબાપ ઔર સુસરાલ વાલોં કે ઝરીયેસે મામલે કો નિમટાના ચાહીયે. શાયદ મામલા સુધર જાયે. ઔર ઊમ્ર ભર પછતાના ન પડે. ક્યુંકે ગુસ્સેકી હાલતમેં તલાક દેનેકે બાદ દોનો મીયાબીવી તમામ ઊમ્ર રોતે રહેતે હૈ. ઔર બચ્ચે અલગ પરેશાનીકે આલમમેં જીંદગી ગુજારતે હૈ.

અલ્લાહતઆલા કા ફરમાનહૈ કે જબ મીયા બીવીમે નાચાકી (ઝઘડા) હોકર હાલાત ખરાબ હો જાયે તો એક આદમી મર્દ કી તરફસે ઔર એક ઔરતકી તરફસે મુકર્રર કિયા જાયે. જો મીલજુલકર ઊલઝન કા હલ તલાશ કરે ઔર અગર નિય્યત સાફ હોગીતો અલ્લાહતઆલા ઈસ્લાહ (સુલહ)કી સુરત પૈદા કરેગા.

અગર તલાક હી કી નૌબત આ જાયે તો દોનોં ઈઝઝત ઔર શરાફતસે અલાહિદા હો જાયે.

કુર્આન મજીદમેં તલાક કે હુકમ કે બારેમે ઈર્શાદ હૈ. યાની જબ ઈન્હે તલાક દેકર રૂખસત કરો તો ભલે તરીકેસે ઔર શરીફાના અંદાઝસે રૂખસત કરો.

(સુરએ અહઝાબ-૪૯)

તલાક દેનેમેં એક વજહ યે હોતી હૈ કે આદમી વક્તી તૌર પર ગુસ્સેમેં આકર નાદાની ઔર જુઠે પેતરે મેં ફસકર સબ્ર નહી કરપાતે ઔર ઔરતકો સઝા દેને કે લીયે ફોરન બોલ દેતે હૈ. તુમકો તલાક-તલાક-તલાક-ઈસ તરહકી તલાક હકીકતમેં ગુસ્સે કી આખરી અલામત હૈ. જો નાદાનોંમે જાહીર હોતી હૈ. જો અપને ગુસ્સેકો રોકનેકી તાકત નહી રખતે ફીર ઊમ્ર ભર પછતાતે હૈં.

તલાક દેનેકા મુનાસિબ તરીકા યે હૈ કે જબ ઔરત હૈઝ (માસિક) સે પાક હોજાયે તો ઊસ્કો કેહ દીયા જાયે કે અગર ફલાફલા શિકાયત તુમસે દો બાર હુઈ યા તુમને ફલા ખરાબ આદત ન છોડી તો તુમકો એક તલાક હોજાયેગી.

ફીર દુસરે હૈઝ આને તક ઈન્તેઝાર કરે. ઈસ અરસેમેં ઔરત અપને ખાવિંદકે ઘરમેહી રહેગી. લેકીન ખાવિંદ ઈસસે સોહબત નહી કરેગા- ઔરત અગર સમજદાર હોગી તો મામલેકી નજાકત ઔર અપની જીંદગી કી ફીકર કા ખ્યાલ કરતે હુએ અપને કો સુધારનેકી કોશીષ કરેગી. અગર દુસરા હૈઝ આને તક હાલાત સુધરજાયે ઔર શિકાયત નરહે તો ઠીક હૈ. દોનો આપસમેં મીયાબીવીકી હૈસિયતસે રહેગેં નિકાહકી જરૂરત નહોગી.

અગર હાલાત ખરાબહી રહે યા ખરાબી બઢ જાયે તો દુસરે હૈઝ સે ફારિગ હોનેકે બાદ ઔરત કો ઊસ્કી ગલતીયા બતાકર કેહ દે. તુમ અભીતક કયું નહી સુધરી લેહાઝા તુમકો દુસરી તલાક હૈ. ઊસ્કે બાદ અગર તીસરે હૈઝ તક હાલાત સુધર જાયે ઔર શિકાયત ન રહે. તો ભી રુજુઅ કરકે દોનોં આપસમે મિયાં - બીવીકી હૈસિયતસે રહેંગે. દો બારા નિકાહ કી જરૂરત ન હોગી.

લેકીન અગર તીસરે હૈઝ તક ભી હાલાત નહી સુધરે તો તીસરી તલાક દેકર યાની યે કહેકર કે તુમકો તીસરી તલાક હૈ. ઊસ્કો શરાફત ઔર અખ્લાકસે હંમેશા કે લીએ અપને સે જુદા કરદે. તાકે વો જહાં ચાહે જાયે. ઔર નિકાહ કરે ઔર આપ દુસરી જગા નિકાહ કરલે.

અબ આપ ઔર આપકી યે તલાક હાસિલ કરનેવાલી (મુતલ્લકા) બાવી ઊસ વક્ત તક દો બારા નિકાહ નહી કર સકતે જબતક વો બીવી કીસી દુસરે આદમીસે નિકાહ ન કરે. ઔર સોહબત કરકે વો અપની મરજીસે તલાક ન દેદે. ઈસકીસમકી ઔરત કો મોહલ્લીલહ કહેતે હૈ.

તાકીદ : યે બાતભી યાદ રખીયે કે એક બારમે તીન તલાક દેનેસે યા તીન બાર તુઝે તલાક હૈ. કેહ દેનેસે ભી હંમેશા કે લીયે તલાક હોજાતી હૈ. ઔર દોનોં મીયા બીવીકી હૈસિયતસે સાથમેં નહી રેહ સકતે લેકીન યે તરીકા મુનાસિબ નહી હૈ.

એક યા દો તલાક દેકર અલગ કર દે. બાદમે ઈદ્દત કે અંદર સુલહ હો ગઈ તો રુજુઅ કરકે આપસમે મિયા - બીવી કી હૈસિયતસે રેહ સકતે હૈ. અગર ઈદ્દત પુરી હોને કે બાદ સુલહ હુઈ તો સિર્ફ નિકાહ કરકે અપને નિકાહમે લા સકતે હૈ. હલાલા કરનેકી જરૂરત નહી.

૬૦. ઔલાદકી પરવરીશ ઔર તરબિયત :

મા બાપકે લીયે અવલાદ કા મીલના અલ્લાહ તઆલાકા બહોત બડા ઈનામ હૈ. અગર અવલાદકી તરબિયત કી જાયે તો યે દુનિયા મેં મા બાપકે લીયે રાહત ઔર આખેરતકા ઝખીરા હૈ.

અલ્લાહતઆલા અપની મરઝીસે જીસ્કો ચાહે ઔર જો ચાહે અવલાદ અતા કરતા હૈ. કુર્આનમજીદમેં ઈર્શાદ હૈ. "જીસ્કો ચાહતા હૈ બેટીયા અતા કરતા હૈ. જીસ્કો ચાહતા હૈ. બેટે અતા ફરમાતા હૈ ઔર જીસ્કેલીયે ચાહે બેટે ઔર બેટીયાં દોનો અતા ફરમાતા હૈ. ઔર કીસીકો બિલકુલ બાન્ઝ કરદેતા હૈ. (સુરએ શુરા-આયત-૪૮)

અવલાદકી બનાવટ મેં મા બાપ કા કોઈ દખલ નહી. મજકુર આયતમેં બચ્ચોંકી કિસ્મે બયાન કરને મેં અલ્લાહને પહેલે લડકીયોં કા ઝિક્ર ફરમાયા હૈ. લડકોંકા ઝિક્ર બાદમેં કિયા હૈ.

હઝરત વાસેલા (રદી.)ને ફરમાયા કે જીસ ઔરતકે પેટ સે પહેલે લડકી પૈદા હો વો મુબારક હોતી હૈ. (કરતબી)

ઐસા નહો કે લડકા પૈદા હોતો ખુશ હો ઔર લડકી પૈદા હોતો ગમગીન હો ઈસલીયે કે હમકો માલુમ નહી કે ભલાઈ કીસકે અંદર હૈ. ક્યુંકે લાયક ફરમા બરદાર બેટી નાફરમાન બેટે સે બહોત જયાદા બહેતર હૈ.

લડકયોં પર રહમ કરને ઔર ઊન્કે સાથ હમદર્દી કરનેકી હદીસમેં ફઝીલત ઔર સવાબ બયાન કિયા હૈ.

રસુલેઅકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા જીસ્કે યહાં લડકી પૈદા હો ઔર વો ઈસ્કી પરવરીશ કરે. ઊસ્કો અચ્છા અદબ સીખાયે ઔર ઈસ્કે સાથ હમદર્દી કરતા રહે. તો કયામત કે દીન દોઝખસે બચાને કે લીયે ઊસ્કે હક મેં વો લડકી લશ્કરકી તરહ હોગી યાની દાહની-બાઈ-હરતરફસે આકર ઊસ્કો બચાયેગી.

હદીસમે હૈ કે જીસ શખ્સકી દો લડકીયાહો ઔરવો ઈન્કે સાથ નેક સુલુક કરે. તો અલ્લાંહ તઆલા ઊસ્કો ઊસ્કેબદલે જન્નતમે દાખીલ કરેગા.

બચ્ચેકે પૈદા હોનેકે બાદ ઊસ્કો ગુસલ દેકર દાહનેકાનમેં અઝાન ઔર બાયે કાનમેં તકબીર કહે. ક્યુંકે હુઝુર (સ.અ.)ને હઝરત હસન (રદી.)કી પૈદાઈશ કે બાદ ઊન્કે દાહને કાનમેં અઝાન ઔર બાયે કાનમે તકબીર પઢીથી.

સાતવે દીન સરકે બાલ મુંડાયે અચ્છાનામ રખ્ખે ફીર અકીકા કરે. જબ બચ્ચા બોલના શુરૂ કરે તો ઊસ્કો કલ્મા સીખાયે

૬૧. બચ્ચોંકી તરબિયત :

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા હૈ કે અપની ઔલાદકો અચ્છા અદબ સીખાઓ. ઊન્કી ઈઝઝત કરો. યાની ઊન્કો ગાલીયા નદો. લઅનત-મલામત નકરો ઔર અચ્છી તાલીમ દો. ઈસ્મેં સવાબભી હૈ. ઔર મા-બાપકી ઝિમ્મેદારી ભી પુરી હોતી હૈ.

કીમકે બચ્ચેં મુસ્તકબીલ કે સિતારે ઔર વકતકા સરમાયા હૈ. બચ્ચોંકી તરબિયત જીસતરહ હોગી આગે તરકકી ભી ઈસી અંદાઝ સે હોગી.

આજકલ હમારે યહાં બચ્ચોંકી સહી તરબિયતમેં જીસકદર કોતાહી ઔર બેપરવાઈ હોરહી હૈ. ઈત્ની શાયદ કીસી ઔર કોમમેં નહી.

દીન સે બેરગબતી ફેશન પરસ્તી મા બાપકે સાથ બેરહમીકા બર્તાવ ઔર નાફરમાની વગેરા જો અફસોસનાક કિસ્સે સામને આતે હૈ વો સબ ઈસી બેપરવાઈ કા નતીજા હૈ.

હર ઘરમેં ટેલીવીઝન કી લાનત ને માહોલ બીગાડને ઔર અખ્લાક બરબાદ કરનેમેં જલતી પર તેલ કા કામ કિયા હૈ. જો બચ્ચા આંખ ખોલતેહી ટીવી કે પરદેપર ગંદી તસ્વીરે દેખેગા. ઔર ફીલ્મી ગાને સુનેગા ઔર યાદ કરેગા. તો ઈસસે બડે હોકર ઈન નાપાક હરક્તોં કે સિવા કીસી ઔર ખુબી કી ઊમ્મીદ કૈસે કી જાસક્તી હૈ ? તરબીયત કે બારેમેં બચપન સે લેકર જવાની તક કુછ ઊસુલ હૈ જીન્કે બગૈર તરબિયત નહી હોતી.

* બચ્ચોંકો હંમેશા સાફ સુથરા રખના તંદુરસ્તીપર ઊસ્કા અસર પડતા હૈ.
* બચ્ચોંકો અકસર સફેદ કપડા પહેનાયા જાયે તાકે ઊસ્કે દીલમેં શુરૂસે સફેદ કપડોંકા શોખ પૈદા હો ક્યું કે સફેદ લિબાસહી મર્દોકા અસલ લિબાસ હૈ.
* બચ્ચોંકે હાથ સે ગરીબોં કો ખાના-પૈસા વગેરહ દીલાયા જાયે તાકે બચપનસે હી ઊન્કે અંદર સદકા ખૈરાતકી આદત હો ઔર બડે હોકર અપનાયે.
* ઊન્કી હર જીદ કો પુરા ન કીયા જાયે. બલ્કે બહેલાકર જીદ કરનેસે રોકા જાયે. વરના યે આદત બન જાને સે બડે હોનેકે બાદ ભી ખત્મ નહી હોતી. જીસ્કા નતીજા ખુદ બચ્ચોંકે હકમેં ઔર મા બાપ કે હકમેં નુકશાન ઔર તકલીફ કા સબબ બનતાહે. ઔર ઊન્મેં ફરમાબરદારીકા જઝબા કભી પૈદા નહી હોતા.
* બચ્ચોંકો ખરાબ બચ્ચોંકે સાથ ખેલને સે રોકાજાયે. વરના યે ભી બિગડ જાયેગે. ઈસલીયે શુરૂ સેહી બાઅદબ બચ્ચોંકે સાથ ખેલનેકા બંદો બસ્ત કીયા જાયે. ઓર બુરે લડકોં સે દુર રહેનેકા આદી બનાયા જાયે. કે વો ખુદ ઊન્સે મીલના ઔર બાત કરના પસંદ ન કરે.
* બચ્ચેંસે અગર ખિલાફે અદબ યા મઝહબ કે ખિલાફ કોઈ બાત હો જાયે. તો ઊસે પહેલે અચ્છી તરહ સમજા દીયા જાયે. અગર ન માનેતો જબાનસે ડાંટ દીયા જાયે. ફીરભી ન માને તો મુનાસીબ તરીકે સે દુસરી સઝા કરે.

* મા બાપકા બચ્ચોં પર કંટ્રોલ ઈસીવક્ત હોતા હૈ જબ કે મોહબ્બત ઔર પ્યાર કી હદ મુકર્રર હો. મોહબ્બત ઔર પ્યાર કે સાથ અપના રોબ શુરૂસે કાયમ રખે ઐસા બરતાવ હરગીઝ ન કરે કે રોબ ખતમ હોજાયે વરના ઊનપર માબાપ કી ડાટ ઔર નસીહતકા કોઈ અસરન હોગા.
* બચ્ચોંકી ગલત હરક્તોં ઔર ગંદી ગાલીયા બોલને પર ભી બાજ મા બાપ ખુશ હોતે હૈ. ઈસસે ના સમજ બચ્ચે યે ખ્યાલ કરતે હૈ કે વો શાયદ અચ્છી બાત કેહ રહે હૈ. ફીર ઊસ્કી હીમંત ખુલ જાતી હૈ. ફીર ઊસ્કો મના કરને સે ભી ગલત હરક્તોં સે બાઝ નહી આતે.
* બચ્ચોંમે શુરૂસે લોગોંકી ચીઝોંસે બેપરવાઈ ઔર ખુદદારીકા જઝબા પૈદા કરના ચાહીયે. વો ગરીબહો યા માલદાર કીસીકી કોઈ ચીઝ દેખકર લલ્ચાયે નહી. કીસીકો ખાતે દેખકર ઊસ્કી ફરમાઈશ ન કરે કીસીસે કોઈ ચીઝ ન માગે. ઔર ન કીસીસે કોઈ ચીઝ લેનેકી આદત ડાલે ઈસ તરહ બચ્ચા ઊમ્દા અખ્લાક કા માલીક હો જાતા હૈ. સબલોગ ઐસે બચ્ચોંસે પ્યાર કરતે હૈ.
* બચ્ચોંકો હર વક્ત પૈસા દેના બહોત ખતરનાક હૈ. ઈસસે બચ્ચે હરવક્ત ખાને પીનેકી ધુનમેં રેહતે હૈ. ઔર પૈસા ખર્ચ કરનેકી આદત હોજાતી હૈ.
* ઊન્કે ખાને પીનેકી ચીઝે ખુદ લાકર દી જાયે લેકીન ઊસ્મેભી યે ખ્યાલ રહે કે જયાદા મંગાકર ન દે.
* જબ કોઈ ચીઝ લાકર દી જાયે તો અકેલા બેઠકર ન ખાને દે. બલ્કે અપને દુસરે ભાઈ બ્હેનો કો તકસીમ કરે. ઈસસે બચ્ચોં કે દીલમેં કુશાદગી ઔર સખાવત કી આદત પૈદા હોતી હૈ ઔર બડે હોનેકે બાદભી અકેલા ખાજાનેકી આદત નહી હોતી.
* જબ ખાને બેઠે તો ખાને કે આદાબ સીખાયે ખુદાકાનામ યાદ કરાયા જાયે. સલામ કરનેકી આદત પૈદા કરાઈ જાયે. જયાદા ખાનેકી બુરાઈ સમજાઈ જાયે.
* બુરી આદતે જૈસૈ કે : ગુસ્સા, જીદ, ચુગલખોરી, જુઠ ઔર હસદ ખિલખિલાકર હસના, બડોકા અદબ નકરના, ઈન બાતો સે સખ્તીસે રોકના ચાહીયે.
* સુબ્હ જલ્દી ઊઠનેકી આદત ડાલની ચાહીયે.
* જબ સાત સાલકા હોજાયે નમાઝકી તરગીબદી જાયે તાકે શુરૂસેહી નમાઝકા પાબંદ બન જાયે.
* અગર કોઈ અચ્છા કામ કરે તો ઊસપર ઊન્કો શાબાશી દીજાયે. ઔર ક્ભી ઈનામભી દીયા જાયે. ઈસસે ઊન્કા શૌક બઢતા હૈ. ઔર અચ્છે કામોંકી તરફ જયાદા ધ્યાન દેતે હૈ.

* બચ્ચોંકો જહાંતક હોસકે ઈલ્મકા શોખીન બનાયે જબ વો કુછ સીખે તો ઊન્કુ તારીફ કરે ઐસી કિતાબો નાવિલોસે રોકા જાયે. જો અખ્લાકી તૌર પર નુકશા- કરે. ગંદીનાવિલ ઈશ્કીબાતે પઢનેસે રોકાજાયે.
* બચ્ચે મદ્રસા ઔર સ્કુલમેં જાયે તો તાકીદ કરે કે ઘરસેં રૂખસત હોતે વક્ત ઔ: મદ્રસાસે વાપસી પર સબકો બુલંદ આવાઝ સે સલામ કરે. ઔર ઈસ્કી આદ્દ પેદા કિ જાયે.
* ઐસે ખેલ કે લીયે પૈસે ન દીયેજાયે જો દીની ઔર દુન્યવી લિહાઝ સે ખતરનાક હે.
* બચ્ચોંકો ઈધર ઊધર કી બેકાર ક્હાનિયાં સુનાને કે બજાયે બુર્ઝુગો-ઔર દીની રેહનુમાઓકે કિસ્સે સુનાયે જાયે, તાકે ઊન્કે અંદર બુઝુર્ગોંકે નકશે કદમ પર ચલનેકા શોક પૈદા હો, ઔર ઈસસે અછ્છા સબક હાસિલ કર સકે.

(અચ્છી બીવી)

નસીહત :

* બચ્ચે જન્નતકે ફુલ હૈ.
* જહાં બચ્ચે નહીં વહાં બરક્ત નહી.
* બચ્ચોંકી પૈદાઈશ ખુશીમેં જયાદતીકા ઝરીયા હૈ.
* અલ્લાહકા યે તોહફા ખુશદીલી ઔર શુક્ર કે સાથ કબુલ કીજીયે.
* બચ્ચોંકી પૈદાઈશ પર ના શુક્રી ઔર તંગદીલી જાહીર ન કરે.
* અલ્લાહ આપકો રોઝી દેતા હૈ ઊન્કો ભી દેગા.
* વાલેદૈનકા સબસેબડા ઈનામ ઔલાદકી સહી તરબિયત ઔર તાલીમ હૈ.
* મોહબ્બત શફક્ત ઔર હમદર્દી સે તરબિયત કીજીયે.

૬૨. ઔલાદ ન હોના યા લડકીયા પૈદા હોના :

કુછલોગ બીવીસે કહેતે હૈ કે કમબખ્ત તુઝે તો ઔલાદ નહી હોતી. તો ઊસ્મે વો બિચારી કયા કરે. ઔલાદકા હોના નહોના ઊસ્કે બસમે થોડા હૈ ?

બાજ મરતબા બાદશાહોં ઔર માલદારોંકે ઔલાદ નહી હોતી. હાલાં કે વો હર કિસમ કા ઈલાજ કરાતે હૈ દવાએ ખીલાતે હૈ. મન્નતેં માનતે હૈ. ફીરભી નહી હોતી યે તો સિર્ફ ખુદાતઆલા કે કબ્જે ઔર ઈખ્તીયારમે હૈ ઊસ્મે ઔરતોંકા કયા કુસુર હૈ ?

બાજ મર્દોકો દેખા હૈ કે વો અપની બીવીસે ઈસબાતસે નારાઝ હોતે હૈ કે કમબખ્ત તેરેકો લડકીયા હી પૈદા હોતી હૈ. તો ઊસ્મે ઔરત કા કયા કુસુર હૈ ? (બલ્કે

ડૉકટરી કરાઓગે તો આપકાહી કુસુર બતાયેગા) યે નારાઝ હોને કી બાત નહી.

આપકો યાદ હોગા કે હઝરત ખિજર (અલ.)ને જીસ લડકેકો કત્લ કર દીયા થા ઊસ્મેભી ઊસ્કે મા બાપકે લીયે મસ્લેહતથી. ઈસી તરહ હઝરતે ખિજર (અલ.)ને કિશ્તીમેં સવાર હોકર ઊસ્કા તખ્તા તોડ દીયા થા જાહીરમે કશ્તીકો એબદાર કર દીયા થા મગર ઊસ્મે ભી મસ્લેહત થી.

રિવાયાત સે માલુમ હોતા હૈ ઊસ લડકે કે કત્લ હોનેકે બાદ અલ્લાહ તઆલાને ઊસ્કે મા બાપકો એક લડકી દી જીસ્કી ઔલાદમેં અંબિયા પૈદા હુએ.

તો બતાઈયે અગર આપકો લડકા હોતા ઔર એસા હોતા જૈસા વો લડકા થા જીસ્કો હજરત ખિજર (અલ.)ને માર ડાલાથા તો આપ કયા કરલેતે ? યે ખુદાકી મસ્લેહત હૈ કે ઊસ્ને આપકો લડકીયાં દી કયુંકે આમ તોર પર લડકીયા ખાનદાન કો બદનામ નહી કરતી, ઔર મા-બાપકી ઈતાઅત ખુબ કરતી હૈ. ઔર લડકે તો આજકલ સર હો જાતે હૈ. ખુદાકી પનાહ ! ઊન્કે હોને સે તો નહોના હી ભલા થા.

ઔર જીસ્કો અલ્લાહતઆલા કુછભી ઔલાદનદે. ન લડકા નલડકી ઊસ્કે લીયે યહી મસ્લેહત હૈ કે ખુદાવંદતઆલા બંદોંકી મસલેહત કો ઊન્સે જયાદા જાનતા હૈ.

ઔલાદકે સાથ હઝારોં ફિકરે લગી રહેતી હૈ. આજ કીસીકે કાનમેં દર્દ હૈ. કીસીકે પેટમે દર્દ હૈ. કોઈ ગીર પડા હૈ. કોઈગુમ હો ગયા હૈ. ઔર મા બાપ પરેશાન હૈ. તો મુમકીન હૈ ખુદાને ઊસ્કો ઈસીલીયે ઔલાદ ન દીહો કે ઊસ્કો આઝાદ રખના ચાહતે હૈ.

એક બુઝુર્ગ લતીફા સુનાતે થે કે એક શખ્સને કીસી ઔલાદ વાલે સે પુછા કે તુમ્હારે ઘર ખૈરિયત હૈ ? તો બહોત ખફા હુઆ કે ખૈરિયત તુમ્હારે યહાં હોગી. મુઝે બદદુઆ દેતે હો ? હમારે ઘર ખૈરિયત કહા ? માશાઅલ્લાહ બેટે હૈ બેટીયાં હૈ. ઊન્કી ઔલાદ હૈ પુરા ઘર બચ્ચોં સે ભરા હુઆ હૈ. આજકીસીકે કાનમેં દર્દ હૈ. કીસીકો દસ્ત આતે હૈ. કીસીકી આખ દુ:ખ રહી હૈ. કોઈ ખૈલકુદમે ચોટ ખાકર રો રહા હૈ. ખૈરિયત હોગી ઊસ્કે યહા જો મન્હુસહો જીસ્કે ઘરમેં બચ્ચેનહો. હમારે યહાં ખૈરિયત કયું હોતી.

તો બચ્ચોંકે સાથ ખૈરિયત કહાં હોતી હૈ. બચપનમેં બિમારીયોંકે રંજગમ હોતે હૈ. ઔર અગર બડે હોકર નેક બને તો અછ્છા હૈ. વરનાતો ફીર વો નાકમેં દમ કરતે હૈ. ફીરજરા બડે હોગયે તો ઊન્કે નિકાહકી ફિકર હૈ બડી મુસીબતસે નિકાહ કીયા તો અબ ગમ યે હૈ કે ઊસ્કે ઔલાદ નહી હોતી અલ્લાહ અલ્લાહ કરકે તાવીઝ ઔર

દોરે દવાઓસે ઔલાદ હુઈ તો મીયાકી ઈત્ની ઊમર હોગઈ. કે પોતે ભી જવાન હો ગયે. અબ બચ્ચેં ઊન્કો બાત બાતમેં બેવકુફ બનાતે હૈ ખિદમત સે કતરાતે હૈ. ઔર યે બિચારા એક તરફ બે બસ પડા હૈ. યે ઔલાદ કા ફલ હૈ. તો ફીરલોગ ક્યું ઈસ્કી તમન્ના કરતે હૈ.

જીન્કી ઔલાદ નહી હૈ. તો દુનિયાકી હાલત દેખકર તસલ્લી કરલીયા કરે. કે જીન્કી ઔલાદ હૈ વો કૈસી મુસીબતમેં ગિરફતાર હૈ. ઔર ઊસસે ભી તસલ્લી નહો. તો યે સમઝ લે જો ખુદાકો મંજુર હૈ વહી મેરે વાસ્તે ખૈર હૈ. ન માલુમ ઔલાદ હોતી તો કૈસી હોતી. ઔર ઈસસેભી તસલ્લીનહો તો કમસેકમ યે તો સમઝે કે ઔલાદ નહોને મેં બીવીકા ક્યા કુસુર હૈ ?

બાજ લોગ સિર્ફ ઈત્ની બાત પર દુસરા નિકાહ કર લેતે હૈ કે ઔલાદ નહી હોતી. હાલાકે દુસરા નિકાહ કરના ઈસ જમાનેમેં અક્સર હાલાત મેં જયાદતી હૈ ક્યું કે શરીઅતમે કાનુન હૈ કે એકસે જયાદા બીવીયોં મે ઈન્સાફ ન કર સકને કા ડર હો તો સિર્ફ એક ઔરત સે નિકાહ કરો.

આજકલ બે દીનીકી વજાસે ઈન્સાફ હોના મુશ્કીલ હૈ. હમને તો કીસી મૌલવી કોભી નહી દેખા. જો દો બીવીયોં મેં પુરા પુરા ઈન્સાફ કરતા હો. દુન્યાદારતો ક્યા કરેગા ! બસ યે હોતા હૈ કે દુસરા નિકાહ કરકે પહેલીકો છોડ દેતે હૈ.

ફીર જીસ મતલબકે લીયે દુસરા નિકાહ કીયા હૈ. ઊસકા ક્યા ભરોસા કે દુસરે નિકાહ સે ઔલાદ હાસીલ હો જાયેગી. હો સક્તા હૈ કે ઊસસેભી ઔલાદન હો તો ફીર ક્યા કરોગે !

હમને યે દેખા હૈ કે એક શખ્સને અપની બીવીકો બાન્ઝ સમઝ કર દુસરા નિકાહ કિયા. ઔર નિકાહ કે બાદ પહેલી બીવીકો ભી ઔલાદ હુઈ તો ફીર મુસીબતમે ગિરફતાર હોતા હૈ. ઔર દોનોંમે ઈન્સાફ ન હુઆતો દુનિયા આખેરતમે મુસીબત અલગ રહી. લોગ અકસર ઔલાદ કે લીયે ઐસા કરતે હૈ. ઔર ઔલાદકી તમન્ના ઈસલીયે હોતી હૈ કે નામ બાકી રહે.

તો નામ કી હકીકત સુન લીજીયે એક મજલીસમેં જાકર જરા લોગોં સે પુછીયે. તો પરદાદાકા નામ બહોત સોં કો યાદ ન હોગા. જબ ઔલાદકો અપને પરદાદા કા નામ યાદ નહી તો દુસરોકો ક્યા ખાક યાદ હોગા. તો બતાઈયે નામ કહા રહા ?

સાહબ ! નામતો ઈસસે ચલતા હૈ કે ખુદાકી ફરમાબરદારી કરો. ઈસસે નામ ચલેગા ઔલાદસે નહી ચલા કરતા. બલ્કે ઔલાદ ના લાયક હુઈ તો ઊલ્ટી બદનામી

હોતી હૈ. અસલનામ ચલનાતો યે હૈ કે કયામતમેં રૂસ્વાઈ નહો. વહાં તો અચ્છે આમાલસે તારીફ હોગી. યે બાત ઔલાદસે હાસિલ નહી હોતી. બલ્કે નેક આમાલ સે હોતી હૈ. ઊસ્મેં કોશીષ કરના ચાહીયે.

અગર કીસીકી તબીયતમેં ઔલાદકી તમન્નાહો તો હમ ઊસ્કો બુરા નહી માનતે ક્યુંકે ઔલાદ કી મોહબ્બત ઈન્સાનકી તબીયતમે દાખીલ હૈ.

મક્સદયે હૈ કે ઔલાદકી તમન્ના કી વજહસે ઔરતકો કુસુરવાર ઠહેરાના કે તુઝ કો ઔલાદ નહી હોતી. યા સિર્ફ લડકીયાં હોતી હૈ. તો યે બહોત ગલત બાત હૈ. ઈસ કીસમકી બાતેં નિકાલકર ઔરત કો સતાના યા પરેશાન કરના જીસ્મે વો ખુદ મજબુર હૈ, મના હૈ. (વઅઝ હુકુકુલ બયત)

૬૩. સેહત ઔર તંદુરસ્તી :

જબ આપકે પાસ રૂપિયા પૈસા હોતા હૈ તો આપ ઊસ્કો સંભાલકર રખતે હૈ. ઔર પુરે એહ તિયાત સે કામલેતે હૈ. કે કહી ગુમ નહો જાયે. સેહતભી એક કીમતી દૌલત હૈ. ઊસ્કી હિફાઝતકરના ભી બહોત જરૂરી હૈ. લેકીન આપ કભી ધ્યાન નહી દેતે ઔર ઊસ્કો બરબાદ કરનેમે આપકો ખટકા મેહસુસ નહી હોતા, હાલાકે તંદુરસ્તીકે મુકાબલેમે રૂપિયે પૈસે કી ઈત્ની અહમીયત નહી હૈ.

અગર કોઈ આપસે દસ હઝાર રૂપિયા દેકર કહે કે આપકી એક આંખ નિકાલનેદો યા નાક કાટનેદો તો આપ હરગીઝ કબુલ નહી કરેગેં ઈસસે સાબિત હુઆકે આપકી આંખ-કાન-નાક કે મુકાબલે મેં દસહજાર રૂપિયા કોઈ કિંમત નહી રખતા. ક્યુંકે ઈન્સાનકી સેહત વો કિમતી ચીઝ હૈ. જીસપર જીંદગી કે કામ્યાબ હોને કા પુરા દારોમદાર હૈ.

જો નવજુવાન પઢાલીખા તેહઝીબ વાલા ઔર સમજદાર હૈ વો યકીનન સેહત ઔર તંદુરસ્તી જૈસી અનમોલ ચીઝકો બરબાદ નહી કરતા બલ્કે અપની જીંદગીકો નમુનેકી જીંદગી બનાતા હૈ.

આપકો યે બાત માલુમ હૈ કે તંદુરસ્તી કીત્ની બડી નેઅમત હૈ. ઈસ્કી હિફાઝત કરના હર આદમીકે લીયે જરૂરી હૈ.

સેહત ઔર બિમારીમે થોડાસા ફાસ્લાહૈ ઈસલીયે સેહત જૈસી નેઅમતસે ફાયદા ઊઠાને કે લીયે અપને રોઝાના કે પોગ્રામપર કડીનજર રખના ચાહીયે. ક્યુંકે પુરે દીનકે કામકાજ ઈન્સાન કી સેહતપર અસર ડાલતે હૈ. અગર ઊન્મે તવાઝુન કા

ખ્યાલ ન રખ્ખા જાયે તો બિમારીયા પૈદા હોસકતી હૈ. ઈસલીયે સુબ્હસે શામતક તમામ કામોં કો વક્ત ઔર ઊસુલ કે મુતાબિક મુકર્રર કર લીજીયે શુરૂમે મુશ્કીલ માલુમ હોગા લેકીન જબ આદત બન જાયેગી તો આસાન હોજાયેગા.

અગર કોઈ ખરાબ આદત હોતો ઊસ્કો મુફીદ ઔર સહી આદતમેં બદલનેકી કોશીષ કરે શુરૂમેં બુરી આદત છોડના મુશ્કીલ કામ હોગા. લેકીન કુછ દીનોંકે બાદ આપકે દિલ દીમાગપર યે અચ્છી આદતેં ખુદ બખુદ અપની જગા બના લેગી ઔર આપ ઊસ્કે અચ્છે નતીજેસે લુત્ફ ઊઠાવેગેં.

અચ્છી તંદુરસ્તી હર ઈન્સાનકી અપની જીમ્મેદારી હૈ. તંદુરસ્તીકો કૌન પસંદ નહી કરતા લેકીન બહોત કમલોગ ઐસે હૈ જો ઈસ્કે લીયે કોશીષ કરતે હૈ. અગરચે હર જગા ડૉક્ટર-હોસ્પિટલ-દવાખાને મૌજુદ હૈ લેકીન યે સબચીઝે કીસીકો તંદુરસ્તી સે નવાઝ નહી સકતી બલ્કે ઈન્સાનકો ચાહીયે કે ખુદ તંદુરસ્ત રહેનેકા પકકા ઈરાદા કરકે તંદુસ્તીકે ઊસુલો પર અમલ કરે. ડૉક્ટર-હકીમ તો આપકી તંદુરસ્તીકી હીફાઝતકે બારેમે જરૂરી હિદાયત દે સક્તે હૈ નફા નુકશાનસે ખબરદાર કર સક્તે હૈ. લેકીન તંદુરસ્તી ઊનકી હિદાયત પર અમલ કિયે બગૈર હાસિલ નહી હો સક્તી.

હમારે મુલ્ક ઔર સમાજકે હરઆદમીકે લીયે જરૂરી હૈ કે તંદુરસ્તીકી હિફાઝતકી સમજદારી પૈદા કરે ક્યુંકે તંદુરસ્તીકો બરબાદ કરને કે લીયે બિમારીયોંસે સુલહ કરલેના હલાક્ત હૈ ઔર હલાકતસે સમજોતા કર લેના અક્લમંદી નહી.

અપની જીમ્મેદારીયોંકો કબુલ કરકે તંદુરસ્ત જીંદગીકે લીયે અપને હકકો ઈસ્તેમાલ કરના ચાહીયે તાકે તંદુરસ્તીસે ફાઈદા ઊઠા સકે.

દુનિયામેં હરરોજ સેંકડો આદમી બિમાર હોતે હૈ ક્યું કે વો બિમારીયોસેં બચનેકે લીયે જરૂરી તદબીરે નહી કરતે ઊન્હે યે એહસાસ તક નહી હોતા કે કબ સોના ઔર કબ જાગના ચાહીયે. કોનસી વરજીશ કરના જરૂરી હૈ. નાશ્તા કીસ વક્ત કરના ચાહીયે, ઊસ્મે ક્યા કુછ હોના ચાહીયે.

બદનકા કમજોર આદમી ઐસી નમુનેકી જીંદગી નહી ગુજાર સક્તા જૈસી તદુરસ્ત આદમી ગુજાર સક્તા હૈ. કમઝોર આદમી આમ તૌરપર ગલત રાસ્તોં પર ચલ નિક્લતે હૈ. જો ઊન્કો ઔર ભી તબાહી મેં ડાલ દેતે હૈ.

જીંદગીકે મૈદાનમેં અબ હર ઈન્સાન જયાદા બેહતર દોડને પર મજબુર હૈ. વો અપની બદનકી ઔર દિમાગીકી તાકત કો જયાદા ઈસ્તેમાલ કરતા હૈ. ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે અપની ખોરાક ઐસી બનાયે જો બદન ઔર દિમાગકી તાકત કો કાયમ રખે

ઔર ખોઈ હુઈ તાક્ત કો વાપસ લાનેમેં મદદ કરે. ઈસલીયે આપકો અપની તંદુરસ્તીકા ખ્યાલ રખના ચાહીયે. (નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૬૪. આદતેં ઔર તંદુરસ્તી :

ખોરાક : જીંદગી ઔર તંદુરસ્તીકે લીયે સબસે અહમચીઝ ખોરાક હૈ આપ થોડીસી તવજ્જુહસે સહી ખોરાક પસંદ કરનેકી આદત ડાલ સક્તે હૈ. યે આદત આપકે બદનકો બેહતરીન ખોરાક પહોંચાને મેં મદદ કરેગી. ઈસ મકસદકો હાસિલ કરનેકે લીયે આપકો અચ્છી ખોરાક કે ફાઈદે માલુમ કરને ચાહીયે.

જબ આપકો ફાયદામંદ ખોરાક હાસિલ કરનેકે લીયે કયા કયા ખાના ચાહીયે યે માલુમ હોજાયે તો અપને લીયે ઊસ્કો પસંદ કરલેના ચાહીયે તાકે આપકો કિસીવક્ત ખાનેસે કોઈ તકલીફ યા શિકાયત પૈદા નહો. ઔર યે ફાઈદા જબ હોગા કે આપ મુકર્રર વક્તમેં ખુબ ચબાકર ખાયે ઔર ઈત્ના જયાદાભી ન ખાયેં કે પેટમે જરાસી જગા ન રહે. ક્યુંકે ઈસસેનુકશાન હોતા હૈ.

હાજત : તંદુરસ્તીકે લીયે વક્તપર હાજતસે ફારિગ હોના જરૂરી હૈ. બગૈર મજબુરી કે હાજતકો રોકના યા વક્ત કો ટાલના તંદુરસ્તી કે લીયે બહોત નુકશાન દેતી હૈ. ઈસસે બિમારીયા પૈદા હો સકતી હૈ.

નિંદ : જબ આપકી નિંદ પુરી ન હોગી તો આપ થકે હુએ રહેગેં. ઔર ચુસ્તીમેં ફર્ક પડ જાયેગા. કામ કરનેકા દીલ નહોગા. પેટ ખરાબ ઔર દિમાગ કમઝોર હો જાતા હૈ.

આજકલ લોંગ રાતકો બહોત દેરતક સિનેમા ઔર ટેલીવીઝન દેખનેમેં મશ્ગુલ રહતે હૈ. યા ગપશપમેં રાતકા વક્ત બરબાદ કરતે હૈ. જબ દેરસે સોતે હૈ. તો સુબ્હ દેરસે ઊઠતે હૈ. જીસસે તંદુરસ્તી બરબાદ ઔર આદત ખરાબ હોજાતી હૈ.

ફજર કે બાદ તુલુએ આફતાબ (સુર્યોદય) સે પહેલે હરગીઝ ન સોના ચાહીયે ઈસસે રોઝીમે કમી હોતી હૈ.

હુઝુર અકરમ (સ.લ.) એક મરતબા સુબ્હ કે વક્ત હઝરત ફાતમા (રદી.) કે પાસ તશરીફ લે ગયે. વો સો રહી થીં. હુઝુર (સ.લ)ને ઊન્કો જગાયા ઔર ફરમાયા "ઐસે વક્ત સો રહી હો જબકે રોઝી (રિઝક) તકસીમ હો રહી હૈ.

એક હદીસમેં હૈ જોશખ્સ દિન ચડે તક સોતા રહે. શયતાન ઊસ્કે કાનમેં પેશાબ કરદેતા હૈ. યાની અપને નાપાક ઔર ગંદે અસર ઊસ્કે દિમાગમેં ઠોંસ દેતા હૈ.

(તિર્મીઝી)

રાતકો જલ્દી સોના ચાહીયે તાકે સુબ્હ જલ્દી ઊઠ સકે યાદ રખીયે ! અંગ્રેજીમેં એક કહાવત હૈ. Early to bed and early to rise makes a man healthy and wise.

જલ્દી સોજાના ઔર જલ્દી ઊઠજાના આદમીકો તંદુરસ્ત ઔર અક્લમંદ બનાતા હૈ.

ઈસલીયે મુકર્રર વક્તમેં હર હાલમેં સો જાયે ઔર મુકર્રર વક્તમેં જાગ જાયે આમતૌર એક આદમીકે લીયે સાત-આઠ ઘંટે રોઝાના કી નિંદ જરૂરી હૈ. રાત કો ઈશાંકી નમાઝકે બાદ સો જાયે ઔર ફજરકી નમાઝસે પહેલે ઊઠ જાયે. તાકે હાજત-ગુસ્લ નમાઝ વગૈરહ સે ફારિગ હોકર અપને કામમેં ઠીક ટાઈમ પર જાસકે. શામ કા ખાના હરગીઝ જયાદા ન ખાયે તાકે નિંદ આ જાયે.

* **વરઝીશ : (કસરત)**

વરઝીશકી આદત તંદુરસ્તીકે લીયે બહોત મુફીદહૈ. વરઝીશ કા રોઝાના લુત્ફ ઊઠાયે. ખુલી હવામે ગહેરેં સાંસલે તાકે ચુસ્તી હાસિલ કર સકે. વરઝીશકે બગૈર સેહત બાકી નહી રહેતી. અગર આપ ઈસ ઊમ્રમેં વરઝીશ નહી કરતેં તો ફીર બાકી જીંદગી સુસ્ત ઔર બિમાર રહેગે. હમારા બદન ખુદાકી અમાનત હૈ. ઊસ્કો સંભાલના હર હાલમેં હમારા ફર્ઝ હૈ. કામ્યાબ જીંદગી ગુજારનેકે લીયે તંદુરસ્ત બદન તંદુરસ્ત દિમાગ ઔર પાક રૂહકી જરૂરત હૈ. તાકે દુનિયાકી જીંદગીસે ભરપુર કામ્યાબી હાસિલ કી જાયે. ઔર ઈનસબ ચીઝોંકો હાસિલ કરનેકા સહી વક્ત નવજવાનીકા ઝમાના હૈ.

વરઝીશ કરને સે બદનકે તમામ આઝા (અવયવ) ખુલ જાતે હૈ. ખુનકા દૌરા તેજ હોજાતા હૈ. લિહાઝા નીચે લીખી હુઈ બાતોં પર અમલ કીજીયે.

* વરઝીશકે વક્ત મુંહ બંદ રખકર નાકસે સાસ લે. ઔર હવા ખુબ અંદર કી તરફ ખીચે તાકે ફેફડે ખુલે ઔર ગંદીહવા બાહર નિકલજાયે. ઔર ઓકસીઝન જયાદા અંદર દાખીલ હો સકે.
* વરઝીશ કરને સે ચમડીકી સત્હ પર ખુનકા દૌરા તેજ હોજાનેસે પસીના ખુબ નિકલતા હૈ. જીસસે અંદરકી ગંદગી બાહર નિકલ આતી હૈ. ખુનસાફ હોજાતા હૈ. ફીર જબ બદન ઠંડા હોજાયે તો મૌસમ કે હિસાબસે ઠંડે યા ગરમ પાનીસે ગુસ્લ કરકે બદન કો રૂમાલ સે પુંછ લે.
* વરઝીશકા બેહતરીન ટાઈમ સુબ્હ કા હૈ અગર વક્ત ન મીલે તો શામકો વરઝીશ કરે.
* સરસોં (સરસવ) કે તેલ સે ખુબ માલીશ કરે.

* સૈર કરનાભી વરઝીશહૈ લેકીન બુઢે આદમીકે લીયે હૈ. આપ જૈસે નવજુવાન કે લીયે તો ઐસી વરઝીશ ઔર ખેલ જ્યાદા મુફીદ હૈ. જીસસે ખુબ પસીના નિકલે.
* હોકી - વોલીબોલ - ફુટબોલ - ક્રિકેટ - કબડ્ડી છલાંગ લગાના વગેરહ મુફીદ હૈ. અગર મૌકા ન હોતો ફીર પરેડ દંડ પીલના બેઠક લગાના ચારા કતરનેકી મશીન ચલાના કુશ્તી કરના વગેરહ મુફીદ હૈ. મૌકા ઔર વક્ત કે મુતાબિક જો કર સકે કરના ચાહીયે.

ગુસ્લ : પાબંદીસે ગુસ્લ કરનેકી આદત આપકે લીયે ખુશી ઔર મસરતકા પૈગામ લાતી હૈ. બેહતર યેહે કે જલ્દી ગુસ્લ કિયા જાયે. ઔર ગુસ્લસે પહેલે વરઝીશ કરલી જાયે. બાલોમેં કંગી કરના પસંદીદા કામ હૈ. ઔર તેલ લગાના ઔર સરકી માલીશ કરના બહોત મુફીદ હૈ. અપને આપકો સાફ સુથરા રખનેસે આપકી સેહત અચ્છી રહેગી- દિમાગ જ્યાદા કામ કરેગા સોસાયટીમેં આપકો ઈઝઝતકી નિગાહસે દેખા જાયેગા. લેકીન યાદ રખીયે ફુઝુલ ખર્ચી હરગીઝ ન કીજીયે ક્યુંકે ફુઝુલ ખર્ચી કરને વાલે શયતાનકે ભાઈ હૈ.

દિમાગી સેહત : જો લોગ અપને આપમે મસ્ત રહેતે હૈ. વો વહેમકી બિમારીયોં મે ફસ જાતે હૈ. ક્યું કે ઈન્કી સબ બાતે અપને આપતક રહતી હૈ. ઈસલીયે ઊન્કો નુકશાન હોતા હૈ. લેહાઝા દુસરોંસે મીલ જાયે ઊન્કી મદદ કરે. ઔર મદદ કરનેકી આદત ડાલે ઐસા કરનેસે દિમાગ ખુલ જાયેગા. ઔર અચ્છે અખ્લાક કી વજહસે આપકી ઈઝઝત બઢેગી.

દાત : દાતોંકો રોઝાના સાફ કરનેકી આદત ડાલીયે ક્યુંકે સફાઈ વાલે દાત ખુબસુરતી કે અલાવા તંદુરસ્તી કે લીયે બેહદ જરૂરી હૈ. રોઝાના ખાનેકે બાદ દાતોંકો સાફ કર લેના ચાહીયે. મિસ્વાક બ્રશ - ટૂથ પાવડર વિ. સબ મુફીદ હૈ. જો ભી મીલજાયે ઊસસે દાત સાફ કરે તાકે દાત જલ્દી ખરાબ નહો.

હાથોંકી સફાઈ : હાથ ધોના ઔર નાખુન કી સફાઈ કરનાભી જરૂરી હૈ. ગંદે હાથ ઔર ગંદે નાખુનવાલા આદમી સોસાયટીમેં નફરતસે દેખાજાતા હૈ. ઔર ઈસસે સેહતપરભી ખરાબ અસર પડતા હૈ. ઈસલીયે હાથોંકો ખાસ તૌરપર સાફ રખીયે. વરના કઈ કિસમકી બિમારીયા પૈદા હોજાયેગી પેશાબસે ફારિગ હોને કે બાદ હાથોં કો અચ્છી તરહ ધોના ચાહીયે. યાદ રખીયે ! અચ્છી આદતેં અચ્છી સેહત અચ્છી કિસ્મત કી કુંજી હૈ.

આરામ ઔર નિંદ : આજકલ હમારી જીંદગી બિલકુલ એકમશીનકી તરહ બનગઈ હૈ. આરામ કરનેકા મૌકા નહી મીલતા ઔર હમને ખુદ અપની જીંદગીકે લીયે બરબાદીકે સામાન પૈદા કરલીયે હૈ.

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! આપ અકસર શામકો સિનેમા દેખતે હે. પત્તે ખેલતે હૈ બેકાર બાતે કરકે દીલકો ખુશ કરતે હૈ. નાવિલ પઢતે હૈ. રાત જયાદા દેરતક ટીવીકા મઝાલેતે હૈ. ઔર જહા યે સહુલતે નહી વહાં દોસ્તોંકી મહેફીલમે બેઠકર વક્ત બરબાદ કરતે હૈ. ઊસ્કા અસર યે હોતા હૈ કે નિંદકા વક્ત જાતા રહતા હૈ. ઔર આખોંકી રોશની કમ હો જાતી હૈ. દિમાગ કમઝોર હોજાતાહે. પઢાઈસે દિલ ફીર જાતા હૈ. ગંદે ખ્યાલ જમા હોકર પરેશાન કરતે હૈ. રાત તરહ તરહ કે ખરાબ યા ભયાનક ખ્વાબ દેખનેમેં ગુજરતી હૈ. નમાઝ ઔર કુર્આન મજીદકી તિલાવત કરનેકી રગબત પૈદા નહી હોતી. ઔર ફીર દિવાનોંકી તરહ જીંદગી ગુજરને લગતી હૈ. ફીર સુબહ જલ્દી ઊઠનાભી મુશ્કીલ હોજાતા હૈ.

હો સકતા હૈ આપકો ઐસી ગલત જીંદગી ગુજારનેમેં મઝાભી આતા હો ઔર યે ખ્યાલભી ન આતાહોકે ઐસી જીંદગી ગુજારનેસે આપકો કિત્ના નુકશાનહો રહા હૈ. ઔર આગે ચલકર કિત્ના હોગા.

મગર યાદ રખીયે ! જબ આપકી ઊમ્ર ૩૦-૩૫ સાલસે જયાદા હો જાયેગી તો ઈસ ગલત જીંદગી કો બરબાદ કરનેવાલા અસર આપકો બુરી તરહ મહસુસ હોગા. ફીર આપકી સેહત એકદમ ખરાબ હોગી પેટ ખરાબ હોગા. દિમાગી ઔર મર્દાનગીકી તાકતમે કમી આ જાયેગી આપ પરેશાન ઔર ઊદાસ રહેગે.

ઈસલીયે આપ જીંદગી કો અભીસે સહી મામુલસે ગુજારનેકી કોશીષ કરે ઔર ઈસ્કા આસાન તરીકા યે હૈકે આપ "નમાઝી" બન જાયે. નમાઝ કા અમલ જબ શુરૂ હો જાયેગા તો યે વક્ત પર સોને, વક્ત પર જાગને, ઔર વક્ત સબ કામ કરનેકી આદત ખુદબખુદ મજબુત કરેગી.

રાતકો જયાદા દેરતક જાગનેસે દિમાગ કમઝોર હોજાતાહૈ હાજમા ખરાબ હોજાતા હૈ.

યાદ રખીયે ! તંદુરસ્તીકે લીયે ખૌરાક જીત્ના જરૂરી હૈ. ઈત્ની જરૂરત નિંદ ઔર આરામકીભી હૈ. ઈસસે થકાવટ દુર હોજાતી હૈ. દિલ-દિમાગ તાઝા હોજાતે હૈ.

ઈસલીયે કુર્આન મજીદમેં અલ્લાહતઆલાને નિંદકો અપના ઈનામ કહા હૈ. ખાલીપેટ સોના નુકશાન કરતા હૈ. નિંદ લાનેવાલી ગોલીયાં હરગીઝ ઈસ્તેમાલ ન કરે. ગરમ ગરમ દુધ જ્યાદા ફાયદા કરતા હૈ. હોમિયોપેથીમેં એક દવા Rassi floraq. ઈસ્કેલીયે જયાદા ફાયદા મંદ હૈ. એક ઘુંટ પાનીમેં ૧૫-૨૦ કતરે ડાલકર પીવે થોડી દેરમે દિમાગી સુકુન હાસિલ હોગા.

પેટકી હિફાઝત : આપકા પેટ ઠીક હૈ તો આપકી સેહત ભી ઠીક રહેગી. અગર પેટ મેં ગરબડ હોગીતો આપ તંદુરસ્તી કે લીયે તરસતે રહેગે. ઈસ્મે આપ ચંદ બાતોંકા ધ્યાન રખે.

- ❋ દો વક્ત કે ખાને કે દરમ્યાન ચાર સે પાચ ઘંટેકા વકફા રખ્ખે જબ તક પહેલા ખાના પુરા હઝ્મ નહો જાયે દુસરા ખાના ન ખાયે બાર બાર ખાનેસે હાઝ્મે પર અસર પડતા હૈ. જો ચીઝેં ખાયે તો તાઝી ઔર અચ્છી તરહ પકી હુઈ હોની ચાહીયે. કચ્ચી બાસી બેમઝા ચીઝેં ખાનેસે હાજમા ખરાબ હોજાતા હૈ.
- ❋ સચ્ચી ભુક બગૈર ખાના હરગીઝ ન ખાયે ઔર બગૈર મજબુરી કે ભુક લગને પર ખાનેમેં દેર ન કરે. વક્તકી પાબંદીસે ખાના ખાયા જાયે તો હાજમા ખબ અચ્છી તરહ કામ કરતા હૈ.
- ❋ ખાનેકે લીયે બેઠે તો ફિકર ઔર રંજકો દૂર રખીયે કોઈ પરેશાની કી બાત ન કરે ખાતે વક્ત ખુશ રહેના ચાહીયે.
- ❋ ખાના બેચેની કે વક્ત ન ખાયે જલ્દી જલ્દી નખાયે ઈતમિનાન ઔર સુકુનસે ખાના ખાયે.
- ❋ ભુકસે જ્યાદા ન ખાયે થોડી ભુક બાકી રહે ઔર ખાના છોડ દે.
- ❋ જયાદા ગરમખાના દાતોંકો ભી નુકશાન કરતા હૈ. ઔર હોજડીમેં ચાદે પડ સકતે હૈ. પ્યાસ જયાદા લગતી હૈ. ઔર હાજમા ખરાબ હોજાતા હૈ.
- ❋ વિટામીન વાલીચીઝેં જીત્ની હજમ હોસકે ઈત્ની ખાયે ગોશ્ત ઔર મિઠાઈયાં દેર સે હજમ હોતી હૈ. ઈસલીયે ઊન્કો જયાદા ન ખાએ
- ❋ રોઝાના ૭ સે ૮ ગ્લાસ પાની પીનેસે હાજમા ઔર આતોં કો ફાયદા કરતા હૈ.
- ❋ ફલ હેસિયત કે મુતાબિક જરૂર ખાયે ફાયદામંદ હૈ.
- ❋ ખાના ખાકર ફૌરન કામ શુરૂ ન કરે. બલ્કે થોડીદેર આરામ કરકે ફીર કામ શુરૂ કરે.
- ❋ બાર બાર જુલાબ લેનેસે પેટ ખરાબ હોજાતા હૈ.
- ❋ હાજમાકી ખરાબી કા ઈલાજ દવાસે કરને કે બજાયે ખોરાક બદલકર - ફલખાકર એકાદ વક્તખાના છોડકર ઔર કમ ખાકર કીજીયે.

આખેં બડી નેઅમત હૈ : આખેં સબસે બડી નેઅમત હૈ. કહાવત મશ્હુર હૈ. "આખેં હૈ તો જહાં હૈ." આખોં કે બગૈર જીંદગીકા કોઈ મઝા નહી ક્યુંકે અંધા આદમી જીંદગીકે બહોતસે ફાઈદે ઔર લુત્ફસે મહેરૂમ રહેતા હૈ. લેકીન અફસોસ કે લોગ આખોંકી હિફાઝત ઔર સલામતીકે લીયે બહોત કમ ધ્યાન દેતે હૈ. ઈસલીયે અબ

નવ જવાનભી ચશ્મેં જ્યાદા ઈસ્તેમાલ કરનેકે લીયે મજબુર હોગયે હૈ. આખોંકી હિફાઝત કેલીયે યે બાતેં ધ્યાન મેં રખ્ખે.

- ❋ કમ રોશનીમે લીખને પઢનેકા કામ હરગીઝ ન કરે.
- ❋ પઢતે વક્ત રોશની બાઈ તરફ રખ્ખે.
- ❋ કિતાબ-કાગઝ કમસે કમ ૧૦ સે ૧૨ ઈંચ દુર રખે.
- ❋ લેટકર યા ચલતી સવારીમે ન પઢે.
- ❋ ખાના ખાતે હુએ ન પઢે.
- ❋ રાતકો સોનેસે પહેલે સુરમાલગાના ફાયદા મંદ હૈ. ઈસપર અમલ કરે.
- ❋ રોઝાના આખોંકો ઠંડે પાનીસે ધોના ચાહીયે ઊસસે મેલ સાફ હોગા.
- ❋ ખુલી ઔર હરિયાલી વાલી જગોંમે સુબ્હ શામ તફરીહ કરના આખોંકે લીયે મુફીદ હૈ.
- ❋ ધુવા ઔર કચરે સે આખોંકો બચાયે.
- ❋ જ્યાદા ધુપ ઔર રોશનીમેં હલ્કે રંગકે ચશ્મે પહેનકર બાહર નિકલે.
- ❋ કિતાબ પઢતે હુએ થોડી દેર બાદ આખોંકો કિતાબસે હટા લીજીએ. ઔર એકાદ મીનીટ આરામ દીજીયે ફીર પઢના શુરૂ કીજીયે. લગાતાર આખે જમાયે રખનેસે આખોં પર વજન પડતા હૈ.
- ❋ જ્યાદા બારીક કામ-યા જ્યાદા બારીક હરફોંકો જ્યાદા દેરતક ન પઢીયે
- ❋ હલ્કી ખોરાક - ખરાબ હવાસે ભી આખોં પર ખરાબ અસર હોતા હૈ.
- ❋ બહોત જ્યાદા રોશની ભી આખોંકો નુકશાન દેતી હૈ.
- ❋ ફઝ્ર નમાઝ કે બાદ "યાનુરો" ૧૧ મરતબા દોનો હાથોંકી ઊંન્ગલીયોંકે પોરવોં પર દમકરકે આખોં પર દમ કરનેસે આંખોકા નુર બઢતા હૈ.

૬૫. ખાનગી સેહતકી હિફાઝત :

ખાનગી આઝા (અવયવ) કો તંદુરસ્ત રખને કે લીયે ઈનબાતોંકા ખાસ ખ્યાલ રખના પડેગા.

(૧) પેશાબકી નાલી ઔર ઈસકે નીચેકા હિસ્સા ઔર મસાના (પેડું) યેસબ પ્રાઈવેટ જગાયે ખુબ સાફ રખે વહાં મેલ ઔર પસીના જમા ન હોને દે.

(૨) પેશાબકો જ્યાદા દેરતક ન રોકે બલ્કે જબ હાજત હો ફૌરન ઈસસે ફારિગ હો જાઓ.

(૩) રાતકો સોતે વક્ત પેશાબ કરકે સોએ.

(૪) કબ્જ ન હોને દે.

(૫) જયાદા સખ્ત વરઝીશ કરતે વક્ત લંગોટ ઈસ્તેમાલ કરે. તાકે ખાસ જગાપર ચોટ ન લગે. ઔર જયાદા જોર લગાને સે કભી ફોતોં કે બઢ જાને (અંતરગઢ) કા ખતરા હૈ.

(૬) ઈન જગોં પર હોને વાલે બાલોંકોં પંદરહ દીનમે એક મરતબા જરૂર મુંડ દીયા કરે.

(૭) અગર ઈન જગોમેં કોઈ જખ્મ હો જાયે તો ફોરન ઈસ્કા ઈલાજ કરે.

(૮) આઠ ઘંટે તક નિંદ પુરી કરે. રાતકો જલ્દી સોજાયે સુબ્હકો જલ્દી ઊઠે.

(૯) બિસ્તર સખત ઔર ઓઢને વાલા કપડા નરમ ઈસ્તેમાલ કરે અપને બિસ્તર પર કીસી દુસરે કો ન સોને દે.

(૧૦) દુસરોં કે સાથ સોના સેહતકો નુકશાન કરતા હૈ. ઈસસે બચના ચાહીયે.

(૧૧) એડવર્ટાઈઝ કી દવાએ, બનાવટી હકીમ, ઔર ઠગ કિસમકે ડૉક્ટરો સે હંમેશા બચતે રહીયે.

૬૬. ગુસલ કબ વાજીબ હોતા હૈ :

પહેલે એક જરૂરી બાત યાદ રખીયે કે જબ મની (વીર્ય) લઝ્ઝતકે સાથ બદનસે નિક્લતી હૈ. યાની એહતિલામ (સ્વપ્નદોષ)યા ઈન્ઝાલ હોતા હૈ. યા અપની બીવીસે સોહબત કરનેસે યા ખુદ અપને હાથોંસે મની નિકાલનેસે ગુસલ વાજીબ હોતા હૈ. ફીર જબતક ગુસલ નકરે નમાઝ પઢના કુર્આન શરીફ પઢના ઊસ્કો હાથ લગાના મસ્જીદમેં દાખીલ હોના બિલકુલ મના હૈ.

ઈસલીયે ગુસલ કરતે વક્ત પહેલે બદન પર લગી હુઈ નાપાકી કો પાનીસે ધોકર સાફ કરે. ફીરવુઝું કરે.

ઔર યે નિયત કરે કે "મૈં નાપાકીસે પાક હોને કે લીયે ગુસલ કરતા હું" "અગર બીવીસે સોહબતકી હૈ તો યું કહે. "મૈં જનાબત સે પાક હોને કે લીયે ગુસલ કરતા હું" ફીર ગરારહ કરકે ગલે કો ખુબ સાફ કરે. (અગર રોઝા હોતો સિર્ફ કુલ્લીકરે) ફીરનાકમેં પાનીડાલ કર ખુબ સાફ કરે. ઊસ્કે બાદ પુરેબદનપર તીનમરતબા પાની બહાયે કે બાલ બરાબર ભી કોઈ જગા બાકી ન રહે. અગર સાબુન વગેરહ ઈસ્તેમાલ કરના ચાહે તો કરલે.

અગર આપને નાપાકી કે ગુસલમેં ગરગરા ન કિયા યા નાકમેં પાની નહી ડાલા તો ચાહે પુરાદીન ગુસલ કરતે રહે. ગુસલ અદા નહી હોગા. આપ નાપાકહી રહેગેં.

ઔર ગુસલ કરનેસે પહેલે ખાના-પીના ભી અચ્છા નહી હૈ. ઔર જયાદા દેરતક નાપાકી કી હાલતમેં રહેના હરતરહકી ખૈર ઔર બરકતસે મેહરૂમ કરતા હૈ.

ઈસલીયે બેહતર યહી હૈ કે પહેલે આપગુસલ કરલે કે આપકે બદનકા કોઈ બાલ ભી ખુશ્ક ન રહેને પાયે કાનોં કે અંદર તક ગીલી ઊન્ગલીયા ડાલકર ઊન્હે સાફ કરલે.

ઔરત કે લીયે ભી ઈસ તરહ ગુસલ કરના જરૂરી હૈ. ઔર સરકે બાલ ખોલકર ઊન્કી જડોં તક પાની પહોંચાના જરૂરી હૈ.

અલબત્તા આપ બિમાર હો ઔર પાની ઈસ્તેમાલ કરનેસે બિમારી બઢ જાનેકા ખતરા હો યા આપ સફર મેંહો ઔર પાની ન મીલ સકતા હો તો ઊસ વક્ત તયમ્મુમ કરલે ઔર જબ યે મજબુરી જાતી રહે. યા પાની મીલ જાયે તો પહેલે યે કામ કરે કે ફૌરન ગુસ્લ કરલે ઊસ્મે હરગીઝ સુસ્તી ન કરે વરના આપ ગુનેહગાર હોગેં.

અફસોસ ! મેરે નવજવાન દોસ્તો કો યે ભી માલુમ નહી હૈ કે એહતિલામ યા સોહબત કરનેસે યા ઈન્ઝાલ (વીર્યપાત) કે બાદ ફૌરન ઈન પર ગુસલ ફર્ઝ હો જાતા હૈ.

આપકી નાફ કે નીચે ઔર પેશાબ વાલી જગહોંમેં આસપાસ બાલ ઊગતે હૈ. ઊન્કો પંદરહ દીનમેં એકબાર જરૂર મુંડના ચાહીયે. સફાઈ કરનેસે બિમારીયા પૈદા નહી હોતી નીઝ પેશાબકી જગા પર બાર બાર હાથ રખના નિહાયત બે અદબીકી બાત હૈ ઈસસે પરહેઝ કરે. (નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૬૭. ખાને પીનેકે આદાબ :

સબસે અહમ ઔર જરૂરી બાત યે હૈ કે ખાને પર ધ્યાન કિયા જાયે કે જો ચીઝ મેં ખા રહા હું વો હલાલ હૈ યા હરામ ઔર મુઝ તક જાઈઝ તરીકે સે પહોંચી હૈ યાનાજાઈઝ તરીકે સે.

હુઝૂર (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે જો બદન ના જાઈઝ ખોરાક સે પલા હો ઊસકા જહન્નમકી આગમેં જલના બેહતર હૈ.

ખાને સે પહેલે નિય્યતકો દુરૂસ્ત કરે ક્યું કે ઈન્સાન ઈબાદત કે લીયે પૈદા હુઆ હૈ. ઈસલીયે ખાને મેં યે નિય્યત કરની ચાહીયે કે ઈબાદત કી કુવ્વત પૈદા હો. લઝ્ઝત ઔર નફ્સ કી ખ્વાહીશ કે લીએ ન ખાયે.

હઝરત ઈબ્રાહીમ બિન શયબાન (રહ.) ફરમાતે હૈ કે મૈને ૮૦ સાલસે એક લુકમા ભી નફસકી ખ્વાહીશ કે લીએ નહી ખાયા"

પેટ ભરકર નખાયે ઈસસે ઈબાદતમેં સુસ્તી પૈદા હોતી હૈ. જબતક ભુક ન લગ ખાયે નહી ઔર પેટ ભરનેસે પહલે હાથ ખીંચ લે. સાદા ખાના ખાયે. લઝીઝ ઔર મુરગ્ગન ઔર કિસમ કિસમ કે ખાનોં કે પીછે ન પડે. ઈસસે સેહત ઔર માલ દોનોં બરબાદ હોતે હૈ. સાદા જીંદગી ઔર સાદગી વાલા રહેન સહેન બડીનેઅમત હૈ - જીસસે દીલકે સુકુન કે અલાવા સેકડોં બિમારીયોંસે હિફાઝત રહેતી હૈ ઔર ડૉકટર-હકીમ કી જરૂરત નહી પડતી. ખાને મેં ચંદ આદાબકા લિહાઝ રખ્ખે.

(૧) ખાના દસ્તરખાન પર રખ્ખે મેઝ યા ઊંચી ચોકી પર ખાના સુન્નત કે ખિલાફ હૈ. યહુદ- નસારા કા તરીકા હૈ, ઈસસે બડાઈ પૈદા હોતી હૈ, ઔર બે દીનો કે સાથ મુશાબહત હોતી હૈ જો ખુદા ઔર રસુલ (સ.અ.) કો ના પસંદ હૈ.

(૨) ખાને સે પહેલે હાથ ધોના સુન્નત હૈ. મેલે ગંદે હાથોંસે ખાના તમીઝ ઔર સફાઈ કે ખિલાફ હૈ. બાજ મરતબા હાથ નાપાક હોતે હૈ. યા નાખુન મેં મેલ યા નાપાકી લગી હોતી હૈ. ઔર ઈસ્કી ખબર નહી હોતી. ઈસલીયે ખાનેસે પહેલે હંમેશા હાથ ધોનેકી આદત રખના ચાહીયે.

હદીસ શરીફમે હૈ કે ખાનેસે પહેલે હાથ ધોના બરકત કા ઝરીયા હૈ. ઔર રોઝી કી તંગી કો દુર કરતા હૈ.

(૩) ખાના શુરૂ કરને સે લેકર આખીરતક એક હી હાલતમે બેઠા રહે. ખાને કે લીયે બેઠને કે તીન તરીકે હૈ.

(૧) ઊકડું બેઠના (૨) દોનોં પેરોં પર બેઠના જૈસા કે કાઈદા મે બેઠતે હૈ (૩) દાહને પાવ પર બેઠના ઔર બાયા પાવ ખડા રખના, જો તરીકા મુનાસીબ હો ઊસ તરીકે પર બેઠકર ખાના ચાહીયે. ઈસસે મેદા (પાચનશક્તિ) કો તંદુરસ્ત રખને મેં મદદ મીલતી હૈ.

(૪) તકીયા (ટેક) લગાકર ખાનાપીના દોનોં મકરૂહ હૈ. ઔર લેટકર ખાના ઔર ભી બુરા હૈ. બગૈર મજબુરી કે ખડે હોકર ખાના પીના ભી અચ્છા નહી હૈ.
ઈમામ નવવી (રહ.) ફરમાતે હૈ કે અગર કોઈ શખ્સ ખડે હોકર ખા. પીલે તો

ઈસ્કે લીયે અચ્છા યહી હૈ કે ઈસ્કો કૈ (ઊલ્ટી) કર દે.

(૫) અકેલા ખાના મુનાસિબ નહી બલ્કે સાથ મીલકર ખાના ખાયે. અગર કોઈ ન હો તો અપને બાલ-બચ્ચોંકો શરીક કરલે.

હુઝુર (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ ખાના સાથ મીલકર ખાયા કરો ઈસસે ખાને મેં બરકત હોગી.

હઝરત અનસ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે હુઝુર (સ.અ.) કભી તન્હા ખાના નહી ખાતે થે.

હદીસમે હૈ કે "બેહતરીન ખાના વો હૈ જીસ્મે કસરતસે હાથ પડે"

*** ખાને કે વક્ત :**

પહેલે બિસ્મિલ્લાહ પઢે. બિસ્મિલ્લાહ પુરી પઢના ચાહિયે. સિર્ફ બિસ્મિલ્લાહ ભી કાફી હૈ. આવાઝસે પઢનેમે હરજ નહિ. તાકે દુસરેંભી પઢે.

અગર શુરૂમે બિસ્મિલ્લાહ ન પઢી હો તો જીસ વક્ત યાદ આયે પઢ લે. ઔર ચંદ અલ્ફાઝ દૂસરે બઢા દે. યાની બિસ્મિલ્લાહી અવ્વલહું વ આખેરહું - પઢે. સુન્નત યે હૈ કે દાહને હાથસે ખાયે. બાયે હાથસે ખાના ઐબ કી બાત હૈન્તીન ઊન્ગલીયોંસે ખાયે. અગર જરૂરત હો તો ચોથી ઔર પાચવી ઊન્ગલીકો શરીક કરે.

અપને સામને સે ખાયે. દુસરે કે સામને સે ન ખાયે. ઔર બીચ મે સે ખાના ના પસંદ હૈ. સાલન કો રોટી પર ન રખ્ખે. હાથ કો રોટીસે ન પુંછે. છોટા લુકમા બનાયે. આહિસ્તા આહિસ્તા. ખુબ ચલાકર ખાયે. મુંહકા નિવાલા ખત્મ હોને સે પહેલે દુસરા લુકમા ન બનાયે.

કીસી ખાનેકી બુરાઈ ન કરે. પસંદ હો વો ખાલે વરના છોડ દે. ખાને કે બીચમેં બગૈર જરૂરત પાની ન પીયે જ્યાદા ગરમ ખાના ન ખાયે - ગરમ ખાને મે ફુંક ન મારે ક્યું કે સાંસમે ગંદી હવા હોતી હૈ ઔર ઊસ્મે જરાસીમ (જીવાણું) ભી હોતે હૈ. ખાના ઠંડા હોનેકા ઈન્તેઝાર કરે. છુરી કાટે સે ખાના ઈસ્લામી તરીકા કે ખિલાફ હૈ.

ખાતે વક્ત અગર લુકમા ગીર જાયે તો ઊસ્કો ઊઠાકર સાફ કરકે ખાલે. ઊસ્કો ઐસાહી ન છોડ દે.

હુઝુર (સ.અ.) ને ફરમાયા અગર લુકમાગીર જાયે તો ઊસ્કો શયતાનકે લીયે ન છોડે. સાફ કરકે ખુદ ખાલે યા દુસરોકો ખીલા દે. અલબત્તા અગર નાપાક હો ગયા હોતો બિલ્લી મુરઘી વિ. કિસી જાનવર કો ખિલા દે.

ખાને કે બાદ હાથ ધોને સે પહેલે ઊન્ગલીયોંકો ચાટ લેના ચાહીયે. ખાને સે ભરી હુઈ ઊન્ગલીયોંકો એૈસે હી ધો દેના ખુદાકી દી હુઈ નેઅમત કો બરબાદ કરના હૈ. યે કોઈ નાપાક ઔર ગંદી ચીઝ નહી હૈ. બલ્કે વહી ચીઝ હૈ જીસ્કો અભી તુમ ખા ચુકે હો.

હદીસ શરીફ મે હૈ કે "ઈન્સાન કો માલુમ નહી કે ખાને કે કોનસે હિસ્સેમેં બરક્ત હૈ." ઈસલીયે ઊિન્ગલીયોં પર લગે હુએ ખાને કો ચાટ લેના ચાહીયે હો સક્તા હૈ અલ્લાહતઆલાને ઊસી બચે હુએ ખાને મેં ખૈર વ બરક્ત રખી હો.

મુંહ મેં રખને સે પહેલે લુક્મા દેખ લે. જાનવરોંકી તરહ ખાને પર ન ગીરે. દેખભાલ કર ઈત્મીનાનસે ખાયે, અકસર જલ્દીમેં કોઈ ખરાબ ચીઝ લુકમો કે સાથ ગલેમેં ચલી જાતી હૈ.
દસ્તર ખાન પર "સિરકા" હોના મસનુન હૈ. રોટી છોટી પકાયે. હદીસ શરીફમે હૈ "રોટી છોટી બનાવો ઔર અદદ મે બઢાઓ તો ઊસ્મે બરક્ત દી જાયેગી-
મુસ્તહબ યે હે કે પેટ ભરનેસે પહેલે ખાના છોડ દે ઔર કુછ હિસ્સા પેટ ખાલી રખ્ખે.
ફાઈદા : ખાના ઔર પીના જૈસે ઈન્સાન કે બદનકી હયાત કે લીયે જરૂરી હૈ- ઈસીતરહ ઈન્સાન કી રૂહ કે લીયે યે ખાના પીના મુરદની ઔર હલાક્ત કા બાઈસ હૈ બદન કસીફ (બિગડનેવાલી) ચીઝ હૈ. વો કસીફ ચીઝોં સે પરવરીશ પાતા હૈ. રૂહ એક લતીફ જોહર હૈ વો કસીફ ઔર સકીલ ચીઝ કો કૈસે બરદાશ્ત કર સક્તી હૈ.

સુફીયાએ કિરામ ફરમાતે હૈં કે ખાના-પીના ઈન્સાનકો નફસ ઔર ખ્વાહીશાત કા તાબેદાર બના દેતા હૈ. ઊસ્કી દવા ઔર ઈલાજ યે હૈ કે ખાતે વક્ત અલ્લાહતઆલા કે ઝિક્રસે ગાફીલ ન રહે. ખાતે વક્ત ખુદાવંદે આલમ કે ઈનામ વ ઈકરામ કો સોચના ઔર ખુદાકી સિફ્તોં કો સોચના ભી ઝિક્ર ઔર ઈબાદત હૈ.

જૈસે કે દાતોંકી બનાવટ મેં સોચે યે દાત ઔર દાઢ ખાને કે કામમેં કૈસા કામ કરતે હૈ. હજમ કરનેકી કુવ્વત. મેદા-દીલ- ઔર દુસરે આઝા કે અમલ કોદેખે કે ખુદાકી દી હુઈ નેઅમતે ખાતા હૈ ઔર ઊસ્કો દાતોં કી ચક્કી મેં પીસકર મેદે કી હાંડીમે ડાલકર પકાયા જાતા હૈ. ઔર ફુઝલા (ગંદગી) અલગ નિકાલકર જીગર કે મશીનમેં સાફ ખુન બનતા હૈ. જીસકો જીગર રગોં કે ઝરીયે સે તમામ બદનમેં ભેજતા હૈ. ઔર ઊસી પર ઈન્સાનકી જીંદગીકા દારો મદાર હૈ.

હરહર ચીઝ સે અપને પરવર દિગાર કી કુદરત ઔર લુત્ફોકરમ નજર આ રહા હૈ.

સુબ્હાનક રબ્બના મા ખલ્કત હાઝા બાતિલા ફતબારકલ્લાહું - અહસનુંલ ખાલિકીન.

*** ખાને કે બાદ :**

ખાને સે ફારિગ હોને કે બાદ ઊન્ગલીયોં કો ચાટલે ઔર ખાનેકે રેઝે-ટુકડે દસ્તર ખાન પરસે ચુનલે.

હદીસ શરીફમે હૈ કે દસ્તર ખ્વાન પર સે રેઝે ઔર ટૂકડે ચુનકર ખાનેવાલા રોઝીકી તંગીસે મેહફુઝ રહેગા.

દૂસરી હદીસમે હૈ દસ્તરખ્વાન કે ટૂકડોંકો ચુનના જન્નત કી હુરોં કા મહેર અદા કરના હૈ.

ખાને કે બરતનકો સાફ કર લેના ચાહીયે હદીસમેં હૈ કે બરતન સાફ કરને વાલે કે લીયે દુઆએ મગફીરત કરતા હૈ.

ઈમામ ગિઝાલી (રહ.) ફરમાતે હૈ કે જો શખ્સ ખાને કે બાદ બરતનકો સાફ કરતા હૈ ઊસ્કો એક ગુલામ આઝાદ કરને કે બરાબર સવાબ મીલતા હૈ.

ખાને કે બાદ ખિલાલ કરે ઔર જો કુછ દાતોં મેસે નિક્લે ઊસ્કો થુંક દે. ઔર અચ્છી તરહ કુલ્લી કરકે મુંહ કો સાફ કરે ઔર હાથોં કો ધોયે. ફીર કીસી સાફ રૂમાલ યા કપડે સે હાથોંકો ઔર મુંહ કો સાફ કરે અગર સાબુન હો તો ઈસસે હાથોં કો ધોના બેહતર હૈ.

ખાને કે બાદ સચ્ચે દીલસે રાઝીકે હકીકીકા શુક્ર અદા કરે ખુદા તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ.

"ખાઓ તુમ ઉમ્દા નેઅમતેં હમારે દીયે હુએ રીઝકસે ઔર અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરો."

દીલસે નેઅમતોંકી કદર કરે ઔર જબાનસે અલ્હમ્દુલિલ્લાહ કહે.

❋ હદીસ મે હૈ કે અગર હલાલ ખાના ખાયા હો તો યે દુઆ પઢે - અલ્હમ્દુ લિલ્લાહીલ્લઝી - બિનીઅમતેહી તતીમ્મુસ્સાલિહાતો વતુનઝ્ઝેલુંલ બરકાત અલ્લાહુમ્મર ઝુકના. તય્યેબન વસ્તઅમિલ્ના સાલેહા.

❋ અગર શકશુબા વાલી ચીઝ ખાયી હો તો યે દુઆ પઢે. અલ હમ્દુલિલ્લાહી અલાકુલ્લી હાલ. અલ્લાહુમ્મ લા તજઅલ્હુ કુવ્વતન લના. અલા મઅસિયતીક-

❋ અગર દુસરે કે યહાં ખાના ખાયા હોતો યે દુઆ પઢે. અલ્લાહુમ્મ બારિક લહું - ફી મા રઝકત હું - વયસ્સીર લહું - અંય - યફઅલ ફીહે ખયરા વતન ફઅહું બિમા આતય તહું - વજઅલ્ના વઈય્યાહું મિનશ્શા કેરીન.

* અગર કીસીને રોઝા ઈફતાર કરાયા હોતો યે દુઆ પઢે "અફતર ઈન્દ કુમુસ્સાઈમુન વઅકલ તઆમુકુમુલ અબરારુ વસલ્લત અલયકુમુલ મલાઈકહ-"
* અગર ખાના ઊમ્દા ઔર પસંદ કા ખાયા હો તો યે દુઆ પઢે "અલ્લાહુમ્મ બારિક લના ફિમા રઝકતના વરઝુકના વઝીદના મિન્હુ-
* અગર ખાના બેમઝા-તબીયત કે ખિલાફ ખાયા હો તો યે દુઆ પઢે. "અલ્લાહુમ્મ બારિકલના ફિમા રઝકતના વરઝુકના ખયરમ મિન્હુ"

* **ખાને કે મુતફર્રિક આદાબ :**

* અગર કોઈ બડા આદમી યા બુઝુર્ગ ખાને મે મોજુદ હો તો ખાના શુરૂ કરને મેં ઊસ્સે પહેલ ન કરે.
* ખાતે વક્ત બિલકુલ ચુપચાપ ન બેઠે બલ્કે કભી કભી અચ્છી બાતેં ઔર અચ્છે કિસ્સે બયાન કરતે રહે. જીન્સે તબીયતમેં ફરહત રહે.
* હદીસ મે હૈ કે તીન કિસમકે ખાનોં કા હિસાબ નહી હૈ. (૧) સેહરી કા ખાના (૨) ઈફતાર કા ખાના (૩) મુસલમાનભાઈયોંકે સાથ ખાના. ઈસલીયે બુઝુર્ગો કી યે આદત રહી હૈ જબ કભી મજમા કે સાથ ખાના ખાતે તો ખુબ સેર હોકર ખાતે જબતન્હા હોતે તો બહોત થોડા ખાતે.
* બગૈર દઅવત કે ખાને કે લીયે જાના. ગુનાહ હૈ. અલબત્તા અગર યે યકીન હો કે બગૈર બુલાયે જાનેસે વો નારાઝ નહોગા બલ્કે ખુશ હોગા. તો કુછ હરજ નહી.
* અગર કોઈ મહેમાન આયેં તો પુછકર ઊસ્કી પસંદકા ખાના ખીલાયે. કીસીકો ઊસ્કી પસંદકા ખાના ખીલાના સવાબકી ચીઝ હૈ.
* આનેવાલે સે ખાને કો ન પુછે બલ્કે અગર કુછ મૌજુદ હો ઔર ખીલાના ચાહતા હો તો સામને લાકર રખદે.
* હુઝુર (સ. અ.) ફરમાતે હૈ કે "જો લોગ મેહમાનદારી નહી કરતે ઊસ્મે ખૈર ઔર બરકત નહી".
  દુસરી હદીસમે હૈ જો શખ્સ મહેમાનકો નારાઝ કરે ઊસ્ને ખુદાકો નારાઝ કીયા. ઔર જીસ્ને ખુદાકો નારાજ કિયા ઊસ્કો ખુદા ભી નારાજ કરેગા.
* હઝરત અનસ (રદી.) ફરમાતે હૈ જીસ ઘરમેં મહેમાન ન આયેં ઊસ ઘરમેં ફરિશ્તે ભી નહી આતે.
* હુઝુર (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે જબ મેહમાન કીસીકે યહા આતા હૈ તો આપની રોઝી સાથ લેકર આતા હૈ. ઔર જાતા હૈ તો ઊન્કે ગુંનાહોંકી મગફેરત કે સાથ જાતા હૈ.

યાની જબ મહેમાન જાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝ્લોકરમસે ઘરવાલોંકે ગુનાહો કી મગફેરતે ફરમા દેતે હૈ. મતલબ યે હૈ કે મહેમાનદારી કરને મેં બડી ખુબીયાં હૈ. થોડી સી સમજવાલા ભી ઈસનેઅમતકી કદર કરેગા.

* નેક લોગોંકી દઅવત કરે. ફાસિકોં ઔર બદમઆશોંકો ન બુલાયે. હુઝુર (સ.અ.) ને ફરમાયા. તુ સિર્ફ પરહેઝગાર કા ખાનાખા ઔર તેરા ખાના પરહેઝગાર હી ખાયે.
* અપને દોસ્તો – રિશ્તેદારો ઔર જાનપહેચાન વાલોંકો જરૂર શરીક કરે. અપનોંકો છોડના આપસમેં રંજ ઔર તઅલ્લુક તુટનેકા સબબ હૈ.
* દઅવત કરને મેં ફખ્ર ઔર નામવરી નહો સુન્નત સમજકર દાવત કરે.
* દઅવત કબુલ કરના સુન્નતે મુઅક્કેદા હૈ. અમીર – ગરીબ હર એક કી દઅવત કબુલ કરે. ઐસા ન હો કે માલદારોંકી દઅવત ખુશી ખુશી કબુલ કરે – ઔર ગરીબોંકી દઅવત કબુલ કરનેસે કતરાયે. યે તકબ્બુર ઔર બડાઈ કી આદત હૈ. જો ખુદા ઔર રસુલ (સ.અ.)કો સખ્ત ના પસંદ હૈ.

  હુઝુર (સ.અ.) કી આદતે મુબારક યે થી કે ગુલામ ઔર મિસ્કીન કે યહાં ભી દઅવત કબુલ કરતે થે.
* ખાના ખીલાને કે બાદ મહેમાનકો દરવાઝે તક પહોંચાયે ઔર ખુશ મિજાઝ ચેહરે કે સાથ ઊન્કો રૂખસત કરે.
* અગર મેઝબાન સે કુછ કુસુર હોજાયે તો ઊસ્કો દરગુજર કરના ચાહીયે.
* કીસીકે યહાં મહેમાન બનકર તીન દીનસે જયાદા ન ઠેહરના ચાહીયે અલબત્તા અગર મેઝબાન મોહબ્બતકી વજહસે જયાદા ઠેહરને પર મજબુર કરે તો કુછ હરજ નહી.
* ખાને કે બાદ ફોરન તેઝ ચલના – દોડના – મુશ્કીલ કામકરના યા સોજાના નુકશાન કરતા હૈ. બલ્કે ખાનેકે બાદ થોડી દેર ટહેલના જરૂરી હૈ.

(આદાબે મઈશત)

* પીને કે આદાબ :

* પીને સે પહેલે ભી બિસ્મિલ્લાહ પઢે ઔર પીને કે બાદ અલહમ્દુલિલ્લાહ કહે.
* પીને કા બરતન દાહને હાથમે લે ઔર બેઠક પર પીયે. લેટકર યા સહારા લગાકર કીસી ચીઝકો ન પીયા જાયે. ઈસી તરહ ખડે હોકર પીના સુન્નત કે ખિલાફ હૈ.
* પાનીકા બરતન મુંહકો લગાકર સાસ ન લે. યે સેહત કે લીયે નુકશાન કરનેવાલા હૈ.

- એકદમ તમામ પાની ન પીએ બલ્કે ઠેર ઠેર કર તીન સાસમેં પીયે - તીનમરતબા પીનેસે પ્યાસ ભી જલ્દી બુઝ જાયેંગી - ઔર તબીયત સૈર હો જાયેગી ઔર કોઈ નુકશાન ન હોગા. એકદમ પાની પીના મેદા ઔર જીગર કો નુકશાન કરતા હૈ.
- ઠંડા પાની પીના રસુલે અકરમ (સ.અ.) કી સુન્નત હૈ ઔર ખુદાકી દી હુઈ એક બહોત બડી નેઅમત હૈ.
- બગૈર પ્યાસ કે ખાલી જ્યાદા પાની ન પીના ચાહીયે.
- જ્યાદા ચાય પીના નુકશાન કરતા હૈ. ખાસકર હોટલ મે પુરા દીન પકને વાલી ચાય તો બેહદ નુકશાન દેતી હૈ.
- સિગરેટ પીના તબાહી હૈ ઈસસે હર હાલમેં પરહેઝ કરે.
- ચુટકી - ગુટખે વિ. ખાના નુકશાન સે ખાલી નહી, આજકલ પૈસા ખર્ચ કરકે સેહત બરબાદ કરનેકા સૌદા કિયા જારહા હૈ હદ હૈ નફસ પરસ્તી કી -

૬૮. સોનેકે આદાબ :

સોને સે પહેલે જરૂરીયાતસે ફારિગ હોના ચાહિયે. પેશાબ-પાયખાના રોકના નુકશાન કરતા હૈ. ઔર ખતરનાક બિમારીયા પૈદા કરતા હૈ.

- સોને સે પહેલે ખાને પીને કે બરતનોં કો બિસ્મિલ્લાહ પઢકર ઢાક દે. તાકે શયતાનકે અસર સે મહફુઝ રહે. શયતાન ઢકે હુએ બરતન કો નહી ખોલ સકતા. ઔર આસ્માનસે જો બલા ઔર આફત નાઝીલ હોતી હૈ વો હરખુલે હુએ બરતનમેં દાખીલ હોતી હૈ. અગર બરતન ઢાંક કર સોનેકી આદત હો તો હર કિસમ કી બલા ઔર આફતસે હિફાઝત રહેતી હૈ.
- સોનેસે પહેલે ચિરાગ બુઝાદેના ચાહિયે. ઔર આગકો ઠંડા કર દેના ચાહીયે. હુઝુર (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હે જીસવકત સો જાઓ તો ઘરોંમે આગ જલતી હુઈ ન છોડો.
- રાત કે શુરૂ હિસ્સેમેં અપને બચ્ચોં ઔર જાનવરોં કો ઘરસે બાહર ન જાને દો તાકે જિન ઔર શયતાન કે બુરે અસર સે મહફુઝ રહે.
- જીંદગીકા ભરોસા નહી. ઔર મૌત કા વક્ત માલુમ નહી ઈસલિયે હરરાત સોનેસે પહેલે અપને ગુનાહોંકી શરમીંદગીકે સાથ તૌબા કર લીયા કરે. ઔર ઈસતરહ તૈયાર હોકર સોયે કે ગોયા દુનિયાસે રૂખસત હો રહા હૈ. અગર હો સકે તો કર્ઝકો અદા કર દે. વરના કર્ઝ કી તફસીલ લીખકર સોએ. હો સકતા હૈ અચાનક મૌત આ જાયે ઔર દૂસરોંકે હુકુક ગરદન પર રહે. જો ક્યામત કે દીન ઊન્કો અદા કરના પડેગા-

❋ દાહની કરવટ પર લેટના યે ઊલમા-ઔર સુન્નત કી ઈત્તે બાઅ કરને વાલોં કા તરીકા હૈ બાઈ કરવટ પર સોના યે બાદશાહોં ઔર તકબ્બુર કરનેવાલોંકા તરીકા હૈ.
ઊંધે સોના યે શયતાનોંકી આદત હૈ. ચીત (છતા) લેટ કર સોને મેં કોઈ હરજ નહી.
હઝરત ઊમર (રદી.) ઔર હઝરત ઊસ્માન (રદી.) કભી કભી ચીત લેટા કરતે થે. અલબત્તા ઔરત કો ચીત લેટ કર આસ્માન કી તરફ મુંહ કરકે ન સોના ચાહીયે. ઊંધે મુંહ સોના મર્દ ઔર ઔરત દોનોં કે લીયે ના પસંદ હૈ. ઔર શયતાની આદત હૈ.

❋ હુઝુર (સ.અ.)ને એક શખ્સ કો ઊંધે મુંહ સોતે હુએ દેખાતો ઊસ્કો મના ફરમાયા. ઔર ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઈસ હય્યઅત (હાલત)કો ખુદા ઔર ઊસ્કે રસુલ (સ.અ) ના પસંદ કરતે હૈ. (મસ્નદે અહમદ)

❋ જબ બિસ્તર પર લેટે તોયે દુઆ પઢે.
બિસ્મિક રબ્બી વદઅ્તુ જમ્બી વબિક અરફઊહુ - અન્ન અમ્સક્ત નફસી ફઅરહમ્હા વઈન અરસલ્તાહા ફહફજહા બિમા તહઝુ બિહી ઈબાદિકસ્સાલિહીન-

❋ શરદીયોંમે ધુપ-મે ન સોના ચાહીયે ઈસ્સે બદનમે (સુસ્તી) ઔર આઝામે કમઝોરી પૈદા હોતી હૈ.

❋ અલ્લામા ઈબ્ને ઝવજી(રહ.) ફરમાતે હૈ કે ચાદનીમેં ન સોના ચાહીયે. ઈસસે રંગ પીલા પડજાતા હૈ. ઔર સર ભારી ભારી રહેતા હૈ.

❋ આધા ધુપ ઔર આધા સાયેમેં બેઠને ઔર સોને કી હદીસ શરીફ મેં મનાઈ આયી હૈ.

❋ ફઝરકે બાદ તુલુએ આફતાબ (સુર્યોદય) સે પહેલે ફરગીઝ ન સોના ચાહીયે ઈસસે રોઝીમેં કમી હોતી હૈ.
હુઝુર (સ. અ.) એક મરતબા હઝરતે ફાતિમા (રદી.)કે પાસ સુબ્હ કે વક્ત તશરીફ લે ગયે તો વો સો રહીથી હુઝુર (સ.અ.)ને ઊન્કો જગાયા ઔર ફરમાયા ઐસે વક્ત સો રહી હો જબ કે રોઝી તકસીમ હો રહી હૈ.
તિર્મીઝી શરીફમેં આયા હૈ. જો શખ્સ દીન ચઢે તક સો રહેતા હૈ શયતાન ઊસ્કે કાનમેં પેશાબ કર દેતા હૈ. યાની અપને નાપાક ઔર ગંદે અસર ઊસ્કે દિમાગમેં ઠોંસ દેતા હૈ.

* અસર કે બાદ નહી સોના ચાહીયે. અલ્લામા સુયુતી (રહ.) ફરમાતે હૈ દીનકે શુરૂ હિસ્સેમેં સોના તંગી પૈદા કરતા હૈ ઔર ઝવાલ કે વક્ત સોના અકલ કો જયાદા કરતા હૈ. ઔર દીનકે આખીર હિસ્સેમે સોના અક્કલ ઔર હોશિયારીકો બરબાદ કર દેતા હૈ.
* ખુલી છત જહાં દિવાલ ઔર કોઈ રોક નહો વહાં નહી સોના ચાહીયે હદીસ મેં ઊસ્કી મનાઈ ફરમાઈ હૈ. ઐસી જગા સોના એહતિયાત ઔર સમજદારીકે ખિલાફ હૈ.
* તન્હા (અકેલા) નહીં સોના ચાહીયે, રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઘરમેં તન્હા સોનેસે મના ફરમાયા હૈ તન્હા સોનેમેં બાઝ મરતબા ઈન્સાનકો ઐસે મામલોં સે વાસ્તા પડતા હૈ. જીન્કા નતીજા પરેશાની હોતા હૈ.
* દો મર્દ યા દો ઔરતોં કો નંગા હોકર એક બિસ્તરમેં નહીં સોના ચાહીયે.
* દસ સાલ સે જ્યાદા ઊમ્ર વાલે લડકેકો કીસી ઔરત યા લડકી કે પાસ નહીં સોના ચાહીયે. યહાં તકકે મા ઔર બહેન કે પાસ સુલાના ભી એહતિયાત કે ખિલાફ હૈ, ઐસે હી દસ સાલસે જ્યાદા ઊમ્રવાલી લડકીકો કીસી મર્દ કે પાસ ન સોના ચાહીયે. યહાં તકકે બાપ ઔર ભાઈ કે પાસ સોના ભી ખતરનાક ગલતી હૈ.
* ફર્ઝ નમાઝકા વક્ત હો જાને કે બાદ સોના મકરૂહ હૈ. અગર નમાઝ કઝા હોનેકા ખતરા હો તો ફીર સોના હરામ હૈ. ખાસકર ઈશાંકી નમાઝસે પહેલે નહીં સોના ચાહીયે. નબીયે કરીમ (સ.અ.) ઈસ્કો ના પસંદ ફરમાતે થે. (બુખારી - મુસ્લિમ)
* મજમો મેં સોના અદબ કે ખિલાફ હૈ. અગર નિંદકા ગલ્બા હોતો એક તરફ જાકર સો જાયે. ઐસે હી અગર કોઈ શખ્સ બેઠા હો ઔર ઊસ્કી પરવા ન કરના ઔર સો જાના બદ તમીઝી હૈ. ન સોયે હુએ કે પાસ બેઠે - ઔર ન જાગતે હુએ કે સામને સોવે.
* સોનેસે પહેલે અપને બિસ્તર કો જાડકર અચ્છી તરહ સાફ કરલેના ચાહીયે.
* રાતકો જયાદા દેરતક જાગના ઔર સુબ્હ દીન ચઢેતક સોતે રેહના નુકશાન કરતા હૈ. ઈસસે તંદુરસ્તી ખરાબ હોતી હૈ
* જ્યાદાનરમ બિસ્તર ઈસ્તેમાલ કરનેસે એહતિલામ (સ્વપ્નદોષ) હોનેકા ખતરા હૈ. ઔર ઐશમેં રહનેકી ખ્વાહીશ પૈદા હોતી હૈ.
* સોનેસે પહેલે કુર્આન શરીફ કી જો આયતેં યાદહોં ઊસ્કી તિલાવત કરે ઔર

દીનભરકી ગલતીયોં કી ખુદાસે માફી માગે. ઔર નેક કામોં પર અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરે કે ઊસ્ને આપકો તૌફીક દી ફીરઅલ્લાહકા ઝિક્ર કરતે હુએ સો જાયે.

* ગંદે ખ્યાલાત દિમાગમે લેકર સોનેસે બુરે ખ્વાબ ઔર એહતિલામ હોનેકા ખતરા રહેતા હૈ. ઔર નિંદમેં ડર ભી લગ સક્તા હૈ.
* મુંહ પર કપડા લપેટકર સોનેસે તંદુરસ્તી ખરાબ હોતી હૈ ક્યું કે તાઝા હવા નહી મીલતી ઈસલીયે મુંહ ઢાક કર ન સોયે.
* રાતકો આખરી વક્તમેં ઊઠનેકી આદત ડાલે તાકે હાજતસે ફારિગ હોકર ફજ્ર કી નમાઝ પઢ સકે ઈસ તરહ આપ દીનભર ચુસ્ત રહેગેં.
* અચ્છા ખ્વાબ દેખે તો અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરે ઔર બુરા દેખે તો ભી ઊસકી અચ્છી તાબીરકી ઊમ્મીદ રખે.
* અગર ડરાવના ખ્વાબ દેખે તો "લાહવલ વલાકુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહીલ "અલીય્યીલ અઝીમ" ઔર અઊઝુ બિલ્લાહી મિનશ્શયતાનીર્રજીમ પઢે. ઔર બાઈ તરફ થુંક દે. ઈ.અ. બુરે ખ્વાબ દેખનેસે હિફાઝત રહેગી.
* ખાના ખાને કે બાદ ફોરન નહી સોના ચાહીયે. બલ્કે થોડી દેરકે બાદ સોયે. કે ખાના હજમ હોજાયે. (આદાબે મઈશત)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હૈ ખાને પીનેકો અલ્લાહ કે ઝિક્રસે હજમ કરો. યાની ખાને કે બાદ અલ્લાહકા ઝિક્ર કરો - ઔર ખાકર ફોરન મત સો જાઓ કે તુમ્હારે દીલ સખ્ત હો જાયે.

* જબ જાગે તો ફૌરન અલ્લાહતઆલાકા ઝિક્ર કરે. ઔર કલ્મા ઈસતિગફાર પઢે હુઝુર (સ.અ.) જબ જબ નિંદસે બેદાર હોતે તો યે દુઆ પઢતે.
  "રબ્બીગ ફીર વરહમ વહદીસ્સબીલલ અકવમ" હમકો ભી ચાહીયે કે સુન્નતકી પેરવીમેં ઈસ દુઆકો એહતિમામસે પઢે ક્યું કે સુન્નતકી પેરવી કરના દુનિયા ઔર આખેરત કી કામ્યાબી હૈ. (આદાબે મઈશત)

૬૯. લિબાસ કે આદાબ :

લિબાસ અલ્લાહ તઆલાકી અતાકી હુઈ એક નેઅમત હૈ. જો ઈન્સાન કો બદન છુપાને કે લીયે અતા કી ગઈ હૈ. ઈન્સાનકી ઈઝઝત ઔર શરાફતકી વજહસે ઊસ્કો લિબાસ અતાકિયા ગયા હૈ. ઔર જાનવરોંકી તરહ ઊસ્કો નંગા નહી છોડા. લિબાસકી વજહસે ઈન્સાન ઈન્સાન દીખાઈ દેતા હૈ. ઔર દુસરે જાનવરોંસે અલગ નજર આતા

હૈ. ઔર ખુશનુમા ઔર ઈઝઝતવાલા દીખાઈ દેતા હૈ.

અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હૈ. "અય આદમકી ઔલાદ હમને ઊતારી તુમપર પોશાક કે ઢાકે તુમ્હારે ઐબોંકો ઔર રોનક હો તુમ્હારે લીયે"

બસ ઈસ અઝીમુશ્શાન નેઅમતકી કદ્રદાની ઔર અસલ શુક્ર ગુજારી યે હૈ કે ઈસ નેઅમતકો ઈસ તરહ ઈસ્તેમાલ કરે જીસ તરહ ઈસ્તેમાલ કરનેકા હુકમ દિયા ગયા હૈ.

લિબાસ ન ઈત્ના હલ્કા ઔર ખરાબ હોકે દૂસરે નફરત કરે. ઔર નફરતસે દેખે ઔર ન ઈત્ના કિમતી હો કે અલગ નજર આયે, ઔર પહનને વાલેંકી હૈસિયતસે બઢા હુઆ હો, નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને દોનોં કિસ્મકે લિબાસ સે મના ફરમાયા હૈ. ન બહોત કિમતી હો ઔર ન બિલકુલ કમ કિમત. બલ્કે લિબાસ અપને હાલકે મુનાસિબ ઔર હૈસિયત કે મુતાબીક હોના ચાહીયે.

અપની હૈસિયતસે કમતર (હલ્કા) લિબાસ કમીનાપન શુમાર હોતા હૈ. ઔર અપની હૈસિયતસે જયાદા કીમતી લિબાસ દિખાવા ઔર નામવરી શુમાર હોતા હૈ.

નબીયેકરીમ (સ.અ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા "જો શખ્સ દિખલાવે ઔર નામવરી કે લીયે કપડા પહનેગા કયામતમેં ઝલીલ ઔર રૂસ્વા હોગા.

કપડા બદન છુપાને કે લીયે હૈ ઔર ખુદાકા હુકમ ભી હૈ. ઈસી હૈસિયતસે ઊસ્કો ઈસ્તેમાલ ભી કરના ચાહીયે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદી.) ને ફરમાયા "અચ્છા ખાઓ ઔર અચ્છા પહેનો. મગર દો બાતોં સે પહરેઝ કરો. "એક ફુઝુલખર્ચી ઔર દુસરા બડાઈ."

લિબાસ સાફ ઔર પાક હો ગંદા ઔર મેલા ન હો. અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ. "ઔર અપને કપડોંકો પાક રખ - ઔર નાપાકી છોડ દે"

નબીયે કરીમ (સ.અ) ને એક શખ્સકો મેલે કપડોં મે દેખકર ઈર્શાદ ફરમાયા. "ક્યા યે શખ્સ અપને કપડે નહીં ધો સકતા. માના કે તંગી અલ્લાહ કી તરફસે હૈ લેકીન યે મેલાપન ઔર ગંદગી ક્યું હૈ. અલ્લાહ તઆલા મેલાપન ઔર ગંદગી કો પસંદ નહી ફરમાતે.

હદીસમે હૈ અલ્લાહ તઆલા ખુદ ભી જમીલ હૈ ઔર જમાલ () કો પસંદ કરતા હૈ.

હદીસમે હૈ જો શખ્સ ખુશનુમા લિબાસ પહનનેકી તાકત રખતા હો ફીર ભી

અલ્લાહકી રઝામંદી કે લીયે ઊસ્કો ઈસ્તેમાલ ન કરે તો કયામત મેં અલ્લાહતઆલા ઊસ્કો ઈઝઝત ઔર શરાફતકા લિબાસ પહેનાયેગેં.

લિબાસ સાદા ઔર કમ કીમત હો. જયાદા કિમતી પોશાકસે બડાઈ પૈદા હોતી હૈ. જો ખુદાકો ના પસંદ હૈ

નબીયે કરીમ (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે મોટા (જાડા) કપડા પહેના કરો તાકે તકબ્બુરી ઔર નામવરી તુમ તક ન પહોંચ સકે. ઈસલીયે સહાબા (રદી.) અવલિયાએ કિરામ કી યે આદત રહી કે કમ કીમત લિબાસમેં જીંદગી બસર ફરમાતે થે,

લિબાસ વહી પસંદીદા હૈ જો ઊમ્મત કે બુઝુર્ગોંકા લિબાસ હૈ ઔર સુન્નતકે મુતાબિક હો. ગૈર ઈસ્લામી લિબાસ કીસી તરહ દુરૂસ્ત નહી.

હુઝુર (સ.અ.) ને ઊનમર્દો પર લઅનત ફરમાઈ હૈ જો ઔરતોં જૈસા લિબાસ પહેને ઔર ઊન ઔરતોં પર જો મર્દો જૈસા લિબાસ પહેને (બુખારી)

લિબાસમેં વો શાન ઈખ્તેયાર ન કરે જીસસે બડાઈ ઔર નખરે જાહીર હો. ઈસીલીયે ટખનોં તક પાયજામા ઔર લુંગી લટકાના પસંદ નહી કીયા ગયા. ઔર ઐસા કપડા પહેનના જો લટકતા રહે ના પસંદ હૈ.

નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા અલ્લાહ તઆલા કયામતમેં ઊસ શખ્સસે મુંહ ફેર લેગેં જો બડાઈ કી વજહસે અપના તહેબંદ (લુંગી યા ઈઝાર) લટકાયે ફીરતાહો. નીઝ ઈર્શાદ ફરમાયા મોમીનકા તહેબંદ પીંડલીયોં તક હોના ચાહીયે ઔર ટખનોં તક કોઈ હરજ નહી. ઔર ઈસસે જયાદા નીચા દોઝખમેં હૈ.

રેશમકા પોશાક મર્દો કે લીયે હરામ હૈ નબીયે કરીય (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા જીસ શખ્સને દુનિયામેં રેશમકા પોશાક પહેના વો આંખેરતમેં રેશમકે લિબાસ સે મહેરૂમ રહેગા.

ઈસીતરહ રંગીન કપડેં મર્દો કો ઈસ્તેમાલ કરના મના હૈ. જો ઔરતો કે લીયે ખાસ હૈ. યા તકબ્બુર કરનેવાલે ફાસિક લોગોંકી ખાસ પોશાક હૈ.

કપડે ખુબ અચ્છીતરહ ઈસ્તેમાલ કરે ઔર જબ તક બિલકુલ કામકે લાયક ન રહે ઈસ્તેમાલ કરતા રહે યે કપડોંકી કદર દાની હૈ.

નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા તીન શખ્સજન્નતમેં બગૈર હિસાબકે દાખીલ હોગેં.

(૧) વો શખ્સ જો કપડે બરાબર ધોતા રહે ઔર ઊસ્કો પુરાના ન સમજે.

(૨) વો શખ્સ જીસ્કે ચુલે પર દો હાંડી ન પકે.

(૩) વો શખ્સ જીસસે જબ બરતન માગા જાયે તો યે ન કહે કે કોનસા બરતન ? યાની ઊસ્કે પાસ એક હી બરતન હો ઊસીકો ઊઠાકર દે દે.

કપડેકો ઊસ વક્ત તક પુરાના ઔર ઈસ્તેમાલ ન કરનેકે કાબીલ ન સમઝે જબતક ઊસ્મે પેવંન્દ (થીંગડા) નલગે કપડોં મે પેવન્દ લગાના રસુલે ખુદા (સ.અ.) કી સુન્નત ઔર સહાબા (રદી.)કા શેઆર (નિશાન) હૈ.

હઝરત ઊમર (રદી.) અપની ખિલાફત કે ઝમાને મે ખુત્બા પઢ રહે થે ઔર કુર્તે મેં ૧૪ પેવન્દ લગે હુએ થે. જીન્મે બાઝ ચમડે કે થે.

નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને હઝરત આઈશા (રદી.) કો ફરમાયા "કપડોકો પુરાના ન સમજના જબતક ઊસ્મે પેવન્દ ન લગાયે.

જબકપડા પહેને તો દાહની તરફસે પહેને કુર્તા વિ. જબ પહેને તો પહેલે દાહની આસ્તીન પહેને - ફીર બાઈ આસ્તીન્ ઈસી તરહ પાયજામા પહેને તો પહેલે દાહના પાઈજા પહેને ફીર બાયા. જબ કપડે ઊતરે તો ઊસ્કા ઊલ્ટા કરે.

જબ કપડા પહેને તો પહેલે બિસ્મિલ્લાહ પઢે ઔર અલહમ્દુલિલ્લાહીલ્લજી કસાની હાઝા વરઝકનીહે મિનગયરે હવલીમ મીન્ની વલા કુવ્વહ પઢે.

૭૦. ઝેવરકે આદાબ :

મર્દ કો ઝેવર પહેનના હરામ હૈ. સિર્ફ ચાદીકી એક અંગુઠી એક નંગ વાલી સાડેચાર માશા સેકમ વજનકી જાઈઝ હૈ. (૪ ગ્રામ ૩૭૪ મીલીગ્રામ સેકમ વજનકી)

હુઝુર (સ.લ.) ને જબ કૈસર ઔર કીસ્રા કો ખત લિખને કા ઈરાદા ફરમાયા તો કીસીને અર્ઝ કીયા કે વો લોગ બગૈર મોહર કે ખત કબુલ નહી કરતે તો આપ (સ.લ.)ને ચાંદીકી અંગુઠી બનવાઈ જીસ્મે યે નકશ થા - "મુંહંમ્મદુર્રસુલુલ્લાહ"

લોહા - પિતલ તાબા-જસત વિ. ધાતોંકી અંગુઠીયા મર્દ ઔર ઔરત દોનોંકે લીયે હરામ હૈ. ફર્ક ઈત્ના હૈ કે ઔરત સોના પહેન સકતી હૈ ઔર મર્દ નહી પહેન સકતા-

લોહા - તાબા - પિત્તલ વિ. કે ઝૈવર પર ઊપર સે સોના-ચાદી કા ગલેટ ચઢા હોતો ઊસકા પહેનના ઔરતોં ઔર લડકીયોંકે લીયે જાઈઝ હૈ.

મર્દ અગર અગુંઠી પહેને તો બાયે હાથકી આખરી ઊંગલીમે પહેને ઔર ઊસ્કા નગ હથેલીકી તરફ રખે.

હદીસમે હૈ કે હુઝુર (સ.અ.)કી અંગુઠી બાયે હાથકી આખરી ઊંગલીમેં થી (મુસ્લિમ શરીફ)

હુઝુર(સ.લ.) જબ અંગુઠી પહેનતે તો નગીના હથેલીકી તરફ હોતા – (બુખારી)

ઔરતે નગીના હાથ કી પુશ્તકી તરફ રખે ક્યું કે ઊન્કા પહેનના ઝીનત કે લીય હે.

૭૧. મકાન બનાને કે આદાબ :

રહને કે લીયે જો મકાન બનાયા જાયે. અસલ મતલુબ સાદગી ઔર સફાઈ હૈ. સાદગી હર જગા પસંદ કી જાતી હૈ. ઔર ઈન્સાન કો હર ખરાબી ઔર પરેશાનીસે મહફુઝ રખતી હૈ. ખાલી બોજ મે પડના કીસી હાલમેં અકલમંદો કેલીયે અચ્છા નહી.

જો જગા આરઝી (કામચલાઊ) રહને કે લીયે હૈ. ઊસ્કો ઈસી હૈસિયતસે રખના મુનાસિબ હૈ. બગૈર જરૂરત કે આલીશાન ઈમારત બનાના ઔર અપનીપુંજીકો મીટ્ટીમેં બરબાદ કરના ફીર અફસોસ સે ઊસ્કો છોડકર દુનિયાસે રૂખસત હોના અકલમંદીકી બાત નહી.

નબીયે કરીમ (સ.લ.)ને ફરમાયા કે

જબ અલ્લાહતઆલા કીસી બંદે કે હકમેં બુરાઈ ચાહતે હૈ તો ઊસ્કી પુંજીકો મીટ્ટીગારે મેં બરબાદ કર દેતે હૈ.

દુસરી હદીસમે હૈ.

જો શખ્સ જરૂરતસે જ્યાદા આલીશાન ઈમારત બનાયેગા કયામત કે દીન ઊસ્કી ઈમારતકો ઊસ્કી ગરદન પર રખા જાયેગા.

બસ ! બેહતર યે હૈ કે અપની પુંજીકો ઈન કામોં મેં ખર્ચ કિયા જાયે જો સાથ જાને વાલે હૈ. ઔર હંમેશાં કામ આનેવાલે હૈ. લેકીન જરૂરતકી વજહ સે ઔર બાલ બચ્ચોંકી રાહત કે લીયે મકાન બનાના ઐબ નહી ઈસલીયે કે અલ્લાહ તઆલાને ઈસ્કો અપના ઈનામ ઔર એહસાન બતાયા હૈ.

અલ્લાહત આલાકા ઈર્શાદ હૈ.

ઔર બનાતે હો નરમ જમીનમે મહેલ ઔર તરાશતે હો પહાડોં કે ઘર સો યાદ કરો અલ્લાહ કે એહસાન–

ફકીહ\અબુલલયસ સમરકંદી (રહ.) ફરમાતે હૈ. કે ઈન્સાન અપની પુંજીકો આખેરત કે કામોં મે ખર્ચ કરે. અગર દુનિયા કે કામોં મે ખર્ચ કરે ઔર અચ્છી ઈમારત બનાયે – ઊમ્દા પોશાક ખરીદે તોયે ભી મના નહી હૈ. શર્ત યે હૈ કે તીન બાતોંકા પાબંદ રહે.

(૧) માલકો હરામ યા શકશુબા કે તરીકે સે હાસિલ ન કરે.

(૨) કીસી મુસ્લિમ - યા ગૈર મુસ્લિમ પર જુલ્મ ઔર જ્યાદતી ઔર નાઈન્સાફી નહો.

(૩) ફરાઈઝે ખુદાવંદી ઔર સુન્નતે નબી (સ.અ.) કી પુરી પાબંદી હો.

કીરાયે કે લીયે મકાન ઔર દુકાન બનાના બુરા નહી બલ્કે રોઝી કમાને મે દાખીલ હૈ. ઔર અગર ઈસ્કા મકસદ દુસરોં કી રાહત ઔર હાજત પુરા કરના હો તો યેભી ઈબાદત હૈ. ઔર અજરો સવાબકા ઝરીયા હૈ.

અપને રહને કે લીયે મકાનકી તામીર કરને પર કીસી કીસમકા અજરો સવાબ નહી. અલબત્તા અગર નિય્યત નૈક હો ઔર મકસદ અચ્છા હો ઔર નામવરી કા મકસદ ન હો. તો પકડ ભી નહી - (ઈન્શા અલ્લાહ) (આદાબે મઈશત)

૭૨. હજામત કે આદાબ :

(૧) ભવોં કે બાલ અગર બઢ ગયે હો તો ઊન્હે તરાશના દુરૂસ્ત હૈ.

(૨) નાકકે બાલ કૈચીસે કતરાયે ઊખાડનેસે બિમારી પૈદા હોનેકા ખતરા હૈ.

(૩) કાટે હુએ નાખુન - બાલ - પાયખાના યા ગુસલખાના મેં ડાલના મકરૂહ હૈ. ઈસી તરહ નાફ કે નીચે કે બાલ ઐસી જગા ડાલના કે દુસરોં કી નજર પડે મકરૂહ હૈ.

(૪) ચાર ચીઝોં કે લીયે હુકમ હૈ કે ઊન્હે દફન કરદીયા જાયે નાખુન - બાલ - ખુંન - હૈજ કા કપડા.

(૫) નાપાક હોનેકી હાલતમેં બાલ મુંડાના યા નાખુન કાટના મકરૂહ હૈ.

(૬) ઝીનત કે લીયે સફેદ બાલોં કો ઊખાડના મના હૈ. હુઝુર (સ.અ.) ને ફરમાયા સફેદ બાલોં કો ન ઊખાડો ક્યું કે વો મુસલમાનોં કા નુર હૈ.

હદીસ શરીફમે હૈ કે સબસે પહેલે સફેદ બાલ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલ.) ને દેખા અર્ઝ કિયા અયપરવર દિગાર યે ક્યા ચીઝ હૈ ? ફરમાયા અય ઈબ્રાહીમ યે વકાર હૈ અર્ઝ કિયા અય પરવર દિગાર મેરા વકાર જ્યાદાકર.

(૭) જર્દ (પીલા) ઔર સુર્ખ (લાલ) ખિઝાબ જાઈઝ હૈ. કાલા ખિઝાબ મના હૈ. તિબરાનીકી રિવાયતમે હૈ કે મોમીન કા ખિઝાબ જર્દી ઔર સુર્ખી હૈ કાફીરોંકા ખિઝાબ સિયાહી (કાલા) હૈ. બાલોંકે અલાવા મર્દો કો હાથ પાવમેં મેંહદી લગાના જાઈઝ નહી, મગર ઈલાજ કે લીયેજાઈઝ હૈ.

૭૩. પાકી ઔર સફાઈકે આદાબ :

હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ) કા ઈર્શાદ હૈ કે

પાકી આધા ઈમાન હૈ

યાની આધા ઈમાનતો યે હૈ કે આદમી રૂહકો પાક સાફ રખ્ખે. ઔર આધા ઈમાન યે હૈ કે આદમી બદનકી સફાઈ ઔર પાકીઝગીકા ખ્યાલ રખે. કહાવત મશહુર હૈ.

ખુદાઈ કે બાદ સફાઈ હૈ.

ખુદાભી ઐસે હી લોગોં કો પસંદ કરતા હૈ જો પાક સાફ રહતે હૈ. ઔર હકીકત ભી યે હૈ કે બદનકી સફાઈ કે બગૈર રૂહકી સફાઈ ભી મુમ્કીન નહી.

જો નવજુવાન પાકી ઔર ગંદગીકા ફર્ક નહી સમજતે વો પાક સાફ રૂહ યા પસંદીદા અખ્લાક વાલે કૈસે બન સકતે હૈ ? ઈસ સિલસિલે મે ચંદ ઊસુલ યે હૈ.

(૧) પેશાબ કરને કે બાદ પાની યા મીટ્ટી કે ઢેલોંસે પેશાબ કે કતરોંકો સાફ કરે ક્યુંકે પેશાબ કી નાલીસે નિકલનેવાલે આખરી કતરોંકા પાની યા મટ્ટીસે સાફ કરના જરૂરી હૈ. ઊસ્કો ઈસ્તન્જા કરના કહતે હૈ.

(૨) પાયખાના યા પેશાબ કરતે વક્ત મુંહ ઔર પીઠ કિલ્લેકી તરફ નહો ઈસ્કા ખ્યાલ રખો.

(૩) ખડે હોકર પેશાબ હરગીઝ ન કરે ઈસસે કપડે નાપાક હોગેં ઔર યે જાનવરોંકી હરકત હૈ.

(૪) સાયેદાર દરખ્ત કે નીચે ઔર ચલનેકે રાસ્તોંમે ઔર લોગોં કે બેઠને કી જગામે પાયે ખાના ઔર પેશાબ ન કરે.

(૫) ખુલેસર - ખુલેપાવ ઔર નંગે બદન પાયખાને મેં દાખીલ નહો. ઔર બયતુલ ખલામેં જાનેકી જરૂરત હોતો બાયા પાવ રખ્ખે ઔર યે દુઆ પઢે.

“અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઊઝુબિક મિનલ ખુબુસે વલખબાઈસ”
જબ બાહર નિક્લે તો યે દુઆ પઢે.
“ગુફરાનક અલ્હમ્દુલિલ્લાહીલ્લઝી અજહબ અન્નીલ અજા વઆફાની.”

(૬) લોગોં કે સામને નાક સાફ કરના, થુકના, સખ્ત ના પસંદ હરકત હૈ. ઈસસે પરહેઝ કરે

(૭) નાપાક હો જાને પર ફૌરન ગુસ્લ કરે

(૮) દાંત-કાન ઔર બદનકો સાફ રખને કે લીયે ગુસ્લ કરતે રહે.

(૯) જો હંમેશા નાપાક રહે, સુસ્તીકી વજહસે નમાઝ ભી છોડ દે ઊસ્કે ઘરમેં રહમતકે ફરિશ્તે દાખીલ નહી હોતે.

(૧૦) ઔરતેં જો નાખુનકી પાલીશ ઈસ્તેમાલ કરતી હૈ યા લીપસ્ટીક લગાતી હૈ ઊન્કા વુઝુ ઔર ગુસલ સહી નહી હોતા. ક્યું કે જીન જગો પર પાની પહોંચાના ફર્ઝ હૈ વહા તક પાની નહી પહોંચતા. ફીર ઊન્કા નમાઝ પઢના ઔર કુરાન શરીફ કો હાથ લગાના દુરૂસ્ત નહી હોતા.

અફસોસ ! આજકલ નયે નયે ફેશનોંને ઈન કીમતી બાતોંકી અહમિયત હમારે દીલોં સે નિકાલ દી હૈ. મોર્ડન ઝીંદગી કે નશેને મુસલમાનોં કે દીલસે પાકી નાપાકી કા એહસાસ ખત્મ કર દીયા હૈ. અચ્છે અચ્છે ઘરોંમેં પાકી કા ખ્યાલ રખના ખત્મ હો ગયા હૈ. મુસલમાનોંકા ઊન્કા દીન સબસે જ્યાદા પાક રહને કી તરફ રેહનુમાઈ કરતા હૈ વો ઈસ વક્ત દુસરોં કી તરહ ઈસ મામલેં મેં કીસીભી એહતિયાત પર અમલ નહી કરતે.

ખડે હોકર પેશાબ કરના ઔર પાનીસે ધોકર ઈસ્તન્જા ન કરના આંમ આદત બન ગઈ હૈ.

મુસ્લિમ બચ્ચોંકા ગંદી નાલીયોંમે ખેલના મુસ્લિમ મોહલ્લેકી ખુસુસિયત હૈ.

ઘરોંમે જમા કિયે હુએ પાની મેં ભી ઈહતિયાત નહી કિયા જાતા.

હુઝુરેઅકરમ (સ.અ) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે પેશાબસે ખુબ પાકી હાસિલ કરો. ક્યું કે આમતૌર પર અઝાબેકબ્ર (પેશાબ કે છીટોંસે) ન બચનેકી વજહસે હોતા હૈ.

ઈસલીયે બહોત જરૂરી હૈ કે ઈસ નાઝુક મસઅલેં પર તવજ્જું ઔર ધ્યાન દે. ઔર અપને ઘરોમેં પાકી કા માહોલ બનાયે.

૭૪. ખુશી ઔર ગમીકે આદાબ :

યે દુનિયા ખુશી ઔર ગમ દોનોંસે ભરપુર હૈ. ઈસલીયે અગર ખુશીકા મૌકા હોતો.

(૧) ખુદા કા શુક્ર અદા કીજીયે.

(૨) દોસ્તોં કો ઊસ્મેં શામિલ કીજીયે. તાકે ખુશીકા લુત્ફ દોબાલા હો જાયે.

(૩) ખુશી કે મૌકે પર ખુશી મનાઈયે. યે આપકા હક હૈ. લેકીન હદસે ન બઢીયે. જીસસે આપ તકબ્બુરી ઔર સરકશી તક પહોંચ જાયે.

અલ્લાહ પાક કા ઈર્શાદ હૈ.

ઔર ઈન નેઅમતોં કો પાકર ઈતરાને ન લગો જો ખુદાને તુમ્હે દી હૈ. ખુદા ઈતરાને વાલે ઔર બડાઈ જતાને વાલેકો ના પસંદ કરતા હૈ.

(૪) દુસરોંકી ખુશીમેં શરીક હોજાયે તાકે મોહબ્બત બઢે

અગર રંજ ઔર ગમકા મામલા હો તો

(૧) સબર ઔર સુકુનસે બરદાશ્ત કીજીયે ઔર હિમ્મતસે કામ લીજીયે

(૨) યાદ રખીયે ! રંજ ઔર ગમ સદા નહી રહેતે ઈસલીયે ઈન્સે જ્યાદા ગમગીન નહો કે સેહત બરબાદ હોનેકા ખતરા હૈ.

અલ્લાહ પાક કા ઈર્શાદ હૈ.

જો મુસીબતેં ભી જમીન પર આતી હૈ ઔર જો આફતેં તુમપર આતી હૈ વો સબ ઈસસે પહેલે કે વુજુદ મેં આયે. એક કિતાબ (લોહે મેહફુઝ) મેં હૈ ઈસ્મે કોઈ શક નહી. કે યે બાત ખુદા કે લીયે આસાન હૈ તાકે તુમ અપની નાકામીપર ગમ ન કરતે રહો.

(૩) જબ કોઈ ગમ યા રંજ કી બાત સુનો તો યે પઢો ઈન્નાલિલ્લાહી વઈન્ના ઈલયહે રાજેઊન,

"હમ ખુદાહી કે હૈ ઔર ઉસીકી તરફ લોટ કર જાનેવાલે હૈ."

(૪) હુઝુર (સ.લ.)કા ઈર્શાદ હૈ

"જીસ મુસલમાન કો કોઈ દીલકી ઠેસ યા બદનકી તકલીફ ઔર બિમારી યા કોઈ રંજ ઔર ગમ ઔર દુખ પહોંચતા હૈ (ઔર વો ઈસ પર સબ્રકરતા હૈ) તો ખુદા ઈસકે ગુનાહોંકો માફ ફરમા દેતે હૈ"

(૫) કીસી તકલીફ યા આફત પર ગમકા જાહીર કરના ફીતરી ચીઝ હૈ. અલબત્તા ઈસ બાતકા પુરા ખ્યાલ રખ્ખે કે રંજ ઔર ગમકી હાલતમેં જબાનસે કોઈ એૈસી બાત ન નિકાલે. જો હક્કકે ખિલાફ હો ઔર સબ્ર ઔર શુક્ર કો કીસી હાલતમેં ન ભુલે.

(૬) બિમારી કો બુરા ન કહે. ઔર શિકાયત નકરે. બલ્કે ઊસ્મે સબર કરકે આખેરત કે અજર કી ઊમ્મીદ રખીયે

(૭) હક ઔર હલાલ કમાઈ. હાસિલ કરનેમેં જો તકલીફે આયેં ઊન્કા હસતે મુંહસે મુકાબલા કરે. ઈસ પર બહોત જ્યાદા અજરો સવાબ મીલેગા.

(૮) દુખ દર્દ મેં દુસરોંકા સાથ દીજીયે, ઈન્કા ગમ દુર કરનેકી પુરી કોશીષ કરે.

(૯) અગર ખુદા ન કરે બહોત જયાદા દુઃખ ઔર પરેશાનીયા જમા હોજાયે તો ખુદકુશી (આપઘાત) કરકે ખુદાવંદ તલાઆલા કી નાફરમાની ઔર બગાવત કરને ઔર વાહીતબાહી બકને સે પરહેઝ કરે.

"અબતો ગભરાકે યે કહતે હૈ કે મર જાયેંગે."
"ચૈન મરકે ભી ન પાયા તો કિધર જાયેગેં."

(૧૦) હાલાત ચાહે કૈસેહી ખરાબ ક્યું નહો હકકા રાસ્તા હરગીઝ ન છોડે. ક્યું કે દીન ઔર દુનિયા દોનોંકી ભલાઈ ઈસીમે હૈ.

(૧૧) આજકલ હમારે મુલ્કમે યા હમારે પડોસમેં કીસી જમાઅત યા બસ્તી પર મુખ્તલીફ કિસમકી આફ્તેં આતી રહતી હૈ. કહીં સેલાબ - કહીં હવાકા તુફાન, કહી ઝલઝલા, કહીં કોઈ આફ્ત, કહી કોઈ અઝાબ, કુર્આનમજીદકે ઈર્શાદ કે મુતાબિક યે આફ્તેં સિર્ફ ઊન બસ્તી ઔર કૌમ કી હી સઝા નહી હોતી. બલ્કે અતરાફ કે લોગોં કો ભી તંન્બીહ હોતી હૈ. પહેલે ઝમાને મેં અગર યે હુનર કી ઈત્ની બોલ બાલા નહી થી. મગર લોગોં કે દીલોમેં ખુદાકા ખૌફ થા. કીસીજગા કોઈ આફતકી યા પરેશાની આતી તો વો લોગ ઔર આસપાસ વાલે ભી સહમ જાતે, અલ્લાહકી તરફ ધ્યાન લગાતે, અપને ગુનાહોંસે તૌબા કરતે, ઈસ્તિગફાર ઔર સદકા ખયરાત કો નજાતકા ઝરીયા સમજતે થે - ઊસ્કી બરક્ત સે અલ્લાહ તઆલા ઊન્કી મુસીબતેં ટાલ દેતા થા.

આજ હમારી ગફ્લતકા યે હાલ હૈ કે મુસીબત કે વક્ત ભી ખુદા યાદ નહી આતા. બાકી સબ યાદ આતા હૈ.

દુનિયાદાર લોગોંકી તરહ હમારી નજરે ભી સિર્ફ દુનિયાકી ચીઝોં પર જમ કર રેહ જાતી હૈ. ખુદાએ કાદિર કી તરફ તવજ્જો કમ લોગોં કો હોતી હૈ, ઈસીકા નતીજા હૈ કે ઈસ તરહકી આફ્તેં મુસીબતેં બરાબર આતી રહેતી હૈ જીન્સે દુનિયા હંમેશા બેચેન રહેતી હૈ.

(મઆરિફુલ કુર્આન-૫)

૭૫. કામ્યાબી કે રાઝ :

દુનિયા મે દો કિસ્મ કે લોગ હૈ.

(૧) વો જોહર કામકો ઈસ યકીન કે સાથ શુરૂ કરતે હૈ કે હમ ઈસમે જરૂર કામીયાબ હોંગે વો મુશ્કીલાત ઔર રૂકાવટો સે બહાદુરીકી જંગ કરતે હૈ, ઔર આખીરમે જરૂર કામ્યાબ હોતે હૈ, કુદરતી કાનુન હંમેશાસે ઈસકી તાઈદ કરતા ચલા આયા

હૈ. ઔર ખુદાવંદે કરીમભી ઊન્હી લોગોંકી મદદ ફરમાતા હૈ જો અપની મદદ આપ કરતે હૈ.

(૨) ઉન કમઝોર દિલ લોગોં કી હૈ જો કામ શુરૂ કરને સે પહેલે કંઈ માહતક યે સોચતે રહેતે હૈં કે કયા હમ ઈસમે કામયાબ હો જાયેગે ? નાકામીકા ખતરા ઊન્કેદીલસે કભી નહી નિકલતા ખ્યાલી મુશ્કીલાત કે ભુત હરવક્ત ઊન્કે સર પર સવાર રહેતે હૈ. એક મરતબાકી નાકામી કા તજુર્બા હમેશાં ઊનકે સામને રહેતા હૈ. ઔર આખીર મે ઈનહી કમઝોરીઓકી વજહસે હંમેશા નાકામ રહેતે હૈ. ઔર જીલ્લત કે ઘડે મે પડે રહતે હૈ. કાનુને કુદરત ઊનકે સાથ કોઈ રિઆયત નહી કરતા, ઔર ખુદાકી મદદ ભી ઊનકે સાથ નહી રહેતી.

❋ એક શખ્સ મામુલી બિમારી મેં મુબ્તલા થા લેકીન ડૉકટર ને ઊસ્કો એક બુરી બિમારી કે વહેમ મેં મુબ્તલા કરદીયા ઊસે યકીન હો ગયા કે મેરી મોત યકીની હૈ. ચુનાંચે વો કુછ અરસે કે બાદ મર ગયા.

❋ યાદ રખીયે ! કારોબારમેં બદ અખલાકી, ઔર મહેંગા બેચના, દો કુલહાડે હૈ. જો ઈસકી જડ કો કાટતે હૈ.

❋ જો શખ્સ મુનાસીબ હાલાત ઔર બેહતર મૌકેકા ઈન્તેજાર કરતા હૈ, વો અપની કબર આપ ખોદતા હૈ. ક્યું કે દુનિયા મેં જીતને બડે આદમી ગુજરે હૈ. વો મુખાલીફત ઔર નાગવાર હાલાત કે બાવુજુદ કામયાબ હોતે રહે. ગોયા કામ્યાબીકા વાહીદ રાસ્તા "ના કામી હૈ" જીંદગીમેં કામ્યાબીકા રાઝ્યે હૈ કે ઈન્સાન મૌકે સે ફાયદા ઊઠાને કે લીયે તૈયાર રહે.

❋ કામ જીત્ના અચ્છા હૈ ઊતની હી જયાદા તકલીફે ઈસ્કો પુરા કરનેમે ઊઠાની પડતી હૈ.

❋ કમઝોર ઈન્સાન મૌકે કે ઈન્તેજાર મે રહેતા હૈ, લેકીન બા હિંમત ઈન્સાન ખુદ મૌકે પેદા કર લેતા હૈ,

❋ હર તાજીર કો દોનકે કમાના ચાહીયે એક ખરીદતે વક્ત દુસરા બેચતે વક્ત.

❋ માલદારી ઔર આસુદગી (ખુશહાલી) દૌલત ઔર દિલકા ફારીગ હોના હાથપર હાથ રખકર બેઠને, કિસ્મત પર ભરોસા કરને, ઔર મન્નતે માનનેસે હાસીલ નહી હોતી. બલ્કે મહેનત ઔર બુલંદ હિંમત કો બાકાયદા કામમે લાનેસે હાસીલ હોતી હૈ.

❋ જીંદગીમેં બાજ અવકાત ઐસે હોતે હૈ જો બરસોસે જયાદા કિંમત રખતે હૈ ઔર ગુજર જાને કે બાદ હમ કિમત દેકર ભી ઊન્હે દો બારા હાસીલ નહી કર શકતે.

* હર કામમે દુસરોંકા સહારા ઢુંઢને કે બરાબર કોઈ બે ઈજ્જતી નહી.
* ખતરે ઔર મુશ્કીલાત કા ઈત્મેનાનસે મુકાબલા કરના હકીકી મર્દાનગી હૈ.
* જો મામલા ઈખ્તીયાર સે બહાર હો જાયે ઊસે જૈસે બન પડે નિપટના ચાહીયે.
* દુખ, સુખ, ગમ, શાદી, તંદુરસ્તી, કામીયાબી, નાકામી જીંદગી કે કામયાબ ના-હમવાર રાસ્તે પર સફર કરને વાલોં કે લીયે મુખ્તલીફ મંઝિલે હૈ, જો ચાહો ન ચાહો સબકો પેશ આતી હૈ બસ ! જીસ શખ્સ કા દિલ દુનિયા મે રહેને કો ચાહતા હૈ ઊસે યહાં કી તકલીફેં ભી બરદાશ્ત કરની હોગી.
* ઈન્સાન દુનિયા કે સમંદરમે તિન્કે કી તરહ બહા ચલાજાનેકે લીયે પેદા નહી હુઆ, બલ્કે ઈસલીયે ભેજા ગયા હૈ. કે મલ્લાહ કી તરહ મૌજોંકા મુકાબલા કરતા હુઆ દુસરેંકો ભી પાર ઊતારનેકી કોશીશ કરે.
* સિકંદર સે પુછા ગયા કે બહાદુર બાદશાહકા નિશાન ક્યા હૈ ? કહા કે જો યે ન પુછે દુશ્મન કિત્ને હૈ બલ્કે યે પુછે કે કહા હૈ?
* તુમ્હારા દિલ ઐસા હોના ચાહીયે કે કીસી સે કુછ લેના પસંદ ન કરે. ઔર તુમ્હારી જાત ઐસી હોની ચાહીયે કે કમસે કમ અપની જરૂરીયાતકો જાઈઝ તૌર પર હાસીલ કર શકે.
* એહસાનો કે નીચે દબી હુઈ જીંદગી ઈન્સાન કી શાન કે ખિલાફ હૈ. ઔર જીસ દિલમે ખુદ મુખ્તારી કી તમન્ના નહીં વો ઈન્સાન નહી.
* બુરી કોશીષ મે કામ્યાબ હો જાના ઈઝ્ઝતકી બાત નહી, બલ્કે અચ્છી કોશીષમે હાર ખાજાના ઈઝ્ઝતકા સબબ હૈ.
* યે સબ મિસાલે ખ્યાલાત ઔર ઈરાદોકી બડી તાકત્ત કો બતાતે હૈ ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે જબ કોઈ કામ શુરૂ કિયા જાયે તો કમઝોર ઔર બોદે ખ્યાલાત કો દિલસે નિકાલકર પક્કે ઈરાદે ઔર હિંમત ઔર ઊમ્મીદોકે સાથ શુરૂ કિયાજાયે ઈસકા અસર યે હોગા કે આપ પુરી દિલી તવજ્જુ કે સાથ અપને કામકો અંજામ દેગેં. ઔર ખુદા કે ફઝલસે ઊસ્મે જરૂર કામ્યાબ હોગેં- (મખ્ઝને અખ્લાક)

૭૬. મજલીસકે આદાબ :

(૧) હંમેશા અચ્છે લોગોંકી સોહબતમેં બેઠનેકી કોશીષ કરે.

(૨) અપનીમજલીસમેં ખુદા ઔર રસુલ (સ.અ.)કા ઝિક્રભીજરૂર કરે. ઔર મજલીસ ખત્મ હોતો ભી અલ્લાહ ઔર રસુલ (સ.અ.)કે ઝિક્ર પર હી ખત્મ કરે.

(૩) મજલીસમેં જહાં જગા મીલ જાયે વહાં બેઠ જાયે દૂસરોંકે કાંધોંકો ફલાંગ કર ન જાયે.

(૪) કિસી આદમીકો ઊઠાકર ઊસ્કી જગા હાસિલ કરનેકી કોશીષ ન કરે.

(૫) અગર લોગ દાઈરા બનાકર બેઠે હોતો બીચમેં ન બેઠે.

(૬) અગર કોઈ મજલીસસે ઊઠકર થોડી દેર કે લીયે બાહર જાયે તો ઊસ્કી જગાપર કબ્જા ન કરે

(૭) અગર દો આદમી એક દુસરે કે નજદીક હો ઔર આપસમેં બાતેં કરતે હો તો ઊન્કી ઈજાઝત કે બગૈર ઊન્કે દરમ્યાન ન બેઠે.

(૮) મજલીસકે સદરકી ઈજાઝત કે બગૈર બોલના મુનાસીબ નહી, એક વક્તમેં એક હી આદમીકો બોલના ચાહીયે, દુસરે કી બાત પુરી હોને સે પહલે બોલના મુનાસીબ નહી, મજલીસ વાલોં કો "અસ્સલામુ અલયકુમ" કહે.

(૯) જબ કીસી મુસલમાનસે મીલે તો "અસ્સલામુ અલયકુમ" કેહકર મુસાફા કરે.

(૧૦) મુલાકાત હંમેશા હસતે ચેહરે સે કરે.

(૧૧) બગૈર ઈજાઝત દૂસરોં કે મકાનમે દાખિલ ન હો. બલ્કે આવાઝ દેકર યા દરવાજા ખિટખીટાકર દરવાજે સે એક તરફ હટકર ખડા રહે ઔર ઈનતેઝાર કરે. અગર તીન મરતબા બુલાને પર ભી કોઈ અંદરસે બાહર ના આયે તો વાપસ લોટ જાયે.

(૧૨) સલામ કરને મે હંમેશા પહેલ કરે ક્યું કે વો આદમી ખુદાકે જ્યાદા કરીબ હૈ જો પહેલે સલામ કરતે હૈ.

(નવજવાનોંકે મસાઈલ)

૭૭. મોહલ્લે ઔર કોલોની :

આજકલ લોગોં મે તામીરીકામ કા શૌક બહોતજ્યાદા બઢ઼ા હુઆ હૈ. હરજગા લોગ અપની કૌમ ઔર બિરાદરીકે લીયે અલગ અલગ કોલોની, સોસાયટી વિ. બના રહે હૈ. મુસલમાન ભી ખુદા કે ફઝલ સે ઈસકામમેં પીછે નહી, લેકીન કોલોની-સોસાયટી ઔર મોહલ્લેકે રહેને વાલોમેં દીની જીંદગી ઔર ઈસ્લામી તરીકે સે જીંદગી ગુજારનેકા સલીકા ગોયા ખત્મ હો ગયા હૈ જીસ્કા બહોત અફસોસ હૈ.

કીસી મોહલ્લેકા નામ ઈસ્લામનગર હૈ જહાં મુસલમાન હી બસતે હૈ. (કીસીકી બુરાઈકરના મકસદનહી)

યહાં કી તંગ ગલીયાં, ટૂટી સડકે. જગા જગા પર પડી હુંઈ નાપાકી - ગંદી નાલીયોં મે ખેલતે હુએ બચ્ચે. ચાય ઔર પાનકી દુકાનોં પર ખડે હુએ આઝાદ નવજુવાન ઔર ઊન્કી ગલત નિગાહેં ઔર ઈશારે, ફીર ઘરોંસે બુલંદ હોનેવાલી લડાઈ ઔર શોરકી આવાઝે ઔર બે પર્દા ઔરતોંકી ટોલીયા, યે બાતે આજકલ આમ તૌરસે મુસ્લિમ મોહલ્લોંકી અલામતેં બનગઈ હૈ. ઈસલીયે હમેં મજબુરન યકીન કરના પડા કે ઈસ્લામી ઝીંદગી ન પાયે જાને કે બાવજુદ ભી યે ઈસ્લામનગર હૈ ઔર યહાં ઈસ્લામવાલે હી બસતે હૈ, અફસોસ ક્યા હોના ચાહીયે થા, ઔર ક્યા હો રહા હૈ ?

યે એક મોર્ડન કોલોની હૈં ઈસ્મેં હરતરફ મુસલમાન બસતે હૈ. પ્લાનસે બને હુએ બંગલે ઔર ફ્લેટસ, ફુલો કેબાગ, ઔર બેહતરીન રોડ, ગોયા કોલોની જન્નતકા એક નમુના પેશ કર રહી હૈ. દુનિયામેં કહત (દૂકાળ) હો યાં બારિશ ઔર સૈલાબ હો યા આંધી હો મોઅઝઝીનકી અઝાન હો-યા વઅઝ ઔર તકરીર-ફકીરકી સદાહો-યા મુસાફીરકી પુકાર-ખુશીકે મામલે હો યા મૌતપરરોનાધોના, મગર અપને એશો આરામ કે બંદ દરવાજો કે બંગલોકે લોગોં પર કોઈ ચીઝ અસર નહી કરતી,

આપ ઈન્કે મકાનોંકી ખિડકી સે કાન લગાકર સુનેતો વીડીયોપર ચલતી હુઈ ફીલ્મે-ઔર ગાનોંકી અવાજ સુનાઈ દેગી, કેહકેહે (ખડખડાટ) હસી, ઔર ઠઠ્ઠે મઝાક કે બીચમેં યારોં દોસ્તોંકી મેહફીલે સજી હુઈ નજર આયેગી.

ઔર ઈસ માહોલમેં પરવરીશ પાને વાલી લડકીયા. ઔર લડકે તહઝીબકે પર્દેમેં શરમ ઔર હયાકા ખુન કરતે દીખાઈ દેગે. અગર ઈન મકાનોં પર ઈસ્લામી નામોંકી પ્લેટ (તખ્તી) લગી નહોતી તો હમ કયામત તકભી યકીન ન કરતે કે ઈન મકાનોં મેં રહને વાલે મઝહબે ઈસ્લામ સે લગાવ રખતે હૈ.

ઔર ઈસ્લામી હમદર્દી- ભાઈચારા - ઔર મીલજુલકર રહેનેકા જઝબા ન રખનેકે બાવજુદ અપનેકો મુસલમાન કહેલાને કે મુસ્તહીક સમજતે હૈ.

રાસ્તોમેં લગે હુએ કુમકુમે તેઝ રોશની કી ચમક હમારી આખોંકો બંદ કર દેતી હૈ. કભી વહાંસે જલ્દીસે ગુજરનેકો દીલ ચાહતા હૈ. ક્યુંકે બે પર્દા ઔરતોંકી ભીડ નવજુવાનોંકી ગંદી અદાયે. ઔર દિવાલો પર નંગીતસ્વીરે, ઔર ઝોર સે બજને વાલી ફીલ્મી ગાનોંકી કેસેટે હમારી ઈમાની ઝીંદગીકે લીયે તકલીફ કા સામાન હૈ.

હમારે ગુમાનમે ભી યે બાત નહી આતી કે ફુઝુલ ખર્ચીકા યે દર્દનાક કારનામા અંજામ દેનેવાલા કોઈ મુસલમાનભી હોસકતા હૈ !

કુર્આન ઔર સુન્નતકી તાલીમ ઔર રસુલે અકરમ (સ.અ.) ઔર સહાબા (રદી.) કી સાદા ઈસ્લામી જીંદગી કે મુકાબલેમેં હમારા યે રહેનસહેન ઔર વાહીયાત કામોંમે ફુઝુલ ખર્ચી દેખકર કલેજા મુંહ પર આજાતા હૈ. એક તરફ ઈસ્લામ કા દાવા દુસરી તરફ શયતાન કી કામિલ પેરવી, એક તરફ મોહબ્બતે રસુલ (સ.અ.) કા એલાન ઔર દુસરી તરફ મુબારક સુન્નતોંસે નફરત, ભલા ઐસી ટકરાવ વાલી બાતોંકા ખ્યાલ એક ઈમાનવાલેસે કેસે કીયા જાસક્તા હૈ.

કોઈ એહસાસ દીલાને વાલાનહી – બિરાદરીકે જીમ્મેદાર લોગ ઔર ઈલાકે કે સમજદાર હઝરાત જીન્કે કબ્જેમેં ઈસ્લાહકી કુંજીયા ઔર માહોલ બનાનેકે પુરે અસબાબ હૈ આખિર કીસ ઈન્તીઝારમે હૈ ?

બુરાઈકો બુરાઈ સમજનેકે બાવુજુદ ઊસે રોકનેકી કોશીષ કયું નહી કી જાતી ? દુસરોં સે લડને કે લીયે જોશ ઔર હિમ્મત સબ કુછ હૈ. લેકીન અપની ઈસ્લાહ ઔર સુધારકે લીયે વો હિમ્મત કયું ભુલાદી જાતી હૈ.

યાદ રખીયે ! બગાવતકા યે માહોલ ઔર રબ્બુલ આલમીન કી ખુલ્લી નાફરમાની જયાદા દીન ચલનેવાલી નહી. ખુદા કે યહાં દેર હૈ. અંધેર નહી, જબ ઈન બુરાઈયોં ઔર ગુમરાહીયોંકા વબાલ નાઝીલ હોના શુરૂ હોજાયેગા. તો આજકી બુરાઈયાં દેખકર ન રોકને વાલે લોગભી અલ્લાહકે અઝાબસે ભાગ નહી સકેગેં. ઐસા નામુબારક દીન આનેસે પહેલે હમેં અપના ફર્ઝ, "ભલી બાતોંકા હુકમ ઔર બુરી બાતોં સે રોકને કે કામસે" ગાફીલનહોના ચાહીયે.

હુઝુર (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ કે તુમ ભલાઈયોં કા હુકમ કરતે રહો ઔર બુરી બાતોં સે રોક્તે રહો. વરના અલ્લાહ તઆલા જલ્દહી તુમ પર અઝાબ નાઝીલ કરેગા. ફીર તુમ દુઆ માંગોગે મગર કબુલ નહી કી જાયેગી.

શહેર ઔર ઈલાકે કે ઝીમ્મેદાર ઔર મસ્જીદોંકે ઈમામ ઔર માલદાર હઝરાતકો તવજ્જો દીલાની ચાહીયે. વો અગર અપને યહાં શરીઅત કી પાબંદી કરે તો કોઈ વજહ નહી કે બિગડા હુઆ માહોલ ન સુધર સકે. (નિદાએશાહી ૧૧-૯૧)

૭૮. ખતરનાક ગલતીંયા :

- ❋ ઈસ ખ્યાલમે મસ્ત રેહના કે મૈં હંમેશા તંદુરસ્ત-ખુબ સુરત ઔર તવંગર રહુંગા-
- ❋ ઈસ નિય્યતસે ઐબ કરનાકે સિર્ફ દો ચાર મરતબા કરકે છોડ દુંગા.
- ❋ અપના રાઝ કીસી દુસરોંકો બતાકર ઊસ્કે પોશીદા રખનેકી દરખાસ્ત કરના.
- ❋ હરએક ઈન્સાનકે બારેમે જાહીરી સુરત દેખકર રાય કાયમ કરના.
- ❋ કીસીકામકો અધુરા છોડકર દૂસરે વક્ત પર મુકમ્મલ કરનેકી ઊમ્મીદ રખના.

* અપની આમદનીસે જયાદા ખર્ચ કરના, ઔર કીસી ખુદાઈ ઈનામકા ઊમ્મીદવાર રહેના.
અપને મા-બાપકી ખિદમત ન કરના, ઔર ઔલાદસે ઊસ્કી ઊમ્મીદરખના.
* જો કામ અપને સે ન હો સકે ઊસે સબકે લીયે નામુમકીન સમજના.
* લોગોંકી તક્લીફ મેં હિસ્સા ન લેના ઔર ફીર ઈન્સે હમદર્દીકી ઊમ્મીદ રખના.
* હર એકસે બદી કરના ઔર ખુદ આરામ મેં રેહનેકી ઊમ્મીદ રખના.
* બેકારીમે આઈન્દાકે લીયે ખ્યાલી પુલાવ પકાના ઔર ખુશ રહેના.
* તમામ ઈન્સાનોંકો અપને ખ્યાલ પર લગાનેકી કોશીષ કરના.
* અપને આપકો સબસે જયાદા અક્લમંદ ઔર લાયક આદમી સમજના.
* તમામ નવજુવાનોં કો તજુરબાકાર (અનુભવી) સમજના
* આજમાયે હુએકો દો બારા આજમાના-ઔર હરએક શિરીન જબાનકો દોસ્ત સમજ લેના.
* દુસરોંકી મૌતકો દેખતે હુએ અપને આપકો ઈસસે બરી (અલગ) સમજના.
* બુરા કામ કરતે વક્ત, બુરીબાત કહેતે વક્ત, હર દિવાલકો કાન ઔર હર દરવાઝેંકો આખ ન સમજના.
* કર્ઝકી અદાયગી કે બારેમેં દીલ ફરેબ આમદનીકે નકશે સોચકર ગેર જરૂરી ખર્ચ કે લીયે બે ધડક કર્ઝ લેના-

(મખઝને અખ્લાક)

૭૯. હુકુક : (ફરજ)

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! આપ આજકલ "હક વસુલકરો" કા શૌર ચારોં તરફ સુન રહે હૈ. યહાં તકકે હુકુકકે મનવાનેકે અલાવા ઔર કોઈ કામહી બાકી નહી રહા કૌમ બરબાદ હોતો હો મુલ્ક દુશ્મનોંકે કબ્જે મે ચલાજાયેતો પરવાનહી. લેકીન હુકુકકા મુતાલીબા હરશખ્સકી જબાનપર હર વક્ત મૌજુદ હૈ. કિસાનોંકે હુકુક, મજદુરોં કે હુકુક, તલ્બાકે હુકુક, સ્ટૂડન્ટ કે હુકુક,-મતલબ "હકવસુલ કરો" કા હી શૌર હૈ.

બેશક સિયાસી (રાજકીય) પાર્ટીયા નામકે ફલાહી ઈદારે (સેવાસમિતી) બનાકર લોગોંકો બેવકુફ બનાકર ઊન્સે રૂપિયા વુસુલ કરકે અપની બિલ્ડીંગે બનાતે હૈ. ઔર વો લોગોં કો હર વક્ત નયે નયે ચક્રમેં મે ડાલ દેતેહૈ. કે હમ તુમ્હારે હુકુક કે પાસબાન હૈ. હમારી મદદ કરો. હમ તુમ્હારે હુકુક મનવાકર દમ લેગે.

લેકીન હુકુક કે સાથ એક લફઝ ઔરભી કભી કભી સુનને મે આતા હૈ જીસ્કો

"ફર્ઝકી અદાયગી" કહાજાતા હૈ. ઊસ્કી તરફ હંગામા કરનેવાલોંકા ધ્યાન કભી નહી જાતા, હાલાકે હુકુક (માગણી) ઔર ફર્ઝકી અદાયગી દોનોં એક દુસરે કે સાથ મીલે હુએ હૈ. યાની અગર એક પાર્ટીકી હુકુક કી માગ હૈ તો દુસરી પાર્ટીકી તરફસે ફર્ઝકી અદાયગીકા મુતાલીબા હૈ, ઔર ઈનદોનોં કો જુદા નહી કિયા જાસકતા.

હકીકત યે હૈ કે અગર હુકુક કા નારા લગાને વાલે ઈન્તાહી ઝોર ફર્ઝકે અદા કરને પર દેં, તો હર તરફ અમન ઔર ખુશહાલી કા માહોલ પૈદા હોસકતા હૈ.

આજકલ સ્કુલ ઔર કોલેજો મેં યે બિમારી ફેલ ગઈ હૈ કે જરાભી કોઈ બાત હુઈ કે ફૌરન હુકુક હુકુક કે નારે લગાતે હુએ તલબા સડકોં પર નિક્લ આતે હૈ. ઔર તોડ ફોડ ઔર ફિત્ના ફસાદ કા બડા હંગામા શુરૂ હોજાતા હૈ. યહાં તકકે હુકુમત ભી ઊસ્કો કંન્ટ્રોલ કરનેસે આજીઝ હોજાતી હૈ.

જરા સોચીયે તો સહી ! ક્યા યે સમજદારોંકા કામ હૈ ? યે મુલ્કી ખિદમતકા કોનસા તરીકા હૈ ? કે બસો દુકાનોં ઔર મકાનોં કો આગ લગાદી જાયે. ઔર ઊન્કો લુંટલેનેકો ફખ્ર કા કામ સમજા જાયે. ગોયા અપને હી મુલ્ક કો ખંડેર બનાકર ખુશીયાં મનાઈ જારહી હૈ. જીસ કશ્તી (હોડી)મેં ખુદ સવાર હો ઊસ્કે તલીયે મે સુરાખ કરકે ખુશીકે નારે ઔર વાહ વાહ કે ફકરે બરસાયે જારહે હૈ. "યે ઘરફુંક તમાશાદેખ" વાલી હરક્તતો વોહી લોગ કર સક્તે હૈ. જીન્કી અકલકા દેવાલા નિકલ ચુકા હોં ક્યા ? આપભી ઐસે લોગોં મે શામિલ હોના ચાહતે હૈ ?

અગર આપહી અપને મુલ્ક કી જાયદાદ (પ્રોપર્ટી) કો તબાહ કરકે ખુશી મનાતે હૈ તો આપસે જયાદા બડા દિવાના ઔર કૌન હોસકતા હૈ ? ફીર આપ બડે હોકર મુલ્ક ઔર કૌમકી કોનસી ખિદમત કર સકેગે. ?

ક્યુંકે ઈસ તરહ ફિત્ને કરના, હંગામે કરના, ફર્ઝો ઔર ઝિમ્મે દારીયોંસે અપનેકો બચાના આપકી તબીયત બન જાયેગી. આપકા દીલ મરજાયેગા ઔર એક આવારા ઈન્સાન બનકર હી જીંદા રહેગેં-

આપકો ચાહીયે કે અપને હુકુક મનવાને કે સાથ સાથ દુસરોં કે હુકુક ઔર અપને ફર્ઝોકો ભી સમજનેકી કોશિષ કરે. તાકે આઈન્દા આપ દુસરોં કે લીયે ઊલઝન પૈદા ન કરે ઔર ખુદભી ઊસ્મે ન ઊલજે.

મેરે નવજુવાન દોસ્તો ! આપ જીંદગી કે ઐસે મેદાનમેં દાખિલ હો રહે હૈ ! જહાં કામ્યાબી ઔર નાકામ્યાબી દોનોં એક દુસરે સે લિપટે હુએ હૈ.

ઈસલીયે તરકકી કરને ઔર અમન વાલી જીંદગી ગુજારનેકા મઝા ઈસ બાતમેં હૈ કે આપ દુસરોંકે હક ન મારે, તાકે દુસરા કોઈ આપકે હક પર ડાકા (તરાપ) નડાલે.

આપને અકસર દેખા હોગા કે હર ઝઘડે કી જડ સિર્ફ હુકુક કી જંગ હૈ. હર શખ્સ

યહી કહેતા હૈ કે "યે મેરા હક હૈ" અગર આપ કીસીકા હક નમારે તો કીસીકો કયા પડી હૈ કે વો આપસે ઊલઝે

લેકીન અફસોસ! જબ આપ કીસીકા હક મારેગેં તો જાહીર હૈ કે વોભી આપસે લડાઈ કરેગા, ફીર આપકી તરક્કી રૂક જાયેગી. અમન બરબાદ હો જાયેગા. દીલકા સુકુન જાતા રહેગા. ઔર બેકારકી પરેશાનીમેં ફસકર જીંદગી વબાલેજાન બન જાયેગી.

અગર આપ નાહક કીસીકે મકાનપર કબ્જા કરતે હૈ. યા કિતાબ છીન લેતે હૈ. યા પેન માગકર વાપસ નહી કરતે તો ઈસ્કા મતલબ યેહુઆકે આપને ઊન્કા હક મારા હૈ. લેહાઝા વો લોગ આપસે જરૂર લડેગેં.

યાદ રખીયે! દુનિયામેં ફસાદ ઔર ઝઘડા ઈસ વજહસે હોતા હૈ કે હમ એક દુસરેકે હુકુક કી પરવા નહી કરતે. આઈયે હમ આપકો દુસરોં કે હુકુક ઔર આપકી ફર્ઝોકી એક ફેહરિસ્ત બતાદે. (નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૮૦. અલ્લાહ કે હુકુક :

(૧) અલ્લાહ તઆલાને ઈન્સાનોં ઔર જિન્નાતોંકો સિર્ફ ઈસલીયે પૈદા કિયા હૈ કે વો ઈસ્કી ઈબાદત કરે. ઈબાદતકા મતલબ સિર્ફ નમાઝ પઢના રોઝે રખનાહી નહી. હૈ બલ્કે પુરી જીંદગીકો અલ્લાહકે બતાયે હુએ તરીકે પર ગુજારનેકા નામ ઈબાદત હૈ. જીંદગીકે હરકામ ઔર હર શોબેમેં ઈસ્લામને જો કુછ કરનેકા હુકમ દિયા હૈ. ઔર જીન કામોંસે મના કિયા હૈ. ઈનપર અમલ કરના ઈબાદત હૈ.

(૨) ખુદાકા બંદો પર હક યે હૈ કે સિર્ફ ઊસ્કી હી ઈબાદત કરે. ઔર કીસીકો ઈસ્કી ઈબાદતમેં શરીક નકીયા જાયે. અગર આપને અલ્લાહકે હુકમ ઔર હક કો પુરાન કીયા. તો દુનિયામેં ફિત્ના ફસાદકી જડે ખુદ બખુદ ફેલ જાયેગી કીસીકા ડર બાકી નહી રહેગા. હમ દુનિયામેં શયતાની પુતલા બનકર રેહ જાયેગે. યે દુનિયા જહન્નમકા નમુના બન જાયેગી ઔર આખેરતમેં હમકો સઝા મીલેગી.

(૩) ઈમાનવાલે અપને હર અમલમેં ભરોસા અપની કાબિલીયતપર ઔર દુસરોંકી મદદ પર નકરે. બલ્કે પુરા ભરોસા અલ્લાહ તઆલાકી જાત પર હોના ચાહીયે વહી પુરે તૌર પર કુદરતવાલા ઔર કારસાઝ (કામોંકો કરનેવાલા)હૈ.

કુર્આનમજીદમેં ઈર્શાદ હૈ. "ઈય્યાક નઅ્બુદુ વઈય્યાક નસ્તઈન."
હમતેરીહી ઈબાદત કરતે હૈ તેરે સિવાકીસીકી ઈબાદત નહી કરતે. ઔર તુજસે હી મદદ માગતે હૈ તેરેસિવાકીસીસે નહી માગતે.

(૪) યે અકીદા દીલમેં પકકા કરલે કે જીન્ને નેક આમાલ હૈ વો સબ કામ્યાબ કરે વાલે ઔર ફાયદામંદ હૈ. તોફીર યકીની તૌરપર ઈસસે ગફલત નહોગી. ઈસી તરહ ગુનાહકે કામોંમે નુકશાન ઔર બરબાદી કા યકીન પૈદા કરલો તો ઊન્સે જરૂર બચોગે. બસ આમાલ કે નફા નુકશાન કા યકીન દીલમેં જમાદો.

હુઝુર (સ.લ.)ને હઝરત આયશા (રદી.)સે ફરમાયા. અય આયશા કીસી નેક કામકો હકીર (હલ્કા) ન સમજના હરનેક અમલમેં મગફેરતકી ખાસિયત હૈ ઈસીતરહ હરગુનાહમેં અઝાબકી ખાસિયત હૈ. ચાહે છોટા હોયા બડા.

બંદેકા કામતો હર હાલમે "બંદગી" હૈ. ચાહે લુત્ફ ઔર મઝા ન આયે, દીલ ન લગે. પરેશાન નહો. બરાબર કામ કીયે જાઓ. ધુન લગાયે રખ્ખો. ઔર યે સમજો કે ક્યા ? ખુદાકા તુમ પર ઈત્ના ભી હકનહી. કે વો તુમ્કો અજમાયે. કે દેખું ? "મેરાબંદા" હૈ ! યા લઝઝતકા તલબગાર ! બંદેકો ચાહીયેકે અપને મૌલાકા તાલિબ રહે.

જીનકામોં કો કરનેકા વકત આ જાયે. ઊન્કો હિમ્મત ઔર પાબંદી સે અદા કરે ઔર જીનકામોંકા વકત નહીં આયા ઊસ્કેલીયે તૈયાર ઔર હોશિયાર રહે. કીસીવકત બે ફિકર હોકર ન બેઠે.

બસ ! ખુદાકે દીનકા હક યેહૈ કે આદમી કો હરદમ એક ધુન લગી રહે. યાતો કિસી કામ મેં લગાહુઆહો યાકીસી કામકી તૈયારીમેં મશ્ગુલહો. જો શખ્સ ડયૂટીપર હોતા હૈ તો ઊસ્કે ખાને ઔર બયતુલ ખલા જાને પરભી તનખ્વાહ મીલતી હૈ. ઈસી તરહ જો નમાઝ-રોઝાકે ફરાઈઝ સહી તૌર પર અંજામ દેતા હૈ. ઊસ્કા ખાના, પીના, સોના, જાગના, પેશાબ, પાયખાના કરના, સબ અજર વ સવાબકા ઝરીયા હોતા હૈ. ક્યુંકે યે ડયુટી પર હૈ.

મુસલમાનોંકે લીયે યહીં એક ચીઝ હૈ કે વો ખુદાકો રાજી કરનેકી કોશીષમેં લગેં રહે. અગર વો રાજી હૈ તો ઊસ્ને સબકુછ પાલીયા ઔર હાસિલ કર લીયા ઔર અગર વો રાજી નહી તો ઊસ્કો અગર તમામ દુનિયા ઔર જોકુછ દુનિયામે હૈ સબમીલ જાયે. તોવો મચ્છરકે પરકે બરાબર ભી હૈસિયત નહી રખતી.

(ઈર્શાદાતે હકીમુલ ઊમ્મત)

૮૧. અહકામે દરબારે ખુદાવંદી :

* અહકામે ખુદાકો હસી ખેલ નસમજો- ઔર ખુદાને તુમપર જો એહસાન કીયે હૈ. ઊન્કો યાદ કરો. ઊસ્કા યે એહસાન ભી ન ભુલો. કે ઊસ્ને તુમપર કિતાબ ઔર અક્લકી બાતે ઊતારી હૈ. ઔર મંજુરયે હૈ કે તુમ્હે ઈન હુકમોં યા કિતાબ કે

ઝરીયે નસીહત કરે. ઔર અલ્લાહ તઆલાકી નાફરમાનીસે ડરતે રહે ! કે અલ્લાહ તઆલા સબ કુછ જાનતા હૈ.

* મૈં વો ખુદા હું જીસ્કે સિવા કોઈ માબુદ નહી જીસ્ને મેરી રઝાકો તસ્લીમકિયા ઔર મેરી બલાપર સબર કિયા ઔર મેરીનેઅમતોં પર શુક્ર કિયા- મૈં ઊસ્કો અપને પાસ સિદ્દિક લીખતાહું. ઔર જીસ્ને મેરી કઝા (ફેસલેં) કો તસ્લીમ ન કિયા ઔર મેરી બલાપર સબર નકીયા ઔર મેરી નેઅમતોંકા શુક્ર નકિયા. બસ ! ચાહીયે કે મેરે સિવા દૂસરે રબકી તલાશ કરલે.
* દોઝખકે અઝાબ સેડરતે રહો. જો નાફરમાનોં ઔર મુન્કીરોંકે લીયે તૈયાર હ. ઔર અલ્લાહતઆલા ઔર રસુલ (સ.લ.)કા હુકમ માનો તાકે તુમપર રહમ કિયા જાયે.
* મુસલમાનો ! તુમ હમારી યાદમેં લગે રહો. તાકે હમારે યહાં તુમ્હારાભી ઝિક્રે ખૈર હોતા રહે. ઔર હમારા શુક્ર અદા કરતે રહો ઔર ના શુક્રી ન કરો.
* જીન્હોંને હમારી રાહમેં કોશિષકી હમ ઊન્કો અપના રાસ્તા બતાયેંગે.
* શાયદ તુમ કીસી ચીઝકો બુરા માનો હાલાકે વો તુમ્હારે લીયે અચ્છી હો. ઔર શાયદ તુમ મોહબ્બત કરો કીસી ચીઝ સે હાલાંકે વો તુમ્હારે લીયે નુકશાન કરનેવાલી હો ઊસ્કો અલ્લાહ તઆલા જાનતા હૈ તુમ નહી જાનતે.
* અલ્લાહ તઆલા કીસી કૌમકી હાલત નહી બદલતા જબતક વો ખુદ અપની હાલત ન બદલે.
* જાલિમોં પર ખુદાકી લાનત જો અલ્લાહ તઆલાકી રાહસે લોગોંકો રોક્તે હૈ. ઔર લોગોંકે દીલોંમે શક (વહેમ) ડાલકર ઊન્મે કજી (ટેડાપન) પૈદા કરના ચાહતે હૈ.
* અલ્લાહ તઆલાતો તૌબા કબુલ કરતાહી હૈ. મગર ઈન્હી લોગોંકી જો નાદાનીસે કોઈ બુરી હરક્ત કર બેઠ્તે હૈ, ઔર જલ્દીસે તોબા કર લેતે હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ભી ઐસોંકી તૌબા કબુલ કરલેતા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલા સબકા હાલ જાનતા હૈ. ઔર દીન દુનિયાકી મસ્લેહતોંસે વાકીફ હૈ.
* અય નબી (સ.અ.) હમને તુમ્હારે પાસ ઐસી આયતે ભેજી હૈ. જીન્કા મતલબ સાફ ઔર સચ્ચા હૈ. ઔર ઊન્સે ઈન્કાર વોહી લોગ કરતે હૈ જો નાફરમાન હૈ.
* ખબરદાર ! નેક કામમેં ખર્ચ કિયે હુએ રૂપિયોં કો એહસાન જતાકર ઔર દુખ દેનેવાલે કલેમાત કેહકર ઊસ્કા સવાબ બરબાદ મત કરો.
* જો અલ્લાહ તઆલાસે ડરતા રહેગા. ખુદાતઆલા ઊસ્કે સબકામ આસાન કર

દેગા. ઔર જો ખુદાપર ભરોસા રખે ખુદાતઆલા ઈસ્કે લીયે કાફી (બસ) હૈ.

* ગુમરાહોંકે સિવા ઐસા કૌન હૈ ? જો અપને પરવર દિગાર કી રહેમતસે ના ઉમ્માદ હો.
* તુમ હર ઊંચી જગાપર બગૈર જરૂરત યાદગારે બનાતે હો ઔર બડી બડી કારીગરીકે મહેલ તૈયાર કરતે હો ક્યા તુમ હંમેશા દુનિયાહીમે રહોગે ?
* લોગોંને ખુદાતઆલાકી જૈસી કદર જાનના ચાહીયેથી જાની નહી બેશક અલ્લાહતો બડા જબરદસ્ત સબપર ગાલિબ હૈ.
* ઈમાન લાને વાલોંકે લીયે બદતેહઝીબી (ખરાબ હરક્તેં) બુરી ચીઝ હૈ ઔર જો ઈન હરક્તોં સે ન રૂકે તો વહી ખુદાકે નજદીક ઝાલિમ હૈ.
* દુનિયાકા માલ મતા બારિશકે પાની જૈસાહૈ. યાની બારિશ અગર જરૂરત કે મુવાફીક બરસે તો નફા હોતા હૈ. ઔર જ્યાદા બરસેતો નુકશાન હોતા હૈ, ઈસીતરહ માલ જરૂરત કે મુતાબિક ફાયદામંદ હૈ. ઔર જરૂરત સે જ્યાદા ગુનાહોંમે ગીરફતાર હોનેકા સબબ હૈ.
* જો શખ્સ નેક અમલ કરેગા. મર્દ હો યા ઔરત ઔર વો ઈમાનભી રખતા હો તો હમ ઈસ દુનિયામેભી ઈસ્કી જીંદગી અચ્છી તરહ બસર કરાયેગેં. ઔર આખેરતમેં ભી ઈનકો બેહતર આમાલકા બદલા જરૂર અતા ફરમાયેગેં.
* ક્યા ? લોગોને સમજ રખા હૈ કે જબાનસે ઈત્ના કેહને પર છુટ જાયેગે. કે હમ ઈમાન લે આયે ! ઔર ઊન્કો આજમાયા ન જાયેગા ?
* ખુદા તઆલાને મોમીનોંસે ઊન્કે "નફસ ઔર માલ"કો જન્નતકે બદલેમે ખરીદ લીયે હૈ.
* મુસલમાનો ! ઈસ્લામમેં પુરે પુરે આ જાવો. ઔર શયતાનકે કદમ બ કદમ ન ચલો વો તુમ્હારા ખુલા દુશ્મન હૈ.
* ઈસ કુર્આનકા મકસદ લાગોંકો સમજાના હૈ. લકીન હિદાયત ઔર નસીહત તો ઊસસે વહી લોગ પકડતે હૈ જીન્કે દીલમે ખુદાકા ખૌફ હૈ.
* નમાઝ પઢા કરે ઔર લોગોંકો અચ્છે કામોંકે કરનેકી નસીહત કિયાકર ઔર બુરેકામોંસે મના કિયા કર, ઔર તઝ પર જૈસી પડે ઊસ્કો ઝેલ બેશક યે બડી હિમ્મત કે કામ હૈં
* નેઅમતકા મીલના આજમાઈશ હૈ કે તુમ શુક્ર કરતે હો યા ના શુક્રિ
* ગુસ્સે કે વક્ત અપને કુસુરવારૈંસે બદલા લેનેસે પહેલે યે જરૂર ખ્યાલ કર લીયા કર કે તું અપને રબકા ઈસ્કી નિસ્બત જ્યાદા કુસુરવાર હૈ. યા કમ-ફીર

જો મામલા અપને રબકી તરફસે અપનેલીયે તુઝકો પસંદ આયે (યાની સઝાયા માફી) વહીં ફેસલા ઈસ્કેલીયે તજવીજ કર, ક્યુંકે અલ્લાહ ઈન્સાફ કરને વાલોંહી કો દોસ્ત રખતા હૈ.

- ❋ મૌતકી બે હોંશી તો જરૂર આકર રહેગી ઔર હમ ઈસ વક્ત આદમીકો જતાદેંગે યહી વો હાલત હૈ જીસસે તું ભાગતા થા.
- ❋ જો સાહીબે દીલ હૈ. યા કાન લગાકર બાતકો દીલસે સુનતાહૈ ઊસ્કે લીયે તો ઊનબાતોં યાની કુર્આન મજીદકી તાલીમ મેં કાફી નસીહત હૈ.
- ❋ કયામતકા દીન વોદીન હોગા. જીસદીન હમ આસ્માનકો ઈસ તરહ લપેટ લેંગે જૈસે ખત લપેટ લીયા જાતા હૈ ઔર જીસતરહ હમને પહેલી બાર મખ્લુક કો પૈદા કિયા થા ઈસી તરહ ઈન્કો દો બારા પૈદા કરેંગે યે એક વાદા હૈ જીસ્કા પુરા કરના હમને અપને ઊપર લાઝીમ કર લીયા હૈ.
- ❋ અગર કોઈ તંગદસ્ત તુમ્હારા મકરૂજ હો તો ઊસ્કો ફરાખી તક મોહલત દો ઔર અગર તુમ સમજો તો તુમ્હારે હકમે યે જયાદા બેહતર હૈ કે અસલ કર્ઝ હી બખ્શ દો.
- ❋ અય નબી (સ.લ.) તુમસે દરયાફ્ત કરતે હૈ. ખુદા તઆલાકી રાહમેં કીત્ના ખર્ચ કરે ? આપ ઈન્કો સમજાદો કે જીત્ના તુમ્હારી હાજતસે જયાદા હો ખર્ચ કરદો.
- ❋ અય નબી (સ.અ.) હમારે બંદે તુમસે હમારે બારેમે દરયાફ્ત કરે તો ઊન્કો સમજાદો કે હમ ઊન્કે પાસ હૈ. જબ કોઈ હમસે દુઆ કરે. તો હમ દુઆ કરને વાલેકી દુઆ સુનતે હૈ. ઔર મુનાસિબ હોતા હૈ તો કુબુલ ભી કરલેતે હૈ. તો ઊન્કો ચાહીયે કે હમારે હુકમ ભી માને ઔર હમપર ઈમાન લાયે તાકે વો સીધે રાસ્તે પર લગ જાયે.
- ❋ લોગોંસે ડરને કે બદલે ખુદાતઆલા કા જ્યાદા હક હૈ કે ઈસસે ડરા જાયે.
- ❋ મુત્તકી લોગ વો હૈ. જો ખુશ હાલી ઔર તંગદસ્તી દોનોં હાલતો મે ખુદાકી રાહમેં ખર્ચ કરતે ઔર ગુસ્સેકો રોક્તે હૈ. ઔર લોગોં કે કુસુરોં સે દર ગુજર કરતે હૈ - ઔર અલ્લાહ તઆલા લોગોં કે સાથ નેકી કરનેવાલોંકો દોસ્ત રખતા હૈ. (મખ્ઝનેઅખ્લાક)

૮૨. રસુલે અકરમ (સ.લ.) કે હુકુક :

(૧) રસુલે અકરમ (સ.લ.) કા સબસે પહેલા હક યે હૈ કે ઊન્સે મોહબ્બત કીજીયે. ઔર દુસરા આપકી ઈતાઅતકી જાયે.

(૨) અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા કે અય મેરે હબીબ (સ.અ.) તુમ્હારે રબકી કસમ ! યે લોગ ઊસ વક્ત તક મોમીન નહી હો સકતે જબતક આપસે મોહબ્બત ન

કરે- ઔર આપકે ફૈસલોંકો ખુશીસે કબુલ નકરે. ઔર ઈસ બારે મેં કોઈ તંગી ન કરે.

ઈસ્કા મતલબ યે હૈ કે હર હાલમેં હુઝુર (સ.અ.) કી ખુશી, ઔર મરજીકો દેખો, રસુલેખુદા (સ.અ.) પર દુરૂદો સલામ ભેજનાભી હમારા ફર્ઝ હૈ. આપ (સ.અ.) ને ફરમાયા જીસ્કે સામને મેરા ઝિક્ર કિયા જાયે ઊસ્કો મુઝ પર દુરૂદ ભેજના ચાહીયે. જીસ્ને એક બાર મુઝ પર દુરૂદ શરીફપઢા અલ્લાહ તઆલા ઊસ પર ૧૦ મરતબા રહમત ભેજતા હૈ. ઔર ઊસ્કે ૧૦ ગુનાહ માફ ફરમાતે હૈ ઔર ૧૦ દર્જે બુલંદ ફરમાતે હૈ.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا أَبَدًا | عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمِ

(૩) બાજલોંગ રસુલે અકરમ (સ.અ.)કી મુબારક સુન્નતોં પર ચલનેકો બિલકુલ અહમિયત નહી દેતે, ઔર ઊસે એક મામુલી બાત સમજતે હૈ. તરહ તરહકી તાવીલેં કરતે હૈ. ઔર કહેતે હૈ કયા ? સુન્નતો પર ચલના જરૂરી હૈ ? યે તો સુન્નતહૈ ફર્ઝ નહી ! અગર હમ ઐસા નહીં કરેગેં તો કયા હોગા ? વગેરહ.
જૈસે કે બેઠકર પાનીપીના સુન્નતહૈ તો કહેતે હૈ કયા ? ખડે રેહકર પાની પીને વાલે સબ જહન્નમ મેં જાયેગે ? હાલા કે સુન્નતોં કો છોડના કિસ કદર નુકસાન ઔર ખોટકી બાત હૈ. સુન્નતોં કો હલકા ઔર કમતર જાનનેવાલે બહોત બડીગલતી ઔર નાદાનીમે હૈ.

(૪) જીસ તરહ હુઝુર (સ.અ.)કે બાદ કોઈ નબી આનેવાલે નહી. ઈસી તરહ હુઝુર (સ.અ.)કે તરીકએ જીંદગી કે સિવા કીસી દુસરે તરીકેકો ઈખ્તેયાર કરનેકી ઈજાઝત નહી. કિયામત તક હુઝુર (સ.અ.) કે તરીકે ચલેગેં ઊસ્મે કોઈ તબ્દીલી નહી હોસકતી.
હઝરત જાબિર (રદી) સે રિવાયત હૈ રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા. મૈં તુમ્હારે પાસ એક ચમકદાર સાફ સુથરા દીન લેકર આયા હું. અગર હઝરત મુસા (અલ.) ઝિંદા હોતે તો ઊન્હે ભી મેરી ઈત્તેબાઅ કે સિવા ચારા નહી થા.

(૫) હુઝુર (સ.અ.)કા ઈર્શાદહૈ કે મેરી પુરી ઊમ્મત જન્નતમે જાયેગી. સિવાય ઊન્કે જો ઈન્કાર કરે સહાબા (રદી)ને ફરમાયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.) વો કૌન હૈ ? જો આપકા ઈન્કાર કરતા હૈ. આપ (સ.અ.) ને જવાબ દીયા કે જીસ્ને મેરી ઈતાઅત કી વો જન્નતમેં દાખીલ હોગા, ઔર જીસ્ને નાફરમાની કી ઊસ્ને મુજે ન માના ઔર ઈન્કાર કિયા. (મિશ્કાત)

હુઝુર (સ.અ.)કી મુબારક સુન્નતોં પર અમલ કરને સે આખેરત મેં તો ફાયદા હૈ કી લેકીન દુનિયામેં ભી મુફીદ ઔર નફા બખ્શ હૈ. કબ્રમે ભી ઔર આખેરતમેભી.

અલ્લાહ તઆલા હમસબ મુસલમાનોંકો અપને નબીયે બરહક (સ.અ.)કી ઈતાઅત કી તૌફીક અતા ફરમાયે. ઔર આપકે સાથ પહેલે હી ઝુમરે મેં જન્નતમેં દાખીલ ફરમાયે. (આમીન) (ફેશન પરસ્તી ઔર ઊસ્કાઈલાજ)

૬૩. ઈર્શાદાતે તાજદારે મદીના હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.) :

* કીસીભાઈકી હાજત પુરી કરનેવાલા ઐસા હે ગોયા તમામ ઉમર ખુદાકી ખિદમતમેં ગુજારદી.
* સલામ કરને મે પહેલ કરનેવાલેકો ૨૦ ઔર જવાબદેનેવાલે કો ૧૦ નેકિયા મીલતી હૈ.
* પડોસી કો સતાને વાલા દોઝખી હૈ. અગરચે તમામ રાત ઈબાદત કરે ઔર તમામ દીન રોઝાદાર રહે.
* જીસ્કી શરારતસે પડોસી બે ખૌફ નહો વો મુસલમાન નહી. ચાહે વો પડોસી મુસલમાન હો યા ગેર મુસ્લિમ.
* જબ જનાઝે મેં જાયે તો મરનેવાલે કે ગમસે જ્યાદા અપનાગમ કર ઔર ખ્યાલ કર વો મલેકુલમૌતકા મુંહ દેખચુંકા ઔર મુઝે અભી દેખના હૈ. વો મૌતકા કડવામઝા ચખ ચુંકા મુઝે અભી ચખના હૈ. વો ખાત્મેકે ડરસે નિકલગયા. મુઝપર અભી બાકી હૈ.
* નારાઝગી કી હાલતમે બેહતર વોહૈ જો સુલહમે પહેલ ઔર "અસ્સલામો અલયકુમ" કહે.
* કબરોંકી જિયારત કે લીયે જા, ખુદ ઈબ્રતહાસિલ કર, ઔર મર્હુમોં કે લીયે મગફીરતકી દુઆ કર,
* સખી અલ્લાહસે કરીબ હૈ. જન્નતસે કરીબ હૈ. ઔર લોગોંસે કરીબ હૈ. ઔર આગસે દુર હૈ.
* બખીલ અલ્લાહસેદુર હૈ જન્નતસેદુર હૈ. લોગોંસે દુર હૈ. ઔર દોઝખસે નજદીક હૈ.
* તીન બાતોંમે દેર મતકર, નમાઝ મેં જબ ઊસ્કા વક્ત હોજાયે. જનાઝેમેં જબ તૈયાર હોજાયે, બેવા (રાંડેલી) કે નિકાહ મેં જબ ઊસ્કા જોડ મીલ જાયે.
* દો નેઅમતે હૈ કે ઊન્મે અકસર લોગ નુકશાન ઊઠાતે હૈ. એક તંદુરસ્તી દૂસરા કારોબાર મેં ફુરસદ.

* ખાઓ, ખયરાત કરો, ઔર પહેનો, ઈસ હદતક કે ફુઝુલખર્ચી ઔર તકબ્બુર ન કરો.
* જીસ શખ્સને અપની જબાન ઔર શર્મગાહકો કાબુમેં રખ્ખા. મૈ ઊસ્કે વાસ્તે જન્નતકા જામીન હોતા હુ.
* ઈમાનદાર આદમીકો ઝેબા (શોભતું) નહી કે અપને આપકો જલીલ કરે યાની ઐસી બલામેં હાથ ડાલે જીસ્કે મુકાબલેકી ઊસ્કો તાકત્ત નહો.
* જમાને કો બુરા ન કહો કે ઊસકા પૈદા કરનેવાલા ખુદાએ બરતર હૈ.
* ખુદાકે નજદીક સબસે જયાદા કીના ઊસ શખ્સકે દીલમે હૈ જોબહોત ઝઘડે બખેડે ઔર બહેસ કરતા રહેતા હૈ.
* જો શખ્સ ઈજાઝત કે બગૈર અપને ભાઈ કા ખત પઢેગા વો આગકો દેખેગા.
* મજલુમકી બદ દુઆસે ડરો ક્યુંકે ઈસ્કે ઔર ખુદાકે દરમ્યાન કોઈ પર્દા નહી.
* ઈમાનદાર આદમીકા હર એક કામ ઊસકે લીએ અચ્છા હૈ જબ ઊસે ખુશી હાસિલ હોતી હૈ વો શુક્ર અદા કરતા હૈ. અગર ઊસે દુખ પહોંચતા હેં તો સબર કરતા હૈ. ઔર યે દોનોં બાતેં અચ્છી હૈ.
* લોગોં ! નેક કામોંકો કરનેકા હુકમ દીયા કરો. ઔર બુરે કામોંસે મના કરતે રહો વરના જલ્દી ખુદા તુમ પર અઝાબ નાઝિલ કરેગા. ફીર દુઆ કરેંગે તો કુબુલ નહી હોગી.
* અગર કોઈ ઔરત મરજાયે ઈસ હાલમે કે ઈસ્કા ખાવિંદ ઈસસે રાઝીહો વો જન્નતમેં દાખીલ હોગી.
* ઈમાનદાર આદમી અપની ઔરતસે નારાઝ ન રહા કર. કયુંકે ઊસ્કી કોઈ આદત ના પસંદ હો તો દૂસરી આદત પસંદ ભી હોગી.
* દોસ્તકે સાથ મોહબ્બત દરમ્યાની રખો. મુમ્કીન હે કે કભી બિગાડ હોજાયે ઈસીતરહ દુશ્મનકે સાથ દુશ્મની હદસે જયાદા ન કરો. હોસકતાહે કભી મોહબ્બત હોજાયે.
* મોમીન કો ઈઝા (તકલીફ) પહોચાના ખુદા કે નજદીક કાબા કો તોડનેસે જયાદા બુરા હૈ.
* જો શખ્સ અલ્લાહસે ડરતા હૈ વો બદલા નહી લેતા.
* જો શખ્સ ઈસ બાતકી પરવા નહી કરતા કે વો માલ કહાસે કમાતા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કી પરવા નહી કરેગા કે ઊસ્કો દોઝખમેં કહાંસે દાખીલ કરે.

* ઈમાનદારકો ગુસ્સા દેરસે આતા હૈ ઔર રાજી જલ્દી હોજાતા હૈ.
* આદમીકે તીન દોસ્ત હૈ (૧) રૂહ નિકલનેતક સાથ રહેતા હૈ (૨) કબરતક (૩) કયામત તક, રૂહ નિકલે તક કાસાથી માલ હૈ., કબર તકકાસાથી દોસ્ત ઔર ઘરવાલે, ઔર કયામત તક કા સાથી ઊસ્કે આમાલ હૈ.,
* જો શખ્સ અલ્લાહકો નારાઝ કરકે લોગોંકો રાઝી કરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કો લોગોં કે હવાલે કરદેતા હૈ.
* જો ચીઝ બાઝારસે લાયે પહેલે લડકી કોદે. ફીર લડકે કો.
* આપસમેં તોહફા (હદીયા) ભેજા કરો. તોહફાદીલકે મેલકો દુર કર દેતા હૈ.
* અપને ભાઈકી તકલીફ પર ખુશી જાહીર ન કરો, કે ખુદાતઆલા ઊસ્કો આરામ દેગા ઔર તુજકો દુઃખમે મુબતલા કરેગા.
* હલાલ ચીઝોંમે કોઈ ચીઝ ખુદાતઆલાકે નજદીક ઐસી બુરી નહી જીત્ની તલાક.
* આપ (સ.અ.)ને છત પર સોનેસે મના ફરમાયા હે જીસપર દિવાર નહો.
* મર્દ બગૈર ઔરતકે મિસ્કીન હૈ. ઔર ઔરત બગૈર મર્દકે મિસ્કીના હૈ. ચાહે માલદાર ક્યું નહો.
* આપ (સ.અ.) સે પુછા ગયા. સબસે અચ્છા શખ્સ કૌન હૈ ? ફરમાયા જીસ્કી ઉમર લંબી ઔર આમાલ નેક હો. લોગોંને પુછા સબસે બુરા શખ્સ કૌન હૈ ? ફરમાયા જીસ્કી ઉમર લંબી ઔર આમાલ બુરેહો.
* લોગોંને ખબરદી કે એક શખ્સને ખુદકુશી (આપઘાત)કી હૈ આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા મૈં ઊસ્કે જનાઝે કી નમાઝ નહી પઢુંગા.
* એક શખ્સને અર્જ કિયા કે ખાદીમકા કુસુર કિત્ની મરતબામાફકરૂં ? આપ (સ.અ) ખામોશ રહે. ઊસ્ને ફીર વહી સવાલ કીયા ફીરભી આપ ખામોશ રહે. ઊસ્ને તીસરીબાર અપના સવાલ પુછા આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા ૭૦ મરતબા માફીદો.
* બેશક દુનિયા તુમ્હારે લીયે પૈદા કી ગઈ હૈ ઔર તુમ આખેરતકે લીયે પૈદા કીયે ગયેહો.
* અગર ખાના અપની પસંદ કા નહોતો ભી ઊસ્કો બુરાન કહો.
* અગર દુનિયાકે લોગ અપને અખ્લાકકા બુરા નમુના પેશ કરે તોભી ઈન્સાનકો અચ્છે અખ્લાક નહી છોડને ચાહીયે.

❋ લોગોને એક ઔરત કે બારેમે બયાન કીયા કે વો બહોત ઈબાદત ગુજાર દીનકો રોઝારખનેવાલી ઔર રાતકો ઈબાદત કરનેવાલી ઔર હંમેશા ઝિક્ર કરનેવાલી હૈ. લેકીન ઊસ્કે પડોસી ઊસ્કી જબાનસે તકલીફ મેં હૈ આપને ફરમાયા વો જહન્નમી હૈ. (મખ્ઝને અખ્લાક)

મા-બાપ કે હુકુક :

રસુલે અકરમ (સ.અ.) સે એક શખ્સને સવાલ કિયા કે અલ્લાહ કે નજદીક સબસે જયાદા મેહબુબ અમલ કયા હૈ ? આપ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા નમાજ પઢના અપને વકત મેં, ઊસ્ને ફીર પુછા કે ઊસ્કે બાદ કૌનસા અમલ સબસે જયાદા મેહબુબ હૈ., તો આપ (સ.અ.) ને ફરમાયા "વાલેદૈન (મા-બાપ) કે સાથ અચ્છા સુલુક." (બુખારી શરીફ)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા બાપ જન્નતકા દરમ્યાની દરવાજા હૈ અબ તુમ્હે ઈખ્તેયાર હૈ કે ઊસ્કી હિફાઝત કરો યા બરબાદ કરો. (તિર્મીઝી)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે "અલ્લાહકી રજામંદી બાપકી રજામંદીમે હૈ" ઔર અલ્લાહકી નારાઝગી બાપકી નારાજગીમે હૈ. (તિર્મીઝી)

એક શખ્સને રસુલે અકરમ (સ.અ.) સે અર્ઝ કિયા કે ઔલાદ પર મા-બાપ કે હક કયા હૈ ? આપ (સ.લ.)ને ફરમાયા કે "વો દોનો તેરી જન્નત યા દોઝખ હૈ" મતલબયે હૈ કે ઊન્કી ઈતાઅત ઔર ખિદમત જન્નતમેં લે જાતી હૈ. ઔર ઊન્કી બે અદબી ઔર નારાઝગી દોઝખમે લેજાતી હૈ (ઈબ્ને માજા)

એક શખ્સને સવાલ કિયા યે જહન્નમકી વઈદ કયા ઈસ સુરતમે ભી હૈ કે મા-બાપને ઊસ શખ્સપર જુલ્મ કિયાહો ? તો આપ (સ.અ.)ને તીન મરતબા ફરમાયા ચાહે મા-બાપને હી લડકે પર જુલ્મ કિયા હો, જીસ્કા હાસિલ યે હૈ કે ઔલાદ કો મા-બાપસે બદલા લેનેકા હક નહી કે ઊન્હોને જુલ્મ કિયાતો યેભી ઊન્કી ખિદમત ઔર ઈતાઅતસે હાથ ખીચલે. (બયહકી)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જો ખિદમત ગુજાર બેટા અપને મા-બાપ પર રહમત ઔર શફકત સેં નજર ડાલતા હૈ તો હર નજરકે બદલે મે એક મકબુલ હજકા સવાબ મિલતા હૈ. લોગોંને અર્ઝ કિયા કે અગર વો દીનમે સો મરતબા ઈસતરહ નજર કરેતો આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા હા સો મરતબા ભી (હરનજર પર યહીં સવાબ મિલતા રહેગા) અલ્લાહતઆલા બડા હૈ. (ઊસ્કે ખઝાને મેં કોઈ કમી નહીં આતી) (બયહકી)

હુઝુર (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે દુસરે સબ ગુનાહોંકી સઝાતો અલ્લાહ તઆલા જીસ્કો ચાહતે હૈ કયામત તક મોઅખ્ખર (લેટ) કરદેતે હૈ. લેકીન મા-બાપકી હક તલ્ફી (હક મારના) ઔર નાફરમાની કી સઝા આખેરતસે પહેલે દુનિયામેં ભી દીજાતી હૈ. (બયહકી)

ઈસ બાત પર ઓલમાકા ઈત્તેફાક હૈ કે મા-બાપકી ઈતાઅત સિર્ફ જાઈઝ કામોંમે વાજીબ હૈ નાજાઈઝ યા ગુનાહકે કામમેં ઈતાઅત વાજીબતો કયા જાઈઝભી નહી.

વાલેદૈન કી ખિદમત ઔર ઈતાઅત હરહાલ ઔર હર ઊમ્રમે વાજીબ હૈ. મા-બાપ જબ બુઢે હો જાયે ઔર ઔલાદકી ખિદમતકે મોહતાજ બન જાયે ઔર ઊન્કી જીંદગી ઔલાદકે રહમ વ કરમ પર રેહ જાયે ઊસ વક્ત અગર ઔલાદકી તરફસે જરાભી બે રૂખી ભી મેહસુસ હો તો વો ઈન્કે દીલકા જખ્મ બન જાતી હૈ.

દુસરી તરફ બુઢાપે કે હાલાત ફીતરી તૌર પર ઈન્સાનકો ચિડ ચિડા બના દેતે હૈ.

તીસરા જબ બુઢાપે કે આખરી દૌરમે અકલ ઔર સમજદારી કમ હોને લગતી હૈ તો ઊન્કી ખ્વાહીશે ઔર માગ કુછ ઐસીભી હોતી હૈ જીન્કા પુરા કરના ઔલાદ કે લીયે મુશ્કીલ બન જાતા હૈ.

કુર્આન મજીદ ને ઈન હાલાતમેં મા-બાપકી દીલ જોઈ ઔર રાહત પહોંચાને કે સાથ ઈન્સાનકો ઊસ્કે બચપનેકા ઝમાના યાદ દીલાયા કે કીસી વક્ત તુમભી અપને મા-બાપકે ઈસસે જયાદા મોહતાજ થે જીસ તરહ વો આજ તુમ્હારે મોહતાજ હૈ. જીસ તરહ ઊન્હોને અપની રાહત ઔર ખ્વાહીશકો તુમપર કુર્બાન કિયા. ઔર તુમ્હારી બેઅકલ બાતોંકો પ્યાર કે સાથ બરદાશ્ત કિયા. અબ જબ કે ઊનપર મોહતાજીકા વક્ત આયા તો અકલ ઔર શરાફતકા તકાઝાયે હૈ કે ઊન્કે પહેલે કે એહસાનોંકા બદલાદો. (મઆરીફુલ કુર્આન-૫)

મતલબ કે ઊન્કો આરામ પહોંચાને ઔર ખુશ રખનેમે જો કામ કરના પડે જરૂર કરે ઔર ઈસ્કે સાથ દુઆભી કરતા રહે કે અય પરવર દિગાર ઊન્કી પુરી રાહત પહોંચાનેકી ખિદમત તો મેરે બસકી બાત નહી. તુંહી અપની રહમતસે ઊન્કી સબ મુશ્કીલાત આસાન કર ઔર તકલીફોં કો દુર ફરમા, "રબ્બીર હમ્હુમા કમા રબ્બયાની સગીરા."

મરનેકે બાદ મા-બાપ કે સાથ હુસ્ને સુલુક યે હૈ કે ઊન્કે લીયે દુઆએ મગફિરત

ઔર ઈસ્તિગફાર કિયા જાયે. નેક આમાલ (સદકા-ખયરાત) તિલાવતે કુર્આન મજીદ ગરીબોંકો ખાના ખિલાકર - કુર્બાની - હજ વિગેરહ. કા ઈસાલે સવાબ કિયા જાયે. ઊન્કે અહદ કો પુરા કિયા જાયે જો ઊન્હોને કિસીસે કર રખાહો ઊન્કે નેક ઈરાદે પુરે કિયે જાયે જીન્કો વો મૌતકી વજહસે પુરાન કર સકે થે. ઊન્કે દોસ્તોંકા અદબ કિયા જાયે ઊન્કે રિશ્તે નિભાયે જાયે જો સિર્ફ ઊન્કી તરફ સે હો.

ઊન્કી કબ્ર પર જાકર ફાતિહા પઢે ઔર સવાબ પહોંચાનેકા મામુલ બનાયા જાયે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા જો શખ્સ અપને મા-બાપ યા ઊન્મેસે કીસી એક કી કબ્ર કી ઝિયારત હર જુમ્આ કો કરતા હૈ વો મઆફ કર દીયા જાતા હૈ. ઔર ફરમાબરદાર લીખ્ખા જાતા હૈ. (રૂહુલ મઆની)

ઈન્સાની ભાઈચારા :

કુર્આન મજીદમેં ઈર્શાદ હૈ-

"અય ઈન્સાનો હમને તુમકો એકમર્દ ઔર એક ઔરતસે પૈદા કિયા હૈ. ઔર તુમકો મુખ્તલીફ ખાનદાનવાલે ઈસ લીયે બનાયા કે એક દુસરે કો પહેચાન સકો, અલ્લાહ તઆલાકે નજદીક તુમ સબમેં બડી ઈઝઝતવાલા (શરીફ) વો હૈ જો સબસે જયાદા પરહેઝગારહો. (સુરએ હુજરાત-૧૩)

અય ઈમાનવાલોં ન તો મર્દકો મર્દો પર હસના ચાહીયે મુમ્કીન હે કે વો ઊન્સે (હસનેવાલોંસે) બેહતર હો. ઔર ન ઔરતોંકો ઔરતોં પર હસના ચાહીયે. મુમ્કીનહૈ વો ઈન્સે બેહતર હો. એક દુસરેકો તાના (મહેણા) નદો. એક દુસરેકો બુરે લકબસે ન પુકારો. (સુરએ હુજરાત-૧૧)

હુઝુર (સ.અ.)ને ફરમાયા

અલ્લાહ તઆલાને મુઝપર વહી નાઝીલ કી હૈ. કે તવાઝુઅ ઔર આજીઝીસે કામ લો ઐસા નહો કે કોઈ મર્દ કીસી મર્દ કે મુકાબલે મે ફખ્ર કરે. ઔર બડાઈ જતાયે યે નહોકે કોઈ કીસીપર જુલ્મ કરે. (મુસ્લિમ શરીફ)

યે ઈસ્લામી તઅલીમ સે પહેલે જાહીલીયતકે જમાનેકી બાત હૈ. કે લોગ અપને બાપ દાદા પર ફખ્ર કિયા કરતેથે. અલ્લાહ તઆલાને નસલ ઔર ખાનદાન કે ફખ્ર ઔર બડાઈકો ખત્મ કર દીયા હૈ. અબ ઈન્સાનકી તકસીમ અખ્લાક ઔર કીરદારકે લિહાઝ સે હૈ. કે કોઈ સાહિબે ઈમાન ઔર પરહેઝગાર હૈ. ઔર કોઈ બદકાર બદ

બખ્ત હૈ. તમામ ઈન્સાન આદમ (અલ)કી ઔલાદ હૈ. ઔર આદમ (અલ)કી પેદાઈશ મીટ્ટી સે હુઈથી. (તીમીઝી)

૮૬. યે કામ હરગીઝ ન કરો :

(૧) કીસીકા ઐબ દેખના.

કુર્આન મજીદકા ઈર્શાદ હૈ "કીસીકે પોશીદા ઐબ તલાશ ન કરો.

આજકલ યે વબાલ આમ હોગયા હૈ. અચ્છે બુરે સબ ઈસ્મેં મુબતલા હો ગયે હૈ. લોગોંકે પોશીદા ઐબ કી કોઈ બાત મીલજાયે તો ઊસ્કા ચર્ચા કરના રૂસ્વા (બેઈઝ્ઝત)કરના આદતમેં દાખિલ હો ગયા હૈ. ઔર ધ્યાનભી નહી હોતા કે કોઈ ગુનાહ કીયા, ઈસ્મે કોઈ દુન્યવી ફાઈદા નહી ઔર જીંદગી ભર ન કરે તો કોઈ નુકશાન નહી, મગર અખ્લાકી બિમારી સે લોગ ઈસ્મે મઝા મેહસુસ કરતે હૈ. અલ્લાહ બચાયે.

(૨) છુપકર કીસીકી બાત સુનના :

હદીસમે હૈ જો શખ્સ કીસીસે અપની બાત છુપાના ચાહે ઔર યેકીસી બહાનેસે ઊસ્કો સુને તો ક્યામત કે રોજ ઊસ્કે કાનોંમે ગરમ શીસા પિઘલા કર ડાલા જાયેગા. યે ભી કબીરાગુનાહ હૈ ! ઔર બેફાઈદા લઝ્ઝત હૈ. અલ્લાહ હિફાઝત કરે.

(૩) બગૈર ઈજાઝત કીસીકે મકાનમે દાખિલ હોના :

રસુલેઅકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા જો શખ્સ બગૈર ઈજાઝત કીસીકે ઘરમે ઝાકે (દેખે) તો ઈસ્કે લીયે હલાલ હૈ કે ઊસ્કી આખ ફોડ દે. (બુખારી)

રસુલે અકરમ (સ.લ.) ને ફરમાયા જીસ શખ્સને બગૈર ઈજાઝત કીસીકે મકાનકા પર્દા ખોલા ઔર મકાનકે અંદર નજર ડાલી તો ઊસ્ને ઐસા કામકીયા જો ઊસ્કેલીયે હલાલ નહી થા. (તિર્મીઝી)

ઈસ હુકમકો આમલોગ જહાલતકી વજહસે ઝનાના મકાનકે સાથ ખાસ સમજતે હૈ. મર્દાના મકાન મેં દાખિલ હોને યા ઝાકને કો દાખિલ નહી સમજતે અલબત્તા ઐસા મર્દાના મકાન જો આને જાને વાલોંકે લીયે ખુલા રહેતા હૈ. તો ઊસ્મે ઈજાઝત લેનેકી જરૂરત નહી જૈસે દુકાન-કારખાના- મગર દુસરે વક્ત જાયેતો ઊસ્મેભી ઈજાઝત લેના જરૂરી હૈ.

(૪) બુરે લકબસે કીસી કો પુકારના :

બુરે ઔર નાપસંદ લકબ સે જોલોગોં મેં મશ્હુર હોજાતે હૈ. ઊન્કા ચર્ચા કરના.

ઊન્કો ઐસે લકબસે પુકારના યા પીઠ પીછે ઐસે લકબસે યાદ કરના સખ્ત ગુનાહે કબીરા હૈ. જૈસાકે - કાના - બેહરા - ગંજા (ટાલીયા) લંગડા વિ. અગર કિસીકા લકબ ઈસ દરજા મશહુર હો ગયા હો કે બગૈર ઊસ લકબ કે પહેચાના હી નહી જાતા. તો મજબુરન ઈસ્કા બોલના જરૂરતકી વજહસે જાઈઝ હૈ.

કુર્આન મજીદમે હૈ "બુરે લકબસે એક દુસરે કો નપુકારો"

(૫) ઓલમા-ઔર અવલિયા કી બેઅદબી કરના :

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા તીન આદમી હૈ જીન્કી બેઅદબી સિર્ફ મુનાફિક હી કર સકતા હૈ.

(૧) બુઢ્ઢા મુસલમાન (૨) આલિમ (૩) ઈન્સાફ કરનેવાલા બાદશાહ.

હુઝુર (સ.લ.)ને ફરમાયા વો શખ્સ હમમેસે નહીં યાની મુસલમાન નહી જો હમારે બુઢ્ઢોંકી ઈઝ્ઝત ન કરે. ઔર બચ્ચોં પર રહમ નકરે ઔર હમારે આલિમોંકી કદર ન કરે. (અહમદ)

ઈમામ અસાકિર (રહ.)ને ફરમાયા હૈ. અય અઝીઝ ! અલ્લાહ તઆલા હમેં તૌફીક અતા ફરમાયે ખુબ સમજલો. કે આલિમોંકા ગોશ્ત ઝેરવાલા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલાકી યે આદત મશહુર હૈ. કે આલિમોંકી બેઈઝ્ઝતી કરનેવાલોંકો વો રૂસ્વા કરદેતા હૈ ઔર જો શખ્સ ઓલમા પર ઐબ લગાતા હૈ અલ્લાહતઆલા ઊસ્કો મરનેસે પહેલે દીલકી મૌતમે મુબતલા કરદેતે હૈ.

આલિમોંકા ગોશ્ત ઝેર વાલા હૈ ઈસ્કા મતલબ યે હૈ કે કીસીકી ગીબત કરનેકો કુર્આન મજીદને ઊસ્કા ગોશ્તખાના બયાન ફરમાયા હૈ. તો જો શખ્સ આલિમોંકી ગીબત કરતા હૈ વોગોયા ઊન્કા ગોશ્ત ખાતા હૈ. મગર ઊન્કા ગોશ્ત ઝેર વાલા હૈ. જો શખ્સ ઊસ્કો ખાયેગા. ઊસ્કા દીન ઔર દુનિયા તબાહ હોજાયેગે. ઔર દીલકી મૌતકા મતલબયે હૈ કે ઊસ્મે નેકી - બદી - ભલાઈ - બુરાઈ કા એહસાસ નરહે. યાની નેકી કો બુરા ઔર બદીકો અચ્છા સમજને લગે.

ગીબત ઔર જલીલ કરના કીસી શખ્સકો જાઈઝ નહી મગર જો શખ્સ આલિમોંકે સાથ ઐસા મામલા કરે વો શખ્સ ખુદાકે ગઝબકા શિકાર બનતા હૈ. ઐસે શખ્સકા ખાતેમા ખરાબ હોનેકા અંદેશા (ડર) હૈ. ઔર ઈસ મામલેમેં એક ગફલત યે હોરહી હૈ કે બગૈર તહકીક કે આલિમોં પર તમામ બુરાઈયોંકી નિસ્બત કીજાતી હૈ. કીસીકી ગલતી ઔર ગુનાહ મૌલવી પર, ઔર કીસી પર એઅતેરાજ હો નહો લેકીન આલિમોં પર જરૂર હોતા હૈ.

ઔર એક અઝીબ ઊમ્મત પર પાર્ટી બાઝીકા સવાર હો ગયા હૈ. કે હર પાર્ટીવાલે ઈઝઝ્ત ઔર તઅઝીમકી તમામ આયતે ઔર હદીસે સિર્ફ અપની પાર્ટી કે આલિમો કે લીયે સમજતે હૈ. ઔર દુસરે ઓલમા પર જીત્ની ચાહે જબાન દરાઝી કરે ગાલીયા બકે કુફ્રકે ફત્વે લગાયે કોઈ પરવા નહી.

ઈસ્મે શક નહી કે આજકલ દીનીકામોં મે ઈન્તેઝામ સહી નહોને કી વજહસે ઔર કુછ અવામ કી દીન સે લાપરવાહી કે સબબ બહોતસે લોગ જો હકીક્ત મેં ઈલ્મસે લગાવ નહી રખતે ઈલ્મ મે પેશ હોને લગે.

અવામ કા હાલતો યે હોગયા હૈ કે જીસ્કે ચહેરે પર દાઢી ઔર નીચા કુર્તા દેખા ઊસકો મૌલાના કા લકબ દેદીયા યા કીસી જલ્સે મે ખડા હોકર બોલને લગા તો વો બડા અલ્લામાં ઓર રજીસ્ટર્ડ મૌલાના હો ગયે. ફિર ઐસે લોગો સે જો ગલત હરકતે હોતી હૈ યા કીસી વજહસે જેલમે ચલા ગયા તો આલીમો પર ગુસ્સા ઊતારતે હૈ. ખુદને તો બગૈર તેહકીક કે કિસી રાસ્તા ચલતે કો અપના ઈમામ ઔર પેશ્વા બના લીયા ઔર ઊનકો મૌલાના કહેને લગે, ફીર ખુદ હી ઊનકે બુરે કામોકોં તમામ આલીમો કે બુરેકામ સમજ કર સચ્ચે આલીમો પર ગાલીયાં ઔર લાનત કરકે અપના દીન ઔર દુનિયા બરબાદ કીયા.

અવામ કી ઈસ બે એહતીયાતીને બહોતસી બરબાદીયા પૈદા કી અવ્વલ તો જીનકો બગૈર કિસી સનદ ઔર તેહકીક કે અપના પેશ્વા બનાયા અગર વો હકીક્તમેં આલીમ નહી તો વો હર કદમ પર ખુદભી ગુમરાહ હોગા. ઔર દુસરોં કો ભી ગુમરાહીમે ડાલેંગે ફિર જબ લોગ ઈન્કી ગુમરાહીયોં ઔર બુરેકામોં પર ખબરદાર હોકર બદ ગુમાન હોગે તો યે બદ ગુમાની ઊનકે સાથ મખસુસ ન રહેગી બલ્કે વો સબ ઓલમા સે બદ ગુમાન હો જાયેગે જીસકા નતીજા દીન કી તબાહી ઔર દુનીયા કી બરબાદી હૈ.

ઈસલીયે જરૂરી હૈ પહેલે તો કિસીકો મૌલવી, મૌલાના ! આલીમ, કહેને ઔર સમજને મે જલદી નકરે ઔર જબ તાહકીક કરકે કિસીકે બારેમેં ઊસ્કે આલીમ હોનેકી તસ્દીક હો જાવે તો ફિર ઈસ પર એઅતરાજ કરને મેં ઔર ઊસ્કો બુરા કહેને મે જલ્દી નકરે બલ્કે ઊસ્કી ખુલી બુરાઈકો ભી દેખે તો ઈસ બુરે કામકો તો જરૂર બુરા સમજે મગર ઊસ શખ્સકો બુરા ન કહે કે શાયદ વો કિસી વજહસે માજુર હો અવામકે દીનકી હીફાજત ઈસમે હૈ : (અલ્લાહ હમ સબકો નેક તૌફીક અતા ફરમાયે આમીન)

(૬) અલ્લાહ કે નામ કી બે અદબી :

આજકલ પ્રિન્ટીંગ કામ જયાદા હોને કી વજહસે અખબાર ઔર રસાઈલ કી ભરમાર કે સબબ સે યે હવ્વા એૈસા આમ હો ગયા હૈ કે કોઈ ઘર કોઈ ગલી કુચા કોઈ મુસલમાન ઈસસે ખાલી નરહા જગાજગા કાગઝ કે ટુકડે બિખરે નજર આતે હૈ. જીન્મે અલ્લાહ કાનામ ઔર આયતે ઔર હદીસેં યા મસાઈલ હોતે હૈ જીનકી ઈજ્જત વાજીબ ઔર બેઅદબી ગુનાહ હૈ. ખાસ કર કુર્આન મજીદ ઔર સીપારોંકે પુરાને વરક આમ તોર પર લોગ મસ્જીદકે તાકમે રખદેતે હૈ ફીર તાકસે ઉડકર હવાસે ગલી કુચો મેં પહુચતે હૈ. ઔર સારી બે અદબી કા ગુનાહ રખને વાલોં કો હોતા હૈ.

એૈસે કુર્આન મજીદ યા કિતાબે જો પુરાની હોકર ફટ ગઈ હો ઔર નફા ઊઠાને કે કાબિલ ન રહે ઊન્કે લીયે યે હુકમ હૈ કે કિસી પાક કપડે મે લપેટ કર કિસી મેહફુઝ જમીન મે દફન કર દીયા જાયે.

ઔર જીસ તરહ એૈસે વરક કો બે અદબીકી જગા ડાલના ગુનાહ હૈ ઈસી તરહ એૈસે અખબાર ઔર રિસાલે જીન્કે બારે મેં આદત સે યે માલુમ હૈ કે વો રદ્દી મે ડાલે જાયેગે. ઉનપર કુર્આન કી આયતે યા હદીસ વગેરા ભી લીખના જાઈઝ નહી અગર ઈન અખબારોંકી બે અદબી હુઈ તો ઈસકા ગુનાહ જૈસે બે અદબી કરને વાલોંકો હોગા એૈસે હી ઉસકે લીખને ઔર છાપનેવાલોં કો ભી હોગા.

બલ્કે એૈસે અખબારમે અગર કોઈ મજમુન ઈસ કિસ્મ કા લિખના હો તો અસલ ઈબારત લીખને કે બદલે તરજુમા લીખને પર બસ કરે અગર યે તરજુમાભી ઈજ્જત ઔર અદબ કે કાબીલ હૈ. ઔર ઊસકી બે અદબીભી બૂરી હૈ. મગર ફિરભી કુછ ફર્ક હૈ.

ઈસી તરહ ખત મે આયત ઔર હદીસ નહી લીખના ચાહીયે કે વોભી આમ તોર પર રદ્દીમે ડાલ દીયેં જાતે હૈ. ઔર શાયદ ઈસી લીયે અકાબિર સે યે તરીકા મનકુલ હૈ કે ખત મે બજાયે બિસ્મીલ્લાહ કે ઊસ્કે અદદ ૭૮૬ લીખતે હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા કે નામકી જગા "બિસ્મીહી તઆલા" લીખતે હૈ.

મસ્અલા : જીસ કાગઝ પર કુર્આન કી કોઈ આયત યા હદીસ યા મસાઈલ લીખે હુએ હો ઊસમે કિસી ચીઝ કો લપેટના યા પેકીંગ કરના ભી બુરા હૈ. (આલમગીરી)

મસ્અલા : સાદા કાગઝભી કાબિલે અદબ હૈ. ઊસકો ઈસ્તન્જા વગેરા મે ઈસ્તેમાલ કરના- જૈસે અંગ્રેજી રિવાજ હૈ યેભી જાઈજ નહી.

<u>નોંધ :</u> હઝારો મુસલમાન આજ ઈન બે ફાયદા ગુનાહોંમે મુબ્તલા હૈ ઔર યે

ઐસે ગુનાહ હૈ જીન્સે આખેરતકી સજા કા તો ખતરા હૈ. ઊન્કા વબાલ દુનિયા મેભી આમ તોર પર આફતો ઔર બલાઓ ઔર કહ્ત (દૂષ્કાળ) ઔર ગિરાની (મોંઘવારી)કી સુરતોં મે જાહિર હોતા હૈ જીનમે આજકલ સારી દુનિયા મુબ્તલા હૈ. મગર અફસોસ કે ઊન્કો દૂર કરનેકી તરફ કિસી કી તવજ્જો નહી.

(૭) બીવીકો શોહર કે ખિલાફ ભડકાના :

રસુલે અકરમ (સલ.)ને ફરમાયા જો શખ્સ કિસીકી બીવીકો ઊસ્કે શોહર કે ખિલાફ યા નોકર કો માલિક કે ખિલાફ ભડકાયે (યાની દિલમેં અદાવત કે જજબાત પેદા કરે)વો હમ મેસેં નહી. (અહમદ)

ઈસી તરહ કિસી ઔરતકે શોહરકો ઊસ્કી બીવી સે નારાજ કરના ઔર ઊસ્કે દીલમે નફરત પૈદા કરનાભી ઈસીકે હુકમ મે દાખિલ હૈ. (ઝવાજિર)

ઈસકો ઓલમાને કબીરા ગુનાહોંમે શુમાર કીયા હૈ ઔર હદીસ મેં ઈસ કામકો શયતાનકા સબસે બડા કારનામા બતલાયા ગયા હૈ. (મુસ્લીમ)

નોધ : આજકલ આમ આદત હો ગઈ હૈ કે કીસીકી બીવી યા નોકરકો ઊસ્કે શોહર યા માલિક સે જરા શિકાયત હુઈ તો સુનનેવાલે ઊસ્કે દિલ સે શિકાયતકો દુર કરનેકે બજાએ ઊસ્કો અપને શોહર ઔર માલિક સે નેક ગુમાન કાયમ રખનેકી કોશીશ કરતે લેકીન ઊલ્ટા તરહ તરહસે ઊસ્કી દુશ્મની ઔર નફરત કો બઢાતે હૈ. ઈસીકો ઈસ ઓરત ઔર નોકરકી હમદર્દી ઔર દોસ્તી સમજા જાતા હૈ.

હા ! હમદર્દી ઔર દોસ્તી ઈસ્મે હૈ કે ઊન્કો યે સમજાયા જાયે કે વો મજબુર થા ઔર દેખો અગર તુમ્હે ઈસ્સે એક તકલીફ પહુચી હોતો હઝારો રાહતે ભી પહોચી હૈ. ઈન્કા ખ્યાલ કરકે ઈસ તકલીફ કો નજર અંદાઝ કરદો, ઔર શોહર ઔર માલિક કો કિસી નરમ બાત ચીતસે ઐસે તરીકે પર સમજાયે કે ઊસ્કો કોઈ બદ ગુમાની બીવી ઔર નોકર પર પૈદા નહો. ઈસી તરહ શોહર કો બીવી સે શિકાયત હોતો ઊસ્કે દિલસે નફરત ઔર ગુસ્સે કો કમ કરનેકી તદબીરે કરે ઔર બીવીકો કીસી મુનાસીબ બાત-ચીત સે ઈતાઅત ઔર મેલ-મિલાપ કી તલકીન કરે.

(૮) એકહી વક્ત મેં એકસે જયાદા તલાક દેના :

અગર કિસી શરઈ મજબુરી સે બીવી કો તલાક દેના પડે તો સુન્નત તરીકા યે હૈ કે ઐસે વક્તમે તલાક દે જબકે ઔરત માહવારી (હૈજ) સેફારીગ હો ઔર સીર્ફ એક તલાક દે. ઔર એક હી વક્ત મે તીન તલાકે દે દેના, જો આમ તોર પર જાહીલો મેં રિવાજ હૈ બડા ગુનાહ હૈ, અગર ચે તલાક હો જાતી હૈ.

અવામ ઔર નાવાકિફ લોગ આમ તોર પર ઈસમે મુબ્તલા હૈ કે તલાક દેગે તો તીનસે કમપર સાંસ ન લેગે, યહાં તક કે સરકારી કાગઝ લીખને વાલેંકો ભી યે આદત પડ ગઈ હૈ કે તીન તલાક લિખતે હૈ યે સબ ગુનાહ ઔર બે ફાયદા ચીઝેં હૈ.

અગર કિસી વજહ સે યહી મંજુર હો કે દોબારા ઔરતસે રજઅતકા (દોબારા નીકાહ કરને કા હક) ન રહે તો એક તલાક કોંભી બાઈન કિયા જા સકતા હૈ. તીન તક પહોંચનેકી કીસી હાલમેં જરૂરત નહી. (દુર્રેમુખ્તાર)

(૯) માપતોલ મે કમી કરના :

જબ કોઈ કોમ માપ તોલમે કમી કરને લગતી હૈ તો ઊન્કો કહત ઔર ગિરાની (દૂષ્કાળ અને મોંઘવારી) ઘેર લેતી હૈ ચાહે બારિશ હો યા નહો. ઉનપર લોગોંકે હક ઔર કર્જે જયાદા હો જાતે હૈ ઔર ઊન્કે હાકિમ ઊન પર જુલ્મ કરને લગતે હૈ.

કોઈ તાજીર સારે દીન માપ તોલમે કમી કરતા રહે તો શાયદ દિન ભરમે શેર-દોશેર બચાયેગા, ઔર ગુનાહોં કે બડે અંબાર કે બદલેમે શેર દોશેર અનાજ યા મીટર-દો મીટર કપડા મીલા યે કિતને બડે નુકશાન કા સૌદા હૈ. ઈસી લીયે બુઝર્ગોને ઐસે લોગોં કે બારે મેં ફરમાયા હૈ કે બરબાદી ફીર બરબાદી હૈ. ઊન લોગોં કે લીયે જો એક દાને કે લીયે જન્નતકી નેઅમતોં કો બરબાદ કરે ઔર જહન્નમ કા વો દર્દનાક અઝાબ ખરીદે જીસસે પહાડ પીગલ જાયે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઊમર (રદી.) જબ બાઝાર તશરીફ લે જાતે તો દુકાનદારોંકે પાસ ખડે હોકર ફરમાતે કે માપ-તોલ મે ખુદા સે ડરો. કયામતકે દીન માપતોલ મેં કમી કરનેવાલે ઐસે મેદાનમે ખડે કીયે જાયેંગે કે વહાંકી તકલીફ કે સબબ લોગોંકા પસીના દરીયાકી તરહ બહેતા હુઆ ઊનકે કાનોતક પહુંચ જાયેંગા અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોંકો ઈસ બલાસે નજાત અતા ફરમાયે (આમીન)

(૧૦) નઝુમી સે ગૈબ કી બાતેં પુછના :

જો શખ્સ આઈન્દા કી ગેબી ખબરે બતલાને વાલેકે પાસ ગયા ઔર ઊસસે ગૈબકી ખબરે પુછી ઊસ્કી ૪૦ રોઝકી નમાજ કુબુલ નહોગી. (મુસ્લીમ)

જો શખ્સ ગૈબકી ખબરે બતલાને વાલે નઝુમી કે પાસ ગયા ઔર ઊસ્કી બાતપર યકીન કીયા ઊસ્ને વહી ઔર કલામે ઈલાહીકા કુફ્ર કીયા જો હુઝુર (સ.લ.) પર નાઝીલ હુઆ હૈ. (હાકિમ)

બહોતસે મુસલમાન ઈસ ગુનાહમે ગૈફલત ઔર લાપરવાહી સે મુબ્તલા હૈ. ઔર ઈન ચીઝોંમે મુબ્તલા હોના ગુનાહ કે અલાવા જહાલત ઔર બેવકુફી હૈ. કયું

કે પહેલેતો ઊનલોગોં કી સબ બાતે અંદાજ ઔર ગુમાન પર હોતી હૈ. ઊન્કા કુછ એઅતેબાર નહી ફિર અગર માનલો સહીભી હૈ. ઔર આઈન્દા કી બાત પર ઈત્તેલાઅ ભી હો જાયે તો ફાયદા ક્યા ? જબકે હમારા યે ઈમાન હૈ કે જો કુછ મુકદ્દર મે હૈ વો ટલ નાહી શકતા.

(૧૧) બચ્ચોં કો નાજાઈઝ લિબાસ યા ઝેવર પહેનાના :

જીસ તરહ મર્દોકો રેશમ કા કપડા પહેનના સોના ચાદીકા ઝેવર પહેનના ગુનાહહૈ, ઐસેહી લડકો કોભી પહેનાના હરામ ઔર નાજાઈઝ ઔર સખ્ત ગુનાહ હૈ બહોત સે લોગ ગફલત સે ઈસ્મે મુબ્તલા હૈ.

(૧૨) મસ્જીદ મેં નાપાકી યા બદબુ કી ચીઝેં દાખીલ કરના :

ઈસકા ગુનાહ હોના, ઈસસે ફરીશ્તોં કો તકલીફ હોના, ઔર ઊસ્કા ઊસ શખ્સ કે લીયે બદદુઆ કરના હદીસોંમે મશહુર હૈ, મગર આમ તોર પર લોગ ઊસમે મુબતલા હૈ. જૈસા કે બચ્ચોંકો નાપાક બદન ઔર કપડોકે સાથ મસ્જીદમેં લે જાના જીનસે મસ્જીદ કે નાપાક હોનેકા ખતરા હો યા કેરોસીન વાલી ફાનસ મસ્જીદ મે લે જાના યા લસણ પ્યાઝ યા તમ્બાકુ ખાકર બગૈર મુંહ સાફ કીયે મસ્જીદમે જાના યે સબ ઈસીમે દાખીલ હૈ.

(૧૩) મસ્જીદમે દુનીયા કી બાતે યા દુનીયાકા કામ કરના :

મસ્જીદ મે દુનીયા કી બાતે નેકીયોં કો ઈસ તરહ ખા જાતી હૈ જૈસે આગ સુખી લકડીકો, અગર કોઈ જરૂરી બાત કીસીસે કરના હો તો પહેલે મસ્જીદ સે બાહર યા વુઝુખાના વગેરા મેં જાકર કરે ઔર કભી મસ્જીદકે કોને મે કોઈ મુખ્તસર બાત કીસીસે કરલી તોકોઈ હર્જ નહી. મગર મહઝ દુનીયાકી બાતેં કરને કૈલીયે મસ્જીદમે મજલીસ જમાના ઈસ વઈદ મે દાખીલ હૈ. જીસમે આજકલ આમ મુસલમાન મુબ્તલાહૈ ઔર જાહીર હૈ ઈસમે નકોઈ દુન્યવી ફાયદા હૈ ઔર ઊસ્કો છોડનેસે કોઈ નુકશાન ભી નહી.

(૧૪) નમાઝકી સફોંકો દુરૂસ્ત ન કરના :

જો શખ્સ સફકો મીલાયેગા ઊસ્કો અલ્લાહતઆલા (અપનેસાથ) મીલાયેગા. ઔર જો સફકો તોડેગા. અલ્લાહતઆલા ઊસસે કતા તઅલ્લુક ફરમાયેગા.

ફાયદા : સફકો મીલાનેકા મતલબયે હૈ કે બીચ મે જગા ન છોડી જાયે.

અપની સફોંકો દુરૂસ્ત ઔર બરાબર કરો. વરના અલ્લાહતઆલા તુમ્હારે ચહેરે ફેર દેગા, ઔર બાઝ રિવાયતમેં હૈ તુમ્હારે દીલોંમે ઈખ્તેલાફ પડ જાયેગા.

(બુખારી-મુસ્લિમ)

10

સફમેં મીલકર ખડા હોના, ઔર સફકો સીધા રખના વાજીબ હૈ. ઈસકે ખિલાફ કરના સખ્ત ગુનાહ હૈ.

લેકીન અફસોસ ! હઝારોં મુસલમાન ઈસ ગુનાહમે બેફીકરીસે મુબ્તલા હૈ. આમ તૌરપર બીચમેં કાફી જગા છોડ દેતે હૈ. અગલી સફમેં જગા હોતે હુએ પીછલી સફમેં ખડે હોજાતે હૈ. ફીર સફમેં ખડે હોને મે ભી આગેપીછે હો જાતે હૈ. યે સબ ગુનાહકી બાતે હૈ.

મસ્અલા :- હરએક નમાઝી કે ટખને દૂસરે નમાઝીકે ટખનોંકે બરાબર રહેના ચાહીયે એડી પંજા આગેપીછે હો તો હર્ઝ નહી, લેકીન ટખનોંકા બરાબર હોના જરૂરી હૈ. ઈસ્મે કોતાહી કરના બહોત બડા વબાલ હૈ.

(૧૫) ઈમામસે આગે નિકલ જાના :

ક્યા ? તુમમેસે કોઈ ઈસ બાતસે નહી ડરતા કે જબ વો રૂકુઅ યા સિજદામે ઈમામસે પહેલે સર ઊઠાયે તો અલ્લાહતઆલા ઊસ્કાસર ગધે કે સરસે તબ્દીલ કરદે યા ઊસ્કી શકલ ગધેકી સકલમેં બદલ દે ? (બુખારી-મુસ્લિમ)

રૂકુઅ યા સિજદે મે ઈમામસે પહેલે સર ઊઠાયે યે બે ફાઈદા ગુના હૈ. ઈસ્મેભી બહોતસે નાવાકિફ મુબ્તલા હૈ. (ગુનાહેબેલિઝ્ઝત)

(૧૬) ગુસ્સેકા નુકશાન ઔર ઈસ્કા ઈલાજ :

અલ્લાહતઆલાકા ઈર્શાદ હૈ (ઈમાનવાલે) ગુસ્સેકો પીજાનેવાલે ઔર લોગોંકી ખતાઓકો માફ કરને વાલે હૈ ઔર અલ્લાહતઆલા એહસાન કરનેવાલોંકો મેહબુબ રખતે હૈ.

ગુસ્સેકી હાલતમેં અકલ ઠીકાને નહી રેહતી અંજામ ઔર નતીજા સોચનેકા હોંશ નહી રેહતા. ઈસલીયે હાથ ઔર જબાનસે ઐસી નામુનાસિબ હરકતેં હોજાતી હૈ. જીસસે કતલ, ખુન, બે ઈઝ્ઝતી, ઔર બાઝ મરતબા ઘરકે ઘર ઊજડ જાતે હૈ. ઔર ન જાને કિત્ની કિંમતી જાને ઔર માલ ઔર અસ્બાબ તબાહ હોજાતે હૈ. ઔર કિત્ની મુકદદમાબાઝીયોંને દિલકા સુકુન ઔર નિંદ હરામ કર રખ્ખી હૈ. જીસસે દુનિયા કી તરકકી ઔર આખેરતકી તૈયારી કે લીયે વક્ત ઔર દીલકા ઈત્મીનાન હાસિલ નહી હોતા. ગુસ્સેકી તબાહકારીયોંસે કિત્ને બચ્ચેં યતીમ ઔર ઔરતે બેવા ઔર ઘરોંકે ચિરાગ બુઝગયે, ઈસ ખતરનાક બિમારી કી ફિક્ર બહોત જરૂરી હૈ. ગુસ્સેસે ભરપુર રહેના, ઔર ખુદાકી મખ્લુકકો સતાના, બહોત બડી બદ બખ્તી ઔર સંગદીલી હૈ. બુઝુર્ગોંકા તરીકા તો યે રહા કે જીસ્ને સતાયા ઊસ્કો માફ કર દિયા ઔર ઊસ્કેલીયે દુઆ કાભી મામુલ રખા.

મૌલાના રૂમ (રહ.) કે સામને દો આદમી લડ રહેથે એકને કહા અગર તું એક કહેગાતો મુઝસે દસ સુનેગા, મૌલાના ને ફરમાયા હમકો એક હઝાર કેહલો, ઔર હમસે એક ભી ન સુનોગે, બસ દોનોં પાવ મેં ગીર ગયે. ઔર તૌબાકી ઔર સુલહ કરલી.

ઈલાજ :

સબસે પહેલે યે કરેકે જીસપર ગુસ્સા આયા હૈ ઊસ્કો અપને સામને સે હટા દે અગરવો ન હટે તો ખુદ હટ જાએ. ફીર સોચેકે જીસ કદર યે શખ્સ મેરા કુસુરવાર હૈ ઈસસે જ્યાદા મૈં ખુદાતઆલાકા કુસુરવાર હું. ઔર જીસ તરહ મૈં ચાહતા હું કે અલ્લાહતઆલા મેરા કુસુર માફ કરદે. મુઝકો ભી ચાહીયે કે મૈં ઊસ્કા કુસુર માફ કરદું, ઔર જબાનસે "અઊઝુ બિલ્લાહી મિનશ્યતાની રજીમ" બારબાર પઢતા રહે. ઔર પાની પીલે, વુઝુ કરલે, ખડા હો તો બેઠ જાયે. બેઠા હોતો લેટ જાયે. ફીર જબ અકલ ઠીકાને હોજાયે ઊસ વક્ત ભી અગર કુસુર પર સઝાદેના મુનાસિબ માલુમહો ઔર સઝા દેનેમેં ભલાઈ હો જૈસે અપની ઔલાદ કે ઊસ્કી ઈસ્લાહ જરૂરી હૈ. યા કીસી મજલુમ કી મદદ કરના હૈ. ઔર ઊસ્કી તરફસે બદલા લેના હૈ તો ખુબ સમજ લો. ઈત્ને કુસુરકી કિત્ની સઝાહોની ચાહીયે જબ શરીઅત કે મુતાબિક તસલ્લી હોજાયે તો કુસુર કે બરાબર સઝાદે, ચંદરોઝ ઈસતરહ કરને સે ગુસ્સા કાબુંમે આજાયેગા.

ઈમામ ગિઝાલી (રહ.)ને તીન હદીસેં નકલ કીહૈ ઊન્કા બાર બાર મુતાલા કરના ચાહીયે.

(૧) હદીસે પાકમે હૈ કે પહેલવાન વો નહી જો અપને દુશ્મનકો પછાડદે. બલ્કે પહેલવાન ઔર બહાદુર વો હૈ જો અપને ગુસ્સે પર ગાલિબ આ જાયે ઔર ગુસ્સેકો પછાડ દે.

(૨) હદીસમે હૈ અલ્લાહ કે નઝદીક સબસે બેહતર ઘુંટ જો મુસલમાન પીતા હૈ ગુસ્સેકા ઘુંટ હૈ.

(૩) હદીસમે હૈ જીસ મુસલમાનકો અપને બીવી ઔર બચ્ચોં યા ઐસે લોગોં પર ગુસ્સા આયે જીનપર અપના ગુસ્સા ઊતાર સક્તા હૈ ઔર ફીર વો ગુસ્સા દબાલે ઔર તહમ્મુલસે કામલે તો અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કા દીલ અમન ઔર ઈમાનસે ભરદેગા. ગુસ્સેકે બિમારકો ઈન આયાતકો લીખકર ગલેમેં ડાલના ઔર જાફરાન (કેસર)સે લીખકર પીલાના મુજર્રબ હૈ. આયત યે હૈ-

وَالْكَاظِمِيْنَ الْغَيْظَ وَالْعَافِيْنَ عَنِ النَّاسِ ط
وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ۝

(૧૭) હસદ : (અદેખાઈ કરના)

કીસીકે એશ ઔર આરામ કો દેખકર દીલકો સદમા રંજ ઔર જલનકા હોના ઔર ઈસ્કે એશો આરામકી નેઅમત કે ખત્મ હોજાનેકો પસંદ કરના હસદ કહેલાતા હૈ જો હરામ હૈ.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ઈર્શાદ ફરમાતે હૈ કે હસદ નેકીયોંકો ઈસ તરહ ખા જાતા હૈ જીસ તરહ આગ લકડીકો ખા જાતી હૈ.

અલબત્ત ઐસે આદમી પર હસદ કરના જાઈઝ હૈ. જો ખુદાતઆલા કી નેઅમતોં કો ના ફરમાનીમેં ખર્ચ કર રહા હો. ઊસ્કે માલકે ઝવાલ કી તમન્ના કરના ગુનાહ નહી. ક્યુંકે યહાં દર અસલ ઈસગુનાહકે બંદ હોનેકી તમન્ના હૈ.

હસદ દર અસલ ખુદાકે ફેસલેસે નારાઝ હોનેકા નામ હૈ. કે હાય ! ખુદા તઆલા ઊસ્કો યે નેઅમતેં ક્યું દેરહાહૈ. ઔર ઊસ્કી નેઅમતોંકી તબાહીસે દીલ ખુશહો ઔર અગર કીસીકી નેઅમત દેખકર યે તમન્ના કરે કે હમકોભી અલ્લાહ તઆલા અપની રહમતસે અતા ફરમાદે, તો ઊસ્મે કોઈ હરજ નહી ઈસ્કો ગીબ્તા કહેતે હૈ.

હસદ કા દીની નુકશાન યે હૈ કે સબ નેકીયા બરબાદ હોજાયેગી. ઔર દુનિયા કા નુકશાન યે હૈ કે હસદ કરને વાલેકા દીલ હરવક્ત રંજ ઔર ગમ મે જલતા રહતા હૈ.

હસદકી આગમે ક્યું જલ રહે હો : કફે અફસોસ તુમ ક્યું મલ રહે હો
ખુદાકે ફેસલે સે ક્યું હો નારાઝ : જહન્નમકી તરફ ક્યું ચલ રહે હો.

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊસ્કા ઈલાજ)

(૧૮) બદગુમાની કરના :

અપને મુરશ.દ યા નેક આદમી યાકીસી મુસલમાનસે બદ ગુમાની નકરે ઔર અપનેકો સબસે હકીર સમજે, અગર ઝિક્ર ઔર ઈબાદતકી તૌફીક હોજાયેતોં અલ્લાહતઆલા કા શુક્ર અદા કરેં લેકીન અપને હર નેક અમલ પર કબુલ નહોનેકા ભી ડર રખે તાકે નફસમેં બડાઈ ન આયે.

મસ્જીદમેં જાયે તો સબ નમાઝીયોંસે અપનેકો કમતર સમઝે ઔર યું ઈરાદા કરે કે અગર યે એલાન હો કે મસ્જીદમેં જો સબસે બુરા બંદાહો વો બાહર આ જાયે. ઊસસે કોઈકામ હૈ. તો ફોરન ખુદ નિકલનેકા જઝબા હો યે ફકીરીકા અસલ રાઝ હૈ ઈસપર અલ્લાહતઆલા કા "ફઝલ" બંદેપર હોતા હૈ.

હઝરત ઝુનૈદ બગદાદી (રઅ.)કા કિસ્સા મનકુલ હૈ કે એલાન હુઆ જો સબસે બુરાહો મસ્જીદસે બાહર નિકલે તો ખુદ સબસે પહેલે નિકલે, હઝરત શિબ્લી (રઅ)

ઊન્કે મુર્શદને જબ ઊન્કા યે હાલ સુનાતો ફરમાયા કે આહ ! ઈસી તવાજુઅને ઝૂનૈદ કો ઝૂનૈદ બનાદીયા. (રૂહકી બિમારીયા)

૮૭. થોડી દેરકા સાથી :

જીંદગીમે ઈન્સાનકો કદમ કદમ પર દૂસરોંસે વાસ્તા પડતા હૈ. બાઝ તઅલ્લુક હંમેશા કે હોતે હૈ. જૈસે કે રિશ્તેદાર બાજ હંમેશા કે ચાહે નહો. લેકીન લંબી મુદ્દત કે લીયે હોતે હૈ. જૈસે પડોસી બાઝ ઐસે હોતે હૈં કે સિર્ફ ચંદ ઘંટે યા ઈસસે કમ મુદ્દત કે લીયે કીસીકા સાથ હોજાતા હૈ. જૈસે "હમસફર" જો કીસી બસ યા રેલ યા હવાઈ જહાઝ મેં સફર કરતે હુએ થોડી દેરકે લીયે એક દુસરેકે સાથ હો જાતે હૈ.

કુર્આન મજીદને બહોત બારીક તૌરપર ઈન તીનોં કીસમકે તઅલ્લુક કે હુકુક રખ્ખે હૈ. ઔર ઊસ્કો અદા કરનેકી તાકીદ ફરમાઈ હૈ. પહેલી દો કિસ્મે યાની રિશ્તેદારો કે હુકુક, ઔર પડોસીઓંકે હુકુક કો લોગ કુછ ન કુછ અહમિયત દેતે હૈ, જીસ્કી વજહ યે હૈ કે ઊન્કે સાથ બદસુલુકી કરને સે ઈન્સાન બદનામ હોજાતા હૈ. ઔર યે તઅલ્લુક લંબી મુદદતકે લીયે હોતે હૈ ઈસલીયે બદનામીભી લંબી મુદદતકી હોતી હૈ.

લેકીન તીસરી કિસમ યાની વો લોગ જો થોડી દેરકે લીયે સાથ હો ગયે હો બહોતકમ ઈન્સાન ઊન્કે હુકુક અદા કરનેકો તૈયાર હોતે હૈ. ઊસ્કી વજહ યે હૈ કે થોડીદેર કે સાથી અકસર અજનબી હોતે હૈ. ઔર થોડી દેરકે બાદ જુદા હોતે હૈ તો કભીકભી પુરી ઊમ્ર ઊન્સે મીલનેકા મૌકા નહી આતા.

ઈસ લીયે અગર ઊન્કે સાથ કોઈ બદસુલુકી યા બદ અખ્લાકી હોજાયે તો ઊસ્કી વજહસે હંમેશાકી બદનામી કા ડર નહી હોતા. અકસર લોંગ યે સોચતે હૈ કે અગર થોડી દેરકે લીયે ઊસ શખ્સ પર મેરે બારેમેં કોઈ ગલત અસર હો ભી ગયા તો ક્યા હૈ ? બાદ મે તો કભી ઊસસે મીલના નહી હૈ. ઈસલીયે ઈસ ગલત અસર સે મેરી જીંદગી પર કોઈ બુરા અસર નહી પડેગા.

ચુનાચેં બસ ઔર રેલ ઔર દુસરી પ્રાઈવેટ સવારીમેં ઔર અબ તો હવાઈ જહાઝ મેં ભી જો ધકાપેલ ઔર નફસા નફસીકા આલમ નજર આતા હૈ. કે હર શખ્સ એક દુસરેકો કોહની મારકર આગે બઢનેકી ફિકરમે રહેતા હૈ. વો ઈસી તંગ નજરી કા નતીજા હૈ.

ઈસીલીયે કુર્આન મજીદને જહાં રિશ્તેદારો ઔર પડોશીયોં કે સાથ અચ્છે સુલુક

કી તાકીદ ફરમાઈ હૈ. વહાં "થોડી દેરકે સાથીયોં" કે હક અદા કરનેકો તાકીદસે બયાન કિયા હૈ. થોડી દેરકે "સાથી" કેલીયે કુર્આને મજીદને "અસ્સાહિબુબિલ જમ્બ" કા લફઝ ઈસ્તેમાલ કિયા હૈ. જીસકા ઊર્દૂ તરજુમા "હમ પહેલુ" સે કિયા જા સકતા હૈ. ઔર ઈસસે વોશખ્સ મુરાદ હૈ. જો થોડી મુદ્દત કે લીયે કીસીકે સાથ હો ગયા હો. ચાહે સફરમે ચાહે કીસી મજલીસમે, યા બસ ઔર રેલ કે સફરમે જો શખ્સ હમારે કરીબમે બેઠા હૈ. વો હમારા "હમપહેલું" હૈ.

કીસી દઅવત યા જલ્સે યા ઈજતેમાઅમે જો શખ્સ હમારે પહેલું મે હૈ વો હમારા "હમ પહેલું" હૈ.

ઔર કુર્આન મજીદને ખાસ તૌર પર ઈન્કે સાથ અછછા સુલુક કરનેકી તાકીદ ઈસલીયે ફરમાઈ હૈ કે ઈન્સાનકી શરાફત ઔર અચ્છે અખ્લાક કા અસલ ઈમ્તેહાન ઐસેહી વક્તમે હોતા હૈ.

બડે બડે પઢે લીખે ઔર દેખનેમેં બહોત તેહઝીબવાલે લોગોંકો દેખા કે અપને રોઝાના કે હાલાતમેં વો દેખનેમે બહોત અચ્છે અખ્લાકવાલે નજર આતે હૈ. લેકીન જબ કભી સફરકી નૌબત આઈ તો ઊન્કી તહઝીબ ઔર અખ્લાક કો એક તરફ રખ દેતે હૈ ઔર અપને હમસફર લોગોંકે સાથ ખુદ ગરજી ઔર પત્થર દીલ હોનેકા બરતાવ કરતે હૈ.

ઈસલીયે હઝરત ઊમર (રદી.)ને એક મૌકે પર ફરમાયા થા કે કીસીકે નેક હોનેકી પકકી ગવાહી ઊસ વક્તદો જબ કે તુમ્હારા ઊસસે રૂપીયે પૈસેકા લેનદેન હો ચુકા હો. ઔર તુમને ઊસ્મે ઊસ્કો ખરા પાયા હો યા ઊસ્કે સાથ કોઈ સફર કિયા હો ઔર ઈસ સફરમેં તુમને ઊસ્કો હકીકતમે અચ્છે અખ્લાકવાલા દેખા હો.

અસલ બાત યેહે કે અચ્છે અખ્લાકકા બરતાવ સિર્ફ બદનામી કે ખોફસે કિયા જાયે વો અછ્છે અખ્લાક હી કહા હૈ? વોતો એક દીખાવા હૈ. ચુનાચેં જબ બદનામીકા ડર દૂર હોગાતો ઈન્સાનકી બદ અખ્લાકી જાહીર હોજાયેગી.

"અચ્છે અખ્લાક"તો એક અંદરકી સિફતકા નામ હૈ. જો નેકનામી ઔર બદનામી સે બે પરવાહોકર કીયા જાયે. જો અલ્લાહ તઆલાકી ખુશનુદી કા સબબ હૈ.

જબ યે સિફત કીસીકો હાસિલ હો જાયેતો ઊસ્કા મામલા હર જગા અચ્છા હોતા હૈ. યહા તકકે ઐસી જગામેં ભી અચ્છા હોતા હૈ જહાં ઊસ્કો દેખને વાલા નહો.

ઔર યે હકીકત ઊસકે સામને રેહતી હૈ કે કોઈ દેખે યા નદેખે ખુદા જરૂર દેખ રહા હૈ. જીસ્કે દેખને પર જન્નત ઔર જહન્નમ કે ફેસલેં હોતે હૈ.

ઈસ્લામને થોડી દેરકે સાથી કે હક જીસ બારીક અંદાઝસે બતાયે હૈ ઊસ્કા અંદાઝ ...દ મિસાલોંસે લગાઈયે.

(૧) જુમ્આકેદીન જબ મસ્જીદમેં લોગ ખુત્બા ઔર નમાઝકે લીયે જમા હો તો નયે આને વાલે કે લીયે યે હુકમ હૈ કે વો ઈજતેમાઅકે આખરી હિસ્સેમેં જહાં જગા મીલે બેઠ જાયે. લોગોંકી ગરદન ફલાગકર આગે બઢનેકી કોશીષ કો સખ્તીસે મના કિયા હૈ. હુઝુર (સ.અ.)ને ઈસ બુરી હરક્ત પર સખ્ત નારાઝગી જાહીર ફરમાઈ હૈ.

(૨) જુમ્આકે દીન નહા ધોકર અચ્છે કપડે પહેનકર ઔર ખુશ્બું લગાકર મસ્જીદમેં જાનેકી તરગીબ (શોખ) દીગઈ હૈ તાકે ઈસ બડે ઈજતેમાઅમે હર શખ્સ દુસરે કે લીયે તકલીફ કે બજાયે ખુશી ઔર રાહત કા સામાન બને.

(૩) ફુકહાએ કિરામને કહા હૈ કે જો શખ્સ કીસી ઐસી બિમારીમેં મુબ્તલાહો જીસસે પાસ વાલે કો તકલીફ હોસક્તી હો યા નફરત હોસક્તી હો ઊસ્કે લીયે જમાઅત કી નમાઝ માફ હૈ. ઔર ઊસ્કો અપને ઘરમે હી નમાઝ પઢના ચાહીયે ઈન્શા અલ્લાહ મસ્જીદકી જમાઅતકા સવાબ મીલેગા.

(૪) જબ ચંદ આદમી સાથ બેઠકર કોઈ ચીઝ ખા રહે હો તો હુકમ યેહૈકે દુસરોંકા ખ્યાલ રખકર ખાઓ. હદીસમેં હૈ કે જબ દુસરે લોગ જબ એક એક ખજુર લેકર ખા રહે હો તો તુમ દો ખજુરે મતલો. ઈસ્મે યે ઊસુલ બતાદીયા ગયા હૈ કે સિર્ફ અપની અપની ફિકર કરના ઔર જો હાથ લગે લે ઊડના મોમિનકી શાન નહી. યે ભી દેખના ચાહીયે કે કુછ લોગ ઔર ભી તુમ્હારે સાથ ખાનેમેં શરીક હૈ. તુમ્હારા હિસ્સા પુરી તરહ માપતોલ કર ન સહી લેકીન દુસરોં કે સાથ ઊન્કી બરાબરી મેં હોના ચાહીયે (આજકલ "બુફે" જૈસી દઅવતોમેં બાઝ મરતબા જો છીનાઝપટી નજર આતી હૈ ? ઔર જીસ તરહ બાઝ લોગ એક હી બાર મેં જરૂરતસે જયાદા ચીઝેં અપને બરતનમેં ભરલેતે હૈ વો ઈન અહકામકી સરીહ ખિલાફ વર્ઝી હૈ.)

યે ચંદ મિસાલે મૈં ને સિર્ફ યે બતાને કે લીયે દી હૈ કે ઈસ્લામી તાલીમમેં થોડી દેરકે સાથીકી કીત્ની અહમિયત હૈ. ઈસ અહમિયતકો જહેન મેં રખતે હુએ અપને મુઆશરે (રહેન સહેન)કી ચંદ દૂસરી જરૂરી બાતોં પર એક નજર ડાલ લીજીયે.

જહાં બહોતસે લોગોંકો બારી બારી કોઈકામ અંજામ દેનાહો વહા- અખ્લાકી તરીકા યે હૈ કે આનેવાલોંકી તરતીબસે એક કતાર બનાલી જાયે ઔર નંબર વાર

હર શખ્સ અપનાકામ અંજામ દેતા રહે. ઈસ તરહ સબકા ફાઈદા હૈ ઔર સબકા કામ આસાની સે હોજાતા હૈ. ઐસે મૌકે પર (કીસી સખ્ત મજબુરીકે બગૈર) લાઈન તોડકર આગે બઢનેકી કોશીષ કરના યા ધીંગા મસ્તી કરના યે દૂસરોં કા હક મારના હૈ.

જો બદ અખ્લાકી કે અલાવા ગુનાહભી હૈ. અફસોસ આજ ગેરમુસ્લિમ કૌમેં ઈસં બાતકા લિહાઝ રખતી હૈ બલ્કે ઈન્કા મિજાઝ હી યે બન ચુકા હૈ કે જહાં દો આદમી જમા હો ફોરન આગે પીછે હોકર લાઈન બના લેગેં લેકીન હમ જો 'હમ પહેલું' કે બારેમે કુર્આન ઔર સુન્નત કી રોશન હિદાયત રખતે હૈ લાઈન તોડકર આગે બઢનેકો બહાદુરી ઔર કમાલ સમજ તે હૈ, ઔર યે ખ્યાલતો શાયદ કીસીકો આતાહો કે કીસી ગુનાહકો કર રહાહુ.

બસ યા રેલમેં હર શખ્સ બેઠક કા ઈત્ના હિસ્સા ઈસ્તીમાલ કરનેકા હકદાર હૈ જીત્ના એક મુસાફીર કે લીયે ગાડીવાલોને મુકર્રર કિયા હૈ. ઈસ્મે હમારે યહાં દો તરહકી સખ્ત બુરાઈયાં હોતી હૈ.

પહેલી યે હૈ કે જીન ગાડીયોં મે બુકીંગ નહી હોતી ઊન્મેજો શખ્સ પહેલે પહોંચ ગયા વો એકસાથ બહોતસી બેઠકો પર કબ્જા કરલેતા હૈ, ઔર દુસરે મુસાફીર ખડે ખડે સફર કરને પર મજબુર હોતે હૈ. અબયે કિત્ની બે ઈન્સાફી કી બાત હૈ કે આપ એક ટીકીટ લેકર આરામ સે લેટે હૈ. ઔર દુસરા શખ્સ ઊત્નીહી રકમકી ટીકીટ લેકરભી બેઠનેસે મહરૂમ હૈ

મૈંને તો અપને બાઝ બુઝુર્ગ ઓલમાએ કિરામ કે બારેમે યહાતક સુના હૈ કે અગર ગાડી ખાલી હોતી ઔર દુસરે મુસાફરી ન હોતે તબ ભી વો અપની બેઠકસે જયાદા જગા ઈસ્તીમાલ નહી કરતે થે, ઔર ફરમાતે થેકે મૈંને એક સીટકા કિરાયા દીયા હૈ. મૈં એકહી સીટકો ઈસ્તેમાલ કરનેકા હકદાર હું. ઈસસે જયાદા કા નહી યકીનન યે એહતિયાત ઔર તક્વાકા બુલંદ મુકામ હૈ.

લેકીન ગાડીવાલોં કી તરફસે ઐસે મૌકે પર ખાલીજગોં કો ઈસ્તેમાલ કરને કે ઈજાઝત હોતી હૈ ! ઈસલીયે ઈસ્કો ના જાઈઝ નહી કહા જાસક્તા મગર જહાં દુસરે મુસાફીર ખડે હોને પર મજબુરહો વહાં જયાદા જગા ઘેર લેના કોઈ જાઈઝ કામ નહી.

દૂસરીયે કે જો સીટ ચાર આદમીયોંકે બેઠનેકે લીયે બની હૈ. ઊસ્મે પાચવા આદમી અપનેકો જબદસ્તી ઠોંસને કી કોશીષ કરતા હૈ. ઔર પહેલેસે બેઠે હુએ આદમીયોંકો મજબુર કરતા હૈ કે વો સિમટકર ઊસે જરૂર જગા દે. ઈસ્કા નતીઝા યે હોતા હૈ કે જો લોગ પહેલેસે બેઠે હુએ હૈ વો તંગી ઔર તકલીફ કે સાથ અપના

સફર કરને પર મજબુર હોતે હૈ ઐસે મૌકે પર વો લોગ ખુદ હમદર્દીસે કામ લે ઔર આનેવાલેકો જગા દે. તો બેશક યે ઊન્કી સાફદીલી હૈ. ઔર સવાબકી ચીઝ હૈ. લેકીન બાદમેં આનેવાલેંકો યે હકનહી કે વો ઊન્કો જગાદેને પર મજબુર કરે.

હમ લોગોંને દીન કો સિર્ફ નમાઝ રોઝે તક મેહદુદ (લીમીટેડ) કરલીયા હૈ. ઈસલીયે ઐસી હરકતે કરતે વક્ત દીલમેં યે ખ્યાલભી નહી આતા કે હમ ગુનાહ કા કામ કર રહે હૈ. હાલાકે જીસ અમલસે ભી કીસી દુસરેં કા હક બરબાદ હોતાહો યા ઊસ્કો બેગુનાહ તકલીફ પહોંચતી હોતો વો કામ હરામ હૈ. ઔર ઐસા હરામકે વોગુનાહ સિર્ફ તૌબાસે ભી માફ નહી હોતા, જબતકવો શખ્સ ખુદ માફ નકરે જીસ્કા હક મારા ગયા હૈ.

દેખનેમેં યે છોટી છોટી બાતેં હૈ. લેકીન દર હકીક્ત ઈન્હી છોટી છોટી બાતોંસે લોગો ઔર કોમકા મિજાઝ બિગડતા હૈ. ઔર જબ કિસી કૌમકા મિજાઝ બિગડ જાયે તો વો વહી કુછ હોતા હૈ જીસ્કા રોના આજ હમ સબ રોરહે હૈ. ફીર ફાઈદા કીસીકા નહી હોતા નુકશાન સબકા હોતા હૈ. કીસીકોં રાહત નહી મીલતી સબ તકલીફમેં મુબતલા રહેતે હૈ.

ઔર અગર હમ રોઝાના કી જીંદગીમેં યે સોચ લે કે જીસ શખ્સકે સાથ હમેં થોડી દેરકે લીયે સાથ રહેના હુઆ હૈ ઊસ્કો આરામ પહોંચાને કે લીયે અગર હમખુદ થોડી દેર તકલીફ ઊઠાલે. તો યે તકલીફ ઝિયાદા સે ઝિયાદા ચંદ ઘંટોકી હૈ જો બહોત જલ્દી ખત્મ હોજાયેગી, લેકીન હમારે અછ્છે અખ્લાક કા નમુના હમારે સાથીકે દીલસે જલ્દી નહી હટેગા. ઔર ઈસસે બડીબાત યે હૈ કે ઈસસે અલ્લાહતઆલા રાઝી હોગા ઔર હમારી યે ,થોડી મેહનત ઈન્શાઅલ્લાહ વહાં (આખેરતમેં) જાકર કેસ બનેગી જહાં રૂપિયે પૈસે કા કેસ બેકાર હોચુકા હોગા ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા હમારે મુઆશરે (રહેન સહન)કા મિજાઝ ભી બદલ સક્તા હૈ. ઔર હમ એક દુસરેકે લીયે રહમત બન સક્તે હૈ. (અલફુરકાન ૧-૯૬)

૮૮. અપની પસંદકા શોખ : (Hobbys)

અંગ્રેજી મેં ઈસ્કો Hobby's કહતે હૈ. યે જીંદગીમે ખુશીકા સરમાયા ઔર દીલ ચસ્પી કા ઝરીયા હોનેકે સાથ ફુરસત કા વક્ત ગુજારનેકા બેહતરીન ઝરીયા હોતા હૈ.

હર ઈન્સાન ફુરસદકે વક્ત કુછ ન કુછ કરતા હી રહતા હૈ. કુછ લોગ પત્તે ખેલકર કીમતી વક્તકો બરબાદ કરતે હૈ. કુછ હુન્નર સીખકર દૌલત કમાતે હૈ. કોઈ અચ્છી અખ્લાકી તારીખી ઔર દીની કિતાબેં પઢતા. હૈ. જીસસે ઈસ્કે ઈલ્મ ઔર

તજુરબેં મેં જયાદતી હોતી હૈ.

બહોતસે નવજુવાન જાસુસીનાવિલ, ઔર ગંદી નાવિલે પઢકર, યા નંગે આલ્બમ દેખકર અપને અખ્લાક ઔર ઈમાનકો બરબાદ કરનેકે સાથ અપની સેહત કોભી ખરાબ કરતે હૈ. લૉંગ નાઈટ કલબ ઔર ડાન્સીંગ હોલ, ઔર નશાબાઝીકે અડ્ડોમેં વક્ત ગુજાર કર દુનિયા ઔર આખેરતકી તબાહીકો દઅવત દેતે હૈ. ઔર સેહતકા નુકશાન, દોલતકી તબાહી, દુનિયામેં રૂસ્વાઈ, ઔર અલ્લાહતઆલા કી નારાઝગીકા સબબ બનતા હૈ.

વક્ત એક કીંમતી લેકીન હાથસે નિકલ જાનેવાલી દૌલત હૈ. જીસ તરહ હમ રૂપિયે કો ફુઝુલ નહી ફેકતેં ઈસી તરહ હમેં વક્ત કા કોઈ હિસ્સા ભી બેફાઈદા ખર્ચ નહી કરના ચાહીયે ક્યુંકે વક્તકી બરબાદી સિર્ફ દૌલતકી બરબાદી નહી હૈ બલ્કે અપની તાકત ભી ઈસસે બરબાદ હોતી હૈ. બેકારી-બિમારીકા સામાન હૈ. કીસી ભી કામમેં મશગુલ રહેના ચાહીયે. જીસસે અમલકી કુવ્વત મેં સુસ્તી નહોને પાયે.

તન્હાઈમે (અકેલા) રેહના. ગમ ઔર પરેશાનીમેં ડાલતા હૈ. જબ કોઈ નવજુવાન તન્હા (અકેલા) ઔર ગમગીન રેહને લગતા હૈ તો ઊસકે જઝબાત (ઊમંગ) મુર્દા હો જાતે હૈ. ઔર વો જીંદગી કી દોડમેં સબસે પીછે રેહકર ના કામ ઔર બેમુરાદ રહેતા હૈ.

કુછ નવજુવાન ખેલોં કે શોકીન હોતે હૈ. અપને બદનસે મોહબ્બત કરતે હૈ. ઔર સેહત ઔર તંદુરસ્તી બાકી રખનેકે લીયે વરઝીશ કરતે હૈ.

યાદ રખીયે ! આપકા બદન અલ્લાહતઆલાકી અમાનત ઔર બેહતરીન નેઅમત હૈ. હર શખ્સ દુનિયામેં કોઈ ન કોઈ અચ્છાયા બુરા કામ જરૂર કરતા હૈ. આપકો ભી દુનિયામેં કદમ રખતે હી કીસી ન કીસી કામકો પસંદ કરકે અપનાના પડેગા. ઈસ લીયે આપકો અકલસે કામ લેના ચાહીયે ક્યુંકે અપની પસંદ કે કામકો અપનાકર આપકી જીંદગી બન સકતી હૈ. યા બિગડ સકતી હૈ.

દૂસરે મુલ્કોં મેં નવજુવાનોં કે લીયે "યુથકલબ" હોતી હૈ. જહાં ખેલ ઔર તફરીહ કા સામાન હોતા હૈ. હમારે મુલ્કમેં ઐસી ચીઝેં કમ હૈ. લેકીન જહાં "કલબ" હૈ વહાં સટ્ટેબાઝી-નાચગાનેકા કામ હોતા હૈ. કોઈ તરકકીવાલા કામ નહી હોતા. ઈસ લીયે કલબ મે જાનેસે પહેલે યહાં કે માહોલકી જરૂરી માલુમાત હાસિલ કરલે. તાકે આપકી આખેરતકી જીંદગી ખરાબ નહો. અગર ચંદ અચ્છે નવજવાન મીલકર અપના અલગ કલબ બનાલે તો અચ્છા હૈ. ઔર અપને શોક ઔર પસંદકા જાઈઝ તફરીહ કા સામાન રખલે તો જયાદા અચ્છા હૈ.

હમ આપકો ચંદ અચ્છે કામ બતાતે હૈ. જીસકો કરનેસે ફાયદા હોતા હૈ.

સેરતફરીહ કરના, બાગ ઔર નહેર કી તરફ હવા ખાનેકે લીયે જાના. વરઝીશ કરના અચ્છે, ખેલોંમેં હિસ્સાલેના, - ઊમ્દા કિતાબે ઔર રિસાલે પઢના, ડ્રોઈંગ ઔર ખુશખતી (સુલેખન) વગેરહમેં દિલચશ્પી લેના,-મસ્જીદોંકી સફાઈમેં ભરપુર હિસ્સાલેના, જહાં પાનીકા બંદોબસ્ત નહો વહાં વુઝુકે લીયે પાનીકા ઈન્તેઝામ કરના બડી ઊમર કે લોંગોકે લીયે તઅલીમકા બંદો બસ્ત કરના, બગીચા લગાના-સબજીયા ઊગાના- નર્સરી બનાના- તહરીર ઔર તકરીર સિખના- કોઈ હુન્નર સીખના- ફુરસદ કે વક્તમેં હલાલ કમાઈ કરના- કુર્આનમજીદ હિફઝ કરના- બચત સ્કીમેં ખોલના- વગેરહ.

ઈન કામોં મે સે જો કામ પસંદ હો ઔર જીસ્કો આસાનીસે કર સકતે હો. કરના ચાહીયે લેકીન યાદ રખીયે ! ઈન કામોંકો કરનેમેં નમાઝ ઔર તિલાવતે કુર્આન મજીદમેં કમી નહોને પાયે અરબીકી તઅલીમ લીજીયે. કુર્આન મજીદકી તફસીર પઢીયે ઔર કભી કભી તન્હાઈને બેઠકર અલ્લાહ પાકકી કુદરતોં કો યાદ કરકે ઊસ્કી અઝમત ઔર બડાઈ ઔર મોહબ્બતકા એહસાસ પેદા કીજીયે. ઔર ખુદાકે સામને અપની આજીઝી પેશ કરે- અપને ગુનાહોંકી મઆફી માગીયે. દુનિયાકે કામોં મે તરક્કી ઔર બરક્ત કે લીયે ખુદાસે રેહબરી ઔર હિમ્મતકી દુઆ માગે. અગર ઈસ ઊમર મેં આપકે દીલમેં ખુદાતઆલાકી અઝમત ઔર મોહબ્બત કા નકશ જમગયા તો ઈન્શા અલ્લાહ પુરી જીંદગી આપ શયતાનકી ગુમરાહીસે મેહફુઝ રહેગેં- દુનિયામેં ભી નેક નામ રહેગેં ઔર આખેરતમેં ભી ઈનામ પાયેગેં.

હદીસ શરીફમેં હૈ કે બેકાર કામોંમેં હિસ્સા લેના ઈમાનકે કમઝોર હોનેકી નિશાની હૈ. ઈસ્લામી તેહઝીબમેં જીંદગીકે કિંમતી વક્તકો ફુઝુલ બાતોંમેં બરબાદ કરનેકી કોઈ ગુંજાઈશ નહી હૈ. બલ્કે ફુરસદ કા જો વક્ત હૈ ઊસકો નફાબખ્શ ઔર મુફીદ કામોંમે ખર્ચ કરના ચાહીયે.

આજકલ જો લોગ જેહનકે સુકુન સે મેહરૂમ હૈ ઔર ટેન્શન વાલી જીંદગી ગુજારતે હૈ ઈસ્કી વજહ યે હૈ કે ઊન્કે અપની પસંદકે કામ અચ્છે નહી હૈ. વો અપના વક્ત આમતૌર પર દાવતોંમે કલ્બોંમે ઔર સિનેમા મે ગુજારતે હૈ. ઔર ચાય સિગરેટ ઔર નશેવાલી ચીઝેં ખા ખા કર તંદુરસ્તી ખરાબ કરતે હૈ. દિલ ઔર દિમાગ કી બિમારીયા લગજાતી હૈ. ફીર ખૌફ ઔર નફરત પરેશાની ઔર બેઝારીકા શિકાર હોજાતે હૈ. ફીર વક્ત ઔર સુકુન ઔર સેહત વ દૌલત બરબાદ કરનેકે બાદ પુરી ઊમ્ર રોતે રહેતે હૈ. મગર ઊસ્કા કોઈ ફાઈદા નહી હોતા. ઈસલીયે આપ ઐસી બાતોંસે હર હાલતમેં બચનેકી પુરી કોશીષ કરે.

હકીકતમે ખુશી ઔર સુકુન હાસિલ કરનેકે લીયે હમેં ફુરસદ કે વક્ત કો ઐસે કામોંમે ગુજારના ચાહીયે જીન્સે ખુદાભી રાજી હો ઔર દુનિયામેં ભી બદનામી નહો. વક્તકી ફુરસદ કો તલાશ કરના જરૂરી હૈ. તાકે ઊસસે ભરપુર ફાયદા ઊઠાસકે ઔર જીંદગીમેં ઊસ્કા અસર અચ્છા પડે. કીસી નેક ઔર બુર્ઝુગ આદમીકી મજલીસમે બેઠને ઔર બુઝુર્ગો કી ખિદમત કરનેસે ઔર મા-બાપકો ખુશ રખને સે જો રાહત મીલતી હૈ. વો બનાવટી જીંદગી ઔર એશમેં ઔર આવારગીમે હરગીઝ નહી મીલતી.

યાદ રખીયે ! જીંદગીકા એક એક લમ્હા (ઘડી) બેહદ કીમતી હૈ. ઈસ્કી કદર કીજીયે ક્યામત મેં એક એક ઘડીકા હિસાબ લીયા જાયેગા. કે તુમને ઊસકો કૈસે ગુજારા ઐસા નહો કે ઊસ દીન શરમીંદા હોના પડે. ક્યુંકે ગુજરા હુઆ વક્ત ફીર હાથ નહી આતા. ઈસલીયે વક્તકો સબસે બડી દૌલત સમજે ઔર ઊસસે ફાયદા ઊઠાયે.

૮૯. વક્ત કા ઈસ્તેમાલ :

વક્ત દુનિયામે ઈન્સાનકા સબસે બડા સરમાયા હૈ. હમ જો કુછ કરતે હૈ સબકા સબ વક્ત કે દાઈરે મે કરતે હૈ. જહાં વક્ત ખત્મ હો જાયે વહાં ઈન્સાનકા અમલ ભી ખત્મ હો જાતા હૈ.

ઈસલીયે ઈન્સાનકો સબસે જ્યાદા વક્ત કા ખ્યાલ કરના ચાહીયે. વક્તકો બરબાદ કરનેકા મતલબ યે હૈ કે ઈન્સાન કે પાસ સબસે બડી દૌલત થી ઊસ્કો ઊસ્ને બરબાદ કર દીયા વક્ત કો અગર આપ ઈસ્તેમાલ ન કરે-તો વો આપ કે પાસ ઠેહરા નહી રહેગા. બલ્કે ચલા જાયેગા. ઔર ફીર કભી લોટકર આપકે પાસ નહી આયેગા-વક્ત કા જો હિસ્સા ખો દીયા વો હંમેશા કે લીયે ખો ગયા. ઈસીકો શાઈરને સાદા અલ્ફાઝમેં બયાન કિયા હૈ-

"ગયા વક્ત ફીર હાથ આતા નહી"
એક શાઈરકા કૌલ હૈ. કે "મૈંને વક્તકો બરબાદ કીયા થા.
અબ વક્ત મુઝકો બરબાદ કર રહા હૈ."

ઈસ્કામતલબ યે હૈ કે જો વક્ત મુઝે મીલા થા. વો મેરે લીયે અમલ યા તરક્કી કી તરફ બઢનેકા એક મૌકા થા. જબ મૈંને ઈસ મીલે હુએ વક્ત કો ઈસ્તેમાલ નહી કિયા. તો ઈસ્કે બાદ યે હુવા કે મૈં તરક્કી કી તરફ અપના સફર જારી ન કર સકા. જીસ્કા નતીજા હંમેશા કી મેહરૂમી થા. ઈસ તરફ મૈં મેહરૂમી કી સુરત મેં અપને

બરબાદ કીયે હુએ વક્ત કી કીમત અદા કર રહા હું-

વક્ત કો સહી તૌર પર ઈસ્તેમાલ કરનેકે લીયે જીંદગીમેં ડીસીપ્લીન પૈદા કરના જરૂરી હૈ. ઈસ્કી ચંદ જરૂરી તદબીરે યે હૈ-

(૧) સુબહ કો જલ્દી ઊઠના રાત આરામ કરને કે લીયે હૈ ઔર દીન કામ કરનેકે લીયે હૈ, આદમી જીત્ના જયાદા જલ્દી ઊઠેગા ઈત્નાહી જ્યાદા વો અપને દીન કો મુફીદ કામોં મે ઈસ્તેમાલ કર સકેગા. અગર આપ અપને મીલે હુએ વક્તકો મુફીદ બનાના ચાહતે હો તો સુબહ સવેરે ઊઠનેકી આદત ડાલીયે.

(૨) અપના હિસાબ કરના શામકો જબ આપ બિસ્તર પર સોનેકે લીયે લેટતે હૈ તો યે સોચીયે કે આજકા દીન આપકા કૈસા ગુજરા આપને કયા ખોયા. ઔર કયા પાયા ? કૌનસા કામ સહી થા ઔર કૌનસા ગલત ? આજકે દીનકો આપ ઔર ઝિયાદા બેહતર કીસ તરહ બના સકતે હૈ યે હિસાબ આપકે મુસ્તકબિલ (ભવિષ્ય)કો ઝિયાદા બેહતર બનાને મેં મદદ કરેગા.

(૩) ડાયરી કા ઈસ્તેમાલ : હંમેશા અપને પાસ એક પાકીટ ડાયરી રખીયે- ઈસ્મે રાતદીન કે તઝુરબાત-(અનુભવનો અહેવાલ) ઔર જરૂરી કામોં ઔર મુફીદ બાતોં કો લીખતે રહીયે. યે ડાયરી આપકે લીયે એક યાદ દાશત - હોગી- ઔર એક રેગ્યુલેટર ભી બન જાયેગી. વો આપકી જીંદગીકી બેહતરીન ગાઈડ સાબીત હોગી.

૯૦. હિમ્મતકા ઈનામ :

યાદ રખીયે ! કેહને ઔર કરનેમે બહોત ફર્ક હૈ. કીસી ચીઝકો હાસિલ કરનેકી સિર્ફ ખ્વાહીશ કરના ઔર ઊસ્કો પા લેનેકે લીએ પકકા ઈરાદા કરના દો અલગ ચીઝેં હૈ.

બહોંત સે લોગોંકો આપને દેખાહાગા કે ઠંડી આહેં ભરતે હૈ ઔર દર્દ ભરે અંદાઝ મેં કહેતે હૈ. કે અગર દુનિયા કે ધંધોસે નજાત મીલ જાયે તો હમ બહોતસે બડે બડે કામ કર સકતે હૈ. લેકીન યે હકીકત હૈ. કે કામ કરનેવાલોંને દુનિયાકે બડે બડે કામ તકલીફોં ઔર મુસીબતોંમે કીયે હૈ. ઈસલીયે મુસીબતોંસે ગભરાનેકે બજાયે ઊન્કા મુકાબલા કરના ચાહીયે.

દેખીયે શેર (વાઘ) જબ શિકારી કે જાલમેં ફસજાતા હૈ તો હિમ્મત નહી હારતા બલ્કે આખરી દમતક ઊસકા મુકાબલા કરતા રહેતા હૈ, ચીખોં પુકાર કરતા હૈ

ઊછલતા હૈ. ઔર ખૌફનાક આખોંસે હર એકકો દેખતા હૈ. આપભી શેર સે કમ નહી હૈ. ઈસલીયે મુશ્કીલસે ડરનેકે બજાયે ઊસ્કા મુકાબલા કીજીએ, ઈન્શા અલ્લાહ કામ્યાબી આપકે કદમ ચુમેગી.

આપને બહોતસે હિમ્મતવાલે નવજુવાનોંકો દેખા હોગા કે શુરૂમેં ગરીબીકી વજહસે મજદુરી કરતે રહે. લેકીન અપને બુંલદ ઈરાદો ઔર કામ્યાબ હોનેકે યકીનસે કોશિષ કરતે કરતે બડે લાયક બન ગયે. મેહનત મજદુરી કે સાથ પઢતે ભી રહે ઔર આખિરમેં બડે આલિમ બન ગયે. આપને બહોતસે બુર્ઝુગોકે કિસ્સે સુનેહોગેં જીન્હે ચિરાગ તક નસીબનહીથા. રાતકો કીસીકી દુકાનકી રોશની સેં ફાયદા ઊઠાકર પઢતે રહે ઔર આખીર "શમ્સુલ ઊલ્મા" બન ગયે. મૌલાના ડેપ્યુટી નઝીર અહમદ સાહબ કા યહી હાલથા.

ઈસલીયે અગર આપ ગરીબીકી વજહસે પરેશાન હૈ તો ઈત્મીનાન રખે કોશિષ કીજીયે. કદમ આગે બઢાઈયે, એકદીન આપ યકીનન કામ્યાબ હોગેં અગર આપ આજ પઢાઈમેં કમઝોર હૈ તો મેહનત કીજીયે. આપ થોડે વક્તમેં લાયક બન જાયેગે.

૯૧. માયુસીકા વબાલ :

અગર આપને અપને દિમાગમે માયુસી બિમારી ઔર મુર્દાદીલીકા ખ્યાલ કિયા તો આપ હકીકતમેં જલીલ ઈન્સાન બનકર રેહ જાયેગે. યકીન જાનીયે અપને દિમાગમે અપની હકીર (જલીલ) ઔર કમજોર તસ્વીરકા નકશ કાયમ કરના બહોત બુરી બેવકુફી હૈ. ઊસ્કો ફૌરન દુર કરે. ક્યું કે હમારે ખ્યાલાતકી તબદીલીસે હમારી આદતેંભી બદલ જાતી હૈ. ઔર બદનમેભી તબદીલી આને લગતી હૈ. લિહાઝા દીલ ઔર દિમાગકા સુકુન હાસિલ કરનેકે લીયે અપને ખ્યાલાત બહોત પાકીઝા ઔર બલંદ રખીયે.

યાદ રખીયે ! અગર આપને ખુદકો બહોત અદના ઔર મામુલી કાબિલીયતકા આદમી સમજાતો આપ જીંદગી ભર અદના રહેગે, ઔર આપ પર એહસાસે કમતરી કા ભુત સવાર હો જાયેગા, અગર આપ ખુદ અપની ઈજ્જત નહી કરતે બલ્કે બે બસી જાહીર કરતે હૈ તો દુનિયાભી આપકી કદર નહી કરેગી ક્યુંકે દુનિયા ઊસીકી કદર કરતી હૈ જો ખુદ અપની કદર કરતા હે.

ઔર જીસ્કે અખ્લાક અચ્છે, ખ્યાલાત પાકીઝા, ઔર બદન તદુરસ્ત હોતા હૈં દર હકીકત દુનિયા આપકો ઐસા હી સમજેગી જૈસા આપ ખુદકો અપને દીલમે સમજતે હૈ.

૯૨. ઊમ્દા જીંદગી કા રાઝ :

સુબ્હ ઊઠકર નમાજ પઢે, ખુદાકા શુક્ર અદા કરે, ફીર વહીં બેઠકર યે અહદ કરે "મૈં આજદીન ભર કોઈ બુરા ખ્યાલ- નફરત- હસદ- ગુસ્સા- ડર- લાલચ- ધોકાબાઝી- ચુગલખોરી- જુઠ- બેઈમાની ઔર બદકારી વગેરહ અપનેદીલમેં નહી લાવુંગા બલ્કે ઈન બુરાઈયોંસે બચતા રહુંગા. અલ્લાહ મેરે સાથ હૈ. વો મુઝે ઈન બુરાઈયોંસે બચાયેગા ઔર તરક્કી કી રાહોં પર ચલનેકી તૌફીક અતા ફરમાયેગા.

અગર આપ જ્યાદાસે જ્યાદા કામ કરના ચાહતે હૈ તો પક્કા ઈરાદા કરલે કે ચાહે કુછ હો જાયે દીન હો યા રાત રંજહો યા રાહત આપ હંમેશા ખુશ રહેગે. ઔર કમઝોર ઔર લાચાર ઔર બિમારોંકી મદદ કરેગેં. હંમેશા ઝિંદા દીલ ઔર ખુશ અખ્લાક રહેગે.

ઔર જો લોગ માયુસ ઔર શિકાયત કરનેવાલે હોતે હૈ ઊન્કે લીયે જીંદગીમે રાહત નહી હોતી. વો અપને સામને જીંદગી કી હર મંઝીલ બલ્કે હર મોડકો મુસીબતોંકા એક પહાડ સમજતે હૈ. ઈસલીયે તરક્કી નહી કર સક્તે ઔર લોગ ઊન્કો જલીલ નજરોંસે દેખતે હૈ. હરવક્ત અપની બદ નસીબી- તકલીફ- કસોટી- નાકામી, ઔર મુશ્કીલકી દાસ્તાન દુસરોંકો સુનાતે ન રહે. બલ્કે ઊસે ભુલજાનેકી કોશીષ કરે. વરના આપકી સેહત ખરાબ હોજાયેગી. તરક્કી રૂક જાયેગી. ઔર લોગ આપસે તંગ આ જાયેગે, ફીર હર જગા આપકા મઝાક ઊડાયા જાયેગા. ઔર આપ બદનામ હોકર રેહ જાયેગે.

દેખીયે ! દુનિયામેં હસમુખ ઔર અચ્છે અખ્લાક વાલે લોગોંકે પાસ હંમેશા રોનક રહેતી હૈ. મગર રોતે ચેહરેવાલે ઔર બદકિસ્મતકી શિકાયત કરનેવાલોં કો કોઈ પુછતા તક નહી હૈ. ઊન્કે દોસ્ત બહોત કમ હોતે હે ઔર વો ખુદકો બેચારો મદદગાર મેહસુસ કરતે હૈ.

૯૩. ખુદ એઅતેમાદી (આત્મવિશ્વાસ)

અગર હમેં અપની જાત પર ભરોસા હૈ, તો બડે બડે કામ કરને કે મૌકે ભી મીલેગેં ઔર હમ ઈન્શાઅલ્લાહ કામ્યાબ ભી રહેગે. લેકીન અગર હમકો ખુદ અપને ઊપર હી ભરોસા નહી હૈ તો હમ કામ્યાબ નહી હોસક્તે. ક્યુંકે હમેં કીસી અહમ કામ કરનેકી હીમ્મતહી નહી હોગી. આપને અક્સર દેખા હોગા કે ખુદએઅતેમાદી યાની (self confidence) રખનેવાલે લોગ બહોત મામુલી કાબિલીયત કે બાવુજુદ દુનિયામેં બડે કામ્યાબ રહે હૈ. જબકે ઊન્કે મુકાબલે પર બડીબડી ડીગ્રીયા રખનેવાલે

સિર્ફ ખુદ એઅતેમાદી નહોનેકી વજહસે નાકામ રહે હૈ.

હમ આપકો ખુદએઅતેમાદી કા ફાયદા ઔર ઊસ્કી એક મિસાલ દેતે હૈ.

એક મરતબા કીસી જગાકે લીયે M.A. પાસ વાલોંકે લીયે એક જગા ખાલી હુઈ. લગભગ બીસ નવજુવાન M.A. પાસ ઈન્ટરવ્યુકે લીયે પહોંચે. લેકીન ઊન્કે સાથ એક ઈન્ટર પાસ લડકા ઈન્ટરવ્યુકે લીયે આગયા. M.A. પાસ વાલોને ઈસ્કા મઝાક ઊડાયા કે હઝરત ઈન્ટરપાસ હૈ ઔર M.A. પાસ કી જગા હાસિલ કરને કે લીયે હાજીર હો ગયે હૈ. શાયદ ઊન્કા દિમાગ ખરાબ હૈ. લેકીન જબ ઈન્ટરવ્યુકા નતીઝા નિકલાતો M.A. પાસ સબ નાકામ હોગયે ઔર ઈન્ટર પાસકો નોકરીમે રખલીયા. વજહયેથી કે સિલેકશન બોર્ડને હર કીસીસે સિર્ફ યે એક સવાલ પુછા થા.

બતાઓ શીશીનગર કહા હૈ ?

લેકીન હર M.A. પાસ જવાબ દેનેમેં ખામોશ રહા ઔર માલુમ નાહોનેકા ઈકરાર કરકે વાપસ આતા. મગર જબ ઈન્ટરપાસ સે યે સવાલ પુછા ગયા તો ઊસ્ને નિહાયત ખુદએઅતેમાદીસે કહા. "જનાબ ! શીશીનગર જીલ્લા બોતલ પુરમે હૈ."

સિલેકશન બોર્ડને ઊસ્કી ખુદએઅતેમાદી ઔર હાજર જવાબીસે ખુશ હોકર ઊસ્કો નોકરીમે રખલીયા. હાલાકે સવાલ બિલકુલ મામુલીથા લેકીન જવાબભી ઊસી જૈસા થા.

ઈસલીયે આપ યાદ રખીયે ! કે ખુદએઅતેમાદી આપકે લીયે કામ્યાબી કી રાહે ખોલતી હૈ. આપકો આગે બઢનેકા મૌકા દેતી હૈ. હરમુશ્કીલમેં આપકા સહારા બનતી હૈ. લિહાઝા ખુદએઅતેમાદી પૈદા કિજીયે ઔર ઊસ્કી કદર કરૂના સીખીયે.

જો લોગ બેકાર ઔર ખરાબ હોનેકી વજહસે બદનામ હોજાતે હૈ ઊન્કી જીંદગી નાકામી ઔર માયુસી કા શિકાર હો જાતી હૈ. ઔર બિલકુલ બેકાર હોકર રેહ જાતે હૈ. અસલમેં નાકામ (ફેલ) વહી ઈન્સાન હોતા હૈ જીસે અપની કાબિલીયત ઔર સલાહિયત ઔર હિમ્મત પર શક હોતા હૈ. વો હોંસલા હાર જાતા હે. ઔર કોઈ કામ કરનેકી હિમ્મત નહી હોતી. વો કીસી બડે ઔર અહમ કામકા નામ સુનતેહી લરઝને લગતા હૈ.

હાલાકે દુનિયામે તરક્કી કા રાઝ યે હૈ કે જોકામભી સામને આયે ઊસે પુરે જોશ ઔર શોક ઔર હિમ્મત સે કિયા જાયે. ચાહે વોકિત્નાહી મુશ્કીલ ક્યું નહો, ડૉ. ઈકબાલને ખુદી કા લફ્ઝ અપની શાયરીમેં ઈસ્તેમાલ કિયા હૈ ઔર ઈસ્કી બુલંદી કે બારેમે કહા હૈ.

ખુદીકો કર બલંદ ઈત્ના કે હર તકદીર સે પહેલે
ખુદા બંદે સે ખુદ પુછે બતાતેરી રઝા ક્યા હૈ-

...યે (self confidence) હોતો હૈ. યાની અપને આપ પર ઈત્ના યકીન ઔર ...સા હોના ચાહીયે કે મૈ કામકર સકતા હું મેં પહાડોંસે ટકરા સકતાહુ તુફાનોંકા ...લા કર સકતા હું- સમન્દર કો ચિરતા હુઆ આગે બઢ સકતા હું મેરી રાહમેં ...ટાન આયેગી મૈં ઊસે ટૂકડે ટૂકડે કર સકતાહું, મુઝે ખુદાને બડી કુદરતસે નવાઝા ...ઔર કામ્યાબી મેરી તકદીર મે હૈ.

જો શખ્સ આદત ઔર ખ્વાહીશ કા ગુલામ બન જાતા હૈ વો દુનિયામેં હંમેશા ...ાન રહેતા હૈ. અગર આપ ઈસ ઊમ્ર મેં અપની સુસ્તી બે પરવાઈ ઔર ખરાબ ...દતોં પર કાબું હાસિલ નહી કર સકતે ઔર ઊન્કો છોડનેકા હોંસલા નહી રખતે ...યકીન જાનીયે આપ બડે હોકર બેકાર ઈન્સાન તો બન સકતે હૈ લેકીન કામ્યાબ ઔર મુરાદ પાનેવાલે કભી નહી બન સકતે.

પરેશાનિયા ઔર મુશ્કીલે તો આપકી સોયી હુઈ સલાહીયતોં કો બેદાર કરને કે લીયે આતી હૈ. તાકે આપ ઊન્સે કામલે ઔર ઝિમમેદારીયોંકા બોઝ ઊઠાનેકે કાબિલ હોસકે.

ખાસબાતેં :

૧. અપને દીલ દિમાગ ઔર તમામ તાકતકો હંમેશા અચ્છે કામોં ઔર નેક ખ્યાલાતમેં મશ્ગુલ રખે.

૨. ઝીંદગીમે ઈસ કદર કામકરે કે બુરે ખ્યાલાત સોચને ઔર રંજ ઔર ગમસે પરેશાન હોનેકી ફુરસદહી ન મીલે.

૩. જો શખ્સ અપનેકો હર વક્ત કીસી અચ્છે કામમે લગાયે રખતા હૈ વો હંમેશા ખુશ રહેતા હૈ ઔર જો આદમી બેકાર ઔર સુસ્ત રહેતા હૈ ઊસ પર પરેશાનીયા હરવક્ત સવાર રહેતી હૈ.

૪. સુબ્હશામ અપને ખ્યાલાત ઔર આમાલ કા હિસાબ લેતે રહે.

૫. સોતે વક્ત દીનભર કે કામોં કા અંદાઝા કીજીયે જીસસે યે માલુમ હોજાયેકે કિત્ને ગુનાહ કીયે ઔર કિત્ની નેકીયાં કી.

૬. ફીર ગુનાહોંકી મઆફી માગીયે ઔર કમઝોરીયોંકો દુર કરનેકા પકકા વાઅદા કીજીયે.

૭. દૂસરોંકી ઈઝઝત કીજીયે તો આપકી ઈઝઝત હોગી.

૮ બુરી સોહબતસે તન્હાઈ બેહતર હૈ. ઔર ગંદી બાતોંસે ખામોશી ફાયદામંદ હૈ

૯. કીસીકી બેબસી (લાચારી) પર હરગીઝ ન હસે ખુદા જાનતા હૈ. શાયદ કીસી વક્ત આપ ભી લાચાર હોજાયે.

૧૦. નાદાન દોસ્તસે દાના (અકલમંદ) દુશ્મન બેહતર હૈ.

૧૧ ખાના ખાનેકે બાદ ફોરન નહાના સેહતકો નુકશાન કરતા હૈ. ઈસસે બદન મેં ખિચાવ પૈદા હોતા હૈ.

૧૨ ખાના ખાનેકે બાદ ફૌરન સોહબત હરગીઝ ન કરે ઈસસે તરહ તરહકી બિમારીયા પૈદા હોતી હૈ.

૧૩ મા - બાપ - ખુબસુરતી- ઔર જવાની જીંદગીમેં એકબારહી મીલતે હૈ. ઈસ લીયે ઈન્કી કદર કરે. ઔર ઈન નેઅમતો પર અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરે.

૧૪. અપની ખ્વાહીશ ઔર જરૂરતોંકો જીત્ના કમ કર સક્તે હૈ જરૂર કમ કરે કયું કે ઊસ્મે ભલાઈ ઔર ખુશહાલીકા રાઝ હૈ.

૧૫ જીસ્કા લડકપન બિગડ ગયા ઊસ્કી જીંદગીકી બુન્યાદહી ખરાબ હો ગઈ. ઈસલીયે લડકપન ઔર જવાનીકી હિફાઝત કીજીયે.

૧૬. મુશ્કીલાતમેં મુસ્કુરાના સીખીયે.

૧૭. પ્યારે વતનકી સૈર કીજીયે. ઔર તારીખી (ઐતિહાસિક) મુકામાત કો દેખીયે.

૧૮ મુદસા-સ્કુલ કે અલાવા જો દુસરી કિતાબે પઢે ઊસ્કી એક ફેહરિસ્ત (લિસ્ટ) તૈયાર કરતે રહે. જો બાતેં આપકો પસંદ આયે ઊસ્કો એક કાપીમેં લીખતે જાયે તાકે જબ આપ બડી ઊમ્રકે હોજાયે તો ઈન પસંદીદા બાતોંકો છપવા સકે-જીસસે પઢનેવાલોંકો ફાયદા હોગા.

૯૫. રોઝી કમાનેકા મકસદ :

ઈસ દુનિયામે જીંદગી ગુજારનેકે લીયે હમ ખોરાક-મકાન લિબાસ કે અલાવા દુસરી બે શુમાર ચીઝોંકે મોહતાજ હૈ. જીન્કો હાસિલ કરનેકે લીયે હમે રૂપિયેંકી જરૂરત હૈ. જૈસે જૈસે જમાના તરક્કી કરતા જાતા હૈ. હમારી જરૂરતેં બઢતી રહેતી હૈ. અબ કોઈ ઈન્સાન દરખ્તોંકે પત્તે ખાકર ઔર જંગલોંમે ઘુમ ફીર કર ન ખુદકી અચ્છી જીંદગી ગુજાર સક્તા હૈ. ઔર ન કીસી કૌમકા લાયક ઈન્સાન બન સક્તા હૈ. કયુંકે અબહર કૌમકો તાલીમ યાફ્તા બુલંદ અખ્લાક ઔર ખુશહાલ લોગોંકી જરૂરત હૈ. હમેં ભી ઈસ દુનિયામેં અપના હિસ્સા વસુલ કરનેકે લીયે કોશીષ કરનેકી જરૂરત હૈ. તાકે દુસરોં કે રહમ કરમ પર ન રેહ જાયે. ઈસ્લામ હમેં દુન્યવી તરકકીસે નહી રોકતા

બલ્કે ઊસે ખુદાકી ખુશનુદી હાસિલ કરનેકે લીએ એક ઝરીયા બતાતા હૈ. લેકીન ઈસ્ને હમારે લીયે મુફીક હદેં ઔર પાબંદીયા મુકર્રર કરદી હૈ. તાકે ઈન્સે બાહર નિકલ કર હમ જાલીમ ઔર બદકાર ન બન જાયે.

૯૬. ઈસ્લામકી મુકર્રર હદે :

ઈસ્લામ હમે બતાતા હૈ કે "યે દુનિયા આખેરતકી ખેતી હૈ" યહાંસે હમેં દુસરી દુનિયાકેલીયે "ઝાદેરાહ" (ભાથું) હાસિલ કરના હૈ. તાકે વહાં જલીલ હોકર બરબાદ નહો યે "ઝાદેરાહ" નેકીયાં હૈ. જો હમ ઈસ દુનિયાસે હાસિલ કર સક્તે હૈ. અગર દૌલતકો હલાલ ઔર જાઈઝ તરીકે સે કમાયા જાયે ઔર હલાલ ઔર જાઈઝ રાસ્તે પર ખર્ચ કિયા જાયે તો યે સરાસર નેકી હૈ. લેકીન હરામ કમાઈસે ઠાઠબાટ કરના હકીક્ત મેં ઈમાનકી મિઠાસકો બિલકુલ ખત્મ કરદેતા હૈ.

યહીં વજહ હૈ કે ઝખીરા અંદોઝી (સંગ્રહ ખોરી) બ્લેક માર્કેટ, સ્મગલીંગ, લાચરિશ્વત, ધોકાબાઝી, સટ્ટેબાઝી, ઔર ચોરી વગેરહસે દૌલત કમાનેવાલે લોગ ખુદગર્જ જાલીમ ઔર સંગદીલ- ઔર હમદર્દીસે કોરે હોતે હૈ. ઊન્કી જાહીરી ચમકદમક દૂસરોંકો ધોકા દેતી હૈ. વો મન કે કાલે હોતે હૈ. ઈન્સાનિયતકે દુશ્મન હોતે હૈ. ઐસી કમાઈ પર લાનત હૈ. જો દુસરોંકા હક મારકર યા ઊન્હે ધોકા દેકર યા દુસરોંકા ખુન ચુસકર હાસિલ કીજાયે. કમાઈ કે બારે મે કુર્આન મજીદ કે ચંદ ઈશારે યહાં લીખતે હૈ.

૧. તુમ જો કુછ ખયરાત કરો ઊસ્કા ફાયદા તુમ્હારે લીયે હૈ. (મગર શર્ત યે હૈકે) તુમ જોકુછ ભી ખર્ચ કરો સિર્ફ અલ્લાહકી રઝામંદી હાસિલ કરનેકે લીયે કરો.
૨. બસ ! તુમ અપને રિશ્તે દારોંકો ઊન્કા હકદો. ઔર મિસ્કીન મુસાફીર કો (ઈસ્કા હક) દો, યે બેહતર હૈ. ઊન લોગોં કે લીયે જો અલ્લાહકી ખુશનુદી ચાહતે હૈ. ઔર હકીક્તમેં વહીં લોગ નજાત પાનેવાલે હૈ.
૩. જીસ શખ્સને શરકશી કી ઔર દુન્યવી જીંદગીકો આખેરત પર તરજીહ દી તો દોઝખહી ઈસ્કા ઠીકાના હૈ. લેકીન જોશખ્સ અપને પરવર દિગાર સે ડરા ઔર અપને નફસકો ખ્વાહીશાતસે રોકા તો જન્નત ઊસકા ઠીકાના હૈ.
૪. કયામત કે દીન તુમ્હારે રિશ્તેદાર ઔર ઔલાદ હરગીઝ કામ નહી આયેગેં તુમ્હારે દરમ્યાન અલ્લાહ હી ફૈસલા કરેગા. ઔર ઊસ્કી નજર તુમ્હારે અમલપર હૈ.
૫ જબ વો મરેગા તો ઊસ્કામાલ ઊસ્કે કુછ કામ નહી આયેગા (બખીલ માલદાર

ઔર હરામ કમાનેવાલા સરમાયાદાર) મરને કે બાદ હસરત સે કહેગા કે 'મેરામાલ મેરે કામ ન આયા. મેરી હુકુમત મુઝસે છીન લી ગઈ.

હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હૈ.

૧ દો ભેડીયે (વરૂ) જો બકરીયોં કે રેવડમે છોડ દીયે જાયે ઈત્ના નુકશાન નહી કરતે જીસ કદર મુસલમાન કે દીન મેં જાહ (દિખલાવા) ઔર માલકી મોહબ્બતસે હોતા હૈ.

૨ માલદાર હલાક હોગયે મગરવો શખ્સ હલાકત સે બચેગા. જો અપને દાયે બાયેં ઔર આગે પીછે ભલાઈયોંમે અપના માલ ખર્ચ કરતા રહા.

૩ માલદાર લોગ જો કુછ ખ્વાહીશાત મેં ખર્ચ કરેગેં વો બુરાઈયોંકે પલ્લેમેં હોગા ઔર જોકુછ અલ્લાહ તઆલાકી ઈતાઅતમે ખર્ચ કરેગે. વો ભલાઈયોંકે પલડે મેં હોગા. જો શખ્સ દુનિયાકો ખુદા કી મખ્લુકકે સાથ એહસાન કરનેમેં ઈસ્તેમાલ કરેગા. વો ખુશ નસીબ હોગા.

૯૭. હલાલ રોઝી :

ઈસ્લામી તાલીમ કા એક અહમ હિસ્સા હલાલ કમાના ઔર હલાલ ખાના હૈ. કુર્આન મજીદમે અલ્લાહતઆલાકા ઈર્શાદ હૈ.

"અયલોગોં જમીનમે સે હલાલ ઔર પાકચીઝે ખાઓ." ઈસ્લામ હલાલ ઔર પાકીઝા ચીઝેં ખાનેકા હુકમ દેતા હૈ. ઔર હરામ ખાનેસે મના કરતા હૈ. હલાલ ચીઝ કા મતલબયે નહી હૈ કે જીસ તરહ ભી ઊસે હાસિલ કરે વો હમારે લીયે હલાલ હૈ. બલ્કે હકીકત યે હૈકે,હલાલ ચીઝેં ભી હમારે લીયે ઊસ વક્ત હલાલ હોગી. જબ હમ ઊન્હે જાઈઝ તરીકે સે હાસિલ કરે. નાજાઈઝ તરીકેસે હાસિલ કી હુઈ ચીઝેં ભી હરામ હોજાતી હૈ. જીસ તરહ દુસરી હરામ ચીઝે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા કયામત કે દીન સચ્ચા ઔર અમાનતદાર તાજીર (વેપારી) અંબિયા સિદ્દીકીન ઔર શહીદોં કે સાથ હોગા.

(તિર્મીઝી)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા સચબોલને વાલા તાજીર કયામતકેદીન અર્શકે સાયેમેં હોગા. (તરગીબ)

હદીસ કા મતલબ ઔર પયગામ સાફ બતા રહા હૈ કે જો તાજીર ઔર સોદાગર અપને કારોબારમેં સચ્ચાઈ ઔર અમાનત દારીકી પુરી પાબંદી કરેગેં આખેરતમે વો નબીયો સિદ્દીકો ઔર શહીદોકે સાથ હોગે. (નિદાએ શાહી ૧૦/૯૫)

દોસ્તો ! રસુલે અકરમ (સ.અ.) ઔર આપ (સ.અ.)કે જાનિસાર સહાબા (રદી.) ઔર બુર્ઝુગાને દીન ભી તિજારત કરતે થે વો બડે બડે કારોબાર કિયા કરતે થે મગર તિજારતકી વજહસે ઊન્કે દીન મે ઔર દીનકી જરૂરી બાતોંકો અદા કરનેમે જરાભી ફર્ક નહી આતાથા.

એક હમ હૈ ! કે માલ દૌલત ઔર કારોબારકે નશે મેં અપના દીન વઈમાન સબકુછ બરબાદ કર ડાલતે હૈ.

એહલેઈલ્મ હઝરાત ફરમાતે હૈ કે ઈત્ના કમાના કે જીસસે ખુદકી ઔર બાલ બચ્ચોંકી જરૂરીયાત પુરી હોજાયે વાજીબ હૈ. ઔર અગર ઊસસે જ્યાદા કમાતા હૈ તો મબાહ (જાઈઝ) હૈ ઔર જ્યાદાકી તલાશ હરામ નહી- શર્ત યે હૈ કે ફખ્ર-બડાઈ- ઔર દીખલાવા મકસુદ નહો.

બસ ! જરૂરત પુરી કરનેકેલીયે કમાના વાજીબ હૈ. ઔર ઈસ્મે સવાબ મીલતા હૈ. લિહાઝા કમાને મે મશ્ગુલ હોના ઈબાદતમેં મશ્ગુલ હોના હૈ.

ઔર જો જરૂરતસે જ્યાદા કમાઈ કરતા હૈ. ઔર વો જયાદા કમાઈ, માલ જમા કરને કે લીયે હો. ઔર ખયરાત મેં ઔર નેક કામોંમે ખર્ચ ન કરે. તો યે દુનિયાકી તરફ તવજ્જો હૈ. જીસ્કી મોહબ્બત તમામ ગુનાહોંકી સરદાર હૈ. ઊસમે મશ્ગુલ હોના ઈબાદત નહી હૈ. બલ્કે અગર કમાને મે ધોકા ઔર ખયાનત હો તો ગુનાહ ઔર જુલ્મ હૈ.

ઔર અગર જ્યાદા કમાઈ ઈસલીયે કરતા હૈ કે ઈસ માલસે ગરીબોં ઔર કમઝોરોં કી હમદર્દી કરે તો યે જ્યાદા કમાના નફલી ઈબાદતસે અફઝલ હૈ.

૯૮. મુસલમાન તાજીર (વેપારી)કા અમલ :

૧. ઈસ નિય્યત સે કમાયે કે સવાલ કરને સે હિફાઝત રહે, ઔર લોંગો કે માલમેં લાલચ નહો.

૨. દીનકી મદદ કરતા રહે. ઔર અપને ઘરવાલોંકી ખબર ગીરી હલાલ માલસે કરે તાકે મુજાહીદોં મે દાખીલ હો, હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે હુઝુર (સ.લ.) ને ફરમાયા જો શખ્સ અપને અયાલ કી ખબર ગીરી હલાલ માલસે કરે તો વો અલ્લાહ કી રાહમેં જિહાદ કરનેવાલોંકે બરાબર હૈ.

૩. દુનિયાકા બાઝાર આખેરતકે બાઝાર "યાની મસ્જીદસે" ન રોકે દીનકે શુરૂ હિસ્સેમેં બાઝાર જાતે તક આખેરતકી કમાઈ કરે બસ ! ઊસ વક્ત મસ્જીદમે બેઠા હુઆ. ઝિક્ર-તિલાવત વઝીફા વિ. મે મશ્ગુલ રહે. તાકે ઊન લોગોંમે દાખીલ

હો. જૈસે કે કુર્આન મજીદમે હૈ "ઊન લોંગોકો સોદાગરી ઔર કારોબાર અલ્લાહકી યાદ સે ગાફિલ નહી કરતી હૈ."

ફીર જબ જોહર અસરકી અઝાન સુના કરે તો અપની જગાસે ખડા હો. ઔર જીસમે લગાથા સબ કો છોડ દે. ઔર નમાઝ કે લીયે જાયે, ઈસલીયે કે અવ્વલ વક્ત ઈમામ કેસાથ તકબીરે ઊલા કા જો સવાબ ફૌત હોગા તો દુનિયા ઔર તમામ કાઈનાત ઊસ્કે બરાબર નહી હો સક્તી.

૪. બાઝાર ઔર તિજારતકા બહોત લાલચ ન કરે કે બાઝારમેં સબસે પહેલે જાયા કરે ઔર સબકે પીછે ન આયે ક્યું કે હઝરત મઆજ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે ઈબ્લીસ અપને લડકે સે કહેતા હૈ કે તુ અપની કિતાબ લેકર બાઝાર મેં જા ઔર વાયદા ખિલાફી ઔર જુઠ ઔર ધોકા ઔર ફરેબ કો ઈન્કે સામને અચ્છા કરકે પેશકર ઔર ઊસ આદમીકે પાસ રેહ. "જો બાઝારમેં સબસે પહેલે આયે ઔર સબસે પીછે વહાંસે જાયે."

હદીસમે હૈ સબસે બુરી જગા બાઝાર હૈ ઔર સબસે બુરા બાઝારી વો હૈ જો સબસે પહેલે આયે ઔર સબકે બાદ જાયે.

ઈસસે બચનેકા તરીકા યે હૈ કે યે દેખતારહે કે કીત્ના વક્ત ઊસ્કો રોઝી કમાને કે લીયે કાફી હોગા બસ જબ ઊત્ને વક્તમેં કામ કર ચુંકે તો ચલા આયે ઔર આખેરતકી તિજારમેં લગ જાયે.

બુર્ઝુગાને દીન ઐસા હી કરતે થે બાઝતો બાઝારસે જોહર કે બાદ વાપસ આ જાતે- ઔર કોઈ અસર બાદ વાપસ આતે (મજાલીસુલ અબરાર- ૪૮૩)

૫ આપસકે લૈન દૈન ઔર ખરીદને ઔર બેચનેમેં નરમી ઔર દરગુજર કા મામલા રખ્ખે.

રસુલે અકરમ (સલ.) કા ઈર્શાદ હૈ અલ્લાહ તઆલા ઊસ શખ્સ પર રહમત નાઝીલ ફરમાયે જો ખરીદ ઔર બેચને મેં ઔર વુસુલીમેં નરમી ઓર ખુશ અખ્લાકી સે કામ લેતાહો. (બુખારી શરીફ)

હુઝુર (સલ.)ને પીછલી ઊમ્મતોં મે સે એક શખ્સકા કિસ્સા બયાન ફરમાયા કે જબ ઊસ્કે પાસ મૌતકા ફરિશ્તા રૂહ કબ્જ કરનેકે લીયે આયા. તો ઊસ્ને પુછા ક્યા તુને કોઈ નેક કામ કિયા હૈ ? ઊસ્ને કહા મુઝે યાદ નહી હૈ. ફીરશ્તેને કહા યાદ કરલે. ઊસ્ને કહા કોઈકામ યાદ નહી આતા હા. ઈત્ના જાનતા હું કે જબ લોગોંસે ખરીદ ઔર બેચને કો મામલા કરતા થા તો વુસુલી કે વક્ત ઊનપર એહસાન કરતા થા.

...ની મોહલત માગને વાલોંકો મોહલત દેતાથા ઔર જો ગરીબ હોતે ઊન્કો મઆફ કર દેતા થા. (થોડાત્યા પુરા હિસ્સા) ચુનાચે અલ્લાહતઆલાને ઈસ્કે ઈસ અમલસે ખુશહોકર ઊસ્કો જન્નતમેં દાખિલ કર દીયા. (મિશ્કાત)

ઈસસે માલુમ હુઆકે વુસુલીમે મોહલત દેના, ઔર નાદાર (ગરીબ)કો માફ કરદેના- બડે સવાબકી ચીઝ હૈ.

૬. અપની તિજારતમેં જ્યાદા કસ્મેં (સોગંદ) ખાનેસે પરહેઝ કરે.

રસુલેઅકરમ (સ.લ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા અપની તિજારતમેં જ્યાદા કસ્મેં ખાનેસે પરહેઝ કરો. ક્યું કે તિજારતી મામલેં મેં જ્યાદા કસ્મે ખાના પહેલે તો કારોબાર કોં રિવાજ દેતા હૈ. મગર ફીર બરક્તકો ખો દેતા હૈ. (મુસ્લિમ શરીફ) મજકુરહદીસ કા મતલબ હૈ કે. કસ્મેં ખાનેસે લોંગ કસમ પર ભરોંસા કરકે ખરીદારી કરતે હૈ. ઔર ચંદ દીનોં કે લીયે કારોબારમેં ફેલાવ હોતા હૈ. લેકીન અંજામકે એઅતિબાર સે જ્યાદા કસમેં ખાનેસે કારોબાર કી "બરક્ત" ખતમ હોજાતી હૈ. ક્યુંકે જબ જ્યાદા કસમેં ખાયેગા તો કુછ જુઠી ભી હોગી જીસ્કા નતીઝા યે હોગા કે બાતિની તૌર પર તિજારતકી બરક્ત ઔર ભલાઈ કી રૂહ નિકલ જાયેગી ઔર ફીર આહિસ્તા આહિસ્તા ઊસ્કા એઅતેબાર (વિશ્વાસ) ઊઠને લગેગા. ઔર લોગ ઈસસે લેનદેન (લેવડ દેવડ) કરનેસે પરહેઝ કરેગે.

બરકત કી હકીકત :-

હર ચીઝ ખાસ એક કામ કે લીયે હોતી હૈ ઊસ્કા ઊસ કામમેં આના તો બરક્ત હૈ. ઔર અગર ઈસ કામમેં ન આયે તો બે બરક્તી હૈ. જૈસેકે રૂપિયા ઈસ વાસ્તે હોતા હૈ કે ઊસ્કે ઝરીયે ખાયેં ઔર પેહને. દુનિયાકી રાહત હાસિલ હો તો અગરવો ખાને ઔર પેહનનેકે કામ આયે ઔર અપને તન કો લગે તો બરક્ત હૈ. ઔર અગર ઈસકામમે ન લગે. બલ્કે ફુઝુલ ઊડાયા જાયે તો બે બરક્તી હૈ. (અન્ફાસે ઈસા)

૭. તિજારતકો સદકા-ખયરાતસે મિલાયે રખ્ખો હઝરત કૈયસ (રદી.) જો સોદાગરી કા કામ કરતે થે ફરમાતે હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.લ.) કે ઝમાને મેં હમ સોદાગરોંકો સમાસરા કહાજાતા થા. એક દીન નબીયે કરીમ (સ.લ.)કા ગુજર હમારી તરફ હુઆ. તો આપને હમારે તબકે કો ઐસા નામ અતા કિયા જો હમારે પહેલે નામસે કહીં બેહતર હૈ. આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા અય "તાજીરોંકી જમાઅત" તિજારતમેં અકસર બેફાઈદા- બેકાર બાતે- ઔર જ્યાદા કસમેં ખાના- ઔર કભી કભી જુઠી કસમ ખાનેકી નોબત પેશ આતી હૈ. ઈસ લીયે તુમ તિજારતકો સદ કા-ખયરાત સે મિલાયે રખો.

(મિશ્કાત શરીફ)

"તિજારતકો સદકા- ખયરાત સે મિલાયે રખો કા મતલબ યે હૈ કે તિજારતી જીંદગીમેં આમ તૌર પર બે ફાઈદા બાતે ઔર સચ્ચી જુઠી કસમેં ખાતે રહેતે હૈ. ઔર યે દોનોં ચીઝેં પરવર દિગાર કે ગુસ્સા ઔર ગઝબ કા સબબ હૈ. ઈસલીયે તુમ ઈન દોનોં ચીઝોં કે કફફારાકે તૌર પર અપના કુછ માલ સદકા- ખયરાત કરતે રહો. ક્યું કે સદકા-ખયરાત અલ્લાહ તઆલાકે ગુસ્સાકો દુર કરતા હૈ. (મઝાહિરેહક જી/૩)

૮ કર્ઝદાર (દણદાર) કો અગર વો પરેશાન હોતોમોહલત દે.

રસુલેઅકરમ (સ.લ.)ને ફરમાયા જીસ શખ્સકો ય પસંદ હોકે અલ્લાહતઆલા ઊસે ક્યામત કે દીન સખ્તીયોંસે મહફુઝ રખે. તો ઊસે ચાહીયે કે વો મુફલીસ તંગ દસ્તકો મોહલત દે. યા કર્ઝકા બોઝ ઊસ પરસે ઊતાર દે (યાની અપના પુરા કર્ઝ યા જીત્ના હોસકે મઆફ કરે) (મિશ્કાત શરીફ)

આપ (સ.લ.) કા યે ભી ઈર્શાદ હૈ. જો શખ્સ મુફલીસ તંગદસ્તકો મોહલત દે તો અદાયગી કા દીન આને તક હરદીન ઊસ્કો ઊસ્કે કર્ઝ કે બરાબર સદકા કરનેકા સવાલ મીલતા હૈ. ઔર ફીર જબ અદાઈગી કા દીન આયે તો ફીર ઊસ્કો મોહલત દે તો ઊસ્કો અદાયગીકા દીન આને તક હર દીનકે બદલે ઈસં કર્ઝકે બરાબર સદકા કરનેકા સવાબ મીલતા હૈ. ઔર ફીરજબ અદાયગી કા દીન આયે તો ફીર ઈસે મોહલતદી તો ઊસ્કો હરદીનં કે બદલે ઈસ્કે કર્ઝકી ડબલ મિકદાર કે બરાબર સદકા કરનેકા સવાબ મીલતા હૈ.

ઈસ રિવાયત કો યું સમજીયે. એકશખ્સને કીસીકો દો મહીને કે વાયદે સે ૧૦૦ રૂ. કર્ઝ દિયે ઔર દોમહીને કે બાદ ઈસ્કી મુફલીસી ઔર તંગદસ્તી કી વજહ સે ઊસ્ને એક મહીને કી ઔર મોહલત દી તો ઊસે પુરે મહીને તક ઈસતરહ સવાબ મીલતા રહેગા. કે ગોયા વો હરદીન ૧૦૦/- રૂ. સદકા ઔર ખયરાત કરતા હૈ. ઈસી તરહ એક મહીના કી મુદત ગુજર જાનેકે બાદ દોબારા મોહલત દીતો ઐસાહી સવાબ મીલતા રહેતા હૈ. યહાં તક કે જબ તીસરી મરતબા મોહલત દેગા. તો ઊસે હરદીન ઐસા સવાબ મીલેગા જૈસાકે વો હરદીન ૨૦૦/- રૂ. સદકા-ખયરાત કરતા હૈ. (મઝાહિરેહક જી-૩)

૯ કર્ઝ અદા કરનેકી તાક્ત હોને કે બાવુજુદ દેર કરના જુલ્મ હૈ હુઝુર (સ.લ.)ને ફરમાયા કે હૈસિયત વાલેંકા કર્ઝ અદા કરનેમેં તાખીર (ઢીલ) કરના જુલ્મ હૈ. (મિશ્કાત)

મતલબયે હૈ કે જો શખ્સ માલદાર હો ઔર બગૈર મજબુરીકે અપના કર્ઝ અદા

ન કરે ઔર કર્ઝ વસુલ કરને વાલેંકો પરેશાન કરે ઔર વાયદા ખિલાફી કરકે- ટાલ મટોલ કરે યે એક કિસ્મકા જુલ્મ હૈ.

હુઝુર (સ.લ.) કા ઈર્શાદ હૈ તુમ મે બેહતર વો શખ્સહૈ જો કર્ઝ અદા કરને મેં અચ્છા હો. (મિશ્કાત)

હુઝુર (સ.લ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા જો શખ્સ લોગોંકા માલ ઊધાર લે ઔર ઊસ્કી રકમ અદા કરનેકી કોશીષભી કરતા હો ઔર નિય્યત ભી અદા કરનેકી પકકી હો. તો અલ્લાહ તઆલા ઈસસેં વો માલ અદા કરાદેતા હૈ. ઔર જો શખ્સ લોગોંકા માલ ખરીદેં ઔર ઊસ્કો રકમ અદા કરનેકી નિય્યતનહો તો અલ્લાહતઆલા ઊસ્કે માલકો બરબાદ કરદેતે હૈ. (યાની દુનિયામે ભી બુરી નિય્યત વાલે આદમી કો ઈસ માલસે ફાયદા ન હોગા ઔર આખેરતમેં ભી વબાલે જાન બનેગા. (બુખારી શરીફ)

ઈન તમામ હદીસોંકા ખુલાસા યે નિકલા કે હુઝુર (સ.અ.)ને એક તરફ સહાબા (રદી.)કો તરગીબ દીકે વો જરૂરત મંદ ભાઈયોંકો કર્ઝ દે. ઔર અદાયગીમે કર્ઝદાર કો મોહલત દે. કે જબ સહુલત હો અદા કરે. ઔર અગર વો મુફલીસ હો તો કર્ઝ પુરા યા કુછ હિસ્સા મઆફ કરદે. ઊસકા બડા સવાબ બયાન ફરમાયા.

ઔર કર્ઝ લેને વાલોંકો આગાહ કિયા કે વો જલ્દ સે જલ્દ કર્ઝ અદા કરને કી ફિકર ઔર કોશિષ કરે. અગર ખુદાન કરે. કર્ઝ અદા કિયે બગૈર મૌત આગઈ તો આખેતરમેં ઊસકા અંજામ બહોત બુરા હોગા.

અલ્લાહ તઆલા હમસબકો નેક તૌફીક દે. ઔર દુનિયાસે ઈસ હાલમેં ઊઠાયે કે કિસીકા કર્ઝ ઔર કોઈ હક હમારે ઝિમ્મે બાકી નહો.

૧૦. વાયદા કરેતો ઊસ્કો હર હાલમેં નિભાના ચાહીયે. વાયદા ખિલાફી હરગીઝ ન કરે.

અબ્દુલ્લા ઈબ્ને અબીલહમ્સા હુઝુર (સ.લ.) સે કોઈ સોદા કર રહાથા. બાતચાત કરતે હુએ ઊસે કોઈ કામ યાદ આ ગયા. ઊરને હુઝુર (સ.અ.)સે કહા આપ ઠહરીયે. મૈં અ ભી આતાહું તબ બાત કરૂંગા. આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા અચ્છા અબ જબાનકી પાબંદી દેખીયે !

અબ્દુલ્લાહ બીન અબીહમ્સા ચલા તો દૂસરા કોઈકામ આગયા. વો ઈસ્મે લગ ગયા. ઔર આપસે જો વાયદા કિયા થા ખ્યાલ નહી રહા. પુરા દીન ગુજર ગયા. ફીર દુસરાદીનભી ગુજર ગયા. તીસરે દીન ઈસે ખ્યાલ આયા કે મૈં મોહંમ્મદ (સ.લ.) સે સોદા કર રહાથા ઔર મૈં ઊન્કો ઠેહરા કર આયા થા અબ ચલકર બાતપુરી

કરલેની ચાહીયે. ચુનાચેં અબ્દુલ્લાહ બીન અબીલ હમ્સા આપ (સ.અ.)કે મકાન પર પહુંચા માલુમ હુઆકે આપ દો દીન ગુજર ગયે આજ તીસરા દીન હૈ મકાન પર નહી આયે ઘરવાલેં ભી પરેશાન હૈ. અબ્દુલ્લાહ યહાં સે રવાના હુઆ. ઔર જહાં બાત ચીત કે લીયે ખડે થે ઔર આપ (સ.અ.)કો ઠેહરા કર આયાથા. ઊસ જગા પર હુઝુર (સ.અ.)કો દેખકર હેરાને રેહ ગયા. કે આપ (સ.અ.) વહીં મૌજુદ હૈ. ઔર અબ્દુલ્લાહ કા ઈન્તેઝાર ફરમા રહે હૈ. ઔર જ્યાદા હૈરત ઊસ્કો ઈસ બાત પર હુઈ કે લગાતાર તીન દીન તક ઈન્તીઝારકી તકલીફ ઊઠાને કે બાદ ભી જબ વો સામને આયાતો ન કોઈ ઝઘડા ન કોઈ ડાંટ ઔર ફરિયાદ, સિર્ફ ઈત્ના ફરમાયા ઔર વોભી ધીમી આવાઝસે "અય સાહબ ! આપને પરેશાન કર દિયા તીન દીન હો ગયે મેં યહાં આપકા ઈન્તેઝાર કર રહા હું. (અબુદાવુદ શરીફ)

તાજીરોં (વેપારી) કે અચ્છે અખ્લાકમે સબસે જ્યાદા અહમ ચીઝ વાયદા પુરા કરના હૈ. આપ (સ.અ.) અખ્લાકી સિફતકા બેહતરીન નમુના થે. આજકે માહોલમેં ઈસ્કી સખ્ત જરૂરત હૈ. જબ કે વાયદા ખિલાફી ઔર અહદ તોડનેકી બિમારી આમ હો ગઈ હૈ. ઔર ઈન બુરી બિમારીયોંકો બુરાભી નહી સમજા જાતા. હર તાજીર જીત્ના હો સકે અપને સે નીચે વાલે કો દબાનેકી ફિકર કરતા હૈ. ઔર ટાલ મટોલ કા આદી હોતા જારહા હૈ.

અફસોસ ! હમારે તિજારત કરનેવાલે હઝરાત ઈન ચીઝોંકી તરફ તવજ્જુહ કરે ઔર ઈસ્લામી માહોલ બને ! (નિદાએ શાહી ૧૦/૯૫)

ઈન દસ બાતોં પર અમલ કરકે અપની કમાઈકો હલાલ બનાયે. હલાલ કમાઈમે અલ્લાહતઆલા બહોત હી બરકત અતા ફરમાતે હૈ. હલાલ કમાઈસે આદમી અગર ખાયે પીયે પહેને તો ઈસસે ઊસ્કો રૂહાની ખુશી ઔર સુકુન મીલતા હૈ, ઔર ઊમ્ર મેં બરકત હોતી હૈ. ઔર ઊસ્કે નેક આમાલ ખુદા કે દરબારમેં કુબુલ હોતે હૈ. હલાલ કમાઈ આદમીકો પકકા ઔર સચ્ચા મોમીન ઔર મુસલમાન બનાકર એક કિમતી સરમાયાદાર બનાદેતા હૈ. જીસ્કી વજહસે વો શખ્સ કૌમ ઔર મિલ્લતકી નજરમે મેહબુબ ઔર મુખ્લીસ ઔર દિયાનતદાર સમજા જાતા હૈ. ઔર ખુદાકે યહાં ભી બુલંદ મકામકા હકદાર બનતા હૈ.

૯૯. હરામ રોઝી :

હરામ માલ કમાને કે બહોત સે રાસ્તે હૈ. જીન્સે હાસિલ કિયા હુઆ માલ કમાનેવાલે કે લીયે ભી હરામ, નુકશાન દેનેવાલા. ઔર પરેશાની કા સબબ બનતા

હૈ. ઈસસે સમાજમેં બહોંતસી બુરાઈયા જન્મ લેતી હૈ. હરામ માલમેં બરકત નહી હોતી. વો અકસર હરામ જગોં મે હી ખર્ચ હોજાતા હૈ. ઈબાદત કુબુલ નહી હોતી આજકા ઈન્સાન જીસ્કો હરવક્ત બેચેની ઔર પરેશાની રહેતી હૈ ઊસકી બુનિયાદી વજહ હરામ માલકા કમાના હૈ. હરામ કમાઈકી ચંદ મિસાલે પેશ કી જાતી હૈ.

૧. સર્વિસ કરનેવાલોંકા અપની ડયૂટી કો વક્તકી પાબંદી કે સાથ ચુસ્તીસે ન કરના. લેટ આના ઔર જલ્દી ચલેજાના. ડયૂટીકે મુકર્રર વક્તમેં અપના ખુદકા કોઈ કામ કરના યા ડયૂટી અદા કરનેમેં સુસ્તી કરના.

૨. રિશ્વત (લાંચ) લેના- તોહફે કુબુલ કરના જૈસાકે નકદ રકમ લેને કે બદલે તોહફે ઔર ચીઝેં લેના તાકે રિશ્વત ખિલાફ હાકિમોંકી પકડસે બચ જાયે.

૩. દુકાન દારોંકા ચીઝોંમે મિલાવટ કરના. માપતોલ મેં કમી કરના. બ્લેક માર્કેટ કરના, અસલી કિમત પર નાજાઈઝ નફા લેના, ઔર ચીઝે બહોત મોંઘી બેચના, સ્ટોક કરના, જુઠી કસમેં ખાકર માલ બેચના, જાન બુઝકર હલ્કા માલદેના.

૪. કોઈ ખાસ લાઈન કે કામ મેં નિય્યતમેં ખોટ રખના. જૈસાકે ડૉક્ટર કા જાન બુઝકર બિમારકો ઐસી દવાએ દેના કે બિમાર દૂસરે ચંદ દીન અપને ઈલાજમે રહે. વકીલકા જુઠ બોલ કર યાજુઠ બોલનેકા જોર દેકર સચ બાતકો છુપાના ઔર જાનતે હુએભી કુસુર વાર કો બચાના. ઔર બે કુસુરકો સઝા દિલાના, કીસી કારીગર કા કોઈ ચીઝ બનાતે વક્ત ઊસ્મે કમઝોર- રદ્દી ઔર બેકાર મસાલા લગાના.

૫. કિસાનોંકા એક દૂસરેકી ફસલકી ચોરી યા સિના ઝોરી સે કાટ લેના, નાજાઈઝ તૌર પર દૂસરોં કા પાની કાટકર અપને ખેતકો સેરાબ કરલેના. અપને જાનવરોંકોચોરી છુપે દુસરોંકે ખેતમે ચરાના, ઝમીનદારકા હક મારલેના, મતલબ કીસી શખ્સકા ઈમાનદારી ઔર ખુલુસસે કામ ન કરના, ઔર નિય્યતમેં ખોટ રખના. ઊસ્કી કમાઈ કો હરામ બના દેતા હૈ.

જીસ તરહ દૂધમે પેશાબ કે ચંદ કતરે (ટીપે) ડાલ દેનેસે સારા દૂધ નાપાક હોજાતા હૈ. ઔર કોઈ ઊસે પીનેકો તૈયાર નહી હોતા. ઈસી તરહ થોડીસી હરામ કમાઈભી અગર હલાલ કમાઈ મેં મીલ જાયે. તો સારી કમાઈકા નાસ કરદેતી હૈ. ઈસલીયે હરામ કમાઈ ચાહે એક પૈસાહો યા સેંકડો રૂપિયે હો. સબસે બચના જરૂરી હૈ.

હરામ કમાયા હુઆ માલ દુનિયામેં મુસીબત- ઝઘડા- ફસાદ- ઔર કોર્ટ કચેરીકા ઔર બેઈઝઝતીકા સામાન હૈ. ઔર ઐસે માલદારકો દીલકા સુકુન નસીબ નહી હોતા

કિયામત મેં એસા માલદાર જહન્નમકા ઈધન બનેગા. ઈસલીયે ખુશ કિસ્મત ઔર અકલમંદ વો હૈ જો હલાલ કમાતા હૈ ઔર હરામકા પૈસાતક કબુલ નહી કરતા.

યાદ રખીયે ! રિશ્વત લેને ઔર દેનેવાલે દોનોં પર અલ્લાહકી લાનત હૈ. નીઝ ફુઝલ ખર્ચી ઔર બખીલી કરનેવાલા દોનોં શયતાનકે ભાઈ હૈ.

કુર્આન મજીદમે હૈ જોલોગ યતીમોંકા માલ જુલ્મસે ખાતે હૈ. બેશક વો અપને પેટમેં આગ ભરતે હૈ.

જો લોગ સુદ (વ્યાજ) ખાતે હૈ વો અપની કબરસે ઈસતરહ ઊઠેગેં ગોયા ઊન્કો શયતાનને પાગલ બના રખ્ખા હૈ.

૧૦૦. દુકાનદાર હઝરાત ધ્યાન દે :

૧ આજકલ હાલ યે હૈ કે આમ તૌર પર દુકાન દાર અપને માલકો બેચને કે લીયે કમદર્જેકી ચીઝકો ઊંચે દર્જેકી બતાતે હૈ.

૨ કિંમત કે બારે મેં બે ધડક જુઠ બોલ દેતે હૈ. કે ઈત્ને રૂપિયેકી હમેં નહી પડી તાકે ગ્રાહક પર અસર પડે ઔર ઈસ સે જયાદા કિંમત પર ખરીદે.

૩. અગર ગ્રાહક કીસી કંપનીકા માલ માગે યે તોયે નહી કેહતે કે ઈસ કંપની કા માલ નહી હૈ. દૂસરી જગાસે લેલો બલ્કે યે કેહકર ગ્રાહક કો ધોકા દેતે હૈ. કે આપ જીસ કંપનીકા માલ માગ રહે હો ઊસકા માલ બાઝારમે આતા હી નહી દુસરી કંપની કા લેલો.

૪. પુરાને માલ કો નયા લેબલ લગાદેતે હૈ.

૫. માલકી તારીફ કરનેમેં ઝમીન આસ્માન કે ક્લાબે મીલા દેતે હૈ. મતલબ હર વો તરીકા અપનાતે હે જીસસે ગ્રાહક ખરીદને પર મજબુર હો જાયે. ઔર ઈસીકો અપની કામ્યાબી સમજતે હૈ. યે દીની તાલીમ ઔર અમલસે બેપરવાઈ કી દલીલ હૈ. જુઠ હરહાલમે જુઠ હૈ. વો જીસ હાલમેંભી બોલા જાયે ઊસકા ગુનાહ હોગા ઈસલીયે તિજારત કરનેવાલે હઝરાત કો અપની જબાનકો લગામ દેનેકી જરૂરત હૈ. અગરવો અલ્લાહકી જાત પર ભરોસા કરકે. સચ્ચાઈ ઔર અમાનત દારી કે સાથ કમાઈ કરેગેં તો અલ્લાહતઆલા દુનિયામેં બે હિસાબ બરક્ત અતા કરેગેં ઔર આખેરતમેં. ઊન્કા હશર હઝરાતે અંબિયા સિદ્દીકીન ઔર શહીદોં ઔર સાલેહીન કે સાથ હોગા. (તિંમીઝી શરીફ)

૧૦૧. લોગ હરામ કમાઈ કયું કરતે હૈ ? :

આજકલ ફેશન કી ચમક દમક સે લોગોંકી આખેં ચિંધયા ગઈ હૈ. ઔર આખેરત કા ઈમાન નિકલ ગયા હૈ. વો સિર્ફ દુનિયાકી ચીઝોંકો ઔર ઐશ ઈશરતકો હી જીંદગીકા મકસદ સમજ બેઠે હૈ. ઊન્હે યું મેહસુસ હોતા હૈ. ગોયા મૌત કભી નહી આયેગી. ઔર આયેગી તો વો મરને કે બાદ મિટ્ટી મે મીલકર મીટ્ટી હોજાયેગેં ઔર કોઈ હિસાબ ઊન્સે હિસાબ લેનેવાલા નહી હોગા. ઈસ લીયે વો ક્યામત ઔર જઝા ઔર સઝા પર દીલસે યકીન નહી રખતે. હાલાંકે મુહસે બારબાર ઈસ્કા ઈકરાર કરતે હૈ. ઈસલીયે વો જીંદગી કી હર ઘડીમે ઔર કમાઈકે હર પૈસેકો દુન્યવી ઐશ વઈશરતમેં ખર્ચ કરદેતે હૈ. ઔર હલાલ હરામ કી તમીઝ્ઝી ઊઠ ગઈ. જબ યે હાલત હો ગઈ તો સાફબાત હૈ કે કારૂનકે ખઝાનેભી ખત્મ હોજાયેગે. મગર ઐશ વઈશરત કે નયેનયે ઢંગ ઔર ખ્વાહીશાત કો પુરા કરનેકા શોખ બઢતાહી જાયેગા.

ઊન્કી જીંદગીકા એક ખ્વાબ, જીસ્મે બેંક બેલેન્સ, બંગલા, કાર, બ્યુટી ફુલ વાઈફ, શામીલ હૈ. યે ખ્વાબ પુરા કરનેમે વો હંમેશા બેચેન રહેતે હૈ. ઔર ઊસ્કો હાસિલ કરને કે લીયે વો બડે બડે ઝુલ્મ કરનેસે નહી ડરતે, ઊન્કો રાતોં રાત કરોડપતિ બન જાનેકી ધુન બડી બડી ચાલબાઝીયા કરને પર મજબુર કરદેતી હૈ. દૌલત હાસિલ કરનેકે લીયે હર જાઈઝ નાજાઈઝ તરીકા ઈખ્તૈયાર કરને મે ઊન્હે બિલકુલ શરમ નહી આતી બલ્કે વો અપની કમાઈકો સિર્ફ હલાલ તક લીમીટેડ રખનેકો તરકકીમેં રૂકાવટ સમજતે હૈ. ક્યુકે લીમીટેડ કમાઈમેં વો અપની બેગમ કી ફરમાઈશ કો પુરા નહી કર સક્તે સોસાયટીમેં ઊન્કી સરદારીકા ચર્ચા નહી હોતા.

ઈસલીયે વો રિશ્વતલેતે હૈ. બલેક માર્કેટ કરતે હૈ. ધોકા બાઝી ઔર મકકારી કી નઈ નઈ તદબીરેં સોચતે હૈ. ઔર જી ભરકર ફુઝુલ ખર્ચી કરતે હૈ તાકે ઈન્કા દબદબા કાયમ રહે.

યાદ રખીયે ! હુઝુર (સ.લ.) કા ઈર્શાદ હૈ.

જબતક હરામ કમાઈસે બનાયે હુએ લિબાસકા એક તારભી કીસી બદન પર રહેગા. ઊસ્કી ઈબાદત હરગીઝ કબુલ નહી હોગી હદીસમે હૈ કે આપ (સ.અ.)જબ મેઅરાજમેં તશરીફલે ગયે. તો જહન્નમમેં આપને ઐસે લોગ દેખે જીન્કે પેટ મટકે જૈસેથે આપ (સ.અ.)ને પુછા યે કૌન લોગ હૈ ? હઝરત જિબ્રઈલ (અ.લ.)ને ફરમાયા યે લોગ વો હૈ જો દુનિયામે હરામ ખાયા કરતે થે. (મિશ્કાત)

અગર હલાલ ગીઝા આદમી ઈસ્તેમાલ ન કરે તો ઈસ્કી દુઆભી કુબુલ નહી

હોતી એક હદીસમે હૈ કે અગર આદમી એક લુકમાભી હરામ ખાલે તો ચાલીસ દીન તક આદમીકી કોઈ ફર્ઝ ઈબાદત કબુલ નહી હોતી ઔર ન નફિલ ઈબાદત ઔરન કોઈ દુઆકબુલ હોતી હૈ. (નિદાએશાહી ૪/૯૬)

લોગોંને એક મરતબા હઝરત ઈબ્રાહીમ અદહમ (રહ.)સે સવાલ કિયા કે ક્યા ? વજહ હૈ કે હમારી દુઆ એ ક્યું કબુલ નહી હોતી આપને ફરમાયા.

"ઈસ વજહસે કે તુમ ખુદાકો જાનતે હો ઔર માનતે હો મગર ઈસ્કી ઈતાઅત નહી કરતે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.) કો પહેચાન તે હો મગર ઊન્કી પેરવી નહી કરતે. કુર્આનમજીદ પઢતે હો મગર ઊસ પર અમલ નહી કરતે.

અલ્લાહતઆલા કી નેઅમત ખાતે હો મગર શુક્ર અદા નહી કરતે યે જાનતે હોકે જન્નત ઈતાઅત કરનેવાલોંકે લીયે હૈ મગર ઈસ્કી તલબ નહી કરતે.

જાનતે હો દોઝખ ગુનાહ ગારોં કે લીયે હૈ મગર ઈસસે ડરતે નહી. શયતાનકો દુશ્મન સમજતેહો મગર ઈસસે નહી ભાગતે બલ્કે ઈસસે દોસ્તી કરતે હૈ.

દોસ્ત- બિરાદરોંકો અપને હાથોંસે જમીન મેં દફન કરતે હો મગર ઈબ્રત નહી પકડતે.

અપની બુરાઈયોંકો નહી છોડતે ઔર દૂસરોંકી ઐબ તલાશ કરતે હૈ.

બતાઓ ઐસે શખ્સકી દુઆ કૈસે કુબુલ હો સકતી હૈ ?

૧૦૨. તરક્કી કે ઊમ્દા રાઝ :

નવજવાન દોસ્તો ! તરક્કી આપકે ઈન્તેઝારમે હૈ. આગે કદમ બઢાઈયે. કામ્યાબી આપકે કદમ ચુમેગી- ઈસ કિતાબમેં આપને જીંદગી કી મુખ્તલીફ મંઝીલોં કો ગુજારનેકી જરૂરી હિદાયતેં પઢલી હૈ. અબ ઈનપર અમલ કરના આપકા કામ હૈ. કામ્યાબ ઔર ઈઝઝત વાલી જીંદગી ગુજારને કે લીયે ચંદ હિદાયતેં પેશ કિજાતી હૈ.

૧. ચુસ્તીસે કામ કરના- દૂસરોંકે હક અદા કરના- વક્તકી પાબંદી કરના જીમ્મેદારીકા એહસાસ કરના- કામ્યાબ હોનેકી નિશાની હૈ.
૨. બાર બાર નોક ર છોડને ઔર દફ્તર બદલને સે જીંદગી બરબાદ હોજાતી હૈ.
૩. અગર કોઈ ઐસા કામ કરના પડે જો બેઈન્સાફી ઔર જુલ્મ કા હો તો કીસીકી પરવા કીયે બગૈર ઈન્કાર કરદીજીયે યાદ રખીયે ! રોઝી, ઈઝઝત, જીંદગી સબ અલ્લાહકે હાથ મે હૈ.
૪. અગર આપ તિજારત કરતે હૈ તો યાદ રખીયે ! મીઠે બોલમેં જાદુ હૈ. આપ

અચ્છે અખ્બાક સે ગ્રાહકકે દીલકો જીત સકતે હૈ. ઔર આપકા કારોબાર ચમક ઊઠેગા.

૫. કારોબારકે ચક્કરમેં ફસકર નમાઝમેં હરગીઝ સુસ્તી ન કરે ક્યું કે રોઝી કા દેનેવાલા અલ્લાહ હૈ. ઝિયાદા દેરતક દુકાન ખુલી રખને સે આમદની (આવક) ઝિયાદા ન હોગી.

૬. અપની દુકાનકો સજાકર રખનેસે કારોબારમે તરક્કી હોતી હૈ.

૭. બુરે લોગોંકો દૂકાન પર ન બેઠને દે ઈન્સે ગ્રાહકો પર અસર પડેગા.

૮. અપની જીંદગી ઔર કામોંકો બગૈર દાગ વાલા રખીયે તાકે લોગ આપકી ખુબીયોંકી કદર કરે ઈસસે ગ્રાહકોંકી તઅદાદ બઢેગી.

૯. અગર ખુદા આપકે કારોબારમે બરક્ત કરે તો ગરીબોં ઔર મોહતાજોં કો નભુલીયે ઔર અપની કમાઈ મેસે જો હો સકે અલ્લાહકી રાહમેં ખર્ચ કરે, ઐસા ન હોકે દૌલત દેખકર લાલચી ઔર બખીલ બન જાયે.

૧૦. અગર કારોબારમેં નુકશાન હો જાયે તો ગમ ન કીજીયે બલ્કે અપની ગલતીયોં કો દૂર કરકે હિમ્મત સે કદમ ઊઠાયે, ઔર અલ્લાહસે મદદ કી દુઆ માગતે રહે. ઈન્શાઅલ્લાહ આપ કામયાબ હોગે

૧૧. ઊધાર લેને ઔર દેનેસે હંમેશા બચતે રહે ક્યું કે ઈસ્કા અંજામ બુરા હૈ.

૧૨. કારોબારકો ઈત્ના બઢાયે કે વક્ત આને પર આસાનીસે સમેટ સકે.

૧૩. જહાં માપતોલ મેં કમીહોગી વહાં અલ્લાહતઆલા કહત (દૂષ્કાળ) નાઝીલ ફરમાતે હૈ. યાની ગીરાની (મોંઘવારી) ઈત્ની બઢજાતી હૈ કે ચીઝેં આખોં કે સામને મૌજુદહો ઔર આદમી ખરીદ ન સકે તો યેભી કહત કી એક શકલ હૈ માપ તો લ મે કમીં કરના કુર્આન મજીદને હરામ કીયા હૈ.

૧૪. જીસ્ને મેંહઘા બેચને કે લીયે ખાને પીનેકી ચીઝોંકો ૪૦ દીન તક ઝખીરા (સંગ્રહ ખોરી) કિયા, તો અલ્લાહસે ઊસ્કા તઅલ્લુક તુટ ગયા. યે કિત્ની બડી તબાહી હૈ.

૧૦૩. રોશન ચેહરે :

દૂનિયામેં હર શખ્સકી યે ખ્વાહીશ હોતી હૈ કે ઊસકા ચેહરા ખુબસુરત ઔર રોશન નજર આયે ઔર ઈસ મકસદ કો હાસિલ કરને કે લીયે હર શખ્સ અપની સમજ કે મુતાબિક કામ લેતા હૈ. કુછલોગ ક્રીમ પાવડર ઔર ખુશ્બુએ વગેરહ જયાદા ઈસ્તેમાલ કરતે હૈ. અગર ચે ઈસસે ચેહરા ખુબસુરત નજર આતા હૈ. લેકીન આહિસ્તા આહિસ્તા ચેહરે કી ચમડી ખરાબ હોને લગતી હૈ. ઔર ફિર ક્રિમ પાવડરસે

યે બાત નહી બનતી સેહત ઔર તંદુરસ્તી કી તરફ જયાદા ધ્યાન દેના હૈ. ખુનકા દૌરા ઠીક રહે. ઔર ચહેરેકી ચમડી ઔર રંગમે દીલકશી પૈદા હો યે તરીકા પહલેસે બહોત મુફીદ ઔર યકીની હૈ. ઔર આપને દેખા હોગા. તંદુરસ્ત આદમી કા ચહેરા ચમકતા હુઆનજર આતા હૈ.

લેકીન હમ આપકો એક નુસ્ખા બતાતે હૈ જીસસે ચહેરેકી રૌનક બઢતી જાયેગી. શર્ત યે હૈ કે આપ નુસ્ખે કો આજહી ઈસ્તેમાલ કરના શુરૂ કરદે. ઔર ઊમ્ર કે કિસી હિસ્સેમે ઊસે હરગીઝ ન છોડે.

૧. રોઝાના સુબ્હ કુર્આનમજીદ કી તિલાવત કરે ક્યું કે કુર્આન મજીદ અલ્લાહપાક કા કલામ હૈ. ઔર ઊસ્મે ઐસા નુર હૈ જો આપકે ચેહરેકો નુરાની બના દેગા. કે દુનિયાકા કોઈ પાવડર ઐસા નહી કર સકતા.

૨. નમાઝે પાબંદી સે પઢે, ઔર કસરતસે સિજદે કરે. ક્યુંકે રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઈન્સાન અપને રબકે સબસે ઝિયાદા કરીબ ઊસ વક્ત હોતા હૈ. જબ વો સિજદે મે હોતા હૈ. ચુંનાચે અલ્લાહ પાક ખુદ નુર હૈ. ઔર સિજદેકી વજહસે આદમી ઈસનુરસે ઝિયાદા કરીબ પહોંચ જાતા હૈ. ઈસલીયે જબ બારબાર નુરકે કરીબ પહોંચતા રહેતા હૈ. તો આહિસ્તા આહિસ્તા ઊસકા ચહેરા નુરાની હોને લગતા હૈ.

૩. અપને દીલમે અલ્લાહકો કસરત સે યાદ કિયા કરે તાકે દીલ અલ્લાહકી મોહબ્બત સે ભરજાયે. ફીરજબ અલ્લાહકી મોહબ્બત કા નુર આપકે દીલકો મુનવ્વર કર દેગા. તો આપકા ચેહરા ખુદ બખુદ નુરાની હોને લગેગા. આપને દેખા હોગા કે બિજલી કા બલ્બ જબ રોશન હોતા હૈ. તો ઊસકા શેડ (shade) ભી રોશન નજર આતા હૈ. જબ આપકે દીલકા બલ્બ રોશન હોગા. તો આપકા ચહેરા જો ઈસ્કા શેડ હૈ યકીનન રોશન હોગા.

૪. અપને મા-બાપ - બુર્ઝુગો - વલીયોં ઔર નેક લોગોં કો મોહબ્બત ઔર ઈઝ્ઝત સે દેખા કરે. ઈસસે આપકા ચેહરા રોશન હોગા.

યે બાતેં હમ આપકો ઈસલીયે બતા રહે હૈ કે આપ અભીસે ઈનપર અમલ કરે તાકે આપકા ચેહરા ઝગમગાતા હુઆ નજર આયે.

યાદ રખીયે ! અગર આપને નમાઝ ઔર તિલાવત કો છોડ દીયા. મા-બાપ ઔર બુર્ઝુગો કી ઈઝ્ઝત નહી કી ઔર અપને દીલમેં ખુદાકી મોહબ્બત કે બજાયે દુનિયાકી મોહબ્બતકો જગાદી. તો ફીર આપ ચાહે કિત્નેહી પાવડર ઈસ્તેમાલ કરે આપકે ચેહરેપર નહુસત છાજાયેગી. યહાં તકકે બુઢાપેમેં આપકા ચેહરા ભયાનક ઔર ખૌફનાક દીખાઈ દેગા.

ક્યા ? આપને અપને આસપાસમે નહી દેખા કે નેકલોગ બુઢાપે મેભી ભલે માલુમ હોતે હૈ. જબકે ગાફિલ ઔર બદકાર લોગોંકો નફરત કી નિગાહસે દેખા જાતા હૈ.

યાદ રખીયે ! ઈબાદત એક નુર હૈ. ઔર હલાલરોઝી ઊસકો બઢાતા હૈ. યે નુર ચહેરોકો રોશન કરતા હૈ. ઝીંદગી કી મુશ્કીલાતકા મુકાબલા કરનેકે લીયે આપકો અભીસે ઈબાદત કાનુર હાસિલ કરના ચાહીયે તાકે ઈસસે આપકો તવાનાઈ (energy) મીલે. ઔર મુસ્કરાતે હુએ હર મુશ્કીલકા મર્દાના મુકાબલા કર સકે આપકે મા-બાપ - ખાનદાન ઔર કૌમ ઔર મુલ્ક કો આપ પર ફખ્ર હો.

૧૦૪. દુનિયા ઔર આખેરતકી કામ્યાબી કા રાઝ :

નવજુવાનો ! યે તો આપ જાનતે હૈ કે હર ઈન્સાનકી ઈઝઝતકા દારોમદાર ખુદ અપને રવય્યે પર હૈ. ઔર અલ્લાહ પાક ઊસે હી ઈજઝત દેતા હૈ જીસે ખુદ અપની ઈઝઝત (self Respect) કા એહસાસહો, અગર આપ દુસરોંકી ઈઝઝત કરોગે તો લોગભી આપકી ઈઝઝત કરેગે. ઔર અગર દુસરોંકો જલીલ કરનેમેં ખુશ હૈ તો આપભી દૂસરોંકી નિગાહમે જલીલ હો સકતે હૈ.

યાદ રખીયે ! હર આદમી અપને આમાલ ઔર અપની જબાન કી વજહસે ઈઝઝત હાસિલ કરતા હૈ. મૈં ચાહતાહું કે આપકો ચંદ બાતે બતા દું જીન્કી વજહસે આપ સોસાયટીમેં હરજગા ઈઝઝત ઔર એહતેરામ કા દર્જા હાસિલ કર સકતે હૈ. ઔર સાથમેં યે બાતેં ભી બતાદું કે વો કૌન કૌનસી બુરી બાતેં હૈ જીન્કી વજહસે આપકી ઈઝઝત હંમેશા કે લીયે બરબાદ હો સકતી હૈ. અગર આપને ઈન બાતોં કો યાદ રખા ઔર ઈનપર અમલ કિયા તો યકીન જાનીયે ઈન્શા અલ્લાહ કામ્યાબી આપકે કદમ ચુમેગી વો મુફીદ બાતેં યે હૈ.

૧. હર વક્ત અલ્લાહકા ખૌફ દીલમેં રખીયે ક્યુંકે મોમિન તો વો હૈ કે જબ ઈન્કે સામને અલ્લાહકા ઝિક્ર કિયા જાયે તો ઊન્કે દીલ ડર જાયે. ઔર જબ ઊન્કે સામને અલ્લાહકા કલામ પઢા જાયે તો ઈન્કે ઈમાનમે ઈજાફા હો. ઔર વો અપને રબપર તવક્કુલ કરે ઐસે ઈમાનદાર લોગ હી બેહતરી હાસિલ કર સકેગે.

૨. ખાનદાની હિસાબસે ભી અપની બડાઈ મત બયાન કરો. ક્યુંકે તુમ સબ એક હી બાપ હઝરત આદમ (અ.લ.)કી ઔલાદ હો.યે ખાનદાન ઔર કબીલે તો સિર્ફ પહેચાનકે લીયે હૈ. ઔર અલ્લાહકે યહાં ઝિયાદા ઈઝઝત વાલા વોહે જો મુત્તકી (પરહેઝગાર) હૈ.

12 ૩. સબર ઔર નમાઝ કે ઝરીયે અલ્લાહકી મદદ માગો. યે કામ બહોત ભારી હૈ

મગર ઊન લોગોં કે લીયે આસાન હૈ જો આજીઝી કરતે હૈ ઔર યે ધ્યાન રખતે હૈ કે રબ સે મુલાકાત કરની હૈ ઔર ઊસકે પાસ પલટ કર જાના હૈ.

૪. મુસીબત કે વક્ત સબ્ર કરના ઔર સવાબ કી ઊમ્મીદ રખના જન્નતમે લે જાતા હૈ.

૫. ઐસી બાત કરો જો બેહતર હો વરના ખામોશ રહો.

૬. જીસ ચીઝકા ઈલ્મ ન હો ઈસ્કે લીયે જબાન ન ખોલો.

૭. જાન બુઝકર હક કો બાતિલ કે સાથ ન મિલાવો ઔર હક ન છુપાઓ.

૮. અપને બડોંકો ઈસ તરહ મત પુકારો જૈસા કે તુમ આપસમેં એક દુસરે કો પુકારતે હો.

૯. સબ ગુનાહોંસે બચનેકી તરકીબયે હૈ કે જબાન કો રોકલો યાની ફુઝુલ બેકાર ઔર બે વક્ત બાતેં ન કરો.

૧૦. મુલાકાત કે વક્ત "અસ્સલામું અલયકુમ" કહા કરો.

૧૧. જબ અપને ઘરમેં દાખિલ હો તો અપને ઘરવાલોંકો "અસ્સલામું અલયકુમ" કહો. યે અલ્લાહકી તરફસે નેક સાફ સુથરી ઔર બરકતવાલી દુઆ હૈ.

૧૨. ભલાઈકો અલ્લાહકા ફઝલ સમજો. ઔર બુરાઈકો અપને આમાલકી નહુસત.

૧૩. અગર દુશ્મનકો દોસ્ત બનાના ચાહતેહો તો બદીકા જવાબ નેકીસે દો.

૧૪. સુલહ ઔર મઆફીકા બહોત બડા સવાબ હૈ.

૧૫ વાયદા કરતે વક્ત "ઈન્શાઅલ્લાહ" જરૂર કેહ લીયા કરો અગર ભુલજાઓ તો જબ યાદ આયે ઊસ વક્ત કેહ લીયા કરો.

૧૬. યાદ રખો ! ઈન્શાઅલ્લાહ ન કેહને વાલે અઝાબમે ગિરફતાર કીયે જાયેગે.

૧૭. અલ્લાહતઆલા તકબ્બુર કરને વાલોંકો પસંદ નહી કરતા ઔર ઊસ્કા ઠીકાના જહન્નમેં હોગા.

૧૮ જમીન પર અકડ કર ન ચલો કયુંકે તુમ તકબ્બુરીકી ચાલસે જમીનકો નહી ફાડ સકતે.

૧૯. નેક કામોંમે દિખાવાકા હોના અમલ કો ઈસ તરહ બરબાદ કરદેતા હૈ જૈસે બારિશ પત્થરકી ગર્દ (ધુલ) કો ધોકર સાફ કરદેતી હૈ.

૨૦. કીસીકે સાથ નેકી કરને કે બાદ એહસાન મત જતાઓ ઈસસે નેકી બરબાદ હોજાતી હૈ.

૨૧. ગુસ્સેકો પીજાઓ ઔર લોગોંકો ઈન્કે કુસુર માફ કર દીયા કરો.

૨૨. સખ્તદીલ ઔર બદ મિજાઝ ન બનો, વરના લોગ તુમ્હારે પાસસે ભાગ જાયેગે.

૨૩. હસદ (ઈર્ષા)સે બચો ક્યુંકે હસદ નેકીયોં કો ઈસ તરહ ખાજાતા હૈ. જીસ તરહ આગ લકડીકો જલાદેતી હૈ.

૨૪. મજલુમ કી બદ દુઆસે ડરો યે બદદુઆ શોલે (ભડકો)કી તરહ આસ્માન પર ચઢ જાતી હૈ.

૨૫. બદગુમાની સે બચો ઔર દુસરોં કે ભેદ ન ટટોલો.

૨૬. ખુદાકી બદતરીન મખ્લુક ચુગલખોર હૈ.

૨૭. દો આદમી તીસરે સાથીકો છોડકર ચુપકે સે બાતે ન કરે ક્યુંકે ઐસા કરનેસે ઊસકો રંજ હોગા.

૨૮. જબ કીસી ગુનેહગાર યા મુનાફીક કી તારીફ કી જાતી હૈ તો અલ્લાહ તઆલાકો ગુસ્સા આજાતા હૈ ઔર ઉસ્કા અર્શ હીલ જાતા હૈ.

૨૯. જબ કોઈ શખ્સ અપને મસ્ખરે પન સે લોગોંકો હસાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઈસપર ગુસ્સે હોતા હૈ. ઔર જબતક ઈસ્કો જહન્નમ મેં દાખિલ ન કરદે રાજી ન હોગા.

૩૦. મુનાફિક કી ચાર નિશાનીયાં હૈ.

(૧) જબબાત કરે તો જુઠ બોલે. (૨) જબ વાયદા કરે તો જુઠ બોલે.

૩ કીસીસે ઝઘડા કરે તો ગાલીયા દે.

૪. જબ કીસીકી અમાનત રખે તો ઊસમે ખયાનત કરે

અઝીઝ દોસ્તો ! યે સબ બાતેં અલ્લાહ ઔર ઊસકે રસુલ (સ.અ.)ને હમારી બેહતરી કે લીયે બતાઈ હૈ. તાકે હમ ઈનપર અમલ કરકે દુનિયા ઔર આખેરત મેં કામ્યાબી હાસિલ કરે. લિહાઝા આપભી ઈનપર અમલ કરકે દોનોં જહાનોં કી સુર્ખ રૂઈ હાસિલ કરે

૧૦૫. "બુઝુર્ગોંને દીનકી હિકાયતે"

એહલે ખયર કે હાલાત સુનને સે ચુંકેદીલ બડા ખુશ હોતા હૈ ઈસલીયે સવાબકી ઊમ્મીદસે ઈન્હે થોડા લીખા જાતા હૈ. ખુદા તઆલા હમકો અપની મરજીયાત પર ચલનેકી તૌફીક અતા ફરમાયે.

હઝરત જુનૈદ (રહ.) સે લોગોંને પુછા કે સાલેહીનકી હિકાયતોંકા બયાન કરના ઔર સુનના કૈસા હૈ ? ફરમાયા ! કે ઊન્કી મિસાલ ખુદા કે લશ્કર કી હૈ જીસસે

મુરીદોંકી હાલતેં દુરૂસ્ત હોતી હૈ. ઔર આશિકોંકે દીલોંમે શોક પૈદા હોતા હૈ. ઔર આખોંસે આસું જારી હોતે હૈ.

હુઝુર (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હૈ કે નેકોંકા ઝિક્ર કર લીયા કરો તુમપર બરક્ત નાઝિલ હોગી નીઝ યે ભી ઈર્શાદ હૈ કે નેક લોગોંકે ઝિક્રકે વક્ત રહમત નાઝિલ હોતી હૈ. બસ ઈન ફાયદોંકી વજહસે મુઝે પસંદ આયાકે નેક લોગોં કે હાલાત કે થોડે નમુને લીખે જાયે

(૧) અછ્છી નિય્યત કા સવાબ :

અજમેર કી જેલમે એક બુર્ઝુગ કૈદ થે. જેલ કે બાહર થોડે ફાસલે પર એક મસ્જીદથી જબ જુમ્આ કી અઝાન સુનતે તો બે ઈખ્તીયાર બાહરવાલે ફાટક તરફ દોડતે ફીર વાપસ આતે ઈસકા સબબ પુછા ગયા તો ઊન્હોને ફરમાયા કે ખુદાતઆલા કા યહી હુકમ હૈ કે જબ જુમ્આ કી અઝાન સુનોતો સબકામ છોડકર મસ્જીદમે ચલે જાઓ ઔર જુમ્આકી નમાઝ અદા કરો. અગર મેં જેલમે હોનેકી વજહ સે નમાઝ મેં શરીક નહી હો સક્તા. લેકીન મેરી નેક નિય્યત કે બદલે મેં ખુદાતઆલા મુઝે જુમ્આકી નમાઝમે શરીક હોનેકા સવાબ અતા ફરમાયેગા.

(૨) ઈતાઅત કરને વાલોંકો અલ્લાહ કી મદદ :-

એક મરતબા એક કાફીરને અસર કી નમાઝ કે લીયે જાતે વક્ત હઝરત અલી (રદી.) કો એક સવાલ કીયા કે કૌનસે જાનવર અંડે દેતે હૈ ? ઔર કોનસે જાનવર બચ્ચે દેતે હૈ ? ઐસા સવાલ કરનેસે કાફિર કા ઈરાદા યે થા કે આપ સબ જાનવરોકે નામ તફસીલ સે બતાએંગે વહાતક જમાઅત કી નમાજ કા વક્ત ખતમ હોજાયેગા આપને ફરમાયા જીન જાનવરોકે કાન અંદર હોતે હૈ વો અંડે દેતે હૈ ઔર જીનકે કાન બાહર હોતે હૈ વો બચ્ચે જનતે હૈ.

(૩) ઈબ્રત ઔર નસીહત :

એક મરતબા હઝરત અબુ બક્ર (રદિ) હુઝુરે અકરમ (સ.અ.) કી ખીદમત મેં તશરીફ ફરમા થે. એક દિહાતી ને આ કર હઝરત અબુબક્ર સિદ્દીક (રદિ.)કો બુરા-ભલા કહેના શુરૂ કિયા. હઝરત અબુ બક્ર (રદિ) ખામોશ સુનતે રહે. જબ દિહાતી હદ સે બઢ ગયા તો અબુ બક્ર સિદિક (રદિ.)ને એક જવાબ દે દીયા ઈસ પર હુઝુર (સ.લ.) વહાંસે ઊઠ કર તશરીફ લે ગયે. હઝરત અબુ બક્ર (રદિ.)ને ફોરન મહેસુસ કિયા કે હુઝુર (સ.લ.)કો જવાબ દેના પસંદ નહી આયા ફૌરન હુઝુર (સ.લ.) કી ખીદમતમે હાજીર હુએ ઔર અર્જ કીયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.લ.) મેરે મા-બાપ આપ પર કુર્બાન

હો જબતક વો દિહાતી મુઝકો બુરા ભલા કહેતા રહા આપ તશરીફ ફરમા રહે. જબ મેને એક જવાબ દિયા તો આપ નારાજ હોકર તશરીફ લે આયે.

હુઝુર (સ.લ.)ને ફરમાયા જબ તક અય અબુ બક (રદિ) તુમ ખામોશ સુનતે રહે ઊસ વક્ત તક ફરીશ્તા તુમ્હારી તરફસે જવાબ દેતા રહા. ઔર તુમને જવાબ દીયા તો ફરીશ્તા ચલા ગયા શયતાન આ ગયા. ઊસ મજલિસ મે જીસ્મે શયતાન હો રસુલ કા ઠેહરના મુનાસિબ નહી.

(૪) યહી હકીકત હૈ ! :

એક રોજ કુરૈશ કે બહોત સે સરદાર જમા થે ઔર અપને મહાસિન (ખુબીયાં) બયાન કર રહે થે જબ હઝરત સલ્માન ફારસી (રદી) કી બારી આઈ તો આપને કહા ભાઈ મેં કિસ બાત પર ફખ્ર કરૂ. અપની પૈદાઈશ કો દેખતા હું તો યે હૈ. કે મૈં ગંદે પાનીસે પેદા હુઆ અંજામકો દેખતા હું યે હકીક્ત નજર આતી હૈ કે એક દીન યે જીસ્મ ગલ સડ કર મીટ્ટીમેં મીલ જાયેગા. ઔર આખેરત કો દેખતા હું તો માલુમ હોતા હૈ કે વો ખુદાહી હૈ જો મુઝે જિલ્લત ઔર રૂસ્વાઈ સે બચા શકતા હૈ યાની મૈં કુછ હું હી નહી. તો બતાઓ ! કીસ બાત પર ફખ્ર કરૂ.

(૫) બુરાઈ કા બદલા ભલાઈસે :

હઝરત ઈમામ અબુ હનીફ (રહ.) કા એક શખ્સ મુખાલીફ થા, ઔર હંમેશા બુરા-ભલા કહા કરતા થા મગર ઈમામ સાહબ બરાબર તોહફે ભેજા કરતે થે. કુછ દીન બાદ વો આપકી ખિદમત મે આને લગાતો આપને ઊસકો તોહફે ભેજના બંદ કર દિયા ઊસ્ને કુછ દીન સબર કીયા એક દીન કહેને લગા અજીબ બાત હૈ. જબ મે આપકી મુખાલીફ્ત કરતા થા તો આપ મુજકો હદિયા ભેજતે થે ઔર જબ મેં આપકી ખિદમતમે આને લગા ઔર બુરા-ભલા કેહના છોડ દિયા તો આપને હદીયા બંદ કર દીયા ઈમામ સાહબ ને ફરમાયા કે જબ તુમ મુજકો બુરા-ભલા કહેતે થે તો ઊસ્કે બદલે મે તુમ્હારી નેકીયાં મુઝે મીલ જાયા કરતીથી ઈસ એહસાનકે બદલેમે તુમકો મેં હદીયા દીયા કરતા થા. ઔર અબ તુમને મુઝે બુરા-ભલા કહેના છોડ દીયાતો નેકીયા મીલની ભી બંદ હો ગઈ ઈસલીયે મૈંને હદીયા દેનાભી બંદ કર દીયા.

(૬) દીન કે બદલેમેં દુનિયા તલબ કરનેકા અંજામ :

ખબર દાર ! દીન કે સરમાયે કે બદલે મે દુનિયા ન ખરીદના ઈસ સોદે મે તુજે કુછ નફા ન હોગા.

હઝરત મુસા (અ.લ)કી ખિદમત મે એક શખ્સ રહા કરતા થા ફિર ચંદ દીનવો

ગાઈબ રહા એક દીન એક દુસરા શખ્સ હઝરત મુસા (અ.લ.) કે પાસ આયા ઔર સાથમેં એક સુવ્વર પકડે હુએ લાયા ઔર કહા હઝરત આપ ઈસ્કો પહેચાન તે હૈ ? આપને ફરમાયા નહી કહાં યે વોહી ખાદિમ હૈ જો ચંદ દીનોસે ગાઈબ હૈ હઝરત મુસા (અ.લ.)કો બહોત તઅજ્જુબ હુઆ દુઆ કી ખુદાવંદ ઈસ્કો ફીર ઈન્સાન કી શકલ મે કર દીજીયે તાકે ઈસ્સે હાલ માલુમ કર સકું ઔર વો બાત માલુમ કરૂં જીસ્કી વજહ સે વો ઈસ બલામે મુબત્લા હુઆ હૈ. જવાબ મીલા અય મુસા (અ.લ) અગર તુમ મુજસે ઈસનામ કે વાસ્તેસે ભી સવાલ કરોગે જીસ્કી બરકત સે મૈંને આદમ (અ.લ.)કી તૌબા કબુલ કીથી તબભી ઊસે અબ આદમીતો ન બનાઊંગા હા ! તુમકો ઈસ બાતકી ખબર દેતા હું જીસ્કે સબબ મૈંને ઊસકી શકલકો બીગાડ દીયા હૈ. વો યેકે યે શખ્સ દીનકો દુનિયા તલ્બી કા ઝરીયા બનાયે હુએ થા જીસ શખ્સને અપને નકદ દીન સે દુનિયા કો ખરીદા તો ઊસ્ને કુછ ભી નફેકા સોદા નહી ખરીદા અલ્લાહ તઆલા હમ સબકી ઐસે કામો સે હિફાઝત ફરમાયે- આમીન

(૭) કબ્ર કી અવાજ :

હઝરતે ફાતમા (રદી.) કા જનાઝા રાતકો કબ્રમે ઊતારા ગયા તો હઝરત અબુઝર ગિફારી (રદી) ને અપને જોશ મેં કબ્રસે ખિતાબ કીયા.

અય કબ્ર તુજે ખબર ભી હૈ ? કે હમ કીસ્કે જનાઝેકો લાયે હૈ. યે રસુલ (સ.લ)કી બેટી હૈ યે હઝરત અલી (રદી.) કી ખાતુન હૈ યે હઝરત હસન (રદી.) હઝરત હુસૈન (રદી.) કી વાલેદા હૈ, યે ફાતીમતુ જ્જોહરા કબ્રમે આયી હૈ.

કબ્ર સે આવાજ આઈ અય અબુઝર (રદી.) ! કબ્ર હસબ-નસબ બયાન કરનેકી જગા નહી યહાંતો નેક અમલ કા ઝિક્ર કરો યહાંતો વોહી આરામ પાયેગા. જીસ્કા દીલ ઈમાન વાલા હોગા. ઔર જીસ્કે અમલ નેક હોગે.

(૮) મા-કી નાફરમાની :

અલ્લામા અસ્ફહાની ને અપની કિતાબ તરગીબ મે એક નીહાયત દિલ સોઝ કિસ્સા નકલ કિયા હૈ કે મશ્હુર બુઝુંર્ગ હવશબ (રઅ.) એક બાર કિસી સફર મે એક કબીલે કે યહાં મહેમાન હુએ, કરીબ હીમે એક કબ્રસ્તાન થા જબ અસર કા વક્ત હુઆ તો અચાનક એક કબર ફટી ઔર એક આદમી જીસ્કા સર ગધે કી શકલ કા થા નિકલા ઔર ગધે જૈસી અવાઝે તીન બાર નીકાલ કર ફીર કબર મે ચલા ગયા. ઈસ હૈરત અંગેઝ બાતકે બારે મે બુઝુંર્ગ ને જબ અપને મેઝબાન સે પુછા તો ઊન્હોને બતલાયા કે યે હમારે યહાં કા એક નવજવાન થા. ખુબ શરાબ પીતાથા. ઊસકી માં

બહોત નેક ઔર અલ્લાહ વાલી ખાતુનથી. જબ ઊસકા નશા ઊતરતાતો વો ઊસ્સે કહેતી થી અરે નાદાન ! તું મુસલમાન હોકર યે કય ગજબ કરતા હૈ ? શરાબ જો ઈસ્લામ મે બિલકુલ હરામ હૈ. તું ઈસ્કો પીતા હૈ ? યે નવજવાન ગુસ્સેમે અપની માસે કહેતા અરે જા ! ગધેકી તરહ હર વક્ત યહી ચીલ્લાતી રહેતી હૈ.

બસ ! અબ જીસ દીન સે ઈસ્કા ઈન્તેકાલ હુઆ હૈ રોઝાના શામકો અસર કે વક્ત ગધેકી શકલમે યે કબ્ર સે નિકલતા હૈ ઔર તીન મરતબા યહી આવાજે નિકાલ કર ફિર અપની કબ્રમે ચલા જાતા હૈ. (ઈબ્ને જવઝી) (રહ.)

(૯) દુરૂદ શરીફ કી બરકત :

ઈમામ ગિઝાલી (રહ.) અપની કિતાબ અહયાઊલ ઊલૂમ મેં હઝરત ઈમામ શાફઈ (રહ.) કા વાકેઆ નક્લ કરતે હૈં. કે ઊન્હોને હઝરત રસુલે અકરમ (સ.અ.)કો ખ્વાબમે દેખકર પુછા કે હુઝુર ઈમામ શાફઈ (રઅ.)ને અપની કિતાબ કે શુરૂમે યે દુરૂદ લિખ્ખા હૈ.

"અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદીન કુલ્લમા જકરહુજજા કેરૂન વકુલ્લમા ગફલ અન જીકરેહીલ ગાફેલુન."

તો ઈસ્કે બદલેમે આપકી તરફસે ઊન્કો ક્યા મીલા ? હુઝુર (સ.લ.)ને જવાબ મે ઈર્શાદ ફરમાયા ક્યામત કેદીન ઊન્કો મયદાને હિસાબમે બુલાનેકી તકલીફ નહી દી જાયેગી.

(૧૦) ખિદમતે ખલ્ક :

હઝરત ઊમર ફારૂક (રદી.) એક અન્ધી અપાહજ બુઢીયાંકી રાતકે વક્ત ખબરગીરી કીયા કરતે થે. જો મદીના તૈય્યીબા કે પાસ કહી રહા કરતીથી મગર ચંદ રોજ કે બાદ આપને દેખા કે કોઈ શખ્સ પહેલે હી આ કર ઈસ્કા કામ કરજાતા હૈ. આપકો સખ્ત હેરત હોતીથી કે કૌન એસા શખ્સ હૈ ? આખીર એક રાત યે દેખને કે લીયે કે કૌન શખ્સ આતા હૈ ? વહાં ઠહેરગયે દેખા તો હઝરત અબુબક્ર સિદ્દિક (રદી.) થે, હઝરત ઊમર ફારૂક (રદી.)ને ફરમાયા ભલા આપકે સિવા ઔર કોન ઐસા હો સકતા હૈ ? (મખ્ઝને અખ્લાક)

(૧૧) આલિમકી ઝિયારત : (દેખના)

એક દીન એક ઓરત હજરત ઈબ્રાહીમ બીન યુસુફ (રહ.) કી તરફ દેખને લગી આપને ફરમાયા તુઝે કુછ કામ હૈ ? ઊસ્ને કહા નહી. મગર તુમ ઓલમા કા ખ્યાલ હૈ કે આલીમ કો દેખનાભી ઈબાદત હૈ મેંભી ઈસ ખ્યાલસે આપકો દેખતી હું "યે

સુનકર આપકી આંખો મે આસું ભર આયે" ફિર ફરમાયા ઈસ ઔરત કી ગલતી હૈ ક્યું કે જીન લોગોંકી તરફ દેખના ઈબાદત હૈ વો કબસે કબ્રો મેં ચલે ગયે હૈ "મુસલમાન દરગોર વ મુસલમાની દર કિતાબ" (સચ્ચે મુસલમાન કબ્રે મેં ચલેગયે ઔર ઈસ્લામી તાલીમ કિતાબોં મે હૈ).

(૧૨) નયે મકાન મેં દુઆ કી દરખાસ્ત :

એક આદમી હઝરત હસન બસરી (રહ.)કે પાસ આયા ઔર અર્ઝ કરને લગા "મૈને એક મકાન બનવાયા હૈ મેરી આરજુ હૈ કે આપ ચલે ઔર ઈસ્મે બરકત કી દુઆ કરે" આપને જવાબ દીયા "ઝમીન વાલોને તુઝે ધોકા દીયા હૈ. ઔર આસ્માન વાલે તુજ પર નારાજ હૈ" કે તુને મજબુત ઈમારત બનવાઈ ઔર એક લંબી ઊમર કી ઊમ્મીદ બાંધી હાલાકે ચંદ રોજ તક મે તું મર જાયેગા. (મખ્ઝને અખ્લાક)

(૧૩) દુનિયાસે તૌબા :

હજરત વહબ બીન મુનબ્બહ (રહ.) અપને શાર્ગીદો કો ફરમાયા કરતે "આવોહમ ઊસ ગુનાહ સે તૌબા કરે, જીનસે તૌબા કરના લોગોંને છોડ દીયા હૈ. પુછા ગયા વોકયા હૈ ? ફરમાતે "દૂનિયા કી મુહબ્બત" અનકરીબ લોગ ઉસ્કો અચ્છા જાનેગેં યહાં તક કે ઊસ્કી ઔર એહલે દુનિયાકી પરશતિશ (પુજા) કરેગે.

(મખ્ઝને અખ્લાક)

(૧૪) જામેઅ મસ્જીદ કા સંગે બુન્યાદ :

દીલ્હી કી જામેઅ મસ્જિદ કા સંગે બુન્યાદ રખે જાને કે મૌકે પર શાહજહાં ખુદ તશરીફ લાયે લાખોં આદમી ઈસ નેક પ્રોગ્રામ પર બાદશાહ કી ઝિયારત કી સઆદત હાસીલ કરનેકે લીયે જમા હો ગયે. બાદશાહને આમ મજમેમે એલાન કરાયા કે જીસ શખ્સ કી નમાઝે તહજ્જુદ કભી કઝા ન હુઈ હો વો મજમેસે બહાર આયે ઔર મસ્જીદકા સંગે બુન્યાદ રખે. લેકીન કોઈ શખ્સ ન નીકલા. આખીર ખુદ બાદશાહને અપને દસ્તે મુબારક સે સંગે બુન્યાદ રખા. યાઅની આપકી નમાઝે તહજ્જુદ કભી કઝા ન હુઈથી. ખુદાવંદે કરીમ જીનકો સઆદત બખ્સતા હૈ. ઊન્કો દુન્યવી જીમ્મેદારીયાં જયાદા કામ, ઔર હાલાત, કીસી હાલત મેં ભી ઈબાદતસે નહી રોકતે.

(૧૫) લંબી ઊમ્મીદે :

એક આબિદ કે બારેમે મનકુલ હૈ કે વો અલ્લાહ તઆલા સે યે સવાલ કિયા કરતાથા કે અય અલ્લાહ મુઝે ઈબ્લીસ દીખાયા જાયે. અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે યહી જવાબ મીલતા થા આફીયત ઔર અમન કી દુઆ કીયા કર. મગર વો અપને ઈસી ખ્યાલ પર અડા હુઆ થા. આખીર એક રોજ અલ્લાહ તઆલાને ઈબ્લીસકો

આબીદ પર જાહીર કર દીયા. જબ આબીદ ને ઈબ્લીસ કો દેખાતો ઊસે મારનેકા ઈરાદા કીયા. ઈબ્લીસ ને કહા અગર તુજે ૧૦૦ સાલ જીંદા ન રહેના હોતા તો મે તુઝે હલાક કર દેતા. ઔર સખ્ત સજા દેતા. આબિદ અપની ઊમર ૧૦૦ સાલ સુનકર ઘમંડ મે આ ગયા. ઔર દીલમે કહેને લગા અભી તો મેરી ઊમ્ર બહોત હૈ. અભી આઝાદી સે ગુનાહ કરતા રહું. આખરી વક્તમે તૌબા કર લુંગા. ચુંનાચે વો ગુનાહોંમે મુબ્તલા હો ગયા. ઈબાદત છોડ દી ઔર હલાક હો ગયા.

(૧૬) અમાનત કા અદા કરના :

કીસીસે હજરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (રહ.)ને મુલ્કે શામ મે કલમ લીખને કે લીયે લીયા થા. ખુરાસાન પહોંચને પર માઅલુમ હુઆકે પરાયા કલમ ભુલસે સાથ આ ગયા હૈ. તો હઝરત ને ઈસ કલમકો વાપસ કરને કે લીયે ખુરાસાન સે શામ તકકા સફર કીયા ઔર સફર કી તકલીફે બરદાશ્તકી ઔર પરાઈ અમાનત વાપસ કરકે બારે અમાનત સે સુબુક દોષ હુએ. (દિફાએ ઈમામ અબુ હનીફા. (રહ.)

(૧૭) હઝરત ઊસ્માન (રદી) કી અંગુઠી :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) સે કીસીને પુછા કે હઝરત ઊસ્માન (રદી.)કી અંગુઠી પર કયા ઈબારત નકશથી ? હજરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.)ને ફરમાયા ઊન્હોને સચ્ચી નિય્યત સે અપની અંગુઠી પર યે જુમ્લા નકશ કરાયા થા.

(અલ્લાહુમ્મ અહયીની સઈદન-વઅમિત્ની શહીદા)

"અય અલ્લાહ મુઝે સઆદતકી ઝીંદગી ઔર શહાદત કી મૌત અતા ફરમા."

ફિર ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.)ને ફરમાયા "ખુદા કી કસમ ઊન્હે સઆદતકી જીંદગી મીલી ઔર શહાદતકી મૌતભી." (હાકિમ)

(૧૮) શેખ અબ્દુલ કાદીર જીલાની (રહ.) કી નસીહત :

શેખ અબ્દુલ કાદીર જીલાની (રહ.)ને અપને એક મુરીદ કો ખિલાફતદી ઔર ફરમાયા જાઓ ફલા મુકામ પર જાકર તબ્લીગ ઔર દીન કા ખીદમત કરો ચલતે વક્ત મુરીદને અર્ઝ કીયા કે કોઈ નસીહત ફરમાઈયે ! હઝરત ને ફરમાયા દો બાતોંકી નસીહત કરતા હું (૧) ખુદાઈ દાવા મત કરો (૨) નબુવ્વતકા દાવા મત કરો, વો હેરાન હુઆ કે હઝરત ! મૈં આપકે પાસ બરસોંસે સોહબત મે રહા કયાં ? અબ ભી ખતરા હૈ કે મે ખુદાઈ ઔર નબુવ્વત કા દાવા કરૂંગા ?

ફરમાયા કે ખુદાઈ ઔર નબુવ્વત કે દાવેકા મતલબ સમજલો. ફિર બાત કરો. ખુદા કી જાત વો હૈકે વો જો કહેદે વોહી અટલ હો. ઈસસે ઈખ્તીલાફ કભી નહી હો સકતા, જો ઈન્સાન અપની રાય કો ઈસદર્જે મે પેશ કરે કે વો અટલ હો. ઊસકે

ખિલાફ ન હો શકે. કોંઈ બંદા અપની રાય પર ઈત્ના ઈસરાર કરેતો ઈસસે બડ કર ખુદાઈ કા દાવા કયા હોગા ? ઔર નબી વોંહે કે જો જબાન સે ફરમાયે વો સચ્ચી બાત હૈ, કભી જુઠ નહી હો શકતા જો શખ્સ અપને કોલ કે બારે મે કહે કે યે ઈત્ની સચ્ચી બાત હૈ કે ઈસકે ખિલાફ નહી હો સકતા વો દર પર્દા ગોયા નબુવ્વત કા દાવેદાર હૈ. કે મેરી બાત ગલત નહી હો સકતી હાલા કે યે ઊસ્કી રાય હૈ.

(ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જીલ્દ-૩)

(૧૯) હક્ક પરસ્ત વાઈજ કી પહેચાન :

આજકલ ધંધાદાર વાઈજ બહોત હો ગયે હૈ. ઊન્કા મકસદ યે હોતા હૈ કે બયાનકા મજમુન ઐસાહો જીસ્સે મજલીસ પર રંગ જમ જાયે. ચાહે ઊસ મજમુન કી વહાં જરૂરત હો યા નહો ઈસી લીયે વો નયે નયે મજમૂન કા એહતેમામ કરતે હૈ, ઔર પુરાના મજમુન ભી બયાન કરતે હૈ. ઔર ઊસ્મે ફાયદા હોનેકા ખ્યાલ ન કરેગે. બલ્કે વો મજમુન ઈખ્તીયાર કરેગે. જીસ્સે મજલીસ ગરમ હો જાયે. ચુંનાચે ઈસી લીયે બાજ લોગ હર જગા શહાદત નામા કો લેકર દોડતે હૈ. કયું કે વો વાકીઆ હી ઐસા સંગિન હૈ કે પત્થર દિલભી ઈસસે મોમ હો જાતા હૈ. મગર હક પરસ્ત વાઈજ અપને બયાનમે હંમેશા જરૂરત કા લિહાજ કરતે હૈ. ખુલાસા યે કે યે ન દેખના ચાહીયે કે મજમુન નયા હૈ યા નહી હા ! યે દેખના ચાહિયે કે જરૂરતં કે મુવાફિક હે યા નહી ? કયું કે મજમુનકા નયા હોના કુછ ખુબીકી બાત નહી. યેતો ઐસા હૈ. જૈસે કોઈ તબીબ એક નુસ્ખા લીખે ઔર દાવા કરે કે યે નુસ્ખા ઐસા હૈ. કે ન કીસી કિતાબ મે લીખા હૈ ઔર ન કીસી તબીબ ને તજવીજ કીયા હૈ તો ઊસ્કો કોઈ કબુલ ન કરેગા. બલ્કે યે કહા જાયેગા કે નુસ્ખેકી ખુબી તો યે હૈ હકીમોકે ઊસુલ કે મુતાબિક હો. ઔર ઊસ્કે હીસ્સોકી તરકીબ કીસી અચ્છે હકીમ કી રાય સે હુઈ હો. વરના મન ઘડત હોગી ઈસી કો શરીઅત ને બિદઅત કહા હૈ. બસ જીસ તરહ નુસ્ખેમે નયા હોના નહી દેખા જાતા બલ્કે યે યે દેખા જાતા હૈ કે મિઝાજ કે મુવાફીકહો. ઔર ઊસુલ કે મુતાબિક હો, ઈસી તરહ વાઅજ મે ભી યે ન દેખના ચાહીયે કે મજમુન પુરાના હૈ યા નયા. બલ્કે યે દેખના ચાહીયે કે જરૂરત ઔર સુનને વાલોંકે હાલાત કે મુનાસીબ હૈ યા નહી ?

હક પરસ્ત વાઈજ હમેંશા જરૂરતકા લિહાજ કરકે વક્ત ઔર મૌકે કે મુવાફીક મજમુન બયાન કરતા હૈ. ચાહેવો મુકર્રર ઔર પુરાનાહી કયું નહો.

(૨૦) હરદિલ અઝીઝ : (સબકો પસંદ)

હઝરત સુફ્યાન સૌરી (રહ.) એક શખ્સકા જનાઝા પઢકર આયે તો આપને હર શખ્સકી જબાનસે સુના કે મરનેવાલા બડાહી અચ્છા થા. કોઈ ભી ઈસકે ખિલાફ નહી કેહ રહાથા. હઝરત સુફ્યાન (રહ.)ને ફરમાયા અગર મુઝે માલુમ હોતા કે યે શખ્સ હર દીલ અઝિઝ હૈ તો મે ઊસકા જનાઝા હરગીઝ ન પઢતા. ઈસલીયે કે યે શખ્સ હક બાત કહેનેવાલા નહી થા. અગર યે હકબાત કહેને કા આદી હોતાતો કુછ લોગ ઊસકે મુખાલીફ ભી હોતે મગર સબલોગ ઊસ્સે ખુશ હૈ તો માલુમ હુઆ કે યે હર એક કી હાં, મે હાં, મિલાને વાલાથા.

(૨૧) જીંદગી કે ગુનાહ :

ઈબ્ને સામિત (રહ.) એક બુઝુર્ગ હૈ ઊન્હોને એકદીન અપની ઊમરકા હિસાબ કિયા તો ૬૦ બરસ હુએ જીસકે ૨૧૬૦૦ દીનહુએ કહેતે હૈ કે અગર ગુનાહ હરરોજ કા એક ફર્ઝ કરો તો ૨૧૬૦૦ હુએ. ઔર ઈસકા હિસાબ નહી કે એક દીનમે કિત્ને ગુનાહ હુએ હોગે, યે કેહકર ઈત્ના રોયે કે બે હોશ હોગયે ઔર ઈન્તેકાલ હોગયા.

(વઅજેસઈદ)

(૨૨) નફસ કો સઝા દેના :-

હઝર હસ્સાન બિન સનાન (રહ.) એક જગા જારહે થે રાસ્તેમેં એક જગા મકાન પર નજર પડ ગઈ. જો પહેલે સે વહાં નહિ થા. કહેને લગે યે મકાન કબ બના હૈ. ફીર અપને નફસકો ખિતાબ કરકે કહા- તુને ફુઝુલ બાત ક્યું પુછી ? તુઝે ઈસસે કયા ગર્જથી કે યે કબ બના ? તુઝે એક સાલકે રોઝે રખનેકી સઝા દુંગા ફીરં એક સાલકે રોઝેરખ્ખે કે ફુઝુલ બાત ક્યુંકી ?

(ફઝાઈલે સદકાત)

(૨૩) વહેમ પરસ્તી :

એક સાહબને જુમેરાતકો સિયાહ (કાલા) કુત્તા મસ્જીદમેં જાતે દેખા. ઊન્હોને બજાયે મસ્જીદસે ભગાનેકે ઊસકો ઝુકકર અદબસે સલામ કિયા. કીસીને કહા અરે ભાઈ યે કયા ? જવાબ દીયા કે જુમેરાત કે દીન સિયાહ કુત્તોંકી શકલ મેં જીન્નાત નિકલતે હૈ. તો શાયદ યે ભી જીન્નાતોં કા બાદશાહ હો. ઔર મેરે સલામ કરને સે શાયદ ખુશ હોકર મુઝે કોઈ ખઝાના અતા કરદે. લાહવલ વલા કુવ્વહ.

જો લોગ ઈલ્મેદીન નહી સીખતે વો વહેમ પરસ્તીમેં મુબ્તલા હોજાતે હૈ. આલીમોંકી સોહબતમેં રહેનેવાલા ઐસી બેવકુફી નહી કર સકતા.

(૨૪) નફસ કી હાલત :

હમારે નફસકી હાલત ઊસ શખ્સકી તરહ હૈ જીસ્કે પાસ તુફાની ઘોડા થા. વો તંગ આકર બેચને ગયા. જબ દલાલ ને તારીફ શુરૂ કી તો કહા અબ મૈં નહીં બેચુંગા. તુમને તો ઈસ્કે બહોત સે કમાલ બયાન કિયે, ઊસ્ને કહા બેવકુફ ! યે તારીફ તો ઊસકો બેચને કે લીયે કર રહાહું ઔર તું મેરી જુઠી તારીફ સે અપના એક ઝમાનેકા પુરાના તજુરબા ભુલ ગયા ? ઈસી તરહ અપને નફસકી તમામ શરારતોંકો હમ જાનતે હૈ. મગર જરા કીસીને તારીફ કરદી બસ અપનેકો બડા સમજને લગે ઔર ઊમ્ર ભરકા તજુરબા ભુલગયે

ભરોસા નહી ઈસ નફસે અમ્મારાકા અય ઝાહિદ
ફરિશ્તા ભીયે હોજાયે તો ઈસસે બદગુમા રેહના.

(૨૫) ચારબાતેં :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (રહ.) એક જગાસે ગુજર રહેથે. એક લડકે પર નજર પડી. ચેહરે સે અકલમંદ માલુમ હો રહાથા આપને પુછા ? બેટા ! કુછ પઢતે ભીહો યા યુંહી અપના વક્ત ઔર ઊમ્ર બરબાદ કર રહે હો ? ઊસને જવાબ દીયા કુછ જયાદા તો નહી પઢા લેકીન મૈં ને ચાર બાતેં સીખી હૈ. આપને પુછા વો કોનસી હૈ ? કહેને લગા મુઝે "સરકાઈલ્મ" કાનોંકા ઈલ્મ" જબાન કાઈલ્મ" ઔર દીલકાઈલ્મ" હાસિલ હૈ. આપને ફરમાયા મુઝે ભી કુછ બતાઓ. ઊસ્ને કહા. "સર અલ્લાહતઆલાકે સામને ઝુકાને કે લીયે હૈ "કાન ઊસ્કા કલામ સુનને કે લીયે" "જબાન ઊસ્કા ઝિક્ર કરને કે લીયે ઔર "દીલ ઊસ્કી યાદ બસાને કે લીયે. હઝરત ઈબ્ને મુબારક (રહ.) ઈસ્કે હિકમતવાલે કલામસે ખુશ હુએ. ઔર ઊસ્કો નસીહત કે લીયે કહા ઊસ્ને કહાકે આપ મુઝે શક્લ સુરતસે આલિમ માલુમ હોતે હૈ. અગર ઈલ્મ અલ્લાહ તઆલાકી રઝા મંદી કે લીયે પઢા હૈ તો ફીર અલ્લાહતઆલાકે અલાવા કીસીસે ઊમ્મીદ ન રખના.

(૨૬) તોહફા ઔર રિશ્વત :

ખલીફા હઝરત ઊમરબીન અ. અઝીઝ (રહ.)ને એક મરતબા સેબ ખાનેકી ખ્વાહીશ જાહીર કી ઊન્કે એક દોસ્તને એક સેબ તોહફેમેં ભેજ દિયા. તો આપને ફરમાયા જાવ કેહદો. આપકા તૌહફા પસંદે ખાતિર નહી. આનેવાલેને કહા અમીરૂલ મુઅમીનીન યેતો ઘરકી ચીઝ હૈ. ઈસે કુબુલ કરનેમેં કયા હર્ઝ હૈ. હુઝુર (સ.લ.)ભી તો તોહફે કબુલ ફરમાયા કરતે થે આપને જવાબ દીયા રસુલેઅકરમ (સ.અ.)કે લીયે યકીનન વો તોહફેથે. મગર હમારે લીયે યે રિશ્વત હૈ.

(૨૭) પડોસીકી હમદર્દી :

એક બુર્ઝુગ ચુહોં (ઊંદર) સે પરેશાન થે. દોસ્તોંને મશ્વરા કિયા કે એક બિલ્લી પાલી જાયે. ચુંહે ભાગ જાયેગેં આપને ફરમાયા ઈલાજતો ફાયદામંદ હૈ. લેકીન ચુહે ભાગકર પડોસીકે મકાનમેં ચલે જાયેગે ઔર ઊસ્કો નાહક તકલીફ હોગી. જબકે રસુલે અકરમ (સ.લ.) ને પડોસી કે બહોત્ત જ્યાદા હક બયાન ફરમાયે હૈ. લિહાઝા મૈં ખુદ તકલીફ બરદાશ્ત કર લુંગા. મગર પડોસીકો પરેશાન નહીં કર સકતા.

(૨૮) ચુંગલખોરી કી નહુસત :

હઝરત મુસા (અલ) કે ઝમાને મે ક્હત (દુષ્કાળ) હુઆ બારબાર દુઆકે લીયે ગયે. મગર બારિશ નહી હુઈ હુકમ હુવા કે તુમમેં એક ચુગલ ખોર હૈ. જબતક વો તૌબા નહી કરેગા બારિશ નહી હોગી. આપને ફરમાયા કે મુઝે વો આદમી બતાયા જાયે તાકે મૈં ઊસ્કો તૌબા કરાઊં હુકમ હુઆ કે મૈં ચુગલ ખોરી કો પસંદ નહી કરતા. ફીર ક્યા મૈં ખુદ ઊસકો કરૂં ? તબ ચુગલખોરને ચૂપકેસે દીલમેં તૌબાકી અલ્લાહને કબુલ ફરમાઈ ઔર બારિશ હુઈ. (વઅઝે સઈદ)

(૨૯) હમારા હિંદુસ્તાન :

(૧) સબસે પહેલે ઈન્સાન હઝરત આદમ (અ.લ.) સબસે પહેલે પયંગમ્બર હૈ. હિંદુસ્તાનકી સરઝમીન પર તશરીફ લાયે.

(૨) ઈન્સાની નસલ કી શરૂઆત સબસે પહેલે ઈસી સરજમીન પર નુરે ઈસ્લામસે હુઈ સદીંયો તક પયંગમ્બરોંકા સિલસિલા ઈસી સરજમીન પર જારી રહા.

(૩) હઝરત શીસ (અ.લ.) ઔર હઝરત નુહ (અ.લ.)ને સદીયોં તક ઈસી સર જમીન પર નારએ તૌહિદ બુલંદ કિયા હૈ.

ઈન્હી ફઝાઈલકી વજહસે હજરત હુસૈન અહમદ મદની (રહ.)ને હંમેશા મુસલમાનોંકો તરગીબદી કે વો હિદુસ્તાન કી સરજમીનસે મોહબ્બત કરે કે યે અપના પાકિઝા વતન હૈ. (નિદાએ શાહી ૬-૯૩)

---

૧૦૬. સુકુન ઔર દુઆ :

આજ દુનિયામેં હર શખ્સયે શિકાયત કરતા હુઆ મીલેગા. કે સુકુન હાસિલ નહી હૈ. બેચેની ઔર પરેશાનીને ઈસ્કી હડડીયાં તક પીઘલા દી હૈ. દીલકી ખુશી નસીબ નહી હૈ. દૌલત ઔર સામાન ઓર નામવરી ઔર હર કિસમકા આરામ હાસિલ હોનેકે બાદભી ઊસ્કી રૂહ બેચેન હૈ. દીલ ઊદાસ હૈ. દિમાગ પરેશાન હૈ.

આપને અખ્બારમેં અકસર ઐસી દવાઓંકે ઈશ્તેહાર (જાહેરાત) પઢે હોગે જો સુકુન હાસિલ કરનેમે બહોત મુફીદ બતાઈ જાતી હૈ. લેકીન આપ યકીન જાનીયે યે સબ ઢોંગ હૈ. અગર સુકુન દવાઓંસે હાસિલ હોતા. તોફીર અમીર લોગોંકો બેચેન ઔર ઊદાસ હોનેકી ક્યા જરૂરત હે. આપને અખ્બારોં ઔર રિસાલોમેં પઢા હોગા. કે યુરોપ-અમેરિકા ઈત્ની દવાઓં ઔર દૌલત કે બાવુજુદ અપને આદમીયોં કો સુકુન કીએક લહેર ઔર સચ્ચી ખુશીકી એક કિરન દેનેસે આજીઝ હે વહાં તલાકોંકી ભરમાર હૈ. ખુદકશી (આપઘાત) કરના ઝોર પર હૈ. હીપ્પી બનકર નવજવાન જાનવર કી તરહ જંગલોમેં ઘુમતે હૈ. આપ ઊન્હે દેશ દેશકી ખાક છાનતે હુએ પાયેંગે. યે ભી સુકુન કી તલાશમેં મારે મારે ફીરતે હૈ. અય્યાશીયાં ઔર બદમઆશીકી હદ તોડ દેનેકે બાદ ભી ઊન્કી રૂહેં બેચેન હૈ. દીલ પરેશાન હૈ. દિમાગ બિગડા હુઆ હૈ. ઈસસે યે બાત સાબિત હોતી હૈ કે :

૧. સુકુન એશ - ઈશરતસે હાસિલ નહી હોતા.
૨. સુકુન દવાઓંસે હાસિલ નહી હોતા.
૩. સુકુન મનશિયાત (નશીલીચીઝોં) સે હાસિલ નહી હોતા.
૪. સુકુન આવારાપન ઔર ઝિનાકારી કરનેસે હાસિલ નહી હોતા.
૫. સુકુન નાચને ગાનેસે હાસિલ નહી હોતા.
૬. સુકુન ઔરતોંકે પીછે લગે રેહને સે હાસિલ નહી હોતા.
૭. સુકુન આદમીયોંકે બનાયે હુએ કાનુન ઔર તરીકોંસે હાસિલ નહી હોતા.
૮. સુકુન દૌલતકે અમ્બાર લગાને સે હાસિલ નહી હોતા.

આખિર સુકુન કિસ તરહ હાસિલ હોસકતા હે ? ઈસકા જવાબ જાનનેસે પહેલે યે જાનના જરૂરી હૈ કે સુકુન આખિર કયા હે ?

આમ તૌર પર યે સમજા જાતા હૈ કે ઠાઠબાટ સે રેહના, ઊમ્દા ખાનાપીના- દોસ્ત અહબાબ કી મજલીસોંકા લુત્ફ ઊઠાના- નશા બાઝી કરના- રાગ- રંગકા મઝા લેના, ઔરતોંસે એશ ઈશરત કરના, ઈન સબ બાતોંસે સુકુન હાસિલ હોતા હૈ.

લેકીન હકીકત યે હૈ કે ઈન તમામ બાતોંસે જો રાહત ઔર ખુશી હાસિલ હોતી હૈ. વો આરઝી (થોડી દેરકે લીયે) હોતી હૈ. ઔર જબ યે બાતે ઔર માહોલ બદલ જાતા હૈ તો સબ મઝા ખતમ હોજાતા હૈ. ઔર ખુશીકે બદલે- થકાવટ- બેઝારી- અફસોસ- ઔર બોર હોનેસે રૂહ કુચલને લગતી હૈ. ઔર દીલ ઔર દિમાગ પર ટેન્શન બઢ જાતા હૈ.

સુકુન અસલ મેં ઈસ હાલત કા નામ હૈ, જો ઈન્સાનકો ખુશી યા ગમકા ઈત્ના અસર નહો કે ઈસ્કે અખ્લાક ઔર કારોબાર ઔર આદતોંમે કોઈ બડી તબ્દીલી (ફેરફાર) હો જાયે. જૈસાકે દુઃખ કી હાલત મેં ખુદાતઆલાકો ભી બુરા ભલા કેહના શુરૂ કરદે. ઔર ખુદકો દુનિયાકા બદનસીબ (WRETCHEP) ઈન્સાન સમજને લગે. ઔર ખુશીકા મૌકા હોતો અખ્લાકીબાતોં કી હદોં કો તોડકર અપને બંદા હોનેકો ભી ભુલ જાયે.

બલ્કે ગમ ઔર ખુશી દોનોં મે સે કોઈભી ઊસ્કો ડગમગા ન સકે. બહાદુર શાહ જફરને ક્યા ખુબ કહા હૈ.

જફર આદમી ઈસ્કો ન જાનીયે હોવો કૈસાહી સાહિબે ફેહમોઝકા.
જીસે ઐશમેં યાદે ખુદા નરહી જીસે તેશમેં ખૌફે ખુદા ન રહા.

બસ ! ઐશમે ખુદાકી યાદ ઔર તેશ (ગુસ્સે)મે ખુદાકા ખૌફ હોના અસલ દીલકે સુકુન કી નિશાની હૈ.

સુકુનકો બરબાદ કરનેવાલી ચીઝેં કૌન કૌનસી હૈ ?

ઈસ્કા જવાબ કુર્આન મજીદને ઈન અલ્ફાઝમેં દિયા હૈ.

"જીન લોગો ને કહા અલ્લાહ હમારા રબ હૈ. ઔર ઈસપર જમે રહે. ઊન્હે કોઈ ખૌફ ઔર ગમ ન હોગા."

ગોયા સુકુનકો બરબાદ કરનેવાલી દો ચીઝેં હૈ.

(૧) ગમ. (૨) ખૌફ

ગમસે મુરાદ ગુજરે હુએ જમાને કી નાકામી - માયુસીયા ઔર દુઃખ દર્દ હોતે હૈ.

ખૌફકા તઅલ્લુક મુસ્તકબિલ (ભવિષ્ય) સે હોતા હૈ કે કહીં ઐસા ન હોજાયે. વૈસા નહોજાયે. કહીં યે બાત ન હોજાયે. કહી રાઝ (ભેદ) ખુલ ન જાયે. કહી હાદેસા (અચાનક આફત)નહો જાયે વગેરહ.

ઈન્સાન કે સુકુનકો બરબાદ કરનેવાલી યે દો ચીઝેં હૈ. ગમ ઔર ખૌફ અગર ઈન દોનોં સે નજાત (છૂટકારા) હાસિલ કર લીયા જાયે તો ફીર સુકુન બરબાદ નહી હો સકતા.

યાની ગુજરે હુએ દુઃખ દર્દકી બાતોં પર અફસોસ કરને ઔર મેહરૂમીયોં કા ગમ દીલમેં પાલતે રેહને કો અગર છોડ દીયા જાયે ઔર આનેવાલે હાલાત સે ગભરાને ઔર ડરનેકે બજાયે ઊન્કી પરવા ન કીજાયે. તો ગમ ઔર ખૌફ દોનોંસે નજાત હાસિલ કી જાસક્તી હૈ. લેકીન યે આસાન બાત નહી હૈ. ક્યું કે આદમી એહસાસ ઔર અસર

કબુલ કરનેવાલા પુતલા હે. જરા જરાસી બાત ઊસપર અસર કરતી હૈ. ઈસલીયે ખૌફ ઔર ગમસે અસર લેના કુદરતી બાત હૈ. લેકીન ઈસકે અસર કો સખ્ત ન હોને દીયા જાયે. કે ગમમેં સુખકર કાટે જૈસા ઔર ખુશીમે ફુલકર ઢોલ જૈસા બન જાયે. ઔર યે ઈસ વક્ત મુમકીન હૈ કે હમ અલ્લાહકો અપના રબ માનનેકા યકીને કામિલ પૈદા કરે જીસકા નતીજા યે હોગા કે ગમ ઔર ખૌફ કે મૌકે પર દિલસે અવાઝ આયેગી. -

"ગભરાતે ક્યું હો યે સબ અલ્લાહકે હુકમસે હૈ ઔર અલ્લાહ મહેરબાન હૈ. ઈસ્કે હરકામમેં હિકમત હૈ. ઈસ બાતકી હિકમત તુમ્હારી સમજમેં આયે ન આયે હર હાલમેં ઈસ્મે બેહતરી હૈ. બસ અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરો ઔર ઈસપર સબર કરો."

યકીન જાનીયે ! યે આવાઝ ગમ ઔર ખૌફકી તમામ તકલીફકો એકદમ ખત્મ કરદેગી. ઈસતરહ ગોયા સુકુન હાસિલ કરના આસાન હોજાયેગા.

ઈસ ફોર્મ્યુલા કે સાથ ખુદાને દુસરા ફોર્મ્યુલા બતા દીયા હૈ. તાકે જબ આદમી અપને તજવીઝ કીયે હુએ ફોમર્યુલાસે સુકુન હાસિલ કરનેમે ના કામ હોજાયે તો ખુદાતઆલાકે બતાયે હુએ ફોર્મ્યુલાપર અમલ કિયા જાયે.

ખુદાતઆલા કા બતાયા હુઆ ફોર્મ્યુલાયે હૈ.

ખબરદાર હો જાઓ. દિલોંકા સુકુન અલ્લાહકે ઝિક્રમેં હૈ. યાની અગર અલ્લાહકો યાદ કરતે રહોગે. તો તુમ્હારા દીલ ઈત્મીનાન હાસિલ કરેગા. સુકુન હાસિલ હોગા ક્યુંકે અલ્લાહકી યાદ દીલોંકો સુકુન બખશતા હૈ.

અલ્લાહકા ઝિક્ર કરનેકે બહોત તરીકે હૈ.

* નમાઝ પઢના અલ્લાહકા ઝિક્ર હૈ.
* કુર્આન મજીદકી તિલાવત કરના અલ્લાહકા ઝિક્ર હૈ.
* અલ્લાહ તઆલાને જીન બાતોંસે મના કિયા હૈ ઊસસે બચના અલ્લાહકા ઝિક્ર હૈ.
* અલ્લાહકે બતાએ હુએ હરામ તરીકોંસે બચના અલ્લાહકા ઝિક્ર હૈ.

મતલબ કે અલ્લાહકી યાદ ઔર ઈસ્કી ઈતાઅત ઔર હુઝુર (સ.અ.)કી પેરવી કરના સબ અલ્લાહકા ઝિક્ર હૈ.

ઈસલીયે નમાઝ પઢના- કુર્આન મજીદકી તિલાવત કરના સુકુન હાસિલ કરનેકા બેહતરીન ઝરીયા હૈ.

હમ ઈસ સિલસિલેમેં એક ઔર તરીકાભી આપકો બતાના જરૂરી સમજતે હૈ જીસ્કે લીયે કીસી ખાસ જગા ઔર હાલતકી જરૂરત નહી ઔર વો દુઆ હૈ.

જબ બેચેની-પરેશાની તંગ કરે. ઊદાસી – ગભરાહટ સવાર હોજાયે. કીસી ગમ ઔર ફ્રિકર સે રૂહ ગભરાને લગે. કીસી ચીઝકી કમી હોજાયે. કીસી ચીઝ કી જરૂરત હો ગલતી યાગુનાહ હો જાયે. ફિત્નાયા ફસાદકી આગ ભડક ઊઠે. ગર્જ કુછ ભી હો- આપ દુઆ માગના શુરૂ કરદે ઈસ્કે લીયે વુઝુ કરનેકી જરૂરત નહી પાક હોને યા પાક કપડે પહેનનેકી જરૂરત નહી. ઈસ્કેલીયે તો સિર્ફ બેચેન દિલકી જરૂરત હૈ. દીલ જીસ કદર જયાદા બેચેન હોગા દુઆ ઈત્ની જલ્દી કબુલ હોગી.

ઈસ્કે અલાવા ખુલુસ દીલસે માગી હુઈ દુઆ બેહદ સુકુન ઔર રાહત બખ્શતી હૈ. ઊમ્મીદોંકો ઝિંદા કરતી હૈ. ગમ ઔર પરેશાની કો આપસે દુર લેજાતી હૈ.

બસ ! દીલહી દીલમે અપને મહેરબાન આકા ઔર માલિકસે નિહાયત આજીઝી સે દુઆ માગે જો સબ ખઝાનોંકા માલિક હૈ. જો બહોત બડા મહેરબાન હૈ. જીસકી નિગાહ આપકે દીલપર હૈ. જો આખકી ચોરી ઔર દીલ કી ખોટ સે વાકીફ હૈ.

આપ યકીન જાનીયે ! દુઆમાગતેહી આપકે દીલકો અજીબ ખુશી ઔર સુકુન મેહસુસ હોગા. ઐસા સુકુન જો દુનિયા ભરકી દૌલત-રાહત ઔર એશ આરામ કે બાવજુદ ભી હાસિલ નહો સકે.

આપ જીંદગીકે લંબે સફરપર રવાના હોરહે હૈ- કદમ કદમ પર આપકો આરઝુંયે તંગ કરેગી- મુશ્કીલાત આપકા રાસ્તા રોકેગી. પરેશાનીયાં હુમલા કરેગી. ઔર ઐસે મૌકે પર આપ તરહ તરહ કી ઊલઝનોંકે શિકાર બનેગેં ઈસલીયે હમારા હમદર્દી વાલા મશ્વરા હૈકે હર નાઝુક મોડ પર આપ "ખાલીકે કાઈનાત" કો જરૂર યાદ કરે. આજીઝીસે હાથ ફેલાકર ઔર ગીડગીડા કર અલ્લાહ પાકસે દુઆ કરે. ઈન્શા અલ્લાહ આપ કામ્યાબ હોગેં તકલીફે દુરહો જાયેગી ઔર ખુદકો તાઝાદમ પાયેગેં- જૈસે અભી સફરપર રવાના હો રહેં હૈં.

હમારી દુઆએ આપકે સાથ હૈ અલ્લાહ પાક આપકો કદમ કદમ પર કામ્યાબી- તાકત - ઔર ઈમાન - અતા ફરમાયે - આમીન-

---

૧૦૭. હિકમત કે મોતી

(૧) જીસ આદમી કે પાસ કિતાબ હૈ. વો અકેલા નહી.

(૨) જો શખ્સ અપને ઉપર કાબું હાસિલ કરલે. ઊસ્કે લીયે દૂસરોં પર કાબુહાસિલ કરના કુછ મુશ્કિલ નહી.

(૩) બુરે સુલક કા બેહતરીન જવાબ અચ્છા સુલુક હૈ.
જહાલતકા બેહતરીન હલ ઈસ્કો નજર અંદાજ કર દેના હૈ.

(૪) બડે દીલવાલા આદમી હંમેશા કામ્યાબ હોતા હૈ. ઔર છોટે દીલવાલા આદમી હંમેશા ના કામ.

(૫) મૈં ને વક્ત કો બરબાદ કીયા થા. અબ વક્ત મુઝ કો બરબાદ કર રહા હૈ.

(૬) આદમી ફુલ બનકર મેંહકે ઔર આફતાબ બનકર ચમકે.
દુનિયા ખામોશ જબાનમેં હર રોજ યે પૈગામ દે રહી હૈ.

(૭) જલ્દી ન કરો. ક્યું કે તુમ જીત્ની જલ્દી કરોગે ઈત્નીહી જયાદા દેર લગેગી.

(૮) અગર આપને દાને ડાલને કે વક્ત દાના નહી ડાલા તો ફસલ કાટને વક્ત આપ ખેતસે ફસલ કાટને વાલે નહી બન સક્તે.

(૯) અક્લ મંદ આદમી કરને સે પહેલે સોચતા હૈ. ઔર બેવકુફ આદમી કરને કે બાદ.

(૧૦) અક્લમંદ વો હૈ જો દૂસરોંકી ગલતીયોં કો ભુલ જાયે. ઔર અપની ગલતીયોંકો હંમેશા યાદ રખે.

(૧૧) અગર આપ સ્ટેશન પર દેરસે પહોંચે. તો આપ ટ્રેનસે યે શિકાયત નહી કર સક્તે કે વો આપકો લીયે બગૈર ક્યું આગે ચલી ગઈ.

(૧૨) છોટે બરતનમેં જયાદા પાની નહી સમાતા ઠીક ઈસીતરહ છોટે દીલકે સાથ બડી કામ્યાબી જમા નહી હોતી.

(૧૩) આદમી અગર દુસરોંકી ગલતીયોંસે સબક લેના સીખલે. તો કભી વો અપને મામલાતમેં ગલતી ન કરે.

(૧૪) દો આદમી આપસમે ઝઘડે તો દોનોં ગલતી પર હૈ. અગર કોઈ એક સહી હોતા તો વો ઝઘડેકી જગાસે હટ જાતા ઔર ફીર ઝઘડા અપને આપ ખતમ હો જાતા.

(૧૫) બુઝદીલી દીખાકર ચુપ હોને સે બેહતર યે હૈ કે આદમી બુઝદીલી દીખાયે બગૈર ચુપ હો જાયે.

(૧૬) જીંદગી કે મસાઈલ હકીમાના તદબીરસે હલ હોતે હૈ. નકે શિકાયત ઔર હુજ્જત (દલીલ) કરનેસે.

(૧૭) હાથી કી ખામોશી કુત્તેકી હઝાર ભોંક કે ઊપર ભારી હૈ.

(૧૮) અક્લમંદ આદમી હર ચીઝકી ઊમ્મીદ અપને આપસે કરતા હૈ. ઔર બે વકુફ આદમી હરચીઝકી ઊમ્મીદ દૂસરોં સે.

(૧૯) અગર આપ અમલમેં કમ હો તો જ્યાદા અલ્ફાઝ બોલકર આપ ઊસ્કી તલાફી નહી કર સકતે.

(૨૦) ખુશ્બુંકો ઈસ્કી જરૂરત નહી કે વો અપની મૌજુદગીકા એલાન કરકે સાબીત કરે

(૨૧) ઈન્તેકામ (બદલા) લેને સે પહેલે સોચ લો. કે ઈન્તેકામ કાભી ઈન્તેકામ લીયા જાયેગા.

(૨૨) જહાં બ્રેક લગાના હો વાહા ગાડી કો સ્પીડમે ચલાના મંઝીલકી તરફ સફર કરને કે બજાએ કબ્રસ્તાનકી તરફ ગાડીકો દોડાના હૈ.

(૨૩) બાતોંકો ભુલા દેને કી આદત ડાલીયે. હર બાતકો યાદ રખના અપને જહેન કો કબાડ ખાના બનાના હૈ.

(૨૪) કોઈ શખ્સ કીસીકા ચિરાગ નહી બુજાતા ચિરાગ કે અંદર તેલકી કમી ચિરાગકો બુજા દેતી હૈ.

(૨૫) અપને આપકો બદલ દો. તુમ્હારી કિસ્મત ખુદબખુદ બદલ જાયેગી.

(૨૬) આમ લોગ અપની બડાઈમે જીતે હૈ. મોમીન વોહે જો ખુદાકી બડાઈમેં જીને લગે.

(૨૭) જો લોગ હાર માનલે વોહી જીતતે હૈ. જો લોગ પીછે હટને પર રાજી હોજાયે વોહી દો બારા અગલી સફ મેં જગા પાતે હૈ.

(૨૮) મામલાતમેં મશ્વરા કીજીયે મશ્વરા કરના અપને આપકો નુકશાનસે બચાતા હૈ.

(૨૯) બુલંદ મુકામ હંમેશા અપને આપકો બુલંદ કરને સે મીલતા હૈ. નકે નારે ઔર ઝંડેકો બુલંદ કરને સે.

(૩૦) ખુશ કિસ્મતી હર આદમીકા દરવાજા ખીટ ખીટા કર પુછતી હૈ. ક્યા સમજદારી ઘર કે અંદર મૌજુદ હૈ ?

(૩૧) ફુલ અપની ખામોશ જબાનમેં યે એલાન કર રહે હૈ કે ઈન્સાનોંકે દરમ્યાન ફુલ બનકર રહો.

(૩૨) હસદ ઔર ઘમંડ જબ આદમી કે અંદર દાખીલ હોતે હૈ તો વો અકલકો બાહર કરદેતે હૈ.

(૩૩) મઝહબ યે હૈ કે આદમી ખુદાસે ડરે ઔર દુસરોંકે લીયે વહી પસંદ કરે જો અપને લીયે પસંદ કરતા હૈ.

(૩૪) દૂસરોં સે ન લડને કે લીયે અપને આપસે લડના પડતા હૈ.

(૩૫) ઈન્સાનકી સબસે અચ્છી સિફ્ત બહાદુરી હૈ. ઔર ઉસ્કી સબસે બુરી સિફ્ત કમીના પન હૈ.

(૩૬) નફસકી ખ્વાહીશકા પાગલ પન થોડીદેર રેહતા હૈ. મગર ઈસ્કા પછતાવા બહોત દેરતક રહેતા હૈ.

(૩૭) કિસીકો સતાના બહોત બડા જુર્મ હૈ. ઔર ઈસસે ભીજયાદા બડા જુર્મ યે હૈ કે કિસીકો ના હક સતાયા જાયે.

(૩૮) ઝઘડા ન કરના કમઝોરી નહી ઝઘડાન કરના જીંદગીકા આલા ઊસુલ હૈ.

(૩૯) દીન બહર હાલ ૧૨ ઘંટેમે ખતમ હોજાયેગા. ચાહે આપ ઊસ્કો ઈસ્તેમાલ કર રહે હો યા બરબાદ.

(૪૦) સબસે જયાદા નાદાન વો શખ્સ હૈ જો છોટી ચીઝકે લીયે બડી ચીઝકો ખોદે.

(૪૨) ઈન્સાન કામ્યાબ હોને કે લીયે પેદા કિયા ગયા હૈ. મગર અપની ગફલતસે વો અપને આપકો ના કામ બના લેતા હૈ.

(૪૩) અદાલતોંસે ઈન્સાફ હાસિલ કરને કે લીયે તીન ચીઝેં ચાહીયે.
(૧) ઊમ્રેનુહ (અલ.) (૨) કારૂન કા ખઝાના (૩) સબ્રે ઐય્યુબ (અલ.)

૧૦૮. અકવાલે બુઝુર્ગાને દીન :

(૧) તુમ ખુદા કો ફરાગત ઔર ઐશમેં યાદ રખો. ખુદા તુમ્હેં તુમ્હારી મુસીબતોં ઔર સખ્તીમેં યાદ રખેગા. (હઝરત મોહમ્મદ (સ.અ.)

(૨) અગર કોઈ શખ્સ કહેતા હૈ કે મૈં "ખુદાસે" મોહબ્બત કરતા હું ઔર અપને ભાઈસે નફરત કરતા હૈ તો ો જુઠા ઔર મક્કાર હૈ - અસલમેં મખ્લુક કી મોહબ્બત હી ખાલીક કી મોહબ્બત હૈ. (હઝરત ઈસા. અ. સ.)

(૩) "ઈન્સાન" જબ બુઢ્ઢા હોતા હૈ તો ઊસ્મેં દો ચીઝેં જવાન હો જાતી હૈ, એકમાલકી લાલચ ઔર દુસરી ઊમ્ર લંબી હોને કે લાલચ- (હઝરત મોહમ્મદ સ.અ.)

(૪) ઐસે મુફલીસકો ગરક કરદેના ચાહીયે જો ઈફલાસ કે બાવજુદ ખુદાકી ઈબાદત નકરે- (યહયા બરમકી (રહ.))

(૫) ઈમાનદાર આદમીકો ઝૈબા નહી કે અપને કો જલીલ કરે યાની ઈસ બલામેં હાથ ડાલે જીસ્કા મુકાબલા કરનેકી ઊસ્મે તાકત નહો. (હઝરત મોહમ્મદ (સ.અ.))

(૬) અગર ફીરઔન ભુકા હોતા તો હરગીઝ ખુદાઈકા દાવા ન કરતા. (બાયઝીદ બુસ્તામી (રહ.))

(૭) જો રાઝ દુશ્મનસે છુપાતે હો ઊસ્કો દોસ્ત સે ભી છુપાઓ હો સકતા હૈ દોસ્ત ભી કીસી દીન દુશ્મન બન જાયે. (હઝરત લુકમાન)

(૮) કિસી બાદશાહને એક પરહેઝગાર સે પુછાકે મૈં કભી તુમ્હે યાદ આતા હું ? જવાબમીલા હા. જબ મૈં ખુદાકો ભુલ જાતા હું - (શેખ સઅદી ર.હ.)

(૯) જો શખ્સ ઈસ્કી પરવા નહી કરતા કે વા માલ ક્હાંસે કમાતા હૈ "અલ્લાહતઆલા" ભી ઊસ્કી પરવા નહી કરેગા કે ઊસ્કો ક્હાંસે દોઝખમેં દાખીલ કરે (હઝરત મોહમ્મદ સ.અ.)

(૧૦) એક તાલીબે ઈલ્મકો જબ ખૌફકા બહોત જ્યાદા ગલબા હુઆ તો મૌલાના યાકુબ (ર.હ.) કી ખિદમતમેં હાજીર હોકર અર્જ કિયાકે કોઈ એૈસી બાત બતા દીજીયે કે ઈત્મેનાન હો જાયે. ફરમાયા હાય ! કુફ્રકી દરખાસ્ત કરતે હો ? કયું કે બિલકુલ મામુન (બેફિકર) હોજાના કુફ્ર હૈ.

(૧૧)
હર ગફલતમે યે તેરી હસ્તી નહી
દેખ જન્નત ઈસકદર સસ્તી નહી
રેહ ગુજર દુનિયા હૈ યે બસ્તી નહી
જાયે એશો ઈશરત વ મસ્તી નહી

(૧૨) જીસ પર નસીહત અસર ન કરે વો જાન લે કે ઈસ્કા દીલ ઈમાનાસે ખાલી હૈ. (હઝરત અબુબક્ર ર.દી.)

(૧૩) પાચ ચીઝેંદીલ કે બીગડને કી નિશાની હૈ.
(૧) તૌબાકી ઊમ્મીદપર ગુનાહ કરના (૨) ઈલ્મસીખના ઔર અમલ ન કરના (૩) અમલ કરના ઔર ઈખ્લાસ ન હોના (૪) રિઝક ખાના ઔર શુક્ર ન કરના- (૫) મુર્દે કો દફન કરના ઔર ઈબ્રત ન લેના. (હસનબસરી ર.હ.)

(૧૪) દીલ કો રોશન કરના હો તો ગેર જરૂરી બાતોંસે પરહેઝ કરો.
(હઝરત ઈમામ શાફઈ ર.હ.)

(૧૫) કુફ્રકે બાદ સબસે બડાગુનાહ કીસીકાદીલ દુખાના હૈ ચાહે વો મોમીનકા હો યા કાફીરકા (મુજદીદ અલ્ફેસાની ર.હ.)

(૧૬) નાદાન લોગ દૌલત કે લીયે દીલ કા ચૈન લુંટા દેતે હૈ. અકલમંદ દીલકે ચેનકે લીયે દૌલત લુંટા દેતે હૈ. (ક્હાવત)

(૧૭) દીલ કાલા હો તો ગોરે મુંહ પર ઈતરાના બેવકુફી હૈ. (ક્હાવત)

(૧૮) હુઝર (સ.લ.) અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ નકલ કરતે હૈ. કે મૈં કીસી જગા અઝાબ ભેજને કા ઈરાદા કરતા હું મગર વહાં એૈસે લોગોં, કો દેખતા હું જો મસ્જીદોં કો આબાદ કરતે હૈ અલ્લાહ કેવાસ્તે આપસમેં મોહબ્બત રખતે હૈ ઔર આખિરી રાતોં મેં ઈસ્તિગફાર કરતે હૈ તો અઝાબકો મૌકુફ કર દેતા હું-
(દુર્રે મન્સુર)

(૧૯) બુઝુર્ગોકા ઈર્શાદ હૈ જો શખ્સ દુનિયા કો મહેબુબ રખતા હૈ સારે પીર મુર્શદ મીલકર ભી ઊસકો હિદાયત નહીં કર સકતે ઔર જો શખ્સ દુનિયા કો તર્ક કર દેતા હૈ (ઈસસે નફરત કરતા હૈ) ઈસ્કો તમામ ખરાબ લોગ મીલકર ભી ગુમરાહ નહી કર સકતે. (ફઝાઈલે સદકાત)

(૨૦) દુનિયા કે હલાલ માલકા હિસાબ હૈ ઔર ઈસ્કે હરામ મેં અઝાબ હૈં (હઝરત અલી રદી)

(૨૧) તુ જીસ કદર દુનિયા કા ગમ કરેગા ઊત્નાહી આખેરતકા ગમ તેરે દીલસે નિકલ જાયેગા. ઔર જીત્ના તુ આખેરત કા ગમ કરેગા ઊત્નાહી દુનિયા કા ગમ તેરે દીલસે નિકલ જાયેગા - (માલિક બિન દિનાર રહ.)

(૨૨) દુનિયામેં દાખિલ હોના તો બહોત આસાન હૈ લેકીન ઊસસે નિકલના બહોત મુશ્કીલ હૈ. (ફુઝૈલ બિન અયાઝ (રહ.)

(૨૩) દુનિયા કી મોહબ્બતને ઔર ગુનાહોંને દીલોંકો વેહશી (જંગલી) બના રખા હૈ. ઈસલીયે ખૈર કી બાત દીલોં તક નહીં પહોંચતી યાની અસર નહીં કરતી. (અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (રહ.)

(૨૪) હુઝુર (સ.અ.) કાઈર્શાદ હૈ કે અપને ઊપર જયાદા ગમ સવાર ન કરો જો મુકદરમેં હૈં વો હોકર રહેગા - ઔર જીત્ની રોઝી તુમ્હારી હૈ મીલકર રહેગી (ફઝાઈલે સદકાત)

(૨૫) હુઝુર (સ.લ.)કા ઈર્શાદ હૈ કે જો શખ્સ અપને ઘરમેં અમનસે હો ઔર અલ્લાહતઆલાને બદનકી સેહત અતા ફરમારખ્ખી હો એક દીનકા ખાના ઊસ્કે પાસ મૌજુદ હો તો ગોયા દુનિયા તમામકી તમામ ઊસ્કે પાસ મૌજુદ હૈ. (ફઝાઈલે સદકાત)

(૨૬) હર સઆદત કી કુંજી ચોકન્ના રહેના ઔર સમજસે કામ કરના હૈ. ઔર હર કિસમકી બદ બખ્તી કા સર ચશ્મા ગુરૂર ઔર ગફલત હૈ. (ઈમામ ગિઝાલી રહ.)

(૨૭) જો શખ્સ આદાબમેં સુસ્તી કરતા હૈ. વો સુન્નતસે મેહરૂમીકી બલામેં ગીરફતાર કિયા જાતા હૈ. ઔર જો સુન્નતસે સુસ્તી કરતા હૈ વો ફરાઈઝ કે છુટનેકી મુસીબતમેં મુબતલા હો જાતા હૈ. ઔર જો ફરાઈઝમેં સુસ્તી કરતા હૈ. વો મઅરેફતકી મેહરૂમી મે મુબતલા હો જાતા હૈ. (તફસીરે અઝીઝી)

૧૦૯. શેખ સઅદી (ર.હ.)કે અશઆર

(ફારસી સે ઊર્દૂ તરજુમા)

❋ મીલજાતા અગર બિલ્લીકો ઊડનેકા હુનર
એક આનમે કર દેતી વો ચીડીયોંકા સફાયા.
પા લેતા અગર સિંગ ગધા ગાયકે માનીન્દ
પાસ અપને કીસીકો વો ભટકને ભી ન દેતા.

❋ તુ જો ગમગીન હો તો દુશ્મનસે નકર હાલબયાન
તેરે રોનેકો બનાયેગા હસીકા સામાન.

❋ તમન્નાથી કુછ ઔર જીતા અભી – મગર હેફ ! પહોંચા પયામે અજલ
મેં બૈઠાહી થા ઊમ્રકે ખ્વાન પર – હુઆ હુકમ ઊઠ ઔર યહાંસે નિકલ

❋ ગુજર જાતી હૈ મુદ્દત તુઝસે ઈત્નાભી નહી હોતા
કે અપને બાપકી તુર્બત પે જાયે ફાતિહા કે લીયે.

❋ અગર રાહે ખુદામે માલ દેનેકી જરૂરત હો.
બદલ ઊસ્કા નમાઝે ઔર તિલાવત હો નહી સક્તી.
જો હૈ કંજુસ ચમડી દેતે હૈ દમડી નહી દેતે.
મુફીદ ઊન્કે લીયે કુછ યે તિઝારત હો નહી સક્તી.

❋ જો અપનોં સે વફા કરતા નહી કબ ગૈર કા હોગા
જો દાના હૈ વો ઈસપેહલુ પે હરદમ ગૌર કરતે હૈ.
કુછ ઐસે લોગ ભી હૈ જીન્કી ફિતરત હી બુરાઈ હૈ
યે બિચ્છું બે જરૂરત ચુટકીયાં ઝુહકો ભરતે હૈ.

❋ ઈસસે બેહતર હૈ મા – કે પેટસે પૈદા હો સાપ
નાખલ્ફ બેટા બનેગા દામને ઈઝ્ઝત પે દાગ.
ના ખલફ ઔલાદ સે બઢકર નહી કોઈ અઝાબ
અપનાહી ઘર જીસસે જલ જાયે ન માગ ઐસા ચિરાગ.

❋ અગર હજ કા સફર કરકે ભી દીલ નરમી સે ખાલી હૈ
હે શેવા ઈસ્કા અબતક ઐબ જોઈ ઔર દિલ આઝારી
મેરી જાનીબસે જાકર ઐસે હાજીકો બશારત દો
તું ઐસા ઊંટ હૈ જીસ્કી કમર પર બોજ હે ભારી.

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين